

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ บริบทของชุมชน กรณีศึกษาร่างทรงและกรณีศึกษาผู้ใช้บริการ และปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบท สำหรับรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของชุมชน

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

หมู่บ้านหนองใหม่ก่อตั้งประมาณ พ.ศ. 2370 เดิมพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ป่ากร้างยังไม่มีผู้คนเข้ามาตั้งบ้านเรือน มีผู้คนมาพบบริเวณนี้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำและพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การตั้งบ้านและเพาะปลูก จึงได้เริ่มตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่เป็นหมู่บ้านหนองใหม่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านจากหมู่บ้านมหาโพธิ์ซึ่งเป็นหมู่บ้านใกล้เคียงได้ขยายพื้นที่ทำมาหากิน ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณแห่งนี้ เพื่อแผ้วถางทำนาทำไร่และเลี้ยงวัวควาย แต่ระยะทางไกลทำให้ไม่สะดวกสำหรับการเดินทางไปกลับ ต้องดูแลพืชผลที่ปลูกไว้และวัวควายที่ต้อนมาเลี้ยง จึงตั้งบ้านเรือนในบริเวณนี้และอพยพตามมาอีกหลายครอบครัว เมื่อเริ่มมีจำนวนบ้านเรือนมากขึ้นราว 40 หลังคาเรือนจึงกลายเป็นชุมชน สำหรับที่มาของชื่อชุมชนบ้านหนองใหม่นั้น เดิมเรียกชุมชนนี้ว่า “บ้านหนองปากด่าง” เพราะเป็นหมู่บ้านที่มีแม่น้ำยมไหลผ่านในฤดูน้ำหลากและจางจนกลายเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ขึ้นและเป็นหนองน้ำที่เป็นปากทางสู่แม่น้ำยม จึงเรียกชื่อหมู่บ้านตามลักษณะพื้นที่ แต่ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านมาเป็น “บ้านหนองใหม่” เพราะเกิดหนองน้ำเพิ่มขึ้นจากการที่แม่น้ำยมไหลผ่านในฤดูน้ำหลากเป็นครั้งที่ 2 ทำให้เกิดหนองน้ำขนาดใหญ่ขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ส่วนการตั้งชื่อของหมู่บ้านนั้น ได้รับการเห็นชอบจากคณะสงฆ์และผู้อาวุโสในสมัยนั้นที่เห็นว่าชื่อที่เปลี่ยนใหม่เป็นชื่อที่ดีและเป็นสิริมงคลกว่าชื่อเดิม ในการดูแลและปกครองคนในหมู่บ้านในขณะนั้นใช้ระบบผู้อาวุโสเป็นผู้ดูแลผู้คนในชุมชน สำหรับการสร้างวัดได้สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2505 เดิมชาวบ้านหนองใหม่ได้ขอร่วมทำบุญที่วัดของชาวบ้านบ้านมหาโพธิ์แต่เมื่อมีการทะเลาะวิวาทอย่างรุนแรงของคนทั้งสองชุมชน ชาวบ้านหนองใหม่จึงได้สร้างวัดขึ้นเองในภายหลัง โดยมี ครูบาอินตา สุขวัฒน์โก พระภิกษุแห่งวัดหลวงเจริญธรรม ตำบลแม่คำ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ให้มานั่งหนัก(มาเป็นองค์ประธาน) ในการสร้างวัด วัดหนองใหม่จึงกลายเป็น

ศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านหนองใหม่เป็นต้นมา ปัจจุบันมีพระครูพิบูลธรรมภาณ (พระสุธรรม
 สุทธิโม) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหนองใหม่ สำหรับโรงเรียนบ้านหนองใหม่ (ทองคือนุทิต) นั้น
 คุณแม่ทองคือนุทิต (ไม่ทราบนามสกุล) และชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2483 เพื่อให้
 ลูกหลานของในหมู่บ้านทั้งชายและหญิงได้มีโอกาสเรียนหนังสือมากขึ้น การพัฒนาบ้าน
 หนองใหม่ให้มีความเจริญก้าวหน้าได้รับการพัฒนานับแต่สมัยนายวงศ์ ธิยาคำ ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่
 บ้านเรื่อยมา จนมาถึงผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันที่ได้ร่วมกับชาวบ้านในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความ
 เจริญก้าวหน้าขึ้น ทั้งไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ อีกทั้งมีการปรับปรุงถนนที่ใช้ในหมู่บ้านและ
 ระหว่างหมู่บ้าน จากทางเดินเท้าที่แคบขยายเป็นถนนลูกรังปรับเปลี่ยนมาเป็นถนนลาดยาง จน
 กระทั่งเปลี่ยนเป็นถนนคอนกรีตที่ใช้กันอยู่ในขณะนี้ ทำให้การคมนาคมภายในหมู่บ้านและการ
 เดินทางระหว่างหมู่บ้านมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ชุมชนบ้านหนองใหม่ ตำบลป่าเมต อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่ม
 ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำยม ห่างจาก ตำบลในเวียง อำเภอมืองแพร่ ประมาณ 2 กิโลเมตร โดย

ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านปากห้วย ตำบลวังธง อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านมหาโพธิ์ หมู่ที่ 5 ตำบลป่าเมต อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแม่น้ำยม

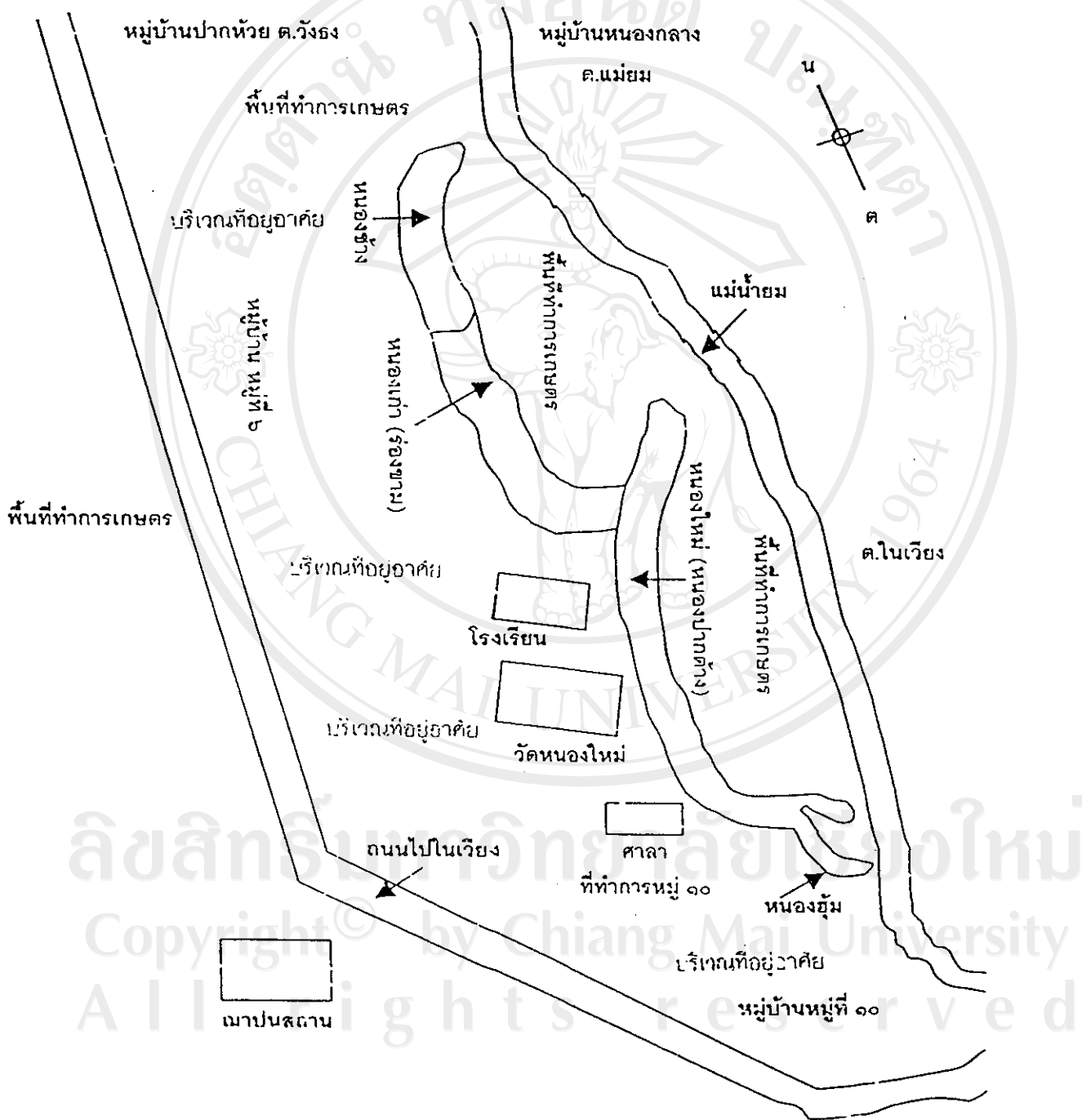
ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านมหาโพธิ์ หมู่ที่ 5 ตำบลป่าเมต อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

แผนที่บ้านหนองใหม่ หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 10

หมู่บ้านมหาโพธิ์ ต.ป่าแมต

จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชข. 2 ค) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประจำปีเถาะนธันวาคม ปี พ.ศ. 2543 มีครัวเรือนทั้งหมด 453 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 1634 คน แบ่งเป็นเพศชาย 786 คน เพศหญิง 848 คน ประชากรของหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.50 อยู่ในวันเรียน วิทยาลัยนธอง คือ อายุ 18-59 ปี ส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.20 (ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1)

ตาราง 1 จำนวนประชากร แยกตามเพศ และอายุ ของบ้านหนองใหม่ ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประจำปีเถาะนธันวาคม พ.ศ. 2543

กลุ่มอายุ	เพศ		รวม (คน)	ร้อยละ
	ชาย(คน)	หญิง(คน)		
แรกเกิด – 6 ปี	59	56	115	7.04
7 ปี – 12 ปี	69	50	119	7.28
13 ปี – 17 ปี	52	62	114	6.98
18 ปี – 59 ปี	527	576	1103	67.50
60 ปี ขึ้นไป	79	104	183	11.20
รวม	786	848	1634	100

การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวหมู่บ้านหนองใหม่ นับจากอดีตถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีแม่น้ำยมไหลผ่านจนเกิดเป็นหนองน้ำขึ้น จึงเอื้อต่อการทำเกษตรกรรม อย่างยิ่ง แหล่งน้ำสำคัญที่ใช้ทำการเกษตรของชุมชน มี 4 แหล่ง ได้แก่ หนองช้าง หนองเก่า (ร่องขาม) หนองกรปล.กลางหนองใหม่ (หนองปากด้างอยู่บริเวณหน้าวัด) และหนองฮ่อม นอกจากนี้ มีเหมืองฝาย 1 แห่ง คือ ฝายประชาอาสา บริเวณกลางลำน้ำของหนองใหม่มีการเลี้ยงปลาในกระชังของชาวบ้านละแวกใกล้เคียง น้ำคั้นน้ำใช้ในชุมชน เดิมเกือบทุกหลังคาเรือนใช้น้ำบาดาลจากบ่อน้ำที่มีในแต่ละบ้าน ซึ่งน้ำจะมีลักษณะเป็นน้ำฮาก (น้ำที่มีสีเหลืองขุ่น) แม้น้ำไม่ใสสะอาด แต่มีใช้ตลอดปี หลายครัวเรือนยังนิยมบริโภคน้ำฝน แต่ด้วยสภาพสิ่งแวดล้อมที่มีฝุ่นควันและอาจทำให้น้ำฝนไม่สะอาดเท่าที่ควร บางครัวเรือนจึงหันมาบริโภคน้ำคั้นที่เป็นถัง สำหรับการประปา

ในหมู่บ้านมีใช้ในปี พ.ศ. 2537 โดยทุกหลังคาเรือนจะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มประปา เพื่อความสะดวกต่อการใช้น้ำ อาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนที่มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้การทำงานจึงเป็นอาชีพที่ทำมากที่สุด

ปัจจุบันชาวบ้านหนองใหม่ มีการประกอบอาชีพหลากหลาย ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง รับราชการ ค้าขาย งานช่าง เป็นต้น อาชีพที่คนในชุมชนนิยมทำมากที่สุด คืออาชีพทำนา การทำนาสามารถทำได้ปีละ 1 ครั้ง ชาวบ้านนิยมรับประทานข้าวเหนียวจึงปลูกข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้า ข้าวเหนียวที่นิยมปลูกจะใช้พันธุ์ กข. 6 และ กข.10 เพื่อบริโภคในครัวเรือนและแบ่งขาย ส่วนข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิปลูกเพื่อขาย โดยทำการเตรียมปรับสภาพดินเพื่อเตรียมปลูกข้าวในเดือนพฤษภาคม เริ่มหว่านปักดำในเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ส่วนในเดือนตุลาคม- พฤศจิกายน เป็นช่วงที่ชาวบ้านปลูกถั่วเหลืองคลุมดินเตรียมทำปุ๋ยเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน จนกว่าฤดูการทำนาในครั้งต่อไปจะมาถึง อาชีพที่รองลงไป ได้แก่ การทำสวนผลไม้ เช่น สวนลำไย สวนมะม่วง พืชที่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำจังหวัดแพร่ให้เพาะปลูกในหมู่บ้านเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เช่น พริก มะเขือ มะเขือเทศ แตงกวา กระเทียม ข้าวโพด ผักกาด ดอกกะหล่ำ คื่นห่อ ตลอดจนส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเพื่อเลี้ยงปลานิล เลี้ยงกบ เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู และเลี้ยงวัว ส่วนอาชีพค้าขายนั้นเป็นอาชีพที่นิยมทำรองลงมา การค้าขายมีทั้งการขายพืชผลผักสดทางการเกษตรตามฤดูกาลที่ผลิตได้ มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น ปลานิล กุ้งฝอย กบ ของชาวบ้านบาง ครัวเรือน โดยนำไปขายทั้งตลาดในหมู่บ้าน ตลาดหมู่บ้านมหาโพธิ์และตลาดสดในตัวเมือง เช่น ตลาดสดเทศบาล ตลาดชมพูมิ่ง ตลาดบ้านทุ่ง นอกจากนี้มีการเปิดร้านขายของชำในหมู่บ้านที่ ขายปุ๋ย อาหารสัตว์ เครื่องใช้ไฟฟ้าบางชนิด เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน อีกทั้งมีการเปิดร้านขายอาหารปรุงสำเร็จ ร้านขายขนมจีน-ส้มตำ ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านเสริมสวย ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านซ่อมรถจักรยานและจักรยานยนต์ ส่วนใหญ่มักใช้พื้นที่หรือบริเวณบ้านเป็นที่ตั้งร้านค้า ส่วนงานรับจ้างทั่วไป เช่น งานก่อสร้าง งานรับจ้างค้ายหญ้าในเรือสวนไร่มา รับจ้างเกี่ยวข้าวและดำนา รับซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้าหรือต่อเติมอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า งานจัดเตรียมเครื่องบูชาในพิธีกรรมตามความเชื่อต่าง ๆ ตลอดจนงานรับราชการซึ่งยังมีเป็นผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวไม่มากนัก

ในภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบันส่งผลให้ชาวบ้านทั้งวัยเด็กที่เติบโตเป็นวัยหนุ่มสาวที่เตรียมเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา และที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ รวมทั้งวัยผู้ใหญ่ที่จัดอยู่ในวัยทำงานจำนวนมากนิยมไปทำงานนอกหมู่บ้านและในต่างจังหวัดตามเมืองใหญ่ เช่นที่ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ เป็นต้น เนื่องจากค่าจ้างในการทำงานภายในจังหวัดไม่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับการทำงาน

ในตัวเมืองใหญ่ จึงทำให้คนในวัยหนุ่มสาวทั้งอยู่ในวัยกำลังศึกษาและวัยทำงานเดินทางออกไปทำงานนอกหมู่บ้านเพิ่มขึ้นทุกปี จึงกลายเป็นค่านิยมประการหนึ่งที่ขึ้นชมผู้ที่ออกไปทำงานยังต่างถิ่นแล้วสามารถส่งเงินให้ครอบครัวได้ใช้ทุกเดือน ทำให้คนวัยหนุ่มสาวและ วัยทำงานนิยมทำงานในต่างจังหวัดแล้วส่งเงินมาให้ครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวมีความภาคภูมิใจที่สามารถทำตามความคาดหวังทั้งในครอบครัวและสังคมในชุมชนได้เป็นอย่างดี การทำงานนอกหมู่บ้านยังสามารถใช้ชีวิตของตนเองหรือครอบครัวได้อย่างมีอิสระ ไม่ถูกสอดส่องหรือควบคุมอย่างเข้มงวดในด้านความประพฤติ ที่อาจรวมถึงวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความเชื่อหรือข้อห้ามต่างๆ อย่างเคร่งครัดจากญาติผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสหรือคนในชุมชน เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ปีใหม่ของชาวเหนือตลอดจนวันสิ้นปีและวันขึ้นปีใหม่ตามแบบสากล คนวัยหนุ่มสาวทั้งที่อยู่ในวัยศึกษาและวัยทำงานจะนิยมเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านและญาติพี่น้อง เพื่อร่วมฉลองเทศกาลความรื่นเริงและพบปะสังสรรค์กันเช่นนี้เสมอมา

การตั้งบ้านเรือน มักตั้งบ้านเรือนตามแนวทั้งสองฝั่งของถนน โดยสร้างบ้านในบริเวณใกล้เคียงกันในละแวกเดียวกันกับญาติพี่น้อง บ้านเรือนในสมัยก่อนเป็นบ้านไม้ที่ส่วนใหญ่ทำจากไม้สักทั้งหลัง เพราะเนื้อไม้สักมีความสวยงาม คงทน ต่อการกัดกินเนื้อไม้จากปลวกและแมลงต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สร้างเป็นบ้านชั้นเดียวขนาดใหญ่มีหลายห้อง โดยแบ่งตามจำนวนสมาชิกของครอบครัว ยกได้สูงเพื่อกันน้ำท่วม และปล่อยให้เป็นที่โล่ง เพื่อไว้ใช้เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย หมู ไก่ เป็ด เป็นต้น บางบ้านได้ถูกใช้สำหรับเก็บฝิ่น หรือเก็บเรื่อ ต่อมารูปแบบของบ้านเรือนเปลี่ยนไป มาเป็นบ้านครึ่งปูนครึ่งไม้ หรือบ้านปูนทั้งหลังแต่มีพื้นเป็นไม้ ส่วนบ้านที่สร้างขึ้นใหม่ในภายหลัง มักกลับมานิยมสร้างบ้านที่ทำด้วยไม้ทั้งหลัง มีทั้งแบบชั้นครึ่ง แบบสองชั้น รวมทั้งบ้านที่ต่อเติมจากของบ้านเรือนเดิม นิยมประดับตกแต่งด้วยเสาบ้าน จากไม้ที่มีลำต้นขนาดใหญ่และตกแต่งตัวเรือน ชายคาบ้าน ลูกกรง ด้วยแผ่นไม้ฉลุลาย นับเป็นการแสดงสถานภาพทางสังคมของชาวหมู่บ้านหนองใหม่ได้อีกวิธีหนึ่งเช่นกัน

สำหรับครอบครัวนั้นเดิมเป็นแบบครอบครัวขยาย ในครัวเรือนมีสมาชิก คือ พ่อ แม่ ลูกชาย-หญิง เหยย สะใภ้ และหลาน ในบางครัวเรือนอาจมีสมาชิกรวมกันมากถึง 15 คน เมื่อลูกถึงวัยที่ต้องแต่งงานมีครอบครัวใหม่ ก็จะแยกครอบครัวออกมาเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่จะสร้างบ้านตั้งอยู่แวดล้อมเรือนใหญ่ของพ่อแม่ การตั้งบ้านเรือนในละแวกเดียวกันในหมู่บ้านหรือญาติ จึงเป็นความสะดวกต่อการติดต่อให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันกันและพึ่งพิงกันได้ทั้งในยามเดือดร้อน เมื่อมีงานบุญที่วัด งานพิธีกรรมของหมู่บ้าน หรืองานของญาติพี่น้อง ชาวบ้านจะให้ความ

ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี โดยถือว่าเป็นคนหมู่บ้านเดียวกัน เปรียบเสมือนญาติ
ทั้งสิ้น หากมีเรื่องเดือดร้อนก็สามารถช่วยเหลือกันได้ ทั้งนี้เนื่องจากการแต่งงานกันของแต่ละ
กลุ่มตระกูลในหมู่บ้าน หากกล่าวว่าเป็นคนในชุมชนบ้านหนองใหม่ส่วนใหญ่เป็นญาติ เป็นลูกหลาน
ด้วยกันทั้งสิ้นจึงไม่ผิดจากความเป็นจริงนัก โดยส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านสืบสายจากตระกูลเก่าแก่
ที่นับแต่เริ่มมีชุมชนขึ้น เช่น บ้านหนอง คำแวง ศรีธิ ความสุข มนุษย์สม แก้วโมรา พรหมเมศร์
สาขุด หนองหลัง ทิดดี แมตสอง ทิดชอบ เถิงวัฒนะ ปวงเริ่ม นากิจ ทิดศรี วรรณ เป็นต้น
ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือ ร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมของทางวัดของหมู่บ้านจึงทำอย่าง
เต็มที่และเต็มใจ หากมีผู้ใดการกระทำในทางตรงกันข้าม มักได้รับการติฉินนินทา ตลอดจน
การไม่คบค้าสมาคมด้วย ทั้งแบบตรงไปตรงมาและแบบไม่เปิดเผย

การคมนาคม การเดินทางไปมาหาสู่กันในอดีต เดิมเป็นทางเท้าเล็ก ๆ เพียงพอสำหรับการ
เดินเท้าและเกวียนเท่านั้น ในฤดูร้อนทางเท้ามักเต็มไปด้วยฝุ่น ในฤดูฝนมักเฉอะแฉะและเป็น
โคลน ทำให้การเดินทางเต็มไปด้วยความยากลำบาก เมื่อมีการพัฒนายิ่งขึ้น ทางราชการได้ส่ง
เจ้าหน้าที่เข้ามาสำรวจเส้นทาง และร่วมกับชาวบ้านทำการปรับปรุงถนนจากทางดินลูกรัง มาเป็น
ถนนลาดยาง แต่เนื่องจากถนนน้ำชะล้างมากในฤดูฝน ทำให้ผิวถนนขรุขระ ต่อมาจึงเปลี่ยนมา
เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กตามลำดับ โดยได้รับงบประมาณจากกรมโยธาธิการจังหวัดแพร่
ส่วนถนนระหว่างหมู่บ้านเป็นถนนลาดยาง ภายในหมู่บ้านไม่มีรถโดยสารประจำทาง ส่วนใหญ่
แต่ละครอบครัวนิยมใช้พาหนะส่วนตัว ทั้งรถยนต์ จักรยานยนต์ และด้วยสภาพถนนที่ดีขึ้นจากเดิม
ทำให้การเดินทางและการคมนาคมขนส่งจากหมู่บ้านถึงในตัวเมือง มีระยะทางเพียง 1-2 กิโลเมตร
ใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 10 นาที จัดว่ามีความสะดวกรวดเร็วและประหยัดเวลาในการเดินทาง
อย่างยิ่ง

การศึกษา ในอดีตวัดเป็นสถานที่ให้ความรู้ให้การศึกษา โดยพระสงฆ์ทำหน้าที่เผย
แพร่หลักคำสอนทางพุทธศาสนา เพื่อให้คนในชุมชนนำไปยึดถือปฏิบัติและปรับใช้ในชีวิต
ประจำวัน มีการสอนอ่านเขียนตัวเมืองให้กับเด็กชายและผู้ชาย ส่วนเด็กหญิงและผู้หญิงไม่มี
โอกาสเรียนหนังสือในวัด เพราะการที่เด็กหญิงและผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจของทางวัดหรือ
สงฆ์ย่อมเป็นอันตรายต่อผู้ประพฤติพรหมจรรย์ อาจก่อให้เกิดเรื่องรักใคร่ให้เสื่อมเสียได้ แม้
เด็กหญิงและผู้หญิงไม่ได้มีโอกาสเรียนหนังสือในวัด แต่มักได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ

ประเพณี และพิธีกรรมที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม จากครอบครัว ผู้อาวุโส ผู้รู้ในแขนงต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อนบ้านที่อยู่ละแวกใกล้เคียง ปัจจุบันทั้งเด็กชายและเด็กหญิงในหมู่บ้านมีโอกาสได้รับการศึกษาเท่าเทียมกัน เมื่อเข้าสู่วัยที่ต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับ เดิมโรงเรียนบ้านหนองใหม่(ทองคือนุทิศ) มีเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่1-4 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 หากต้องการให้บุตรหลานเรียนต่อในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 ต้องไปเรียนที่โรงเรียนบ้านสุพรรณ ตำบลป่าเมต อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ แม้ปัจจุบันนี้ได้มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาโดยเปิดสอนระดับประถมศึกษาให้ครบตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 – ปีที่ 6 แต่ขณะนี้ มีนักเรียนที่ยังเรียนอยู่จำนวนเพียง 30 คน เท่านั้น แม้ผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนคนปัจจุบันในขณะนั้นมีนโยบายเพื่อจูงใจให้ ผู้ปกครองนำบุตรหลานมาเรียนในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีในหมู่บ้านโดยการสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องเขียน ชุดนักเรียน มีอาหารกลางวัน มีนมโรงเรียนให้กับเด็กที่เข้ามาสมัครเรียนในแต่ละเทอม และในแต่ละปีการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครอง มีโครงการปรับปรุงบ่อเลี้ยงปลาในบริเวณโรงเรียนให้เป็นสระว่ายน้ำเพื่อการออกกำลังกายของนักเรียน มีโครงการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนและปรับแนวทางในการสอนของครู แต่ไม่ได้รับความสนใจจากผู้ปกครองเท่าที่ควรนัก เนื่องจากไม่มีความมั่นใจในมาตรฐานการเรียนการสอนของทางโรงเรียน อีกทั้งระยะทางจากหมู่บ้านถึงในตัวเมืองไม่ไกลนัก ผู้ปกครองจึงนิยมนำบุตรหลานไปเข้าเรียนในโรงเรียนในตัวเมือง เพราะเชื่อว่าบุตรหลานจะได้รับการเอาใจใส่ในด้านวิชาการ การกวดขันเรื่องระเบียบวินัย และมีโอกาสในการใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย หลายครอบครัวส่งเสริมให้บุตรหลานได้มีโอกาสเรียนหนังสือในระดับสูง ด้วยการสนับสนุนให้เรียนพิเศษในช่วงเวลาเย็นของวันจันทร์-วันศุกร์ รวมทั้งวันเสาร์- วันอาทิตย์ และช่วงปิดภาคการศึกษา เพื่อให้บุตรหลานเกิดความรู้มีทักษะและมีความสามารถในการสอบแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงต่างๆ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาของรัฐที่ได้รับการยอมรับสูง

นอกจากนี้คนในหมู่บ้านยังได้มีการพบปะพูดคุยตลอดจนแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เช่นในด้านการประกอบอาชีพ สุขภาพกายและจิตใจ ครอบครัว บุตรหลาน การพัฒนาหมู่บ้าน ประเพณี และพิธีกรรม อีกทั้งได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ ติ่งพิมพ์ และข่าวสารความรู้จากหน่วยงานต่างๆ จากภาครัฐ เช่น สำนักงานสาธารณสุขประจำตำบลป่าเมต ที่มาให้ความรู้กับชาวบ้านในเรื่องการดูแลสุขภาพ และเป็นพี่เลี้ยง

ให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้านในด้านการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนเจ้าหน้าที่จากอำเภอมาให้ความรู้ในเรื่องการเลือกตั้ง หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มาให้ความรู้และคำแนะนำในการปลูกพืชในและนอกฤดูกาล รวมทั้งการหาตลาดรองรับพืชผล เป็นต้น

การปกครอง เดิมจำนวนบ้านเรือนของชาวหมู่บ้านหนองใหม่เมื่อแรกก่อตั้งหมู่บ้าน มีจำนวนประมาณ 40 หลังคาเรือน ได้มีการแต่งตั้งให้มีผู้นำเพื่อดูแลสมาชิกของหมู่บ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ที่มี นายวงศ์ ธิยาคำ ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้นมา ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมีการตั้งครอบครัวและขยายครัวเรือนเพิ่มขึ้นประมาณ 400 หลังคาเรือน ทำให้การปกครองที่นำโดยผู้นำเพียงคนเดียวนั้นทำได้ไม่ทั่วถึง จึงได้แบ่งการปกครองออกเป็นกลุ่ม โดยเรียกว่าชื่อแต่ละกลุ่มว่า กลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 25 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มต้องแต่งตั้งให้มีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ดูแลสมาชิก และมีการติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ในการแบ่งกลุ่มนั้นได้แบ่งจำนวนหลังคาเรือนในการรับผิดชอบ เพื่อสะดวกในการพัฒนา จัดอบรม การจัดสรรงบประมาณ หรือการสร้างความสะดวกสบายภายในกลุ่ม โดยแบ่งประมาณ 10-15 หลังคาเรือน แม้เป็นการปกครองที่สะดวกในกลุ่มที่มีสมาชิกไม่มาก แต่กลับทำให้ไม่มีความเป็นเอกภาพในการปกครองโดยรวม จึงยกเลิกรูปแบบการจัดการปกครองเป็นกลุ่มไป และกลับมาใช้การปกครองที่มี ผู้ใหญ่บ้านปกครองเพียงคนเดียว โดยทางราชการกำหนดให้ชุมชนบ้านหนองใหม่เป็นหมู่ที่ 6 ของ ตำบลป่าเมต ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ได้แบ่งหมู่บ้านจากเดิมออกเป็นอีก 1 หมู่ คือ บ้านหมู่ที่ 10 โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งหมู่บ้านของทางราชการ คือ จำนวนประชากร 120 หลังคาเรือน สามารถตั้งเป็นหมู่บ้านได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในแง่การปกครอง สามารถกระจายงบประมาณและความช่วยเหลือต่าง ๆ จากภาครัฐสู่ชาวบ้านอย่างทั่วถึง โดยบ้านหนองใหม่หมู่ที่ 6 มีนายพิเชษฐ์ กมลอนุวงศ์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน และมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อีก 2 คน มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 2 คน คือ นาย อดุลย์ ศรีใจทุ่ง และ นายสิงห์ แดนโพธิ์ และคณะกรรมการหมู่บ้านที่ดูแลในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านฌาปนกิจ ด้านออมทรัพย์ ด้านประปาหมู่บ้าน ด้านอาชีพ รวมจำนวน 9 คน ส่วนบ้านหนองใหม่หมู่ที่ 10 มีนายต้น คัดชอบ เป็นผู้ใหญ่บ้าน และมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อีก 2 คน มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 2 คน คือนายทวี แก้วโมรา และ คต. พิพัฒน์ วงศ์ประเสริฐ และคณะกรรมการหมู่บ้านที่ดูแลในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านฌาปนกิจ ด้านออมทรัพย์ ด้านประปาหมู่บ้าน ด้านอาชีพ รวม

จำนวน 15 คน ภายในหมู่บ้านจะมีการประชุมประจำเดือนทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง โดยจะประชุมร่วมกันทั้ง 2 หมู่บ้าน เพื่อแจ้งเรื่องที่มาจากส่วนราชการให้กับสมาชิกได้รับทราบ ซึ่งจะแจ้งให้ทราบผ่านเสียงตามสายหรือประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว และนัดประชุมที่วัดหนองใหม่ในตอนค่ำหรือหลังรับประทานอาหารมื้อเย็น ในวันเสาร์หรืออาทิตย์ โดยไม่ระบุว่าเป็นสัปดาห์ใดของเดือน หากในเดือนที่มีวันสำคัญทางศาสนาก็จะมีการปรึกษาหารือในเรื่องทั่ว ๆ ไปของหมู่บ้านกับสมาชิกทั้ง 2 หมู่บ้านพร้อมกัน

ประเพณีและความเชื่อ ชาวบ้านหนองใหม่ให้ความสำคัญต่อการทำบุญ ทำกุศล ในทุกวันพระ รวมถึงในวันสำคัญทางศาสนาอื่นๆ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา โดยในวันดังกล่าว ตอนเช้าชาวบ้านจะนำอาหารคาวหวานไปถวายพระที่วัด และรับศีลรับพร ส่วนตอนเย็นชาวบ้านจะไปฟังธรรม เวียนเทียนที่วัด นอกจากนี้ชาวบ้านยังอุทิศแรงกาย บริจาคเงินตามศรัทธา เพื่อพัฒนากิจการของวัดและร่วมสร้างสาธารณประโยชน์ให้หมู่บ้าน จากการทอดกฐิน การทอดผ้าป่า เป็นต้น ประเพณีที่ชาวบ้านหนองใหม่ยังคงประกอบทุกปี ที่เห็นได้ชัด คือ

งานปีใหม่เมือง หรือประเพณีสงกรานต์ ตรงกับ เดือน 7 เหนือ (เดือนเมษายน) ถือเป็นประเพณีที่ชาวบ้านจัดงานรื่นเริง ฉลองกันเพื่อเริ่มปีใหม่ เป็นเวลาของความสุข ความสนุกสนานที่ทำให้ได้มีการพบปะสังสรรค์กับญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง บุตรหลาน ที่ได้เดินทางไปเรียน หรือทำงานต่างถิ่นที่กลับมาร่วมงานฉลองปีใหม่และร่วมทำบุญในเทศกาลสำคัญ สำหรับปีใหม่เมืองของชาวบ้านหนองใหม่มีขึ้นในช่วง 13 - 17 เมษายน ของทุกปี ซึ่งมีการเล่นสาดน้ำสงกรานต์ทุกวันและในแต่ละวันมีกิจกรรมต่าง ๆ คือ

วันที่ 13 หรือ “วันจะขารล่อง” ถือเป็นวันสิ้นสุดของปีเก่าในตอนเช้ามีด คือหลังเที่ยงคืนเป็นต้นมาจนถึงในตอนเช้า ชาวบ้านผู้ชายบางคนจะทำการ “จิสะโป๊ก” เพื่อไล่ “จะขาร” หรือสังขาร ไล่ให้หลุดล่วงข้ามพ้นปีใหม่ไป เชื่อกันว่าการจิสะโป๊ก จะช่วยให้ขับไล่สิ่งไม่ดีต่าง ๆ ในปีเก่าให้ลอยล่องไปพร้อมกับสังขาร ในตอนเช้าคนเฒ่าคนแก่ หนุ่มสาว เด็ก ช่วยเก็บกวาดบ้าน บริเวณบ้าน ทำความสะอาดบ้านเรือน ทำความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องนอน อาบน้ำ สระผม ขำระร่างกายให้สะอาด เชื่อกันว่าทุกข์โศกโรคภัย เคราะห์ร้ายสิ่งไม่ดีต่าง ๆ จะถูกชำระล้างและจากไปพร้อมกับปีเก่า

วันที่ 14 หรือ “วันเนา” เป็นวันที่แต่ละบ้านจะเตรียมอาหาร ทำขนม เช่น ขนมเทียน ขนมคัมหัวหอม ขนมแดง เพื่อนำไปทำบุญที่วัดในวันรุ่งขึ้น วันนี้มีข้อห้าม คือ ห้ามพูด คำหยาบ คำคำทอ คำไม่สุภาพ หรือคำที่ไม่เป็นมงคลต่าง ๆ เพราะเชื่อกันว่าหากวันนี้ใครพูดในสิ่งที่ไม่ดี หรือคำทอกัน ปากของคนพูดจะเหม็นเน่า ตอนบ่ายทั้งเด็ก หนุ่มสาว คนเฒ่าคนแก่ ร่วมกันขนทรายวัดเพื่อก่อเจดีย์ทราย และนำตุ๊กที่ตัดด้วยลวดลายต่าง ๆ มาปักที่ทรายที่ก่อไว้

วันที่ 15 หรือ “วันพญาวัน” ในตอนเช้าชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติพี่น้องที่ล่วงลับไป ตอนสายมีการทำการขอขมาและบูชาสิ่งที่เคารพในบริเวณบ้าน โดยจะนำใบตองมาเย็บเป็นกระทง และนำน้ำส้มป่อยใส่ลงในกระทง พร้อมดอกไม้ ธูป ไปวางไว้ที่ธรณีประตู บันได เตาไฟ หม้อน้ำข้าว บ่อน้ำ เป็นต้น และทำพิธีรดน้ำคำหัวพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพ อีกทั้งนำรูปของบรรพบุรุษมาตั้งไว้ให้ลูกหลานได้รดน้ำคำหัว และเมื่อเสร็จพิธีในบ้านแล้วบางครั้งอบครัว มักพาบุตรหลานไปรดน้ำคำหัว ญาติผู้ใหญ่ ทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้านอีกด้วย

วันที่ 16 หรือ “วันปากปี” ถือเป็นวันแรกของปีใหม่ ในตอนเช้าแม่บ้านไปทำพิธีบูชาข้าวที่วัด โดยเครื่องบูชาประกอบด้วย ใบคำ ใบขนุน ใบส้มจีน ใบเตยปอง กล้วยดิบผ่าซีก อ้อยหมาก พลู ข้าวเหนียวปั้น นูหรี ธูปหักก้าน เทียนไข ดอกไม้ อย่างละ 9 ชิ้น จัดทุกอย่างวางเรียงบนใบตองและวางบนถาดหรือกระด้ง จากนั้นปักเทียนไขไว้ตรงกลาง จากนั้นให้สมาชิกในครอบครัวนำเสื้อผ้าของแต่ละคน คนละ 1 ผืน มาพับให้เรียบร้อยวางไว้ในชั้นสูง หรือกระบุง แล้วให้วางเครื่องบูชาทับเสื้อผ้าอีกที ถัดจากนั้นให้สมาชิกแต่ละคนหาผ้าหรือวัดความยาวของสายสิญจน์ให้เท่ากับ 1 วา ของแต่ละคน แล้วนำไปชุบน้ำมันมะกอกให้ชุ่ม เพื่อเตรียมไปเผาที่วัด โดยมีความเชื่อว่าการทำพิธีสืบชะตา ลดเคราะห์ และก่อให้เกิดความสุข ความก้าวหน้าแก่คนในครอบครัวตลอดปี ภายหลังเสร็จพิธีสวดไล่เคราะห์ประพรมน้ำมันด้ายให้พรแล้ว แม่บ้านนำสายสิญจน์ไปพาดกับไม้จากนั้นจุดไฟเผาให้ไหม้ เชื่อกันว่าถ้าไหม้ไฟไม่หมด ผลจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม สำหรับเครื่องบูชาข้าวนั้นให้จุดเทียนแล้วนำไปประเคนกับต้นโพธิ์ ส่วนเสื้อผ้าที่ เตรียมไว้นำออกมาคลี่และมาสลดให้ครบทุกผืน เพื่อขับไล่สิ่งไม่ดีให้ออกไปและภายหลัง จากเสร็จพิธีจึงนำเครื่องบูชาข้าวย้ายออกจากต้นโพธิ์ พร้อมดับเทียนไขให้เรียบร้อยแล้วนำไปวางไว้ที่ริมหนองน้ำ ตอนสายพระสงฆ์และชาวบ้านจะร่วมกันทำพิธีส่งเคราะห์บ้านโดยแต่ละบ้านต้องเตรียมสายสิญจน์ น้ำส้มป่อย ธูป 9 ดอก และทราย ไปที่วัด โดยนำสิ่งของดังกล่าวไปวางรวมกันเพื่อให้พระสงฆ์ทำพิธีสวดไล่สิ่งอัปมงคลและให้พร หลังจากเสร็จพิธีก็นำทรายที่ผ่านการบริกรรมแล้วไปโรยรอบ ๆ

บ้าน เพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย ส่วนสายสิญจน์นำมาผูกข้อมือลูกหลาน เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่สมาชิกในครอบครัว สำหรับวันนี้หลายบ้านได้นำขนุนอ่อนมาปรุงอาหาร เช่น แกง นึ่ง ตำ ลวกกินกับน้ำพริก หรือกินขนุนสุก เชื่อกันว่าถ้ากินในช่วงต้นปีทำให้อยู่ดีมีสุขตลอดปี ตอนบ่ายมีกิจกรรมรดน้ำคำหัวผู้อาวุโสของ โดยจัดที่วัดเพื่อสร้างความอบอุ่น ส่งให้กำลังใจและแสดงความเคารพต่อผู้มีคุณประโยชน์ต่อหมู่บ้าน

วันที่ 17 หรือ “วันปากเดือน” วันนี้ถือว่าเป็นวันเสร็จสิ้นภารกิจต่าง ๆ หลายบ้านมีการฉลองปีใหม่มินิกันดื่มกันอย่างสนุกสนาน

งานตานก้วยสลาก หรืองานทำบุญสลากภัตต์ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความเคารพและความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อวิญญาณบรรพบุรุษ โดยเชื่อว่าท่านจะได้รับอานิสงส์จากการทำบุญในครั้งนี้และได้ไปสู่ภพภูมิที่ดี งานตานก้วยสลากของชาวหมู่บ้านหนองโหม้จัดในวันขึ้น 15 ค่ำเดือนเก็ย (ประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี) จัดขึ้นที่วัด โดยแบ่งเป็น 2 วัน คือวันดา(วันเตรียมของ) และวันงาน ในวันดา ชาวบ้านจะไปจ่ายตลาด ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ เช่น สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ไม้ขีดไฟ เทียนไข ฯลฯ อาหารแห้ง เช่น ข้าวสาร เกลือ น้ำตาล พริก ฯลฯ ดอกไม้ ขนุน ผลไม้ต่าง ๆ จัดเตรียมใส่ลงในถังใส่น้ำ ในอดีตมักนำของทั้งหมดใส่ลงในชะลอม แต่ปัจจุบันนิยมถังใส่น้ำเพราะทางวัดสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ นำยอด(เงิน) พร้อมดอกไม้ธูปเทียน และสลาก(เส้นสลาก) ที่เขียนชื่อและข้อความอุทิศถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วลงในกระดาช เสียบไว้ในถังห่อหุ้มด้วยพลาสติกแล้วมัดรอบเพื่อสะดวกในการถือ ในวันรุ่งขึ้นชาวบ้านจะนำก้วยสลากที่เตรียมไว้ไปรวมกันที่วัดก่อนเวลาเพล แล้วนำเอาเส้นสลากไปแจ้งกับกรรมการวัด จากนั้นกรรมการวัดจะนำเส้นสลากมาคละรวมกันและแบ่งออกเป็น 3 กอง (ส่วน) คือ กองแรกเป็นกองเส้นสลากของพระเจ้า (พระพุทธรเจ้า) ส่วนอีก 2 กอง จะแบ่งกับพระสงฆ์และสามเณรที่ร่วมพิธี จากนั้นพระสงฆ์สามเณร แต่ละรูปต้องอ่านเส้นสลากที่ได้ในแต่ละเส้นด้วยเสียงดัง เพื่อให้ญาติโยมที่อยู่ในบริเวณนั้นได้ยินและหากได้ยินว่าพระสงฆ์ สามเณรรูปใดอ่านได้เส้นสลากของตน ก็จะหิ้วก้วยสลากเดินตามเสียงนั้นไป และถวายก้วยสลากแด่พระสงฆ์ เพื่อให้ท่านได้กล่าวอนุโมทนาให้ศีลให้พรแก่ตน จึงเป็นอันเสร็จพิธี

แม้ศาสนาจะเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และชาวบ้านยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีของทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ แต่ในด้านความคิดและวิถีปฏิบัติชาวบ้านยังคงให้ความสำคัญต่อความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ยังคงมีการยึดถือปฏิบัติสืบทอด จากคนรุ่น

ก่อนผู้คน รุ่นหลัง อย่างต่อเนื่องสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการให้ความสำคัญและการปฏิบัติ และในแต่ละพิธีกรรมนั้นต่างก็เป็นการแสดงออกถึง ความเอาใจใส่ ความห่วงใยต่อชีวิต สุขภาพ ทรัพย์สิน ทุกข์สุขของคนในครอบครัว ญาติมิตร ดังเห็นได้จากพิธีต่อไปนี้ คือ

การบูชาท้าวทั้งสี่ เป็นพิธีอันเชิดไหว้เทวดาที่คุ้มครองรักษาทิศทั้งสี่ รวมทั้งพระอินทร์ และแม่พระธรณีมารับเครื่องสังเวยและขอความคุ้มครองให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข ตลอดจนทำการรักษางานพิธี สำหรับการบูชาท้าวทั้งสี่เป็นพิธีแรกที่ชาวบ้านนิยมกระทำก่อนเริ่มประกอบพิธีมงคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช หรืองานบุญอื่นๆ การเตรียมเครื่องสังเวยนั้น ส่วนใหญ่ชาวบ้านที่จัดงานพิธีมงคล มักนิยมให้อาจารย์หรือพ่ออาจารย์เป็นผู้เตรียมและเชิญให้มาประกอบพิธีที่บ้านที่จัดงาน สำหรับเครื่องสังเวยที่ใช้ในพิธีจะประกอบด้วย เครื่อง 4 คือ สิ่งของทุกอย่างต้องมีอย่างละ 4 ชิ้น ได้แก่ หมาก พลู กล้วย อ้อย เมี่ยง บุหรี่ แกงส้ม แกงหวาน เนื้อสุก ปลาสุก ขนมห้าวสุก ดอกไม้ รูปเทียน โดยนำของทุกอย่างใส่ลงใน “ตะโคง” ขนาดเล็ก จำนวน 6 ตะโคง และตกแต่งรอบตะโคงด้วย “ช่อ” หรือธงสามเหลี่ยมที่ทำด้วยกระดาษสีต่างๆ เช่น สีเหลือง แดง ขาว เขียว คำ ตะโคงละหนึ่งสี ยกเว้นตะโคงเครื่องสังเวยของแม่พระธรณีเท่านั้นที่ไม่มี “ช่อ” เมื่อเตรียมเครื่องสังเวยเรียบร้อยแล้วอาจารย์ จะเริ่มทำพิธีด้วยการนำเครื่องสังเวยไปตั้งไว้ทางทิศตะวันออกของสถานที่จัดงาน เพราะเชื่อว่าทิศตะวันออกเป็นทิศมงคล เป็นทิศแห่งความรุ่งเรือง โดยเครื่องสังเวยของพระอินทร์วางไว้บนเสาสูงประมาณ 1.5 เมตร ทำด้วยไม้ ซึ่งจัดเป็นส่วนที่สูงที่สุด และจากปลายเสาลงมาประมาณ 1 คืบ มีไม้ไขว้กันเป็นรูปกากบาทชี้ออกไปทั้งสี่ทิศ ตรงปลายไม้ที่ขึ้นออกไปมีแผ่นไม้รูปสี่เหลี่ยมติดอยู่สำหรับวางเครื่องสังเวย พ่ออาจารย์วางเครื่องสังเวยของเทวดาทั้งสี่ทิศตามทิศต่างๆ และวางเครื่องสังเวยของแม่พระธรณีไว้ที่พื้นดินใกล้กับเสาบูชา จากนั้นพ่ออาจารย์จุดเทียนและสวดเพื่อให้เทวดาทั้งหลายให้มารับเครื่องสังเวย จึงเป็นอันเสร็จพิธี

การบูชาเทียน เป็นพิธีที่เกี่ยวกับการสะเดาะเคราะห์อย่างหนึ่งที่ชาวบ้านในหมู่บ้านนิยมทำ โดยเชื่อว่าการทำเพื่อให้เกิดโชคลาภ มีความโชคดี หรือเพื่อการเสี่ยงทาย เพราะหากเสี่ยงทายออกมาแล้วว่ามีดีอาจจะมีการประกอบพิธีอื่นๆตามมามากอีกเช่น การส่งเคราะห์ (สะเดาะเคราะห์) การสืบชะตา หรือการแก้เคล็ดด้วยวิธีอื่นๆ ตามคำทำนาย เช่น ถวายสังฆทาน การปล่อยนก ปล่อยปลา เป็นต้น ในการทำพิธีบูชาเทียนนั้น จะนำขี้ผึ้งแผ่นมาพันหรือกลิ้งให้เป็นตัวเทียน ส่วนไส้เทียนนั้นทำจากด้ายสายสิญจน์สีขาว โดยมีจำนวนเท่าอายุของผู้ทำพิธีบูชาเทียน จากนั้นให้เขียน

ชื่อ นามสกุล วัน เดือน ปีเกิด ลงบนตัวเทียน โดยนำไปให้พระสงฆ์หรืออาจารย์เป็นผู้ทำพิธีให้ก็ได้ โดยนำเทียนที่ผ่านการบริกรรมแล้วนำไปจุดที่วัดหรือนำกลับมาจุดที่บ้าน โดยขณะที่ทำการจุดเทียนนั้น ผู้ที่ทำพิธีบูชาเทียนอธิษฐานหรือขอพร เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองไปด้วย และต้องจุดให้เทียนไหม้จนหมดจึงเป็นอันเสร็จพิธี

การส่งเคราะห์ หรือ การสะเดาะเคราะห์ เป็นพิธีที่เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกในครอบครัว หรือเครือญาติเกิดการเจ็บป่วยซึ่งมักเป็นการเจ็บป่วยที่ไม่รู้สาเหตุ รักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบันแล้ว อาการป่วยไม่ทุเลาลง หรือประสบเคราะห์ อุบัติเหตุต่างๆ ได้รับความไม่สบายใจ เป็นต้น เชื่อว่า สิ่งเหล่านี้หมดไปต้องมีการ “ส่ง” เคราะห์ดังกล่าวให้พ้นจากบุคคลที่ประสบอยู่ ให้กลับมีความสุขสงบในชีวิต อีกครั้งและเมื่อเกิดกรณีเช่นนี้ ญาติมักไปหาบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญ ให้มา ทำหน้าที่ปัดเป่าสิ่งไม่ดีดังกล่าวให้หมดไปที่บ้านในชุมชนเรียกว่า “อาจารย์” หรือ “พ่ออาจารย์” โดยก่อนมีการส่งเคราะห์นั้น มักให้อาจารย์ตรวจดวงชะตาของผู้ประสบเคราะห์ก่อน เมื่อทราบแล้วว่าประสบเคราะห์ในเรื่องใด จึงทำการเตรียมสิ่งของสำหรับใช้ในพิธีส่งเคราะห์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ญาติมักให้เป็นธูระแก่อาจารย์ เพราะอุปกรณ์มีจำนวนมากและหากทำเองอาจไม่ครบถ้วน และอาจมีผลกับผู้ประสบเคราะห์ภายหลังได้ รวมไปถึงการขอให้ พ่ออาจารย์มาทำพิธีที่บ้านของผู้ประสบเคราะห์ด้วย อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีประกอบด้วย เครื่อง 4 คือ สิ่งของทุกอย่าง ต้องมีอย่างละ 4 ชิ้น ได้แก่ หมาก พลู กล้วย อ้อย เมี่ยง บุหรี่ แกงส้ม แกงหวาน เนื้อดิบ ปลาดิบ ขนมน ของหวาน ดินเหนียวหรือข้าวเหนียวปั้นเป็นรูปคน รูปอาวุธ รูปสัตว์ ตามชะตาปีเกิดของผู้ประสบเคราะห์ นำทุกอย่างใส่ลงใน “สะโดง” หรือ “สะดวง” ที่ทำจากกาบกล้วยมาหักและพับเป็นรูปกระทง ส่วน พื้นสะโดงมีไม้ไผ่เสียบรองไว้พร้อมรองพื้นด้วยใบตองรอบๆ สะโดงจะมี “ข้อ” หรือธงสามเหลี่ยม ขนาดเล็กทำด้วยกระดาษสีต่างๆ ติดกาบที่ปลายไม้ขนาดเล็กปักโดยรอบ สำหรับผู้ที่จะทำพิธี ส่งเคราะห์นั้น ต้องเตรียม ดอกไม้ ธูป เทียน ค้ายสาขสิญจน์ น้ำส้มป่อย และเงินค่าครู ให้กับพ่อ อาจารย์ด้วย เมื่อเริ่มพิธีพ่ออาจารย์นำสะโดงมาวางไว้ด้านหน้าของผู้ทำพิธีส่งเคราะห์และให้ผู้ทำ พิธีนั่งพนมมือ โดยพ่ออาจารย์นั่งทำพิธี พร้อมกับประพรม น้ำส้มป่อยอยู่ด้านหลัง เมื่อเสร็จพิธี แล้วพ่ออาจารย์นำค้ายสาขสิญจน์ที่เตรียมไว้ผูกข้อมือแก่ผู้ทำพิธีส่งเคราะห์ จากนั้นนำสะโดงไปทิ้ง ไว้ที่ทางสามแพร่ง หรือตามทิศทางที่ตำราระบุไว้

การส่งแถน หรือ การส่งปู่แถนย่าแถน เป็นพิธีที่เกิดขึ้นเมื่อมีผู้เจ็บป่วยหรือได้รับ เคราะห์ต่างๆ ไม่สบายใจอย่างไม่มีสาเหตุ ตลอดจนทำกิจใดๆแล้วไม่บรรลุดังหวัง ซึ่งคนใน ครอบครัวเชื่อว่า อาจเป็นผลมาจากการสาปแช่งของ “ปู่แถนย่าแถน” ที่แข่งมาทุกปี และต้องทำการ

“ส่ง” ทุกปีด้วยเช่นกัน เพื่อความอยู่ดีมีสุข สำหรับ “ปู่แฉะย่าแฉะ” นั้นชาวบ้านมีความเชื่อและนับถือเป็นวิญญาณของบรรพบุรุษที่ส่งให้มนุษย์มาเกิด โดยแต่ละคนมีบรรพบุรุษ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “พ่อเกิดแม่เกิด” เป็นของตนเองไม่ซ้ำกัน หากมีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น คนในครอบครัวหรือญาติของผู้ประสบเคราะห์จะไปสอบถามกับพ่ออาจารย์ และให้เป็นผู้ประกอบพิธีให้อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีและการประกอบพิธีจะคล้าย “การส่งเคราะห์” และภายหลังเสร็จพิธีอาจารย์นำสะโตงไปวางไว้ที่ ทางสามแพร่งหรือตามทิศทางที่ตำราระบุไว้

การสืบชะตา เป็นพิธีที่ทำขึ้นเมื่อถูกทำนายทายทักว่ามีเคราะห์ร้าย เจ็บไข้ได้ป่วย และหากต้องการให้พ้นเคราะห์ต้องทำพิธีสืบชะตา ซึ่งชาวบ้านเชื่อกันว่าการสืบชะตา เป็นพิธีมงคล หากได้ทำพิธีนี้แล้วจะทำให้ชีวิตยืนยาว พ้นจากความเดือดร้อนและความทุกข์ต่างๆ การสืบชะตานิยมทำในวันคล้ายวันเกิด วันขึ้นบ้านใหม่ วันแต่งงาน เป็นต้น โดยอาจทำเป็นรายบุคคล หรือหมู่คณะก็ได้ นอกจากการสืบชะตาคนแล้ว ยังมีการสืบชะตาเมือง แม่น้ำ ต้นไม้ หรือสัตว์ที่มีคุณในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ สำหรับการสืบชะตาคนนั้น ในการเตรียมอุปกรณ์ใช้เวลาหลายวันเพราะมีจำนวนมาก ผู้สืบชะตาอาจเป็นผู้เตรียมสิ่งของที่ใช้ในพิธีเอง หรือให้อาจารย์เป็นผู้เตรียมให้ก็ได้ ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วย กระบองน้ำ กระบองทราย กระบองข้าวเปลือก กระบองข้าวสาร หม้อดินใส่ข้าวเปลือก หม้อดินใส่ข้าวสาร หม้อทราย กังคำ กังเงิน กังเบ็ญ กังหมาก ไม้จ๋ามศรีขนาดเล็กจำนวน 109 อัน โดยแบ่งออกเป็น 3 มัด นำไม้จ๋ามสูงขนาด 1.5 เมตร จำนวน 3 อันเป็นหลัก นำไม้จ๋ามขนาดเล็กที่แบ่งไว้มาผูกติดตรงโคนไม้ แล้วนำไม้จ๋ามทั้ง 3 อัน มาพินกันเป็นกระโจม ครอบเครื่องบูชา ซึ่งจัดใส่ไว้ในสะโตง นอกจากนี้ยังมี กล้ามะพร้าว กล้าหมาก กล้าอ้อย หน่อกล้วย ตุงกาติงหรือตุงกระดาษที่มีความยาวเท่าความสูงของผู้สืบชะตา มีตุงขาวซึ่งใช้กระดาษสีขาวตัดเป็นรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก จำนวน 1,000 อัน เสือ หมอน ดอกไม้ รูป เทียน เทียนชะตา ส่วนไม้เทียนทำด้วยด้ายสายสิญจน์ โดยให้จำนวนด้ายมากกว่าอายุของผู้สืบชะตา 1 เส้น และด้ายสายสิญจน์ที่มีความยาว 1 วา ของผู้สืบชะตา 1 เส้น เทียนชะตาผูกติดก้านกล้วย และมัดติดกับไม้ค้ำศรีอันใดอันหนึ่ง ในการประกอบพิธีนั้นจะนิมนต์พระสงฆ์ 1-5 รูปมาเป็นผู้ประกอบพิธี โดยให้ผู้ประกอบพิธีนั่งใกล้กับกระโจมไม้ค้ำศรี ด้ายสายสิญจน์ที่ผูกโยงจากไม้ค้ำศรีนำมาพาดมือที่พนมอยู่ของผู้สืบชะตา แล้วโยงไปยังพระสงฆ์และไปสิ้นสุดที่บาตรน้ำมนต์ เมื่อเสร็จสิ้นการบริการแล้วพระสงฆ์จะนำด้ายสายสิญจน์ผูกข้อมือและประพรมน้ำมนต์แก่ผู้สืบชะตา จึงเป็นอันเสร็จพิธี สำหรับการทำการสืบชะตานี้มักนิยมทำที่บ้านและเป็นช่วงเวลาเช้า

นอกจากพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ชาวบ้านหนองใหม่ยังมีความเชื่อต่อการนับถือผีและการปฏิบัติตามความเชื่อเกี่ยวข้องกับผี มีการเลี้ยงในโอกาสต่างๆเพื่อเป็นการระลึกถึงและแสดงความ

เลขหมู่.....
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ร/นพ
307.72
4423ก

กัตถัญญต่อวิญญานบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ทั้งที่เคยเป็นบุคคลในครอบครัว เครือญาติ หรือเป็นผู้สร้างคุณประโยชน์แก่ชุมชนในครั้งอดีต รวมไปถึงมีการติดต่อสื่อสารกับผีหรือวิญญานเหล่านั้นด้วยวิธีการทรงเจ้า เพื่อมีโอกาพบปะพูดคุยหรือขอความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ โดยจะเห็นจากพิธีต่อไปนี้ คือ

การเลี้ยงผีปู่ย่า ผีปู่ย่าเป็นผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยเชื่อว่าวิญญานของท่านยังคงวนเวียนคอยดูแลบ้านเรือน คุ้มครองปกป้องให้ลูกหลานมีความสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและควบคุมมิให้ลูกหลานกระทำความผิดหรือล่วงละเมิดข้อห้ามต่าง ๆ หากมีการกระทำความผิดหรือมีเรื่องมงคลใด ๆ เกิดขึ้นภายในครอบครัวต้องบอกให้ผีปู่ย่าได้รับรู้ การเลี้ยงผีปู่ย่าในหมู่บ้านหนองใหม่ทำในวันขึ้น 6 ค่ำ และขึ้น 9 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ของทุกปี ในตระกูลที่ยังคงสืบทอดการเลี้ยงผีปู่ย่าเอาไว้ยัง ซึ่งที่ยังมีให้เห็นและยังคงมีการเลี้ยงผีปู่ย่าอยู่ทุกปี ปีละ 1 ครั้ง ได้แก่

ที่บ้านของแม่เผ่าทองดี แมตสอง ซึ่งเป็นบ้านเก่าผีของผีเทวดา ซึ่งเป็นผีปู่ย่าของกลุ่มตระกูลแมตสอง แม้จะไม่มีร่างทรงของผีเทวดาซึ่งเป็นผีปู่ย่าของตระกูล แต่ทุกปีเมื่อถึงวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ ก็จะมีการเลี้ยงผีปู่ย่าที่บ้านของแม่เผ่าทองดี แม้ปัจจุบันแม่เผ่าทองดีเสียชีวิตแล้วแต่ลูกหลานของแม่เผ่าทองดียังคงทำพิธีเลี้ยงผีปู่ย่าที่บ้านของแม่เผ่าทองดีทุกปี โดยไม่มีใครทำหน้าที่เก็บเงิน แต่ลูกหลานและญาติพี่น้องในกลุ่มตระกูลจะนำเงินมารวมกันไว้ที่บ้านของแม่เผ่าทองดีหลังคาเรือนละ 10 บาท ก่อนที่จะมีงานเลี้ยงผีปู่ย่าประมาณ 1 อาทิตย์

ที่บ้านของนางบัวผัน อุดศรี เป็นบ้านเก่าผีของเจ้ากัณเฑาะออกบ่อง ซึ่งเป็นผีปู่ย่าของตระกูลกิดชอบ ที่ปัจจุบันมีร่างทรงคือยายบัวผัน ซึ่งจะมีการเลี้ยงผีปู่ย่าของตระกูลในวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 6 เหนือ และยังคงมีการเลี้ยงผีปู่ย่าเป็นประจำทุกปี โดยไม่มีใครทำหน้าที่เก็บเงิน แต่ลูกหลานและญาติพี่น้องในกลุ่มตระกูลจะนำเงินมารวมกันไว้ที่บ้านของยายบัวผันหลังคาเรือนละ 10 บาท ก่อนที่จะมีงานเลี้ยงผีปู่ย่าประมาณ 4-5 วัน

ที่บ้านของแม่เผ่าฮ่าย แมตสอง ซึ่งเป็นบ้านเก่าผีของเจ้าพ่อประตุมารแก้ว ซึ่งเป็นผีปู่ย่าของตระกูลแก้วโมรา ปัจจุบันร่างทรงของผีปู่ย่าหรือเจ้าพ่อประตุมารแก้ว คือ นางจันทร์แก้ว อุทัยศิลป์ หรือยายจันทร์แก้ว เป็นคนหมู่บ้านน้ำคือ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ แต่มีพ่อเผ่าและแม่เผ่าเป็นคนบ้านหนองใหม่ ปัจจุบันร่างทรงมีอายุมากและสุขภาพไม่แข็งแรง ไม่สามารถทำพิธีเลี้ยงผีและเชิญเข้ามาเข้าทรงได้ แต่การเลี้ยงผีปู่ย่าที่มีที่บ้านแม่เผ่าฮ่ายหรือบ้านเก่าผีของเจ้าพ่อประตุมารแก้วยังมีการเลี้ยงและทำอยู่ทุกปี มี นางมาลี แมตสอง ซึ่งเป็นลูกสะใภ้ของพ่อเผ่าทอนและแม่เผ่าฮ่ายเป็นธุระในการจัดเก็บเงินค่าเลี้ยงผีปู่ย่า การเลี้ยงผีปู่ย่าจัดขึ้นทุกปี ปีละ 1 ครั้ง

โดยเก็บเงินจากบ้านของเครือญาติที่นับถือฝั่บ่่าเค็วกัน หลังคาเรือนละ 10 บาท ก่อนที่จะมีการเลี้ยงฝั่บ่่าประมาณ 1 อาทิตย์

โดยทั่วไปงานเลี้ยงฝั่บ่่าจัดที่บ้านเก็บ่หรือบ้านต้นตระกูล มักทำกัน 2 วัน คือวันแรก เป็นวันคาหรือวันที่เตรียมจัดทำเครื่องสังเว โดยลูกหลานที่นับถือฝั่บ่่าเค็วกันทำการรวบรวมเงินเพื่อซื้อสิ่งของนำมาประกอบอาหาร วันที่สองซึ่งเป็นวันงาน จัดเตรียมเครื่องสังเวเพื่อทำพิธีเลี้ยง ซึ่งประกอบด้วย หัวหมูต้มสุก 1 หัว ไก่ต้มสุก 1 คู่ เหล้า 1 ขวด แองอ่อม ลาบดิบ ลาบสุก ดอกไม้ธูปเทียน ผลไม้ตามฤดูกาล ขนมหวาน และเงินค่าฝั่บ่่าจำนวนหนึ่ง ซึ่งที่บ้านของเก็บ่บ่่าจะมีศาลฝั่บ่่าหรือหอฝั่บ่่าที่ตั้งอยู่ภายนอกบริเวณบ้าน ทั้งร่างทรงและลูกหลานก็จะนำเอาเครื่องสังเวไปวางที่บริเวณหอฝั่บ่่า และนำเอาเครื่องสังเวอีกส่วนหนึ่งไปวางที่บริเวณหังฝั่บ่่าที่อยู่ภายในบ้านด้วย โดยจุดธูปเทียนเป็นสัญลักษณ์ว่าหากธูปไหม้จนหมดดอกแล้ว ถือว่าฝั่บ่่าได้รับและกินเครื่องสังเวนั้นเรียบร้อยแล้ว ลูกหลานสามารถนำอาหารไปแบ่งกินได้ การมาร่วมตัวและร่วมทำกิจกรรมในหมู่เครือญาตินอกจากทำให้ลูกหลานได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันแล้ว การที่ฝั่บ่่ามีร่างทรงก็สามารถทำพิธีเชิญฝั่บ่่ามาเข้าทรงเพื่อให้ลูกหลานหรือญาติพี่น้องได้มีโอกาสพูดคุยกับฝั่บ่่า หากใครมีเรื่องทุกข์กายร้อนใจอาจบอกให้ฝั่บ่่าได้รับรู้และขอความช่วยเหลือได้เช่นกัน

การเลี้ยงฝั่บ่่าบ้าน หรือเสื่อบ่่า เป็นพิธีที่คุ้มครองปกป้องให้คนในหมู่บ้าน มีความสุข มีความอุดมสมบูรณ์ ฝั่บ่่าบ้านที่สถิตอยู่ ณ บริเวณ “ดงเจ้าบ้าน” ที่เป็นบริเวณป่ากลางหมู่บ้านของหมู่บ้านหนองใหม่ ชื่อ “เจ้าปู่พญาแก้วช้างควา” และผู้ที่เป็นร่างทรงของฝั่บ่่าบ้านคนปัจจุบันคือ นายสัมฤทธิ์ คัดดี เมื่อถึงเวลาที่จะต้องทำพิธีเลี้ยงฝั่บ่่าบ้าน ร่างทรงของฝั่บ่่าบ้านตลอดจนญาติพี่น้องของร่างทรงและชาวบ้านในหมู่บ้านจะรวมกันจัดพิธีเลี้ยงฝั่บ่่าบ้าน โดยจัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ของทุกปี เพื่อเป็นการแสดงถึงความเคารพและตอบแทนฝั่บ่่าที่คุ้มครองหมู่บ้านและคนในหมู่บ้านให้อยู่ดีมีสุข การเลี้ยงฝั่บ่่าบ้านของชาวบ้านหนองใหม่ ทำปีละ 1 ครั้ง โดยจัดในบริเวณที่เรียกว่า “ดงเจ้าบ้าน” ก่อนที่จะมีงานเลี้ยงผู้มีหน้าที่ในการเก็บเงินค่าเลี้ยงฝั่บ่่าบ้านเก็บเงินในแต่ละหลังคาเรือน หลังคาเรือนละ 10 บาท เดิมยังไม่มีผู้ที่ทำหน้าที่เก็บเงินชาวบ้านเพื่อมาร่วมทำบุญสำหรับเลี้ยงฝั่บ่่าบ้าน เพราะในอดีตผู้ที่มีเรื่องเดือดร้อนที่ต้องการความช่วยเหลือจากเจ้า เพราะเชื่อว่าเจ้ามีความศักดิ์สิทธิ์และสามารถช่วยเหลือได้มักจะไปบนบานเอาไว้ให้ฝั่บ่่าบ้านช่วยเหลือเป็นการส่วนตัว และหาสารับอาหารมาเช่นให้กับฝั่บ่่าบ้านที่บริเวณดงเจ้าบ้านเป็นการส่วนตัวด้วยอีกเช่นกันเนื่องจากขณะนั้นยังไม่มีร่างทรง แต่ราว 10 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันทางคณะกรรมการหมู่บ้านได้เห็นชอบให้ นางเดียม สายอุดม เป็นผู้ทำหน้าที่ในการจัดเก็บเงินสำหรับใช้ในการเลี้ยงฝั่บ่่าบ้าน โดยนำเงินที่ได้จากการเรียไรจากชาวบ้าน เพียง 1

ครั้ง ในรอบ 1 ปี มอบให้กับนายสัมฤทธิ์ คิคคี ผู้เป็นร่างทรงของผีเจ้าบ้านและในกลุ่มญาติของนายสัมฤทธิ์ในการจัดการเรื่องเครื่องบูชาให้กับผีเจ้าบ้านสำหรับการเลี้ยงในวันดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งเข้ามาช่วยจัดเตรียมทำความสะอาดและหอยของเจ้าบ้าน ส่วนชาวบ้านอีกส่วนช่วยจัดการด้านเครื่องสังเวย ได้แก่ หัวหมูต้มสุก 1 หัว ไก่ต้มสุก 1 คู่ เหล้า 1 ขวด บุหรี่เมี่ยง เพื่อนำมาใช้ในพิธีเลี้ยงผีเจ้าบ้าน รวมทั้งจัดเตรียมอาหารสำหรับชาวบ้านที่มาร่วมงานเลี้ยงผีเจ้าบ้านด้วย และทุกครั้งที่มีการเลี้ยงผีเจ้าบ้าน ก็จะมีการเข้าทรงของผีเจ้าบ้านด้วยทุกครั้ง โดยมีนายสัมฤทธิ์ คิคคี เป็นผู้ประกอบพิธีเชิญผีเจ้าบ้าน หรือเจ้าปู่พญาแก้วช้างความาเข้าทรง ณ บริเวณคงเจ้าบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านและ ผู้ที่เคารพเจ้าได้มี โอกาสพูดคุยหรือขอความช่วยเหลือจากเจ้าได้ตามสมควรซึ่งปัจจุบันพิธีเลี้ยงผีเจ้าบ้านยังคงทำ ทุกปี

การเลี้ยงผีเจ้าวัด หรือเลี้ยววัด เป็นผีที่รักษาวัดและสิ่งที่เป็นศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ตลอดจนพระสงฆ์ สามเณร ในเขตวัดของบ้านหนองใหม่ ให้อยู่ในความสามัคคี ผีเจ้าวัดที่ดูแลและคุ้มครองวัดหนองใหม่อยู่จนถึงปัจจุบันนี้คือ เจ้าพญาองค์ดำ เดิมมี นายจูน นาแก้ว หรือน้อยจูน เป็นร่างทรงและเป็นผู้มีหน้าที่ถวายเครื่องเช่นแก่ผีเจ้าวัด แต่ปัจจุบันได้เสียชีวิตแล้ว เจ้าอาวาสวัดหนองใหม่รูปปัจจุบัน ได้ทำหน้าที่ในการทำพิธีเลี้ยงผีเจ้าวัดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยนำมาเครื่องสังเวยมาถวายใน วันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ของทุกปี โดยทำปีละ 1 ครั้ง หากมีงานบุญที่มาจัดภายในวัดหรือมีงานวันสำคัญต่างทางศาสนาก็จะได้นำอาหารมาถวายเป็นเครื่องสังเวยด้วยเช่นกัน เพื่อแสดงถึงความเคารพต่อผีเจ้าวัดและแจ้งให้ทราบถึงงานสำคัญต่างๆ ที่มีขึ้นภายในวัด

การเลี้ยงผีขุนน้ำ ชาวบ้านเชื่อกันว่าผีขุนน้ำเป็นผีประจำแหล่งน้ำ คอยปกป้องคุ้มครองรักษาป่าและบันดาลให้น้ำอุดมสมบูรณ์ ผีขุนน้ำที่มีในบ้านหนองใหม่ที่ชาวบ้านเชื่อว่าสามารถบันดาลให้เกิดความสมบูรณ์ให้กับหมู่บ้านจนมาถึงปัจจุบันนี้ คือ เจ้าคำเชียง โดยมีร่างทรงคือ นางวิจิตรา วรรณ การเลี้ยงผีขุนน้ำทำก่อนที่ชาวบ้านทำนา ราวเดือน 9 เหนือ (ประมาณเดือนมิถุนายน) โดยผู้ที่ทำหน้าที่เก็บเงินค่าเลี้ยงผีจากผู้ใช้น้ำในการทำนา แล้วนำไปซื้อหัวหมูต้มสุก 1 หัว ไก่ต้มสุก 1 คู่ เหล้า 1 ขวด เมี่ยง บุหรี่ มาทำพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ เพื่อเป็นการแสดงถึงการสำนึกในบุญคุณที่มอบความอุดมสมบูรณ์ให้กับหมู่บ้าน ผู้ที่มีหน้าที่เก็บเงินค่าเลี้ยงผีขุนน้ำจากผู้ใช้น้ำในการทำนา คือ นางเตียม สายอุด โดยผู้ใช้น้ำในการทำนามาร่วมในพิธีเลี้ยง เมื่อเสร็จพิธีก็จะนำอาหารที่ใช้เลี้ยงผีมาแบ่งกันและกินร่วมกัน ซึ่งถือเป็นการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี ในอดีตทำการเลี้ยงผีขุนน้ำที่ห้วยเบ้งที่เป็นแหล่งน้ำขนาดเล็กที่มีตามธรรมชาติที่อยู่ในเขตป่า อยู่ห่างจากหมู่บ้านราว 20

กิโลเมตร เพราะเมื่อก่อนคนรุ่นปู่ย่าตายายเคยเลี้ยงฝิขุนน้ำในพื้นที่ดังกล่าว และสมัยนั้นยังไม่มี
 ร่างทรงของฝิขุนน้ำที่เป็นคนในหมู่บ้าน ซึ่งก่อนหน้านั้นฝิขุนน้ำหรือเจ้าคำเซียง มีร่างทรงก่อนหน้า
 นั้นมาแล้ว 2 คน คือ แม่เฒ่าปึก ใจสิทธิ์และแม่เฒ่าเลิง คำชู ชาวบ้านสวรรค์นิเวศ ตำบลในเวียง
 อำเภอเมืองแพร่ แต่ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว ขณะนี้เจ้ามีร่างทรงใหม่แล้วเป็นคนในบ้านหนองใหม่
 ดังนั้นเมื่อมีการเลี้ยงฝิขุนน้ำก่อนช่วงทำนา จึงนำอาหารมาเลี้ยงฝิที่บ้านของร่างทรง หรือที่บ้านของ
 นางวิจิตรา และได้มีการเชิญเจ้าคำเซียงให้มาเข้าทรงอีกด้วย

งานเลี้ยงครูและพ่อนผี แม้ไม่ใช่งานของชาวบ้านในหมู่บ้านโดยตรง แต่ก็ได้รับ
 ความสนใจไม่น้อยเช่นกัน จากการสอบถามผู้อาวุโสหลายท่านได้พูดถึงการพ่อนผีที่มีในหมู่บ้าน
 นั้นว่ามีมานานแล้ว เมื่อครั้งยังเป็นเด็กเคยได้ยินและได้เห็นว่ามีงานพ่อนผีที่จัดขึ้นทุกปีในช่วง
 เทศกาลสงกรานต์หรือช่วงปีใหม่เมือง ที่เป็นที่รู้จักของคนในหมู่บ้านเวลานั้น คืองานเลี้ยงครูหรือ
 งานพิธีเช่นสรวงบูชาครูที่จัดที่บ้านของแม่เลียงจั้น ซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้าผามือและเจ้ากุมกัณฑ์ใน
 วันที่ 15 เมษายน ของทุกปี งานเลี้ยงครูหรืองานพิธีเช่นสรวงบูชาครูที่จัดที่บ้านของแม่เฒ่าห้วน
 ร่างทรงของเจ้ามโหสถ ที่จัดในวันที่ 15 เมษายน ของทุกปีเช่นเดียวกัน งานเลี้ยงครูหรืองานพิธี
 เช่นสรวงบูชาครูที่จัดที่บ้านแม่เลียงเขียว ซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้าเมืองแก่นในวันที่ 16 เมษายน ของ
 ทุกปี งานเลี้ยงครูหรืองานพิธีเช่นสรวงบูชาครูที่จัดที่บ้านของแม่เฒ่าสมซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้า
 ศรีสองเมืองในวันที่ 17 เมษายน ของทุกปี แต่ปัจจุบันนี้ทั้ง 4 คนได้เสียชีวิตไปนานแล้วและไม่มี
 ลูกหลานที่สืบทอดที่จะเป็นร่างทรง ทำให้ไม่มีงานเลี้ยงครูพ่อนผีของกลุ่มตระกูลของคนทั้งสี่ให้ได้
 เห็นอีก

ปัจจุบันสำหรับงานเลี้ยงครูและพ่อนผีในหมู่บ้าน ที่มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี
 ตามโอกาสและความเหมาะสม ได้แก่

งานเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรวงบูชาครูและพ่อนผีที่จัดขึ้นที่บ้านของนางมาลัย
 พุ่มสีทอง ร่างทรงของเจ้ากาหลง ในวันที่ 9 เมษายน ของทุกปี โดยจัดแบบเลี้ยงดัก (เลี้ยงดักนั้นเป็น
 การจัดงานเลี้ยงครูที่จัดโดยอาจจะไม่เชิญใครมาร่วมงาน แต่จะมีเพียงนำเครื่องเช่นสังเวฆมาถวาย
 แก่เจ้าบนหิ้งเจ้า ก็ถือว่าเสร็จพิธี หรือถ้าเชิญผู้มาร่วมงานอาจเชิญมาไม่มากนัก)

งานเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรวงบูชาครู และพ่อนผีที่จัดขึ้นที่บ้านของนายสัมฤทธิ์
 คิคติ ซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาว ผิเจ้าบ้านของบ้านหนองใหม่ ในวันที่ 13 เมษายน
 ของทุกปี โดยจัดแบบเลี้ยงดัก

งานเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรงบูชาครูและพ่อนผีที่จัดขึ้นที่บ้านของนางบัวผัน
อุดศรี ร่างทรงของเจ้ากัณโฑออกบ่อง โดยจัดในวันที่ 13 เมษายน ของทุกปี เช่นเดียวกัน โดยจัดแบบ
เลี้ยงดัก

งานเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรงบูชาครูและพ่อนผีที่จัดขึ้นที่บ้านของนายอรรถพล
ตาตรงซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้าเขียงแสน ในวันที่ 19 เมษายน ของทุกปี โดยจัดแบบเลี้ยงดัก แต่จะ
จัดงานเลี้ยงใหญ่ 3 ปีต่อ 1 ครั้ง

งานเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรงบูชาครูและพ่อนผีที่จัดขึ้นที่บ้านของนางวิจิตร วรรณ
ร่างทรงของเจ้าคำเซียง ซึ่งเป็นผีขุนน้ำของบ้านหนองใหม่ โดยจัดในวันที่ 19 เมษายน ของทุกปี
โดยจัดแบบเลี้ยงดัก

งานเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรงบูชาครูและพ่อนผีที่จัดขึ้นที่บ้านของนางบุหงา
ตันติสกร ซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้าแม่ศรีอุมาเทวี ในวันที่ 9 มิถุนายนของทุกปี โดยจัดเป็นงานเลี้ยง
ใหญ่ทุกปี

โดยร่างทรงส่วนใหญ่จัดงานขึ้นในระหว่างเดือน 7-8-9 เหนือ (ประมาณเดือน
เมษายน-มิถุนายน) เป็นพิธีที่จัดขึ้นเพื่อระลึกถึงครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ
ให้กับร่างทรง อีกทั้งเป็นการระลึกถึงหน้าที่และย้าเตือนต่อความรับผิดชอบในฐานะของการเป็น
ร่างทรง โดยทั่วไปแล้วร่างทรงทำพิธีเลี้ยงครูหรือทำพิธีเช่นสรงบูชาครูของตนทุกปี ทั้งที่เป็น
งานเลี้ยงใหญ่ที่เชิญแขกหรือมาร่วมงานมากมาย หรือจัดแบบเรียบง่ายที่ไม่ได้เชิญแขกมาร่วมงาน
เลยก็ได้ บางรายอาจจัดงานเลี้ยงทุก 3 ปี ขึ้นอยู่กับองค์เจ้าที่มาเข้าทรงที่ร่างทรงนับถือ หากจัด
แบบเรียบง่ายและไม่ได้เชิญผู้มาร่วมงานมากนัก ย่อมเป็นการประหยัดเงินและเวลาในการเตรียม
เครื่องเช่นสังเวท เครื่องเช่นสังเวทที่ใช้ในงานเลี้ยงครูหรืองานพิธีเช่นสรงบูชาครูของร่างทรงนั้น
มักประกอบด้วย อาหารคาวหวาน ผลไม้ตามฤดูกาล ดอกไม้ ธูป เทียน น้ำส้มป่อย โดยจัดใส่สำหรับ
แล้ววางไว้ที่หิ้งครูหรือหิ้งเจ้าของตนก็ถือเป็นอันเสร็จพิธี หากจัดงานใหญ่จะต้องใช้เวลา 2-3 วัน
ในการเตรียมงาน พร้อมกับการขอเชิญให้ ร่างทรงที่รู้จักกันมาร่วมงานด้วย ซึ่งคนในครอบครัว
ญาติพี่น้องของร่างทรง หรือคนในหมู่บ้านที่มาร่วมงานสามารถพบและพูดคุยกับเจ้าได้อย่างเป็น
กันเองและสนุกสนาน บางคนอาจขอโชคลาภ ขอเป็นลูกศิษย์หรือขอความช่วยเหลือต่าง ๆ ต่อเจ้า
ที่ตนนับถือซึ่งมาร่วมงานเลี้ยงครูและพ่อนผีในวันงาน

ตอนที่ 2 กรณีศึกษาร่างทรงและผู้ให้บริการ

ข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบทของบ้านหนองใหม่ ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. ร่างทรง จำนวน 5 คน
2. ผู้ให้บริการ จำนวน 5 คน

ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบของกรณีศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ร่างทรง

1. สงกรานต์ พูนใจ

สงกรานต์ อายุ 15 ปี เป็นชาวบ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย ปู่ ย่า พ่อ พี่ชาย และสงกรานต์ เดิมมีพี่สาวแต่เมื่อพ่อและแม่แยกทางกัน แม่พาพี่สาวไปอยู่กับครอบครัวใหม่ พ่อพาเขาและพี่ชายมาอาศัยอยู่กับปู่และย่า ครอบครัวมีฐานะยากจนและหวังพึ่งการเลี้ยงชีพด้วยการซื้อหอยได้คืนเลขท้าย 2 ตัว หรือ 3 ตัว โดยหวังว่าถ้าถูกรางวัลจะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ปู่และพ่อมีอาชีพทำนา ปลุกข้าวโพด ปลูกกล้วยและเลี้ยงวัว รวมถึงรับจ้างทำงานทุกอย่างขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้าง เขาและพี่ชายช่วยย่ำหาปลาและเก็บผักบริเวณรอบหนองน้ำของหมู่บ้านไปขายที่ตลาด และขายให้กับคนรู้จักในหมู่บ้าน เมื่อพ่อเสียชีวิต ภาระในการหารายได้เป็นหน้าที่ของปู่และย่า จึงขอให้พี่ชายบวชเณรที่วัดในหมู่บ้าน เพื่อให้พี่ชายได้เรียนหนังสือและลดความกังวลเรื่องความประพฤติ ส่วนเขาได้เรียนหนังสือในโรงเรียนประจำหมู่บ้านด้วยเช่นกันจนกระทั่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจากนี้ยังรับจ้างฆ่าและโกที่ที่บ้านเจี๋ยซึ่งเป็นคนในหมู่บ้าน ได้ค่าจ้างครั้งละ 30 บาท นอกจากค่าจ้างบางวันยังได้ไขมันไก่ เลือดไก่ เครื่องในไก่กลับบ้านอีกด้วย

สงกรานต์เล่าว่าเมื่ออายุ 10 ปี มีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่เขาไม่รู้สีกตัวหลายครั้ง เช่น ไปนั่งในป่าช้าของหมู่บ้านกลางดึก ปีนขึ้นไปกินข้าวบนหลังคาบ้าน ครูประจำชั้นและเพื่อนในชั้นเรียนเคยเล่าว่าเขามีอาการนั่งเหม่อลุกฟิมทำตามลำพัง เคยต่อว่าเพื่อนที่ใช้มือมาลูบหรือจับตีสระ พุดด้วยเสียงที่แหบเบินนาบคล้ายคนแก่ ขอกินเมี่ยงขอสุนัขหรี ทำให้เพื่อนกลัวและไม่กล้ามาเล่นด้วย มีอาการเจ็บป่วยโดยไม่รู้สาเหตุบ่อย เช่น มีอาการชาตามมือและเท้าปวดเมื่อยตามเนื้อตัวอ่อนเพลียและปวดศีรษะทำให้ต้องขาดเรียน ย่าต้องพาเขาไปตรวจที่โรงพยาบาลแพร่ 2-3 ครั้งแต่ไม่พบว่ามีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคใดเพียงแต่รับยามารับประทานเพื่อแก้ปวดเมื่อยตามเนื้อตัวเท่านั้น ปู่และย่าไปขอให้พ่ออาจารย์มาทำพิธีส่งเคราะห์หรือส่งแถนที่บ้าน เพราะสันนิษฐานว่าการที่เขาไม่สบาย

อาจเป็นเพราะว่าถูกปู่แถมยาแถมแรง หากทำพิธีส่งแถมแล้วอาจหายเป็นปกติ เมื่อทำพิธีผ่านไป แต่อาการยังไม่หายเป็นปกติ ยายเตือนกับยายป้อซึ่งเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กันแนะนำให้ไปหา ลุงบุญร่ำทรงของเจ้าปู่พญาแก้วช่างดาวและให้ขอน้ำมันตี่มาคั้ม แต่อาของเขายกปากว่าป้าศรีนวลซึ่งเป็นคนรู้จักในหมู่บ้านที่อาศัยด้วยเล่าให้ฟังว่า ได้รู้จักกับคนซื้อขันทองเป็นร่างทรงของท้าวเวสสุวรรณอาศัยอยู่ในซอยข้างโรงแรมราคร หมู่บ้านใหม่ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ เพราะเคยติดตามญาติของสามีที่ถูกคุณไสยไปรักษากับเจ้าท้าวเวสสุวรรณแล้วอาการหายเป็นปกติ อีกทั้งเจ้าได้บอกว่าที่บ้านมีกุมารมาอาศัยอยู่ด้วย ทำให้ป้าศรีนวลไปมาหาสู่บ้านของร่างทรงขันทองบ่อยๆ เพื่อพูดคุยกับกุมารที่มาอาศัยอยู่ที่บ้านตามที่เจ้าบอก ดังนั้นป้าศรีนวลจึงแนะนำให้อาของเขาทดลองพาเขาไปหาร่างทรงที่ซื้อปากขันทอง เพื่อให้เจ้าท้าวเวสสุวรรณใช้ญาณดูว่าเจ็บป่วยเนื่องจากสาเหตุใด เมื่อปรึกษากันแล้วปู่และย่าตัดสินใจพาเขาไปพบร่างทรงขันทองโดยมีอาของเขา ป้าศรีนวลและป้าบัวเตียวติดตามไปด้วย เมื่อไปพบกับร่างทรงและให้ร่างทรงทำพิธีทรงเจ้าแล้วเจ้าท้าวเวสสุวรรณได้บอกกับทุกคนที่ไปในครั้งนั้นว่า กุมารชื่อเจ้าจักรเพชรและกุมารชื่อเจ้าเพชร ธนุทองได้มาอาศัยที่นั่นต้องการให้ตนยอมรับเป็นร่างทรง หากยอมรับเป็นร่างทรงก็จะช่วยครอบครัวของเขาให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ภายหลังได้กลับมาปรึกษากันอีกครั้งในกลุ่มญาติ ส่วนใหญ่อยากให้เขายอมรับเป็นร่างทรง เพราะนอกจากจะหายจากอาการเจ็บป่วย อาจมีโชคลาภตามมาด้วย เขาจึงตัดสินใจรับขันกุมารและยอมรับเป็นร่างทรงของกุมารทั้งสอง เพราะคาดหวังว่าจะหายจากการเจ็บป่วยและไปโรงเรียนได้ตามปกติ วันที่ไปทำพิธีรับขันกุมารที่บ้านของร่างทรงขันทอง มีปู่ ย่า อา ป้า และป้าศรีนวลพาไปส่ง หลังจากนั้นจึงได้ไปมาหาสู่บ้านป้าศรีนวลเสมอ เพื่อไปทำพิธีทรงกุมารที่บ้านป้าศรีนวล เพราะป้าศรีนวลต้องการพูดคุยกับกุมารที่มาอาศัยที่บ้าน จนกระทั่งเวลาผ่านไปอีก 2 ปี เริ่มมีอาการเจ็บป่วยอีก ลุงของเขาได้แนะนำให้พาไปหาเจ้าชัยมงคลที่มีร่างทรงอยู่ที่ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เพราะเพื่อนของลุงเล่าให้ลุงฟังว่าเจ้าชัยมงคลเก่งในด้านการรักษาอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากคุณไสยหรืออาถรรพ์ หากต้องการเดินทางไปจังหวัดน่านเพื่อนของลุงจะอาสาพาไป ก่อนออกเดินทางเขามีอาการคลื่นไส้มืดและจำไม่ได้หลังจากนั้น แต่ยังไม่ได้ออกเดินทางไปจังหวัดน่าน เพราะเจ้าเชียงแสนมาเข้าทรงเสียก่อน และได้บอกกับญาติของเขาว่ามาอยู่ที่บ้านหลังนี้ได้ระยะหนึ่งรู้สึกพอใจและต้องการให้สงกรานต์เป็นร่างทรงของเจ้าเชียงแสน เพราะเคยช่วยเหลือกันมาในอดีตชาติ นอกจากนี้วันเดือนปีเวลาเกิดของเขาถือเป็นฤกษ์มงคล มีนิสัยและการปฏิบัติตนพอใช้อีกทั้งอายุยังน้อยสามารถเป็นร่างทรงให้กับเจ้าได้อีกนาน เจ้าเชียงแสนได้บอกกับทุกคนว่าไม่ต้องพาไปรับการรักษาหรือทำพิธีขจัดครุจากใคร เพราะเป็นผู้ทำอิทธิฤทธิ์ให้เจ็บป่วยเอง หากเขาทำ

ขันครุและทำพิธียกขันครุกับเจ้าเชียงใหม่แล้ว อาการเจ็บป่วยจะหายไปและจะให้โชคลาภกับครอบครัวและญาติของเขา หากไม่ยอมเป็นร่างทรงจะให้เขามีอันเป็นไป ทั้งครอบครัวและญาติเกรงว่าจะได้รับความเดือดร้อน จึงขอให้เขาตัดสินใจยอมรับเป็นร่างทรงของเจ้าเชียงใหม่ เพราะจะได้หายจากการเจ็บป่วยและไม่ให้ครอบครัวรวมทั้งญาติได้รับความเดือดร้อน เมื่อทุกคนคิดเห็นตามนั้นและตัวเองต้องการให้หายจากการเจ็บป่วยด้วย จึงตัดสินใจยอมรับเป็นร่างทรงให้กับเจ้าเชียงใหม่ โดยเจ้าเชียงใหม่ได้กำหนดให้ทำพิธียกขันครุในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2540 เพราะถือเป็นวันดีเป็นฤกษ์มงคล ขณะนั้นมีอายุเพียง 12 ปี โดยในวันที่ทำพิธีสิ่งของทุกสิ่งทุกอย่างที่ใช้ในการประกอบพิธีเจ้าเชียงใหม่เป็นผู้กำหนดให้เขาทำทั้งหมดด้วยตนเอง ตั้งแต่การเตรียมอุปกรณ์ทำขันครุ ทำพานบายศรี และทำพิธียกขันครุ

สงกรานต์เล่าว่าใช้เวลาเตรียมสิ่งของและตกแต่ง 3 วัน เนื่องจากอุปกรณ์ที่ใช้มีจำนวนมาก เช่นพาน ขันดอก หมาก พลุ ดอกไม้สีขาว รูปเงิน รูปทอง เทียนเงิน เทียนทอง เมี่ยง ใบคำ ใบขนุน ใบเงิน ใบทอง ใบนาก อย่างละ 108 มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว้า เหล้า นูห์ ผ้าขาว ผ้าแดง ข้าวสาร ข้าวเปลือก ถั่วเขียว ถั่วดำ งาขาว งาดำ อย่างละ 1 ถ้วย และเงิน 108 บาท ในวันที่ทำพิธียกครุของเจ้าเชียงใหม่มีเพียงปู่ ย่า ญาติของเขา ป้าศรีนวล ยายพวงเพ็ญ ป้าขันทองร่างทรงของเจ้าท้าวเวสสุวรรณมาร่วมในพิธีซึ่งเจ้าเชียงใหม่เข้าทรงและเป็นผู้ประกอบพิธีเอง หลังจากเสร็จสิ้นพิธียกครุแล้ว พานบายศรี จะนำไปวางบูชาจึงไว้ที่หน้าหิ้งพระ ส่วนขันครุและบายศรีปากชามถูกนำไปวางไว้บนหิ้งเจ้าซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของบ้าน ตั้งไว้โดยไม่แตะต้องหรือยุ่งเกี่ยวอีกจนกระทั่งครบ 1 ปี สำหรับขันครุของเจ้าเชียงใหม่ต้องเปลี่ยนและทำใหม่ทุกปี ปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการเสริมบารมีให้กับเจ้าเชียงใหม่ โดยทำในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 6 เหนือ (เดือนมีนาคม) ของทุกปี สงกรานต์อธิบายเพิ่มเติมว่า เมื่อร่างทรงผ่านพิธียกขันครุแล้วก็ถือว่าผ่านพิธียอมรับเป็นร่างทรงโดยสมบูรณ์ สำหรับขันครุสำหรับร่างทรง ขันครุเป็นเหมือนครุบาอาจารย์ เป็นหัวใจของความรู้คาถาอาคมต่างๆที่จะประสิทธิประสาทให้กับร่างทรง คล้ายกับเป็นตัวแทนของเจ้าที่รับเป็นร่างทรง เพราะเจ้าจะใช้ขันครุเป็นที่สิงสถิต หากไม่มีการเข้าทรงสำหรับร่างทรงอื่นนั้นเขาไม่รู้ว่าจะมีการเปลี่ยนขันครุใหม่ทุกปีเช่นเดียวกับที่เขาทำหรือไม่ แต่สำหรับเขาแล้วเจ้าเป็นผู้กำหนดให้เปลี่ยนเพื่อความเป็นสิริมงคลของตัวเองและเป็นสิริมงคลกับตัวเขาเองด้วย ส่วนอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องประกอบในขันครุล้วนเป็นสิ่งที่เปี่ยมมงคลที่เจ้ากำหนดให้มี เช่น มะพร้าวอ่อน กล้วย ข้าวสาร หรือใบต่างๆ เช่นใบขนุน ใบเงิน ใบทอง เป็นต้น ส่วนพานบายศรีนั้นเขาทำเองด้วยและมีคนอื่นๆที่เขาขอให้มาช่วยทำด้วยเช่นกัน ส่วนหิ้งเจ้าได้จ้างให้เพื่อนบ้านทำ ให้ โดยทำเป็นแท่นวางของที่ลดหลั่นลงมามากมายชั้นบันได นำผ้าสีแดงมาปูทับแท่นไม้เอาไว้ บนหิ้งเจ้าจะมีทั้งรูปปั้นทั้งเจ้าไทย

จีน แจก อยู่บนนั้น หลังจากที่ทำพิธีแล้วขันครูและบายศรีปากชามจะถูกนำไปวางบนหิ้งเจ้า จนกว่าในปีต่อไปจึงจะมีการทำขึ้นใหม่อีกครั้ง

นอกจากเป็นร่างทรงของเจ้าเชียงแสน เขายังเป็นร่างทรงของเจ้าอีก 5 องค์ คือเจ้าท้าวเทวดาช้างคำ เจ้าพ่อประตุมารแก้ว (เข้าทรงในบางครั้ง) เจ้าขุนเพชร เจ้าข้อมือเหล็ก และพญาเวสสุวรรณ (ในบางครั้ง) การที่เจ้าทั้ง 5 องค์ มาเข้าทรงและเลือกเขาเป็นร่างทรงนั้น สงกรานต์ให้เหตุผลว่าเพราะท้าวเทวดาช้างคำและพญาเวสสุวรรณรู้จักกับเจ้าเชียงแสน และขอใช้ร่างกายของสงกรานต์เป็นร่างทรงร่วมด้วย ส่วนเจ้าพ่อประตุมารแก้ว เจ้าขุนเพชรและเจ้าข้อมือเหล็กเป็นบุตรของเจ้าเทวดาช้างคำ จึงขออนุญาตเจ้าเชียงแสนขอใช้ร่างของสงกรานต์เป็นร่างทรงร่วมด้วย เนื่องจากขณะนี้เจ้าทั้ง 4 องค์ยังไม่มีร่างทรง ยกเว้นเจ้าพ่อประตุมารแก้วที่ยังมีร่างทรงอยู่ แต่อาชุนมากและสุขภาพอ่อนแอ เมื่อได้รับการอนุญาตจากเจ้าเชียงแสน เจ้าทั้ง 5 องค์ จึงสามารถเข้าทรงยังร่างกายของสงกรานต์ได้ หลังจากที่ทำขันครูและทำพิธียกขันครูของเจ้าเชียงแสนผ่านไปแล้ว 1 ปี โดยถือเอาวันเดียวกับวันที่ทำพิธียกขันครูของเจ้าเชียงแสน ในปีถัดมาเป็นวันเลี้ยงครูของเจ้าอีก 4 องค์ด้วยเช่นกัน

สำหรับขันครูของเจ้าทั้ง 4 องค์ คือเจ้าท้าวเทวดาช้างคำ เจ้าขุนเพชร พญาเวสสุวรรณและเจ้าข้อมือเหล็ก จะใช้อุปกรณ์เช่นเดียวกันกับทำขันของเจ้าเชียงแสน แต่จะใช้จำนวนที่ต่างกัน คือขันครูของเจ้าขุนเพชร เป็นขันครู 108 คือจำนวนสิ่งของมีจำนวนอย่างละ 108 ชิ้น เท่ากับขันครูของเจ้าเชียงแสน ส่วนขันครูของเจ้าท้าวเทวดาช้างคำ และขันครูของพญาเวสสุวรรณเป็นขันครู 59 คือจำนวนสิ่งของมีจำนวนอย่างละ 59 ชิ้น สำหรับขันครูของเจ้าข้อมือเหล็ก เป็นขันครู 36 คือจำนวนสิ่งของมีจำนวนอย่างละ 36 ชิ้น นอกจากนี้ขันครูของเจ้าทั้ง 4 องค์ มีการเปลี่ยนขันครูและทำใหม่ทุกปี ปีละ 1 ครั้ง โดยทำในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 6 เหนือ

สำหรับเจ้าพ่อประตุมารแก้วนั้น สงกรานต์อธิบายว่ายังคงมีร่างทรงอยู่ชื่อยายจันทร์แก้ว อาศัยอยู่เชิงวัดเมธังกราวาสที่หมู่บ้านน้ำคือ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ แม้จะไม่ได้รู้จักเป็นการส่วนตัว แต่ได้เคยมีโอกาสดูเยี่ยมเยือนยายจันทร์แก้วถึงที่บ้าน หลังจากที่ได้มารู้จักกับยายวงศ์ ซึ่งเคยมารักษาดูแลและการเป่ากับเจ้าเชียงแสนได้เล่าให้เขาฟังว่า เจ้าพ่อประตุมารแก้วได้เลือกยายพวงเพ็ญซึ่งเป็นญาติของยายวงศ์ให้เป็นร่างทรงของเจ้าพ่อคนต่อไป ภายหลังที่ยายจันทร์แก้วเสียชีวิต ขณะนี้ยายจันทร์แก้วยังมีชีวิตอยู่และยายพวงเพ็ญยังไม่พร้อมที่จะยอมรับเป็นร่างทรงให้กับเจ้าพ่อประตุมารแก้วได้ และพยายามขัดขืนเพื่อไม่ให้เป็นร่างทรงของเจ้าอีกด้วย จนกระทั่งมารู้จักกับเขาทำให้รู้ว่าเขาเป็นร่างทรงของญาติพี่น้องของเผ่าปู่ย่าของตระกูลยายวงศ์ ดังนั้นถูกหลานที่นับถือเจ้าซึ่งเป็นญาติกับแม่เฒ่ายายได้ปรึกษากันว่าขอให้เจ้ามาเข้าทรงยังร่างกายของเขา

ไปก่อน จนกว่ายายจันทร์แก้วเสียชีวิตและยายพวงเพ็ญมีความพร้อมที่จะยอมรับเป็นร่างทรงของเจ้าได้เสียก่อน เพราะเนื่องจากเขาก็เป็นร่างทรงของพ่อและพี่น้องของเจ้าพ่อประตู่ผาครแก้วด้วย จึงทำให้เจ้าสามารถที่จะใช้ร่างกายของเขาเข้าทรงเพื่อพบกับลูกหลานของเจ้าได้ ดังนั้นเขาจึงเป็นร่างทรงของเจ้าพ่อประตู่ผาครแก้วด้วยเช่นกัน แต่เพียงชั่วคราวเท่านั้นจนกว่าร่างทรงของเจ้าพ่อประตู่ผาครแก้วคนต่อไปจะมาทำพิธีขันธ์ครุ หากลูกหลานของเจ้าต้องการพบเจ้าก็มักเชิญให้เจ้าให้มาเข้าทรงยังร่างกายของเขา โดยจะทำพิธีทรงเจ้าทั้งที่บ้านของยายวงศ์และที่บ้านของแม่เฒ่าฮ่าย หากมีการเลี้ยงผีปู่ย่า(ผีบรรพบุรุษ ซึ่งหมายถึงเจ้าพ่อประตู่ผาครแก้ว) เขาก็จะไปร่วมงานด้วย โดยทำพิธีเชิญเจ้าพ่อมาเข้าทรงเพื่อทำพิธีรับเครื่องเช่นสรวงในงานวันเลี้ยงผีที่มีขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (เดือนมีนาคม)

นอกจากนี้สงกรานต์อธิบายเพิ่มว่า เจ้าที่เขาเป็นร่างทรงให้นั้นอดีตชาติเคยเป็นแม่ทัพ นายกองมีความชำนาญในด้านการรบ อีกทั้งครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้เจ้าแต่ละองค์นั้นล้วนแต่มีความสามารถในเรื่องของคาถาอาคม ที่สามารถแก้คุณไสย แก้อาถรรพ์ รวมไปถึงรักษาอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากการกระทำของผีร้ายได้ด้วย ปัจจุบันเขาเป็นร่างทรงให้กับเจ้าเชียงแสน 4 ปีแล้วนับจากวันที่ขันธ์ครุ ส่วนเจ้าอีก 4 องค์ คือเจ้าท้าวเทวคาซังคำ เจ้าขุนเพชรเจ้าข้อมือเหล็ก และเจ้าพญาเวสสุวรรณ เขาเป็นร่างทรงมา 3 ปี นับจากวันที่ทำพิธีขันธ์ครุเช่นกัน

สำหรับเครื่องใช้ที่ใช้ในพิธีทรงเจ้าของเจ้าทั้ง 5 องค์นั้น เจ้าแต่ละองค์ใช้อุปกรณ์ร่วมกัน ได้แก่ ขันเชิญ สำหรับขันเชิญของเจ้านั้นใช้ถาด ภายในขันเชิญจะมีรูป ดอกไม้ น้ำส้มป่อย และเงินใส่ในขันเชิญ จำนวน 36 บาท ส่วนเครื่องใช้ที่มีในบริเวณที่เข้าทรงนั้น มี หมอนอิง เบาะรองนั่ง ดาบ หอก บุหรี่ ไฟแช็ค เมี่ยง น้ำดื่ม กระดาษ ปากกา

เครื่องแต่งกายของเจ้าทั้ง 5 องค์ ประกอบด้วย ผ้าโพกศีรษะ ผ้าคาดเอว ผ้าคล้องคอ และผ้าถุงโสร่ง โดยในเครื่องแต่งกายของเจ้าแต่ละองค์มีทั้งชุดที่ใส่อยู่บ้าน หากมีผู้ให้บริการมาพบเจ้า เจ้ามักไม่สวมเสื้อ เพราะถือว่าร่างทรงสวมเสื้ออยู่แล้ว เพียงแต่นุ่งผ้าถุงโสร่งที่เป็นผ้าฝ้ายเท่านั้น หากต้องไปร่วมงานเลี้ยงครุประจำปีที่เขาจัด หรือเป็นงานเลี้ยงครุที่ร่างทรงอื่นจัดซึ่งมักจัดกันเป็นประจำทุกปี เจ้ามักสวมเสื้อที่ตัดเย็บด้วยผ้าไหมและนุ่งผ้าโสร่งที่เป็นผ้าไหม โดยเขาเป็นผู้เตรียมด้วยตัวเอง สงกรานต์อธิบายเพิ่มว่า สำหรับเจ้าเชียงแสนมีผ้าโพกศีรษะสีชมพู ผ้าคาดเอวสีแดง ผ้าถุงโสร่งลายตารางสีแดง-ชมพู-ขาว เจ้าพ่อประตู่ผาครแก้วมีเสื้อผ้าหน้าสีขาวลายดอกไม้มือสีชมพูสด ผ้าสะไบโปร่งสีชมพู ผ้าคาดเอวสีขาว-เทา ผ้าถุงโสร่งลายตารางสีแดง-ชมพู เจ้าขุนเพชรมีโพกศีรษะสีแดง ผ้าคาดเอวสีแดง ผ้าถุงโสร่งลายตารางสีม่วง-ดำ ส่วนเจ้าข้อมือเหล็กกับพญาเวสสุวรรณจะมี ผ้าถุงโสร่งลายตารางสีดำ-แดงกับผ้าคาดเอวสีขาว ส่วนที่มีเสื้อผ้าถุงโสร่งที่

เป็นผ้าไหมจะเป็นของเจ้าเชียงแสน เจ้าขุนเพชร และเจ้าข้อมือเหล็ก ทุกครั้งที่มีการทำพิธีทรงเจ้า เจ้ามักจะสวมใส่เสื้อผ้าที่เป็นของเจ้าเสมอ เพราะภายหลังจากที่เจ้าถอยทรงหรือออกจากการเข้าทรง เขาอธิบายเพิ่มว่าถ้าเจ้าไม่สวมเสื้อหรือผ้าถุงของเจ้าในเวลาที่ทำพิธีทรงเจ้า อาจจะทำให้ผู้คนที่พบเห็นเกิดความสับสนได้ อาจทำให้ไม่เชื่อถือในตัวเจ้า อีกด้วย

ในการทำพิธีทรงเจ้านั้น สงกรานต์เล่าว่าสามารถทำได้เกือบทุกวัน ยกเว้นวันพุธ และวันพระรวมทั้งช่วงเข้าพรรษา เพราะเป็นวันที่เจ้าไม่เข้าทรงและมีการทำพิธีทรงเจ้าต่อเมื่อมีผู้ใช้บริการมาพบเจ้า แต่ถ้าหากมีผู้มาขอพบเจ้าหรือมารับบริการจากเจ้าตรงกับวันพุธหรือวันพระ ก็สามารถทำพิธีทรงเจ้าได้เช่นกัน โดยสอบถามว่าต้องการพบกับเจ้าองค์ใด เพื่อเตรียมเครื่องแต่งตัวและเครื่องใช้อื่นๆให้ตรงกับเจ้าที่เชิญมาได้ถูกต้อง หลังจากทราบความต้องการแล้ว เขาจะเป็นผู้เตรียมรูป เพื่อจุดบอกให้กับเจ้าที่ผู้ใช้บริการต้องการพบให้รับทราบและให้มาเข้าทรง และให้ผู้ใช้บริการใส่เงินในขันเชิญเจ้าจำนวน 36 บาท หากบริเวณนั้นมี “กำลัง” (กำลัง คือ บุคคลผู้คอยอำนวยความสะดวกให้กับเจ้า เมื่อมีการประกอบพิธีทรงเจ้า) เขาจะขอให้ผู้ที่กำลังให้เจ้า เป็นผู้จัดเตรียมขันเชิญ เสื้อและผ้าถุงของเจ้าให้กับเจ้าด้วยเมื่อเริ่มทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรง รวมถึงจัดหา น้ำดื่มและของขบเคี้ยวให้กับเจ้าและผู้ใช้บริการ แต่ถ้าหากไม่มีกำลังอยู่ในบริเวณนั้น เขาต้องเป็นผู้จัดเตรียมทุกอย่างด้วยตนเอง

เมื่อเจ้ามาเข้าทรงก็จะสวมชุดทับทิมที่ใส่ไว้ก่อนหน้านั้น เริ่มจากนุ่งโสร่งก่อน แล้วนำผ้าคาดเอวมาคาดและผูกให้เรียบร้อย นำผ้ามาโปกศีรษะ ถือว่าแต่งตัวเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นสิ่งที่บอกให้รู้ว่าขณะนี้เจ้าองค์ที่ผู้ใช้บริการเชิญมาได้มาเข้าทรงยังร่างของเขาเรียบร้อยแล้ว จากนั้นเจ้าหันไปถามผู้ใช้บริการว่าเป็นใครมาจากไหนและต้องการอะไร หากผู้ใช้บริการพูดคุยกับเจ้าด้วยภาษาคำเมืองหรือ“อู้คำเมือง” เจ้าจะพูดคุยกับผู้ใช้บริการด้วยภาษาคำเมืองเหนือ แต่ถ้าผู้ใช้บริการพูดคุยกับเจ้าด้วยภาษากลาง เจ้าจะพูดกับผู้ใช้บริการด้วยภาษากลางด้วยเช่นกัน หลังจากที่ใช้บริการแจ้งธุระกับเจ้าเสร็จสิ้นเป็นที่พอใจแล้วเจ้าจึงถอยทรง(ออกจากการเข้าทรง) โดยคลายผ้าโปกศีรษะ ออก ถอดเสื้อ คลายผ้ามัดเอว และถอดโสร่งออกตามลำดับ ภายหลังจากที่เจ้าถอยทรงไปแล้ว จึงจัดการพับและนำเครื่องแต่งตัวของเจ้าไปเก็บไว้ตามเดิมถือเป็นอันเสร็จพิธี

หากวันที่ไม่มีผู้ใช้บริการเพื่อให้ทำพิธีทรงเจ้า เขามักไม่อยู่บ้านเพราะต้องออกไปหาปลา และเก็บผักหนอนน้ำของหมู่บ้านกับย่า บางวันเขาต้องออกไปช่วยปู่เลี้ยงวัวและด่อนวัวไปกินหญ้าตลอดทั้งวัน ในปีแรกที่ผ่านมาการยกขันครูและเป็นร่างทรงของเจ้าเชียงแสนจากเดิมที่เคยหารายได้จากการไปรับจ้างฆ่าและไก่ที่บ้านเจ็เฮียง แต่ภายหลังไม่ได้ไปรับจ้างอีกเพราะหลังจากที่กลับมาจากบ้านเจ็เฮียง มักปวดศีรษะปวดท้องและปวดเมื่อยตามเนื้อตัวบ่อย ทำให้เชื่อว่าอาจเป็น

เพราะเจ้าเชียงแสนอาจไม่ชอบที่เขาเป็นร่างทรงแต่กลับทำบาปด้วยการฆ่าสัตว์จึงได้แสดงอิทธิฤทธิ์ทำให้เขาไม่สบาย เขาเล่าว่าต้องฝึกสวดมนต์ทำสมาธิทุกวันในตอนเช้าและตอนกลางคืน การนั่งสมาธิและสวดมนต์ทุกวันทำให้รู้สึกเบื่อหน่าย บางครั้งแอบออกไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนๆ บ้าง แต่ไม่กล้าเพราะกลัวเจ้าเชียงแสนทำอิทธิฤทธิ์ให้เขาไม่สบายอีก นอกจากนี้ยังรวมไปถึงเรื่องของอาหารบางชนิดต้องหลีกเลี่ยง เดิมสามารถกินพวกลาบดิบ แกงอ่อม ที่ทำจากเนื้อ เลือดและเครื่องในของวัวหรือควายได้ แต่เมื่อยอมรับเป็นร่างทรงแล้ว อาหาร เช่น ลาบดิบ แกงอ่อม หรือแกงหน่อไม้ไผ่ น้ำปู รวมทั้งอาหารที่ปรุงด้วยเนื้อปลาที่มีผิวหนังเป็นมัน เช่น ปลาไหล ปลาสาวย ปลาตุก ก็ไม่สามารถกินได้ สงกรานค์อธิบายว่าเจ้าเชียงแสนอาจไม่ชอบ เพราะเมื่อกินเข้าไปแล้วเขามักปวดท้องและอาเจียน บางมื้อต้องแยกสำรับกับข้าวมากินเองไม่กินอาหารต่อในสำรับจากใคร รวมไปถึงการไปร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านทั้งงานบุญหรืองานศพ ต้องระวังในเรื่องการกินอาหารและเครื่องดื่มในบ้านที่ตั้งศพไว้เพราะไม่เช่นนั้นอาจถูกเจ้าทำอิทธิฤทธิ์ลงโทษให้เจ็บป่วยได้ แต่ภายหลังการปฏิบัติตนไม่ได้เคร่งครัดเช่นในช่วงปีแรก สามารถกินอาหารร่วมสำรับกับครอบครัวได้ตามปกติสามารถไปงานศพของคนในหมู่บ้านหรือญาติที่อยู่นอกหมู่บ้านได้ แต่ยังคงระมัดระวังในเรื่องอาหารหรือเครื่องดื่มที่มีในงานเช่นเดิม

ปัจจุบันไม่มีโอกาสเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะปู่กับย่าไม่มีเงินส่งเสียให้ได้เรียนต่อ แต่ก็มีรายได้ที่มาจากการทำพิธีทรงเจ้าเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยการแหกและการเป่า (การแหกคือการใช้มีดหมอ หรือแผ่นงาช้างที่มีลักษณะคล้ายใบมีดชุบน้ำที่แช่ด้วยผักส้มป่อยแล้วนำมาเช็ดอุบบริเวณที่มีอาการเจ็บปวดหรือปวดเมื่อยของผู้ป่วย โดยร่างทรงจะท่องคาถากำกับและเป่าในขณะที่ทำพิธีแหกไปด้วยโดยเช็ดอุเป็นแนวเดียวกัน เช่น เช็ดจากต้นขาไปถึงปลายเท้า) โดยคิดค่าชันเชิญไว้ 36 บาท หากเจ้ารักษาหาย มักมีผู้ถวายให้เจ้าตั้งแต่ 500-800 บาท สำหรับการรับจ้างทำบายศรี ที่ใช้ในพิธีเลี้ยงครุ่นั้น คิดในอัตรา 2,00 บาท เป็นทั้งค่าแรงและค่าซื้ออุปกรณ์ หากได้รับการไหว้วานให้ไปช่วยทำพานบายศรีก็จะคิดเป็นค่าแรง 100-150 บาท ส่วนรับจ้างทำพานบายศรีที่ใช้ในงานบวชในอัตรา 2,500 บาท โดยใช้เป็นค่าจัดซื้ออุปกรณ์และเป็นค่าแรง ส่วนพานบายศรีที่ใช้ในงานแต่งงาน รับทำในอัตรา 1,200 บาท ซึ่งส่วนใหญ่ทำเองทั้งหมดไม่ได้จ้างหรือขอให้ผู้อื่นมาช่วย เพราะหากเย็บบายศรีหลายคนอาจทำให้ขนาดของบายศรีไม่เท่ากันดูไม่สวยงามและอาจทำให้ไม่มีผู้มาจ้างให้เขาทำพานบายศรีอีก ส่วนเงินที่ได้มาจากการทำพิธีทรงเจ้ารวมทั้งรับจ้างทำพานบายศรี เขาเล่าว่าได้แบ่งไว้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้านรวมทั้งเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเขา อีกส่วนหนึ่งแบ่งเก็บไว้สำหรับกิจธุระของเจ้าโดยเก็บเอาไว้บนหิ้งเจ้าหากมีเหตุจำเป็นต้องใช้เงินก็จะขออนุญาตเจ้าด้วยการยกมือไหว้หน้าชั้นครูและพูดขอกับ

เจ้าโดยบอกเหตุที่ต้องใช้เงินจากนั้นก็สามารยยืมเงินที่อยู่บนหิ้งเจ้าไปใช้ได้ หากบนหิ้งเจ้ามีเงินมากเขาจะนำไปฝากไว้ที่ธนาคาร สงกรานต์เล่าว่าส่วนใหญ่รายได้ที่ได้อย่างสม่ำเสมอ นั้นมาจากทำพิธีทรงเจ้าเพื่อการรักษาด้วยการแหกและ การเป่า รวมทั้งการแก้คุณไสย โดยเฉลี่ยเดือนละ 2-3 ครั้ง ที่จะมีคนมาหาที่บ้านเพื่อขอให้เจ้าช่วยรักษา หรือขอโชคขอลา บางครั้งมาพบถึงที่บ้านและขอให้เขาไปทำพิธีทรงเจ้าเพื่อให้เจ้ารักษาอาการป่วยถึงที่บ้าน ทุกเดือนเขาต้องเดินทางไปอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เพราะมีผู้ติดต่อให้ไปรักษาอาการป่วย แม้ที่บ้านไม่มีโทรศัพท์แต่เขาจะให้หมายเลขโทรศัพท์บ้านของเขาเอาไว้ โดยมาอาศัยกับครอบครัวของลุงเพื่อมาทำพิธีทรงเจ้ารักษาอาการเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้านที่ลุงอาศัยอยู่ โดยเจ้าเชียงแสนเป็นผู้ทำการรักษาซึ่งได้ค่ารักษาครั้งละ 100-300 บาท ต่อการรักษา 1 คน ส่วนการรับจ้างทำบายศรีสำหรับใช้ในงานพิธีต่างๆ มักได้รับการว่าจ้างให้ทำในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน เพราะเป็นช่วงที่มีการจัดงานเลี้ยงครุประจำปีของร่างทรงและงานบุญต่างๆมาก ตลอดช่วงเวลา 1 ปี จึงต้องเก็บสะสมเงินเตรียมไว้เพื่อมีค่าใช้จ่ายสำหรับงานเลี้ยงครุที่เขาต้องจัด รวมทั้งสำหรับร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครุของร่างทรงอื่นที่เขาอาจจะได้รับการ ช่วย(เชิญ) โดยเฉพาะในช่วงเดือนเมษายนและเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่มีการจัดงานเลี้ยงครุค่อนข้างมาก ทำให้เป็นช่วงเดือนที่เขาจะมีรายจ่ายค่อนข้างสูงตามไปด้วย

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการเป็นร่างทรงที่ต้องปฏิบัติคือ การจัดงานเลี้ยงครุหรือพิธีเช่นสรวงบูชาครุประจำปี สำหรับเขาเลือกวันที่ 19 เดือนเมษายน ซึ่งตรงกับวันที่เจ้าเชียงแสนกำหนดให้ทำพิธียกขันครุและเป็นวันที่ยอมรับเป็นร่างทรงให้กับเจ้าเชียงแสนเป็นวันจัดงาน ในปีแรกที่รับเป็นร่างทรงยังไม่ได้จัดงาน เพราะยังไม่พร้อมในเรื่องของค่าใช้จ่าย แต่พอครบ 3 ปี พอมีเงินสะสมสำหรับจัดงานได้ จึงได้จัดงานโดยจัดงานเลี้ยงครุในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2543 ที่ผ่านมา การจัดงานเลี้ยงครุหรือพิธีเช่นสรวงบูชาครุประจำปีที่ผ่านมาเน้นเสียค่าใช้จ่ายพอสมควร โดยเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องทำขันครุเพื่อเสริมบารมีขององค์เจ้าแต่ละองค์ เนื่องจากต้องเปลี่ยนและทำขึ้นใหม่ทุกปี ปีละ 1 ครั้ง โดยเขาต้องทำขันครุของเจ้าทั้ง 5 องค์ขึ้นใหม่ องค์ละ 1 ชุด เพื่อเป็นการเพิ่มบารมีให้เจ้าและเพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเขาด้วย โดยขอให้ยายวงศ์ ยายอร ยายพวงเพ็ญ ยายแดง (แม่ค้าขายผัก ชาวหมู่บ้านน้ำชา ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ ซึ่งเป็นผู้ให้บริการกับเจ้าเชียงแสน) ป้าใจ (แม่ค้าขายผัก ชาวหมู่บ้านเซตวัน ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ ที่เคยเป็นผู้ให้บริการกับเจ้าเชียงแสน) มาช่วยทำขันครุของเจ้า ทำอาหารคาว อาหารหวาน ผลไม้ และ เครื่องดื่มที่ต้องจัดเตรียมถวายบนหิ้งให้กับเจ้านั้นเขาจัดเตรียมด้วยตนเอง ส่วนอาหารและเครื่องดื่มที่ใช้เลี้ยงรับรองทั้งร่างทรงที่เชิญมาและผู้คนที่มาร่วมงานพิธี ได้ขอให้อาและลุงช่วยเป็นธุระในการจัดเตรียมให้ นอกจากนี้มียายพร ยายพวงเพ็ญ ป้าจิตราได้นำอาหารบาง

ส่วนมาร่วมสมทบด้วย สำหรับการทำบัตรเชิญเพื่อเชิญช่างที่รู้จักให้มาร่วมงานพิธี ได้ขอให้ป้า จิตราเป็นธุระในการพิมพ์ การจัดเตรียมสถานที่และประรำพิธี เช่น กางเต้นท์ วางเก้าอี้เหล็กพับ ปูเสื่อ เพื่อจัดพื้นที่ให้เจ้าฟ่อนรำและตั้งวงดนตรีได้ว่าจ้างให้เพื่อนบ้านมาช่วยจัดสถานที่และวาง อุปกรณ์นอกจากนี้ยังต้องเตรียมค่าใช้จ่ายสำหรับว่าจ้างวงดนตรี เพื่อมาเล่นดนตรีขับกล่อมในงาน พิธี โดยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวงดนตรีนั้น ขายอและลูกๆ ได้ช่วยเหลืเงินสมทบด้วย สงกรานต์เล่าว่า ไม่ได้จัดแบบนี้ทุกปี เพราะค่าใช้จ่ายสูง แต่จัดแบบ 3 ปีต่อ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม เพราะ ต้องมีความพร้อมเรื่องเงินจึงจะสามารถจัดงานเลี้ยงครุในลักษณะนี้ได้ พิธีที่มีขึ้นในงานก็มีการเข้า ทรงทั้งเจ้าที่เป็นเจ้าภาพนั้นคือเจ้าเชียงแสนซึ่งเป็นองค์ประธานและเจ้าทั้ง 4 องค์ ที่เขาเป็นช่างทรง ให้กับการเข้าทรงขององค์เจ้าอื่นๆที่ได้เชิญมาร่วมงานเพื่อร่วมพูดคุย ฟ้อนรำและร่วมรับประทานอาหารและเครื่องค้มร่วมกัน โดยช่างทรงอื่นๆ จะทยอยมาร่วมงาน ตั้งแต่ช่วงสายจนกระทั่งก่อนถึง เวลาเลิกงานพิธีช่วง 17:00 น. ภายหลังเสร็จงานแล้ว หากมีอาหารหรือเครื่องค้มที่เหลือจากงานก็จะ แบ่งปันแจกจ่ายให้กับญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน เนื่องจากมาช่วยเป็นธุระให้กับเจ้าตลอดช่วงที่มี งาน ส่วนอุปกรณ์ต่างๆที่ได้หยิบยืมจากที่วัดก็จัดการส่งคืนด้วยตนเอง ส่วนงานเลี้ยงครุของ เจ้าองค์อื่นๆ ที่เขาเป็นช่างทรงให้ อีก 4 องค์ นั้นได้มีการเลี้ยงในปีถัดมาเช่นกัน โดยจัดแบบเลี้ยงค้ก (เลี้ยงค้กนั้นเป็นการจัดงานเลี้ยงครุที่จัดโดยอาจจะไม่เชิญใครมาร่วมงาน แต่จะมีเพียงนำเครื่อง เช่นสังเวทมาถวายแก่เจ้านั้นหึ่งเจ้า ก็ถือว่าเสร็จพิธี หรือถ้าเชิญผู้มาร่วมงานอาจเชิญมาไม่มากนัก)

นอกจากนี้ ยังได้มีโอกาสไปร่วมงานพิธีบูชาครูของช่างทรงทั้งในจังหวัดแพร่และต่าง จังหวัดหลายครั้ง ทำให้เขาได้มีโอกาสพบปะและรู้จักกับช่างทรงอื่น และมีโอกาสเชิญช่างทรงอื่น มาร่วมงานเลี้ยงครุที่เขาจัดขึ้นด้วยเช่นกัน สงกรานต์เล่าว่า แม้เขาไม่ได้รู้จักกับช่างทรงอื่นเป็นการ ส่วนตัว ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของเจ้าที่เจ้าคิดต่อกันเองและตัวเขาเป็นผู้ไปตามที่นัดหมายหรือเป็นผู้ปฏิบัติตามเท่านั้นโดยเจ้าเชียงแสนเป็นผู้กำหนดให้เขาเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับกิจธุระของเจ้า จึงเป็น ธรรมเนียมที่ช่างทรงหากจัดงานเลี้ยงครุขึ้นที่ต้องเชิญช่างทรงอื่นให้มาร่วมงานของตน เพื่อร่วม แสดงความยินดีและถือเป็นการร่วมทำบุญด้วย หากมีเชิญช่างทรงให้มาร่วมงานเลี้ยงครุมักจะใช้ สวดยดอก (กรวยที่ทำจากใบตอง) ซึ่งในสวดยดอกนั้นจะมีดอกไม้สีขาว ข้าวตอกและธูป โดยช่างทรง ผู้เป็นเจ้าภาพต้องเดินทางนำสวดยดอกไปช่วย(เชิญ)ถึงบ้านของช่างทรงที่รู้จักขอบพอกันด้วยตนเอง เพื่อเชิญให้มาร่วมงานที่ตนจัดขึ้น แต่หากไม่สามารถไปได้ด้วยตนเองช่างทรงมักขอให้คนรู้จักหรือ กำลังของเจ้าจัดการเป็นธุระให้ เขาเล่าว่าเคยไ้สวดยดอกด้วยเช่นกันจากการไปร่วมงานเลี้ยงครุที่ ช่างทรงอื่นจัดขึ้น และซองจดหมายสีขาวขนาดต่างๆ บัตรเชิญหลากสีและขนาดต่างๆ โดยจำ หน้าของบอกชื่อขององค์เจ้าที่เป็นประธานของงาน พร้อมกับระบุวัน เดือน ปี เวลา สถานที่ที่

ประกอบพิธีและชื่อของร่างทรง รวมทั้งผู้ที่เป็นกำลังของเจ้าที่ร่วมจัดงานดังกล่าวขึ้น อีกทั้งปัจจุบันไม่จำเป็นต้องไปเชิญถึงที่บ้านเหมือนสมัยก่อน เพราะส่วนใหญ่ร่างทรงมักนำติดตัวมาด้วย เมื่อได้พบกันในงานพิธี โดยสามารถแจ้งเรื่องงานของตนให้รู้และเชิญให้มาร่วมงานได้ทันที บางรายอาจใช้ทั้งสวดดอกและบัตรเชิญ บางรายบอกแค่ปากเปล่า สำหรับงานพิธีเช่นสรวงบูชาครูประจำปีของสงกรานต์ที่ผ่านมา เขาเลือกใช้บัตรเชิญแทนสวดดอก เพราะสะดวกและไม่เหี่ยวแห้งเหมือนสวดดอก สงกรานต์เล่าว่าได้ไปเห็นการใช้บัตรเชิญแทนการใช้สวดดอกเมื่อครั้งที่เจ้าขุนเพชรได้รับเชิญให้ไปร่วมงานเลี้ยงครู หรืองานพิธีเช่นสรวงบูชาครูประจำปีของร่างทรงชื่อสายัณห์ ร่างทรงของเจ้าพ่อปู่ทองคำที่ตำบลห้วยยา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากไปพบกับคุณสายัณห์ ที่งานเลี้ยงครูของ คุณมงคล ร่างทรงของเจ้าขุนมอญที่จังหวัดลำปาง จึงได้เชิญให้มาร่วมงานเลี้ยงครูซึ่งกันและกัน จึงได้อามาเป็นแบบอย่างในการทำบัตรเชิญ เพื่อเชิญร่างทรงอื่นให้มาร่วมงานเลี้ยงครูประจำปีที่เขาจัดขึ้นด้วยสำหรับงานเลี้ยงครูที่เขาจัดขึ้นนั้นขอให้ป้าจิตรราเป็นธุระในการพิมพ์บัตรเชิญให้ โดยพิมพ์ลงในกระดาษ A4 เมื่อพิมพ์เรียบร้อยแล้วก็ขอให้ป้าจิตรรานำไปถ่ายเอกสาร จำนวน 50 แผ่น ซึ่งเมื่อได้มาแล้วสงกรานต์จึงนำกระดาษมาพับครึ่งโดยให้ตัวอักษรอยู่ด้านนอก จากนั้นพับครึ่งอีกครั้งแล้วพับปลายกระดาษด้านใดด้านหนึ่งประมาณ 1 เซนติเมตร และใช้ที่เย็บกระดาษเย็บปลายกระดาษให้เรียบร้อย จากนั้นเขานำรูป ข้าวตอก ลำไย (ใช้แทนดอกไม้สีขาว) ใส่ลงไปในกระดาษที่ทำเป็นรูปของนั้น ใช้เป็นบัตรเชิญเพื่อเชิญให้ร่างทรงที่รู้จักและที่พบในงานเลี้ยงครูให้มาร่วมงานที่เขาเตรียมจัดขึ้นด้วย

การจัดงานเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรวงบูชาครูประจำปีของร่างทรงนั้น ส่วนใหญ่นิยมทำกันในช่วงเดือนมีนาคม - มิถุนายน สำหรับช่วงเข้าพรรษานั้น เป็นช่วงที่ไม่มีการจัดงาน เพราะร่างทรงจะต้องปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างเคร่งครัด โดยให้ถือเป็นปฏิบัติบูชา เพื่อเป็นสิริมงคลต่อองค์เจ้าและร่างทรง โดยทั่วไปร่างทรงแต่ละคนจะมีโอกาสได้ไปร่วมงานพิธีเช่นสรวงบูชาครูประจำปีของร่างทรงอื่น ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด สำหรับงานเลี้ยงครูของเจ้าเชียงแสนที่ผ่านมาร่างทรงที่อยู่หมู่บ้านเดียวกันที่มาร่วมงานด้วย ได้แก่ ขายบัวตองร่างทรงของเจ้ากัณเฑาะออกบ่อง เดินทางมาร่วมงานเองไม่สะดวก ได้ขอให้ลูกสาวพาไปส่งที่บ้านของเขา น้ำอุไร ร่างทรงของเจ้ากาหลง โดยมาร่วมทำบุญที่เขาจัดขึ้น คนละ 50 บาท ส่วนร่างทรงอื่นที่อยู่ต่างหมู่บ้านที่มาร่วมงานเลี้ยงครูที่เขาจัดขึ้น ได้แก่ ป้าขันทอง ร่างทรงของเจ้าท้าวเวสสุวรรณ อาศัยอยู่ในซอยข้างโรงแรมภราดร ชุมชนบ้านใหม่ ตำบลโนนเวียง อำเภอมืองแพร่ พี่อินทกับพี่สำรวยสองสามีภรรยาที่เป็นร่างทรงของเจ้าหลวงและเจ้าบุญเรือนที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านทุ่งกวาว ตำบลโนนเวียง อำเภอมืองแพร่ ขายนวล ร่างทรงของเจ้าจอมใจเหล็ก ขายศิริร่างทรงของเจ้าส้อมสุริยะ และยายเวียนร่างทรงของเจ้าพ่อ

เลื้อยกุพาน ซึ่งทั้ง 3 คนเป็นชาวหมู่บ้านเวียงตั้ง ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ โดยแต่ละคนได้ร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูที่เขาจัด คนละ 50 บาท ส่วนคุณสาธิตและคุณมงคล ดิษฐะที่ได้รับการเชิญให้ไปงานเลี้ยงครูภายในจังหวัด จึงไม่ได้มาร่วมงานแต่ฝากเงินมาร่วมทำบุญด้วยคนละ 100 บาท นอกจากนี้ก็มี ขยวงส์ ขยพวงเพ็ญ ขยอร ป้าศรีนวล ป้าจิตรา น้าริน ขยแดง และป้าใจ รวมทั้งครอบครัวและญาติของเขาตลอดจนเพื่อนบ้านที่มาร่วมงาน

หากเป็นงานเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรวงบูชาครูประจำปีที่ร่างทรงอื่นจัดภายในจังหวัด เขาเดินทางไปด้วยรถจักรยานยนต์ตามลำพัง เช่นงานเลี้ยงครูที่บ้านยายบัวตองที่ไม่ไกลมากก็จะชวนยายอรไปด้วยโดยไปรถจักรยานยนต์ บางครั้งเดินทางโดยรถโดยสารไปพร้อมกับน้ำอุไร หากเป็นงานที่จัดในต่างจังหวัดเขาจะเดินทางไปพร้อมกับป้าจิตราหรือไปกับน้าริน หากมีร่างทรงอื่นมาช่วย (เชิญ) ให้ไปร่วมงานเลี้ยงครู เขาต้องดูว่าสวดดอกหรือบัตรเชิญที่ช่วย (เชิญ) มานั้นได้ช่วยเจ้าองค์ใด เพราะเจ้าที่ประทับร่างเขานั้นมีถึง 5 องค์ แต่ส่วนใหญ่เขาเตรียม เสื้อ ผ้าถุงโสร่ง ผ้าโพกศีรษะ ผ้าคาดเอว ผ้าคาดบ่า และ ผ้าขนหนูของเจ้าที่ได้รับการช่วย (เชิญ) โดยจะจัดเตรียมใส่ในกระเป๋าให้เรียบร้อย พร้อมเงินร่วมทำบุญ ซึ่งเขาจะเตรียมไว้ งานละตั้งแต่ 50 – 100 บาท ตามความเหมาะสม เช่น งานเลี้ยงครูที่จัดขึ้นที่บ้านของยายบัวตอง น้ำอุไร ป้าขันทอง พี่อินทรี พี่ลำรว ขยนวน ขยดี ขยเวียน เขาร่วมทำบุญงานละ 50 บาท ส่วนงานเลี้ยงครูของคุณมงคลที่จังหวัดลำปาง คุณสาธิตที่จังหวัดเชียงใหม่ เขาร่วมทำบุญงานละ 100 บาท

2. บุญ เกษมสุข

ลุงบุญ อายุ 55 ปี เป็นชาวบ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย ลุงบุญ ภรรยา ลูกชาย 1 คน และลูกสาว 1 คน พ่อและแม่ของมีอาชีพทำนา ครอบครัวฐานะยากจนแต่พ่อและแม่ได้ส่งเสริมให้ลูกทุกคนได้เรียนหนังสือจนจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนของหมู่บ้าน ภายหลังที่เรียนจบไม่ได้เรียนต่อซึ่งต่างกับพี่และน้อง เพราะไม่ต้องการเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป อายุได้ 13 ปี เพื่อนที่เคยเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาพาชวนให้ไปดูการฝึกซ้อมชกมวยคาดเชือกที่โรงฝึกภายในบริเวณบ้านक्रमวยชื่อประเสริฐที่หมู่บ้านสุพรรณ ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ การไปดูการฝึกซ้อมชกมวยหลายครั้งภายหลังจึงขออนุญาตพ่อและไม่ไปสมัครเรียนชกมวยกับครูประเสริฐ ได้ฝึกซ้อมจนชำนาญและเริ่มชกมวยในครั้งแรกเมื่ออายุได้ 16 ปี มีฉายาในการชกว่า “เดชฤทธิ์ สิงห์โกศชัย” โดยมีครูประเสริฐเป็นผู้พาลุงบุญและเพื่อนในค่ายตระเวนชกทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด โดยที่ผ่านมาไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นอาศัยเพียงการชกมวยเป็นงานเลี้ยงชีพทั้งตนเองและครอบครัว มีหลายครั้งที่พลาดพลั้งได้รับบาดเจ็บจากการ

ชกมวยต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลแต่ยังคงชกมวยเรื่อยมา จนกระทั่งครั้งหลังสุดขณะฝึกซ้อม มีอาการตาพร่าและมองไม่เห็นไปชั่วขณะ เมื่อตรวจอาการที่โรงพยาบาลแล้วหมอได้แนะนำให้เลิกชกมวยเพราะประสาทตาได้รับการกระทบกระเทือน หากยังชกมวยต่อไปอาจมีผลต่อการมองเห็นในอนาคตได้ ภรรยาและลูกได้ขอร้องให้เลิกชกมวย เพราะเกรงจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ จึงเลิกชกมวยด้วยอายุ 35 ปี จากนั้นได้ผันตัวเองมาเป็นหัวหน้าค่ายมวยใช้บริเวณบ้านตั้งเป็นค่ายมวยเพื่อฝึกซ้อมชกมวยให้กับเด็กและผู้ที่มีความสนใจในเรื่องการชกมวย แต่เปิดค่ายมวยได้ประมาณ 2 ปี กลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะผู้ที่มารับการฝึกซ้อมไม่ให้ความสนใจในการฝึกซ้อมอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ทำให้ต้องปิดค่ายมวยในที่สุด จากนั้นจึงตัดสินใจเดินทางไปจังหวัดลำปางโดยมีภรรยาติดตามไปด้วย ส่วนลูกนั้นได้ฝากให้พ่อและแม่ช่วยดูแลระยะหนึ่ง โดยไปขอความช่วยเหลือจากคนรู้จัก จนกระทั่งได้ทำงานเป็นตัวแทนติดต่อซื้อและขายที่ดินที่จังหวัดแพร่ และจังหวัดลำปาง สภาพเศรษฐกิจในขณะนั้นดีมาก การซื้อขายที่ดินเฟื่องฟูทำให้ลุงได้รับค่าตอบแทนจากการเป็นตัวแทนติดต่อซื้อและขายที่ดินในอัตราร้อยละ 5 ซึ่งถือว่าเป็นค่าตอบแทนที่น่าพอใจ

แม้การเป็นตัวแทนขายที่ดินเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้พอสมควร แต่รายได้ที่รับมานั้นไม่มีความแน่นอนเพราะการซื้อขายที่ดินในแต่ละครั้งต้องใช้เวลาานาน เมื่อมีเหตุที่ทำให้ต้องล่าช้าก็พึ่งพาการบนบานศาลกล่าวด้วยเช่นกัน ลุงบุญเล่าว่าเคยไปบนบานที่ศาลในบริเวณ “ดงเจ้าบ้าน” (สถานที่ที่คนในหมู่บ้านเชื่อกันว่ามีผีเจ้าบ้าน หรือเสื้อบ้านสถิตอยู่) และเคยบนบานกับรูปปั้นของรัชกาลที่ 5 ที่ประดิษฐานในวัดของหมู่บ้าน เพราะเชื่อว่าถ้าได้กราบไหว้รูปปั้นหรือรูปภาพของรัชกาลที่ 5 แล้วจะช่วยให้ทำมาค้าขายดีเกิดเมตตามหานิยมพูดอะไรก็จะมีคนเชื่อถือ จึงไปบนบานกับรูปปั้นรัชกาลที่ 5 ที่วัดของหมู่บ้านบ่อย ๆ นอกจากนี้จะไปกราบไหว้ศาลหลักเมืองประจำจังหวัดอีกด้วย เพราะเชื่อว่าท่านจะช่วยในเรื่องการทำงานได้ โดยบนไว้ว่าขอให้ติดต่อซื้อขายที่ดินสำเร็จ หากสำเร็จก็จะนำของมาถวาย หลายครั้งที่สามารถติดต่อทั้งซื้อและขายที่ดินได้ทำให้เกิดความเลื่อมใสในความศักดิ์สิทธิ์ของท่านยิ่งขึ้น ครั้งใดที่สามารถทำงานได้สำเร็จและได้เงินค่าตอบแทนจำนวนมากก็จะนำหัวหมูคัมสุก 1 หัว เหล้า 1 ขวด อาหารคาวหวานพร้อม ดอกไม้ ธูป เทียน ไปถวายในสถานที่ที่ได้ไปบนบานเอาไว้ แม้ได้เงินค่าตอบแทนด้วยเงินจำนวนน้อยหรือหากอยู่ในช่วงของการดำเนินการซื้อขายก็เตรียมอาหารไปถวายด้วย แม้ไม่มีการบนบานเอาไว้ก็ไปไหว้รูปปั้นรัชกาลที่ 5 รวมทั้งที่ศาลหลักเมืองด้วยเสมอ

ระยะหลังการซื้อขายที่ดินทำได้ยากขึ้น ทำให้ครอบครัวขาดรายได้และต้องเลิกเป็นตัวแทนซื้อและขายที่ดินภรรยาจึงได้นำเงินที่เก็บสะสมไว้มาลงทุนทำอาหารขาย ในระยะแรกตนกับ

ภรรยาช่วยกันทำ แต่ภายหลังได้ไปทำงานเลื่อยไม้กับกลุ่มช่างก่อสร้างบ้านของหมู่บ้านสุพรรณภรรยาจึงทำเพียงคนเดียว ลุงบุญเล่าว่าช่วงนั้นเครียดมาก ค่ำเหล้าทุกวัน เบื่อหน่ายและไม่อยากพูดคุยกับใคร ครอบครัวและญาติสันนิษฐานว่าเป็นเพราะความเครียดเรื่องรายได้และพยายามพาไปตรวจอาการที่โรงพยาบาลสวนปรงจังหวัดเชียงใหม่ เพราะสันนิษฐานว่าตนมีอาการป่วยทางจิตเนื่องจากทุกครั้งที่ค้ำเหล้าตนก็มักเดินออกจากบ้าน ตะโกนเสียงดังตามลำพังตามถนนในหมู่บ้าน บ้างร้องไห้สลับไปมา แต่ญาติไม่สามารถพาไปโรงพยาบาลได้เพราะแสดงอาการจัดจ้านและต่อสู้ทุกครั้ง เมื่ออธิบายว่าตนปกติดีไม่ได้เป็นโรคประสาทตามที่ครอบครัวและญาติเข้าใจแต่ไม่มีใครเชื่อ นับจากนั้นจึงไม่พูดคุยกับใครอีก แต่ยังคงไปช่วยเหลืองานในหมู่บ้านทั้งงานบุญหรืองานศพอย่างสม่ำเสมอ แม้ถูกล้อเลียนว่าเป็นบ้าเป็นโรคประสาทก็ไม่สนใจ พฤติกรรมของลุงบุญทำให้ครอบครัวและญาติวิตกกังวล พ่อและแม่จึงขอให้พ่ออาจารย์ปลั่งมาทำพิธีส่งเคราะห์ให้เพราะทุกคนในครอบครัวสันนิษฐานว่าตนอาจมีเคราะห์หากทำพิธีแล้วอาจทำให้อาการที่เป็นอยู่ดีขึ้น แต่เมื่อทำพิธีไปแล้วยังคงมีอาการเช่นเดิมทำให้ครอบครัวและญาติหมดหนทางที่จะช่วยเหลือ และต้องปล่อยให้มีอาการเช่นนั้นต่อไป

ครั้งหนึ่งยายสายผู้เป็นญาติทางฝ่ายพ่อได้แนะนำให้ไปบ้านยายบัวทอง ซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้ากัณโฑกบองด้วยเห็นว่าเป็นร่างทรงและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความเจ็บป่วยและสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ตนไม่สนใจเพราะไม่เชื่อว่าเรื่องที่กำลังประสบนั้นเจ้าหรือร่างทรงจะช่วยเหลือได้เกรงว่าจะถูกหลอกให้เสียเงิน จึงคิดว่าไม่จำเป็นต้องไปหาร่างทรงหรือเจ้า แม้ไม่มีความเชื่อในเรื่องเจ้าหรือทรงเจ้าแต่ก็ได้มีโอกาสไปพบร่างทรงและเห็นพิธีทรงเจ้าเพราะได้ติดตามนายสินเพื่อนที่เป็นช่างไม้ไปที่บ้านของคนซื้อคัมภีร์ร่างทรงของพระแม่สุนันทรา ซึ่งอยู่ที่หมู่บ้านสันติภาพเยื้องโรงพยาบาลประจำจังหวัดแพร่ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ เนื่องจากนายสินเคยถูกหอยได้ดินเป็นรางวัลเลขท้าย 2 ตัวมาก่อน จึงกลับมาหาเจ้าเพื่อขอเลขเด็ดไปเสี่ยงโชคอีก อีกประมาณ 1 ปี จึงกลับไปหาร่างทรงที่ซื้อคัมภีร์อีกครั้งด้วยตนเองและขอให้ร่างทรงทำพิธีทรงเจ้าด้วย เนื่องจากต้องการรู้ว่าอาการเจ็บป่วยนั้นมีสาเหตุจากอะไรและเจ้าสามารถช่วยรักษาได้หรือไม่ เมื่อมีการทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงจึงทำให้ทราบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นทั้งอาการเจ็บป่วยและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพราะการกระทำของเจ้าชื่อเจ้าปู่พญาแก้วช่วงดาวเป็นผีเจ้าบ้าน (เสื้อบ้าน) ของหมู่บ้านหนองใหม่ เดิมเคยเลือกยายบัวทองเป็นร่างทรงแต่เนื่องจากมีความขัดแย้งกับเจ้ากัณโฑกบองซึ่งเป็นผีปู่ย่า ตระกูลของยายบัวทอง ทำให้ไม่สามารถเข้าทรงยังร่างของยายบัวทองได้จึงต้องการมีร่างทรงใหม่ จึงต้องการให้ตนยอมรับเป็นร่างทรงเพราะมีลักษณะนิสัยที่ตรงกับเจ้า เป็นผู้มีสติจะรับปากว่าถ้าได้เงินจากการขายที่ดิน แล้วจะนำของมาถวายก็นำมาให้ตามที่

สัญญาไว้ จึงต้องการให้เป็นร่างทรงของเจ้าหากยอมรับเป็นร่างทรงแล้วเจ้าจะช่วยให้ชีวิตและความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น โดยต้องทำพิธียกขันครุเสียก่อน แต่หากไม่ยอมรับเป็นร่างทรงชีวิตจะไม่สงบสุขและมีอันเป็นไป ในครั้งแรกยังไม่ได้ตัดสินใจที่จะรับเป็นร่างทรงทันที เพราะไม่เชื่อว่าอาการเจ็บป่วยรวมทั้งพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวเป็นผู้ทำอิทธิฤทธิ์ หลังจากที่ถูกไล่ออกจากบ้านร่างทรงอีก 3 เดือน ลุงบุญเจ็บป่วยโดยไม่รู้สาเหตุและต้องรักษาตัวที่โรงพยาบาลจึงนำเรื่องที่เคยไปพบร่างทรงในครั้งนั้นมาปรึกษากับครอบครัวและญาติ แม้ครอบครัวและญาติไม่คิดว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากอิทธิฤทธิ์เจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวที่ต้องการให้เป็นร่างทรง แต่เพื่อต้องการให้หายเป็นปกติครอบครัวและญาติจึงเห็นด้วยหากตนเป็นร่างทรง ภายหลังที่หายเป็นปกติได้ตัดสินใจทำพิธียกขันครุกับครูร่างทรงชื่อติ่มร่างทรงของพระแม่สุนันทรา เพราะต้องการหายจากการเจ็บป่วยและคิดว่าคงเป็นวิธีที่จะช่วยให้ตนเองกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติโดยลุงบุญเป็นผู้ทำขันครุและพานบายศรี โดยให้ครูร่างทรงที่เป็นร่างทรงของพระแม่สุนันทราเป็นผู้ทำพิธียกขันครุให้ พร้อมกับมีครูร่างทรงอื่นที่ครูร่างทรงชื่อติ่มเชิญมาร่วมในพิธีด้วยอีก 2 คน คือ ป้าพวงร่างทรงของเจ้าพุทธรังษี ลุงขาวร่างทรงของเจ้าด่านซ้าย ซึ่งทั้ง 2 คน เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันกับครูติ่ม ส่วนอีกคนที่เชิญมาเป็นครูร่างทรงร่วมพิธียกขันครุด้วยคือ อาจารย์สุรัฐ ร่างทรงของเจ้าพ่อศาลหลักเมือง โดยมาทำพิธีที่บ้านของลุงบุญ ในวันที่ 13 เมษายน 2534

การเตรียมขันครุและพานบายศรีสำหรับพิธียกครุของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวนั้น ลุงบุญเล่าว่าเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวเป็นผู้กำหนดให้ลุงจัดเตรียมและเป็นผู้ทำขันครุ รวมทั้งพานบายศรี 5 ชั้นที่ครูร่างทรงแนะนำให้ทำและบายศรีปากชามด้วยตนเองทั้งหมด ใช้เวลาในการทำ 2 วัน โดยได้รับคำแนะนำจากครูร่างทรงติ่มสำหรับแหล่งซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ทำขันครุ ประกอบด้วย หมาก พลูดอกไม้สีขาว ธูป เทียน เมี่ยง ใบคำ ใบขนุน ใบเงิน ใบทอง ใบนาก อย่างละ 39 ข้าวสาร มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว้า เหล้า บุหรี่ ผ้าขาวและผ้าแดงอย่างละ 1 และเงินจำนวน 39 บาท ในวันที่ทำพิธียกขันครุนั้นมีครูร่างทรงติ่มและครูร่างทรง อีก 3 คนที่ครูร่างทรงติ่มเชิญมาร่วมพิธี นอกจากนี้มีครอบครัวและญาติรวมทั้งยายสายที่มาร่วมพิธี ภายหลังจากเสร็จพิธียกขันครุแล้วขันครุและบายศรีปากชาม เครื่องสังเวยของเจ้า ถูกนำไปวางไว้บนหิ้งเจ้าที่ทำเอาไว้ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของบ้าน ส่วนบายศรี 5 ชั้น นั้นลุงได้นำไปวางไว้ใกล้กับหิ้งเจ้า สำหรับขันครุและบายศรีปากชามจะถูกวางไว้บนหิ้งโดยไม่ไปยุ่งเกี่ยวหรือแตะต้องอีก จนกระทั่งครบ 1 ปี จึงจะมีการทำขันครุใหม่ เพื่อเป็นการเสริมบารมีให้กับเจ้า สำหรับขันครุของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวนั้นต้องเปลี่ยนใหม่ทุกปี ปีละ 1 ครั้ง โดยลุงทำขันครุและขึ้นหิ้งไว้ให้ตรงกับวันที่ทำพิธียกขันครุครั้งแรก ลุงบุญได้อธิบายเพิ่มเติม

ว่าเมื่อผ่านพิธียกขันครูแล้ว ก็ถือว่าเป็นร่างทรงแล้วโดยสมบูรณ์ ขันครูคล้ายกับเป็นตัวแทนของเจ้าที่รับเป็นร่างทรงเพราะเจ้าจะใช้ขันครูเป็นที่สถิต หากไม่มีการเข้าทรงสำหรับร่างทรงอื่น ๆ นั้น สำหรับเรื่องการเปลี่ยนขันครูหรือทำขันครูใหม่ จะมีการเปลี่ยนขันครูใหม่ทุก ๆ ปี เจ้าเป็นผู้กำหนดให้ต้องทำต้องเปลี่ยน เพื่อความเป็นสิริมงคลของตัวเองและเป็นสิริมงคลกับตัวลูกเอง อุปกรณ์ที่เป็นเครื่องประกอบในขันครูล้วนเป็นสิ่งของที่มีชื่อที่เป็นมงคล ที่เจ้ากำหนดให้มีให้ลูกเป็นผู้เตรียม ส่วนบายศรีและหิ้งเจ้านั้นลูกทำตามคำแนะนำของครูร่างทรงเดิมโดยทำเป็นแท่นวางของที่ลดหลั่นลงมามีชั้นบันได นำผ้าสีแดงมาปูทับแท่นไม้เอาไว้ บนหิ้งเจ้ามีทั้งรูปปั้นทั้งเจ้าไทย จีน แยก อยู่บนนั้น เมื่อทำขันครู และบายศรีเสร็จ หลังจากที่ทำพิธีแล้วขันครูจะถูกนำไปวางบนหิ้งเจ้า ส่วนบายศรีก็วางไว้ใกล้หิ้งพระ และจะยกขันครูเก่าลงจากหิ้งเจ้าและทำขึ้นใหม่อีกครั้งในปีต่อไป เมื่อใกล้วันเลี้ยงครูหรืองานพิธีเช่นสรงวนบูชาครูประจำปี

นอกจากเป็นร่างทรงเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวแล้ว ยังเป็นร่างทรงของเสด็จพ่อ ร.5 อีกด้วย โดยเป็นร่างทรงของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวมา 10 ปี สำหรับเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวนั้นเป็นผีเจ้าบ้านหรือเสื้อบ้านของหมู่บ้านหนองโหม่ดงนั้นในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ(ประมาณเดือนมีนาคม) ของทุกปี จะมีการเลี้ยงผีเจ้าบ้านโดยมียายสายเป็นคนจัดการในเรื่องการเลี้ยงผีของหมู่บ้าน โดยเก็บเงินหลังคาเรือนละ 10 บาท เพื่อจะนำไปจัดซื้อหัวหมูต้ม ไก่ต้ม เมี่ยง บุหรี่ เหล้า โดยจะนำไปเลี้ยงที่หอผีเจ้าบ้านที่ตั้งอยู่ท้ายหมู่บ้านที่เรียกว่า “ดงเจ้าบ้าน” ลูกบุญเล่าว่าส่วนใหญ่ตนกับญาติพี่น้องมาช่วยกันทำความสะอาดเช็ดถูบริเวณหอผีเจ้าบ้านและช่วยกันจัดเตรียมอาหารหากเสร็จพิธีเลี้ยงแล้วสามารถนำอาหารที่ใช้เลี้ยงผีเจ้าบ้านมาแบ่งและกินร่วมกันได้

ส่วนเสด็จพ่อ ร.5 นั้น ลูกบุญเป็นร่างทรงมาให้ท่าน 5 ปี เพราะรู้สึกพอใจตั้งแต่เมื่อครั้งที่เป็นตัวแทนขายที่ดินและเดินทางอยู่บ่อยครั้งระหว่างจังหวัดแพร่และจังหวัดลำปาง เห็นว่าได้กราบไหว้รูปปั้นหรือรูปภาพของรัชกาลที่ 5 เสมอ จึงได้ติดตามมาจนพบว่าเป็นใคร มีบ้านอยู่ที่ไหนและได้มาขอกับเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวเพื่อขอใช้ร่างกายเป็นร่างทรงร่วมกัน ดังนั้นเสด็จพ่อ ร.5 จึงสามารถใช้ร่างของตนเป็นร่างทรงร่วมกับเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวได้ หลังจากที่ทำขันครูและทำพิธียกขันครูยอมเป็นร่างทรงของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวผ่านไป 5 ปี สำหรับขันครูของเสด็จพ่อ ร.5 ใช้อุปกรณ์และจำนวนเท่ากันกับขันครูของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาว โดยทำขันครูของเสด็จพ่อ ร.5 ด้วยตนเอง ในปีแรกที่เสด็จพ่อ ร.5 มาเข้าทรง และทำการเปลี่ยนขันครูในวันเดียวกันกับเปลี่ยนขันครูของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวในวันที่ 13 เมษายนของทุกปี

เครื่องใช้สำหรับประกอบพิธีทรงเจ้าทั้ง 2 องค์ ลูกบุญเล่าว่าเจ้าทั้ง 2 องค์ ใช้อุปกรณ์ร่วมกันได้แก่ ขันเชิญ โดยขันเชิญของเจ้าใช้ลาด ภายในขันเชิญจะมีรูป 1 ห่อ ดอกไม้ น้ำส้มป่อย เตรียม

ไว้ส่วนเงินใส่ในขันเชิญจำนวน 39 บาท เป็นค่าสำหรับเชิญเจ้าที่ผู้ให้บริการเป็นผู้ใส่เงินให้ ส่วนเครื่องใช้ที่มีในบริเวณที่เข้าทรงนั้นมี เบาะรองนั่ง แผ่นนางข้างสำหรับใช้ในการรักษาด้วยการแหกบูห์ ไฟแช็ค เมียง น้ำดื่ม ปากกา กระดาษ

การแต่งกายของเจ้าทั้ง 2 องค์ ประกอบด้วย ผ้าโพกศีรษะ ผ้าคาดเอว ผ้าคล้องคอ ผ้านุ่งโสร่ง โดยเจ้าทั้ง 2 องค์ มีชุดที่ใส่สำหรับอยู่ที่บ้านและชุดสำหรับใส่ไปงานเลี้ยงครูหรือพิธีเลี้ยงครูประจำปีที่ร่างทรงอื่นจัด หากอยู่ที่บ้านทั้งเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวและเสด็จพ่อ ร.5 ผ้าใช้โสร่งผ้าฝ้ายลายตารางสีแดง คาดด้วยผ้าคาดเอวเหมือนกันทั้ง 2 องค์ หากต้องไปงานเลี้ยงครูหรือพิธีเลี้ยงครูประจำปีที่ร่างทรงอื่นจัด เจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวจะมีผ้าโพกศีรษะสีแดง เสื้อผ้าหน้าสีแดง ผ้าคาดเอวสีขาว ผ้าคล้องคอสีขาว และผ้านุ่งโสร่งผ้าฝ้ายลายตารางสีแดง ส่วนเสด็จพ่อ ร.5 มี 2 ชุด คือ สวมชุดสุทสีขาว กางเกงขาขาวสีขาว ส่วนอีกชุดเป็นเสื้อผ้าหน้าสีขาว ผ้าไหมโจงกระเบนสีน้ำเงินและผ้าคาดเอวสีน้ำเงิน ลูกบุญอุธิบายเพิ่มเติมว่าเครื่องแต่งกายของเจ้ามีความสำคัญมากที่ทำให้ผู้ให้บริการสังเกตได้ว่าเข้ามาเข้าทรงแล้ว ซึ่งลูกจะเตรียมเสื้อ ผ้านุ่งของเจ้าไว้ใกล้เสมอ เมื่อเชิญเข้ามาเข้าทรงแล้วเจ้าก็จะสวมใส่เสื้อ ผ้านุ่ง เพราะทุกครั้งที่เจ้าถอยทรงหรือออกจากการเข้าทรงไปแล้วลูกก็ต้องเก็บพับเสื้อ ผ้านุ่งของเจ้าไว้ตามเดิม

สิ่งที่ต้องทำในฐานะของร่างทรง คือ การทำพิธีทรงเจ้า สามารถทำพิธีทรงเจ้าได้ทุกวันยกเว้นวันพุธ วันพระและช่วงเข้าพรรษาที่เจ้าไม่มีการเข้าทรง หากมีผู้ให้บริการมาพบเจ้าทั้ง 2 องค์เพื่อขอให้เจ้าทั้ง 2 องค์ช่วยเหลือ สามารถเชิญเข้ามาเข้าทรงได้แม้ตรงกับวันพุธหรือวันพระ เพียงแต่ไม่มีพิธีรักษาหรือทำพิธียกขันครูให้กับใคร หากมีผู้ให้บริการลูกก็จะถามผู้ที่มาว่าต้องการพบเจ้าองค์ใด เพื่อเตรียมเครื่องแต่งตัวและของใช้อื่น ๆ ของเจ้าที่เชิญมาได้อย่างถูกต้อง หลังจากทราบความต้องการของผู้ให้บริการเรียบร้อยแล้ว จึงจัดรูปเพื่อบอกให้เจ้าที่ผู้ให้บริการต้องการพบให้รับทราบและมาเข้าทรง จากนั้นเตรียมขันเชิญเจ้าที่เตรียมไว้โดยให้ผู้มาขอพบเจ้าใส่เงินในขันเชิญจำนวน 39 บาท เมื่อเข้ามาเข้าทรงแล้วจึงหยิบผ้านุ่งโสร่งมาสวม แล้วนำผ้าคาดเอวมาคาดและผูกให้เรียบร้อย จากนั้นสวมเสื้อผ้าหน้าสีแดงทับถือว่าแต่งตัวเรียบร้อยแล้ว จะสอบถามผู้ให้บริการว่าเป็นใครมาจากไหนและต้องการอะไร หากเป็นเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวจะพูดคุยกับผู้ให้บริการด้วยภาษาคำเมืองเหนือ หรือ “อู้ก้าเมือง” ไม่ว่าผู้ให้บริการพูดภาษาคำเมืองเหนือ หรือพูดภาษากลาง แต่หากเป็นเสด็จพ่อ ร.5 มาประทับ จะพูดคุยกับผู้ให้บริการด้วยภาษากลาง ไม่ว่าผู้ให้บริการพูดภาษาคำเมืองเหนือหรือพูดภาษากลาง หลังจากที่คุณผู้ให้บริการแจ้งธุระกับเจ้าเรียบร้อยแล้ว เจ้าจึงถอยทรง (ออกจากการเข้าทรง) โดยถอดเสื้อ คลายผ้ามัดเอวและถอดผ้านุ่งโสร่งออกตามลำดับ ภายหลังที่เจ้าถอยทรงไปแล้ว จึงจัดการพับและนำเครื่องแต่งตัวของเจ้าไปเก็บไว้ตามเดิม หากในพิธีมีขาสายผู้เป็น

“กำลัง” (ผู้อำนวยความสะดวกให้กับเจ้า)อยู่ด้วย ก็ขอให้ยายสายช่วยเตรียมขันเชิญ เสื้อและผ้าถุงของเจ้า รวมทั้งจัดหาเครื่องดื่มและของขบเคี้ยวสำหรับเจ้าและผู้มาพบเจ้า แต่หากไม่มีกำลังในพิธีก็จะเป็นผู้เตรียมทุกอย่างด้วยตนเอง

สำหรับผู้ที่มาหาเจ้านั้นมีทั้งคนในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ที่จะมาขอโชคลาภจากเจ้า บางคนมาขอให้ช่วยในเรื่องครอบครัวหรือการสอบเข้าทำงานของลูกหลาน เช่น ยายสายที่ขอให้ตนไปที่บ้าน เพื่อไปทำพิธีทรงเจ้าให้เจ้ามารักษาอาการปวดเมื่อยให้ด้วยการแหกและการเป่า บางคนขอน้ำมนต์จากเจ้าเพื่อบรรเทาความเจ็บป่วย เช่น ยายดวง ยายไก่อ ยายอ่อน พ่อเฒ่าจาซึ่งเดิมเป็นพ่ออาจารย์ผู้ประกอบพิธีกรรมในหมู่บ้านเช่นเดียวกับพ่ออาจารย์เที่ยงแต่อายุมาก ได้ขอให้ตนไปรักษาด้วยการแหกและการเป่าบ่อย ๆ มีหลายคนที่ตนได้ทำพิธียกขันครูให้ด้วย เช่น ป้ายุพา น้องคุ้ม พี่นก คุณสุติ เป็นต้น การทำพิธีทรงเจ้านั้นหากทำที่บ้านก็เป็นคนจัดการเตรียมทุกอย่างด้วยตัวเอง เช่น เตรียมเสื้อผ้า ผ้าถุงของเจ้า หรือเตรียมขันเชิญสำหรับเชิญเจ้าให้เข้าทรงเมื่อมีคนมาขอพบเจ้า หากเดินทางไปต่างหมู่บ้านหรือต่างจังหวัด มักชวนยายสายไปด้วยทุกครั้งโดยยายสายเป็นคนช่วยจัดเตรียมสิ่งของ รวมถึงการแต่งตัวให้กับเจ้าเมื่อไปร่วมพิธีเลี้ยงครูของร่างทรงอื่น หากเจ้ามีการประทับทรงเพื่อร่วมเพื่อนรำ

เมื่อยอมรับเป็นร่างทรงในระยะแรกที่เป็นร่างทรง โดยได้รับคำแนะนำจากครูร่างทรงเดิมเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของร่างทรงว่า เมื่อผ่านการยกขันต้องปฏิบัติไปตามหลักศีล 5 ที่ร่างทรงจะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ในตอนเช้าก่อนไปทำงานจะต้องสวดมนต์ ไหว้พระ และทำสมาธิโดยจะต้องปฏิบัติเช่นนี้ทุกวันเพื่อเป็นการสร้างบารมีให้กับองค์เจ้า หากตรงกับวันพระให้นุ่งห่มด้วยชุดขาว สำหรับการทำความสะอาดเช็ดถูหิ้งพระหิ้งเจ้า ตลอดจนเครื่องใช้ของเจ้า เช่น เสื้อ ผ้าถุง โสร่ง โดยนำออกมาซักและรีด ให้สะอาดเรียบร้อยเพื่อเตรียมสำหรับเจ้าใช้ จัดอาหารคาวหวาน น้ำวางไว้ที่หิ้งเจ้าเป็นประจำในทุกวันพระ โดยเป็นคนจัดการด้วยตนเองทั้งหมด เรื่องอาหารการกินนั้นไม่มีข้อห้ามในเรื่องการห้ามกินอาหารชนิดใดจึงสามารถกินอาหารได้ตามปกติ โดยภรรยาเป็นผู้ทำอาหารและแยกสำรับสำหรับตนและครอบครัวเฉพาะในระยะแรกที่รับเป็นร่างทรง เพราะเคยรับประทานอาหารร่วมกับครอบครัวแล้วแต่มีอาการท้องเสีย ทั้ง ๆ ที่ไม่มีอาหารหรือรสชาติของอาหารที่ทำให้ท้องเสียได้ เมื่อทดลองหลายครั้งก็ยังคงมีอาการท้องเสียอยู่จึงได้ลองแยกสำรับมารับประทานลำพัง ปรากฏว่าไม่มีอาการท้องเสียแต่อย่างใดแม้จะเป็นอาหารแบบเดียวกัน ทำให้ลูกบุญสันนิษฐานว่าอาจเป็นเพราะเจ้าได้ทำอธิษฐานเพื่อเป็นการสอนในเรื่องการรับประทานอาหารที่เดิมรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่นที่ใช้ช้อนหรือใช้แก้วน้ำร่วมกันกับผู้อื่น แต่ปัจจุบันสามารถรับประทานอาหารร่วมกับครอบครัวได้ตามปกติแล้ว ส่วนการไปร่วมงานในหมู่บ้านทั้งงานบุญที่

วัดหรืองานบุญของเพื่อนบ้านหรืองานศพ คนยังคงไปร่วมงานและช่วยเหลือในด้านแรงงานตามปกติ แต่หลีกเลี่ยงไม่กินอาหารหรือเครื่องคั่วในบ้านที่จัดงาน โดยเฉพาะในบ้านที่ตั้งศพไว้ หากคิดฐานะไม่สามารถไปได้ด้วยตนเอง มักให้ลูกชายไปแทนหรือฝากเงินไปร่วมทำบุญด้วยตามสมควร ภายหลังที่ยอมรับเป็นร่างทรงให้กับเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวแล้ว อาการเจ็บป่วยและความกังวลใจที่เคยมีได้ลดลงไป แม้ครอบครัวและญาติไม่เห็นด้วยในการเป็นร่างทรงในครั้งแรก แต่ก็ไม่ได้ขัดแย้งต่อการปฏิบัติตัวในการเป็นร่างทรงของคนแต่อย่างใด

หากวันที่ไม่มีผู้ให้บริการให้ทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรง เพื่อทำการรักษาอาการเจ็บป่วยส่วนใหญ่มักอยู่บ้านเพื่อดูแลหลาน ดูแลผักสวนครัวที่ปลูกไว้ในบริเวณบ้าน มีค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวส่วนหนึ่งจากการที่ลูกชายและลูกสาวส่งเงินมาให้ใช้ทุกเดือนรวมกันเดือนละ 1,600 บาท รวมทั้งรายได้ที่มาจากการขายอาหารของภรรยา ยังมีรายได้จากการเป็นร่างทรงที่ทำการรักษาอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วย ด้วยเหตุที่ถูกคุณไสยหรือถูกผีร้ายรังควานด้วยการแหกและการเป่าเป็นเงินประมาณ 300-800 บาทต่อครั้ง โดยขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการจะให้ ลูกบุญเล่าว่าเคยเดินทางไปรักษาให้กับเด็กนักเรียนผู้หญิงชื่อเงินที่อยู่บ้านทุ่งไธ้ง ตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมืองแพร่ เพราะถูกผีร้ายทัก (ผู้ป่วยที่ถูกผีทักจะมีอาการหนาวสั่นแต่ไม่มีไข้ หน้าตาหมองคล้ำ ปวดท้อง ไม่สามารถกินอาหาร หรือไม่สามารถนอนหลับได้อย่างปกติ) แม่ของเด็กหญิงเงินขอให้ลูกบุญไปรักษาเพราะรู้ว่าจากยายอ่อนซึ่งเป็นญาติที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองใหม่ว่า เจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวสามารถรักษาโรคทางไสยศาสตร์ได้จึงได้มาขอให้ยายอ่อนพามาหาตน เพื่อขอให้ไปรักษาอาการป่วยของลูกสาวถึงที่บ้าน ในครั้งนั้นได้พายายสาบไปด้วยเพื่อเป็นกำลังให้เจ้า โดยแม่ของเด็กหญิงเงินขึ้นค่าขันเชิญเจ้าสำหรับการรักษา 39 บาท ตนกับยายสาบได้เดินทางไปรักษาเด็กหญิงเงินด้วยการแหกและการเป่าที่บ้าน ทุ่งไธ้งเป็นเวลา 6 วัน โดยได้ให้แม่ของเด็กหญิงเงินทำตามคำแนะนำจากยายสาบ โดยมีหมาก พลู เหล้า 1 ขวด บุหรี่ 1 ซอง และเงินค่าครูเพื่อการรักษา 139 บาท จนกระทั่งเด็กหญิงเงินหายเป็นปกติ แม่ของเด็กหญิงเงินได้ถวายเงินให้เจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวเป็นค่าค่าหัวเจ้าที่เจ้าสามารถช่วยให้ลูกสาวหายเป็นปกติ 700 บาท พร้อมกับถวายผ้าห่มโสร่งด้วยอีก 1 ผืน และได้แบ่งเงินให้ยายสาบสำหรับเป็นกำลังให้กับเจ้าในครั้งนั้นด้วย 200 บาท ส่วนการรับจ้างทำขันครูและพานบายศรีที่ใช้ในพิธียกขันครูและพร้อมกับการทำพิธียกขันครูให้กับผู้ที่เต็มตัวจะเป็นร่างทรงด้วยนั้น คิดค่าแรงและค่าอุปกรณ์ที่ต้องใช้เช่น ใบตอง ดอกไม้ โอเอซิส เพิ่มหมุด รวม 2,000 บาท หรือถ้าหากได้รับเชิญให้ไปร่วมพิธียกขันครูให้กับผู้ที่จะเป็นร่างทรง โดยอยู่ในอัตรา 200-300 บาทต่อครั้ง เมื่อ 2 ปีก่อนได้รับจ้างทำขันครูและทำพานบายศรีให้กับคุณชูลี เป็นคนในเวียงซึ่งกำลังจะทำพิธียกขันครูเพื่อเตรียมตัวเป็นร่างทรงขององค์ชายใหญ่ องค์ชายกลางและองค์ชายเล็ก ได้พายายสาบไปด้วยเพื่อ

ไปช่วยทำขันครูและพานบายศรีที่บ้านคุณสุลี บริเวณหลังวัดชัยมงคล ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ ในวันที่คุณสุลีทำพิธียกขันครูเชิญองค์ชายใหญ่ องค์ชายกลางและองค์ชายเล็ก มาอยู่ด้วยนั้นก็ ได้เชิญให้ตนไปร่วมทำพิธียกขันครูพร้อมกับครูร่างทรงอื่น ๆ ที่ญาติของคุณสุลีเชิญมาประกอบพิธีด้วย

สำหรับสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับเจ้า เช่น โต๊ะหมู่ รูปปั้น คาบ เสื่อ และผ้าถุงโสร่ง ส่วนหนึ่งมาจากการที่มีคนนำมาถวายเจ้าหลังจากที่ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าไปแล้ว บางส่วนซื้อเองโดยเงินที่ได้จากการทำพิธีทรงเจ้า สำหรับรายได้ที่มาจากการทำพิธีทรงเจ้าลุงบุญได้แบ่งไว้ 2 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นส่วนที่เจ้านำไปใช้ในกิจของเจ้า เช่นร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครู ทั้งที่ตนเองจัดและร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่นๆ เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวทั้งของลุงบุญรวมไปถึงค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว โดยต้องเก็บเงินไว้เพื่อสำหรับใช้ในงานเลี้ยงครูที่ลุงบุญต้องจัดทุกปี รวมทั้งสำหรับไปร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่น ทุกครั้งจะมีการจดบันทึกด้วยตนเองว่าได้รับการช่วย(เชิญ)จากร่างทรงใดเมื่อใด ร่างทรงอื่นมาร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูที่ตนจัดเป็นเงินจำนวนเท่าไรเพื่อจะได้ไปร่วมทำบุญตอบแทนในงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงดังกล่าวจัดขึ้นได้อย่างถูกต้อง ในช่วงระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม จัดได้ว่าเป็นช่วงที่มีการใช้จ่ายเงินค่อนข้างมากที่เกี่ยวข้องกับเจ้าเพราะต้องใช้เงินที่สะสมมาทั้งปีมาใช้ในกิจดังกล่าว ดังนั้นจึงต้องเก็บสะสมเงินเอาไว้ หากมีไม่เพียงพอก็มีการหยิบยืมจากญาติพี่น้องบ้างในบางครั้ง รวมถึงการกู้เงินจากธนาคารหรือจาก สหกรณ์การเกษตรในฐานะสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ด้วยเช่นกัน

นอกจากการทำพิธีทรงเจ้าแล้ว สิ่งที่ต้องทำในฐานะร่างทรง คือ จัดงานเลี้ยงครูหรือพิธี เช่นสรวงบูชาครูประจำปีของร่างทรงที่ต้องทำทุกปี สำหรับงานเลี้ยงครูที่จัดนั้นได้เลือกวันที่ 13 เมษายนของทุกปี โดยเลือกวันที่ตรงกับวันที่ได้ไปทำพิธียกขันครูจากร่างทรงเดิม อีกทั้งเป็นวันเริ่มต้นปีใหม่เมือง (เทศกาลสงกรานต์) ถือเป็นวันที่ดีเป็นมงคล สำหรับการจัดงานเลี้ยงครูของร่างทรงที่ต้องจัดขึ้นทุกปีนั้นสามารถจัดเป็นงานใหญ่หรือเลี้ยงด็กก็ได้ตามแต่กำลังทรัพย์ของร่างทรง (เลี้ยงด็ก คือ การจัดงานเลี้ยงแบบเจิบๆ โดยไม่ได้เชิญร่างทรงอื่นรวมทั้งญาติมาร่วมพิธี ซึ่งร่างทรงต้องจัดการตกแต่งเครื่องสังเวยด้วยตนเองตามลำพัง หรืออาจเชิญผู้อื่นมาร่วมงานด้วยแต่เชิญไม่มากนัก) สำหรับคนมักจะเลี้ยงด็กเพราะไม่ต้องการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก ในระยะแรกที่เป็นร่างทรงนั้นต้องไปปรึกษากับครูร่างทรงเดิมเกี่ยวกับข้อปฏิบัติต่างๆ รวมถึงเรื่องการเลี้ยงครูด้วยและได้คำแนะนำว่าให้ทำร่างกายและจิตใจให้สะอาด บิณฑลศีล 5 เรื่องเครื่องสังเวย อาหารคาวหวาน น้ำ เหล้า ไม่ควรขาดตกบกพร่องในทุกวันพระต้องจัดสำหรับคาวหวานไว้ที่หิ้งเจ้า หากเจ้าต้องการอะไรควรให้ลูกหลานช่วยกันจดจำไว้ สำหรับงานเลี้ยงครูที่ต้องจัดนั้นทุกปีมีการเลี้ยงด้วยหัวหมู

ต้มสุก 1 หัว อาหารคาวหวาน ผลไม้ บุหรี่ เมี่ยง เหล้า 1 ขวด สำหรับการเลี้ยงครูของเจ้าทั้งสององค์ คือเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวและเสด็จพ่อ ร.5 นั้น เป็นการเลี้ยงดักที่ไม่ได้จัดงานเลี้ยงใหญ่ที่เชิญ รำทรงมาร่วมงานมากนัก ไม่มีการจ้างวงดนตรีให้มาขับกล่อม เพียงแต่เปิดเพลงคลอเสียด สำหรับให้ เจ้าทั้งเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวและเสด็จพ่อ ร.5 ซึ่งเป็นเจ้าภาพ ได้ร่วมพ่อนรำกับเจ้าองค์อื่นๆ ที่ได้ เชิญมาในงาน สำหรับการเชิญรำทรงให้มาร่วมงานนั้นได้เชิญแต่รำทรงที่รู้จักกัน เช่น ครูตีม (ครูรำทรง) อาจารย์สุรัฐ ป้าพวง ลุงขาว คุณสุภัทรา คุณชูลี ป้ายุพา น้าอุไร น้องต๋ม และพีนก โดย ครูตีม อาจารย์สุรัฐ คุณสุภัทรา และคุณชูลี มาร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูที่ลงบุญจัด คนละ 100 ส่วน ป้ายุพา น้าอุไร น้องต๋ม พีนก ป้าพวง ลุงขาว มาร่วมทำบุญ คนละ 50 บาท นอกจากนี้มีอาหารผลไม้ สำหรับรับรองผู้มาร่วมงานที่ลงเชิญมาด้วย เช่น ยายสาย ยายอ่อน ยายทอง ยายแก้ว ยายดวง ยายไก่อ รวบรวมทั้งพ่อแม่ ครอบครัวและญาติของตน สำหรับงานเลี้ยงที่ผ่านมานั้น ลงนำสวดดอก(กรวยที่ทำ จากใบตอง)ใส่ดอกไม้ ธูปไปช่วย(เชิญ)ถึงที่บ้านของรำทรงที่รู้จักพร้อมโดยบอกวัน และเวลาที่จัดงานให้เรียบร้อย ลงบุญอธิบายว่าการนำสวดดอกไปช่วย(เชิญ)ถึงที่บ้านถือเป็นการให้ความเคารพ ต่อองค์เจ้าของรำทรงที่ไปเชิญ เพื่อเชิญให้ทั้งเจ้าและรำทรงมาร่วมงาน แต่บางทีก็มีการช่วยกัน ในงานเลี้ยงครูที่รำทรงอื่น ๆ จัดเพื่อความสะดวกไม่เสียเวลาที่ต้องไปช่วย(เชิญ)ถึงที่บ้าน ส่วนการ ช่วย(เชิญ)ด้วยบัตรเชิญนั้นคนไม่ได้ทำ เพราะถ้าใช้บัตรเชิญจะเสียค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ แต่เคยได้ รับการช่วย(เชิญ)จากรำทรงอื่นด้วยบัตรเชิญ คือบัตรเชิญในงานเลี้ยงครูที่คุณสุภัทราจัดขึ้นที่ อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยาจัดขึ้น

สำหรับการไปร่วมงานเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรงนุชาครูประจำปีที่รำทรงอื่น ๆ จัดขึ้น นั้นเป็นสิ่งที่รำทรงทุกคนถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียม หากมีรำทรงมาช่วย(เชิญ)ด้วยสวดดอก หรือ บัตรเชิญมักไปร่วมงานด้วยเสมอแต่หากคิดฐานะมักฝากเงินไปร่วมทำบุญไปพร้อมกับรำทรงที่รู้จัก หากเป็นงานที่จัดขึ้นภายในจังหวัดจะเดินทางไปเองด้วยรถจักรยานยนต์หรือนั่งรถโดยสารไป เช่น งานเลี้ยงครูที่บ้านป้ายุพารำทรงของเจ้าคำเชียง ซึ่งเป็นผิขุน้ำของบ้านหนองใหม่ถือว่าเป็นคน หมู่บ้านเดียวกัน งานเลี้ยงครูที่คุณชูลีจัดขึ้นซึ่งคุณชูลีที่อาศัยอยู่หลังวัดชัยมงคล ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ สำหรับคุณชูลีนั่นไม่ได้สนิทสนมกันมากที่จะไปมาหาสู่กันนัก เพียงแต่จะได้มา พบปะกันก็ต่อเมื่อมีงานเลี้ยงครูที่ตนจะได้รับการช่วย(เชิญ)ให้ไปร่วมงานด้วยในทุกปี และเมื่อถึง งานเลี้ยงครูที่ตนจัดขึ้นก็จะนำสวดดอกไปช่วย(เชิญ)เพื่อเชิญให้คุณชูลีมาร่วมงาน ส่วนงานในต่าง จังหวัดได้เดินทางไปพร้อมกับกลุ่มครูรำทรงหมู่บ้านสันติภาพทุกปี โดยมียายสายเดินทางไปด้วย ทุกครั้ง โดยได้มีโอกาสติดตามครูตีมและกลุ่มครูรำทรงอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านสันติภาพ ตำบล ในเวียง อำเภอเมืองแพร่ ไปร่วมงานเลี้ยงครูและงานพ่อนรำของรำทรงชื่อคุณสุภัทรา รำทรงของเจ้า

ปู่ฟ้าจ่ม ซึ่งจัดงานบริเวณหลังโรงพยาบาลประจำอำเภอปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2538 เพราะครุร่างทรงเดิม ได้ทำพิธียกขันครูกับคุณสุภัทรา ร่างทรงของเจ้าปู่ฟ้าจ่ม ซึ่งที่อาศัยอยู่ที่นั่น ดังนั้นในวันที่ 23 เมษายนของทุกปี ที่มีการจัดงานเลี้ยงครูที่จังหวัดพะเยา ครูร่างทรงเดิมจะพาชวนให้เดินทางไปพร้อมกันกับร่างทรงอื่นที่อยู่ในหมู่บ้านสันติภาพด้วย ทำให้ได้มีโอกาสพบปะร่างทรงอื่นๆ ที่ไปในงานเลี้ยงครูที่จังหวัดพะเยาอีกด้วย นับจากนั้นจึงได้ไปงานเลี้ยงครูของคุณสุภัทราเรื่อยมา ทุกปีคุณสุภัทราร่วมงานเลี้ยงครูที่ลุงจัดด้วยเช่นกัน ลุงบุญเล่าว่าโดยปกติหากได้รับการช่วย(เชิญ) และไม่คิดค่าธรรมเนียมไปร่วมงานเสมอ ถือว่าได้มีโอกาสเจอกันได้พบปะกับร่างทรงอื่นๆ เพื่อถามไถ่ทุกข์สุข โดยร่วมทำบุญเมื่อได้รับการช่วย(เชิญ) ตั้งแต่ 50-100 บาท เช่นงานเลี้ยงครูที่ป่ายูพา น้ำอูไร นื่องด้อม ฟั่นก ป่าพวง ลุงขาว จัดขึ้นนั้นไปร่วมทำบุญงานละ 50 บาท ส่วนงานเลี้ยงครูที่บ้านครุเดิม คุณสุภัทรา คุณสุติ อาจารย์สุรัฐ ได้ไปร่วมทำบุญงานละ 100 บาท สำหรับการไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่น ๆ จัดทั้งนอกหมู่บ้านและในต่างจังหวัดนั้นได้พาขยายไปด้วยทุกครั้ง เพื่อเดินทางไปเป็นกำลังของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวและเสด็จพ่อ ร.5 ด้วยสำหรับขยายสายนั้นเดิมเคยเป็นกำลังให้กับเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวมาก่อน เมื่อครั้งที่เจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวได้เลือกขยายบัวตองเป็นร่างทรง ภายหลังเมื่อเจ้าได้ร่างทรงคนใหม่คือลุงบุญ ขยายสายจึงติดตามมาเป็นกำลังให้กับเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวอีกเช่นเดิม โดยขยายสายจะเป็นผู้เตรียมสิ่งของให้กับเจ้ารวมทั้งอาหารสำหรับลุงและสำหรับขยายสายด้วย เพื่อความสะดวกเมื่อไปร่วมงานเลี้ยงครูต่างจังหวัด ส่วนครอบครัวของตนไม่ได้เดินทางไปด้วยเพราะไม่ชอบเกี่ยวกับเรื่องเจ้าและการทรงเจ้า อีกทั้งต้องทำงานทุกวันจึงมักเดินทางไปพร้อมกับขยายสายเสมอ และได้แบ่งค่าเสี้ยวเวลาที่ขยายสายต้องเดินทางไปด้วยเพื่อเป็นกำลังให้กับเจ้าทั้งสองด้วยตามสมควร รวมทั้งหากต้องเดินทางไปเพียง 2 คน ก็จะจ่ายเงินค่ารถให้กับขยายสายด้วย

3. บัวตอง ชุมศรี

ยายบัวตอง อายุ 70 ปี เป็นชาวบ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย สามียายบัวตอง ลูกชาย 3 คน และลูกสาว 3 คน ในวัยเด็กอาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่และพี่น้อง รวม 6 คน ครอบครัวมีฐานะยากจน พ่อและแม่มีอาชีพทำนา ลูกทุกคนต้องช่วยพ่อแม่ทำนา โดยไม่ได้เรียนหนังสือ เมื่ออายุ 17 ปี แต่งงานและแยกครอบครัวมาอยู่กับสามี สามีมีอาชีพทำนาและรับจ้างเลื่อยไม้ ส่วนยายบัวตองนอกจากช่วยสามีทำนา ปลูกผักสวนครัว และเก็บของป่านำไปขายทั้งตลาดในหมู่บ้านและตลาดนอกหมู่บ้าน จนกระทั่งอายุ 60 ปี จึงเลิกขายผักที่ตลาด เพราะลูก ๆ ต้องการให้พักผ่อนอยู่กับบ้าน สามีเสียชีวิตแล้ว ยายบัวตองอาศัยอยู่ที่บ้านตามเดิมโดยมีครอบครัว

ของลูกสาวคนโตอาศัยอยู่ด้วย และอยู่ในความดูแลของครอบครัวของลูกสาวคนโต ส่วนลูกคนอื่นๆ ต่างแยกย้ายไปตั้งครอบครัวต่างจังหวัด ปัจจุบันพักผ่อนอยู่กับบ้าน ดูแลหลานและมีค่าใช้จ่ายที่ลูกๆ ส่งมาให้รวมกันเดือนละ 2,000 บาท

ยายบัวตองเล่าว่าทำงานหนักนับแต่เริ่มมีครอบครัวจนกระทั่งมีลูก 5 คน โดยต้องรับผิดชอบงานบ้านทุกอย่าง ดูแลสามีและลูก ช่วยสามีทำนาในช่วงฤดูการทำนา ต้องแบ่งเวลาออกไปขายผักสวนครัวของป่าที่ตลาดในหมู่บ้านและตลาดนอกหมู่บ้าน เช่น ตลาดหมูมิ่ง ตลาดบ้านทุ่ง และตลาดสดเทศบาลทุกวัน ทุกครั้งก่อนออกไปเก็บของป่าหรือไปขายของที่ตลาดมักขนานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองบ้าน เพื่อขอให้ช่วยให้หาของป่ามาได้มากและขายของให้หมดโดยไม่เหลือกลับบ้านด้วยเช่นกัน หากเป็นไปตามที่ได้ขอเอาไว้ก็จะนำอาหารคาวหวานมาถวายซึ่งส่วนใหญ่มักสมหวังตามที่ขอเอาไว้ โดยไม่คิดว่าการได้ขนานและเลี้ยงอาหารนั้น กลายเป็นที่มาที่ทำให้ต้องรับเป็นร่างทรงให้กับเจ้ากัณโฑะออกบ่งซึ่งผีปู่ย่า หากไม่สบายมักรักษาด้วยการกินยาสมุนไพรบางครั้งให้หมอนวดมาบีบนวดให้ที่บ้าน การรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลนั้นจะไปต่อเมื่อมีอาการป่วยหนัก สมัยนั้นการรักษาที่โรงพยาบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงฐานะของครอบครัวก็ยากจน จึงนิยมรักษาด้วยยาสมุนไพรมากกว่า จนกระทั่งอายุ 46 ปี ขณะนั้นมีลูกคนที่ 6 อายุ 8 เดือน เริ่มสนใจในเรื่องทำบุญทำกุศล โดยในทุกวันพระได้นำอาหารไปถวายพระที่วัดและทำอาหารจัดใส่สำรับถวายให้กับผีเรือนเสมอ สนใจฟังเทศน์ ทำวัตรเย็น นอนที่วัดเพื่อฝึกสวดมนต์ ทำสมาธิร่วมกับพระสงฆ์ และผู้อาวุโสในหมู่บ้านเป็นประจำทุกวันพระ ซึ่งกลุ่มที่สนิทสนมกันและมักจะชวนกันไปทำบุญที่วัดเป็นประจำ เช่น ยายพวงเพ็ญ ยายทองใบ ยาศรีไฉ่ ป้าบัวเตียว ป้าศรีนวล ป้าชวนชม ไปทำบุญและฝึกสมาธิร่วมปฏิบัติธรรมที่วัดทั้งที่วัดประจำหมู่บ้านและวัดนอกหมู่บ้านที่มีความเลื่อมใสด้วยกันเสมอ จนกระทั่งสามีเสียชีวิตก็ยังร่วมไปทำบุญด้วยกันหลายที่เช่นที่วัดศรีบุญเรือง ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ และที่สำนักปฏิบัติธรรมบุญรักษา ที่หมู่บ้านน้ำไค้ง ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ ซึ่งไปอย่างจริงจังประมาณปี พ.ศ.2536 เป็นต้นมา ในช่วงสามียังมีชีวิตแม้จะไม่มีโอกาสได้ไปบ่อยเพราะมีภาระหน้าที่ ทุกครั้งที่กลับมาจากทำบุญจะมีความสุขมีความสุขสบายใจแต่กลับรู้สึกไม่ชอบหากสามีเข้ามาใกล้ชิด เพราะมีอาการปวดเจ็บตามเนื้อตัว แขน ขา โดยเฉพาะบริเวณไหล่ ทุกครั้งที่สามีเข้ามาใกล้ชิด จนกระทั่งทำให้เชื่อว่าการที่สามีมาใกล้ชิดทำให้ไม่สบาย ดังนั้นจึงพยายามเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิดกับสามีเพื่อไม่ให้เกิดการเจ็บปวดอีก นอกจากนี้ยายบัวตองเล่าว่าในขณะนั้นมีความรู้สึกเบื่อบ้าน เบื่อที่ต้องไปขายผักที่ตลาด เบื่อสามีและลูกๆ รวมทั้งภาระความรับผิดชอบในบ้าน ทำให้ไม่มีความสุขเมื่ออยู่ที่บ้าน และพยายามใช้เวลาอยู่นอกบ้านมากขึ้น เช่น ไปเที่ยวบ้านยายพวงเพ็ญ บ้านป้าชวนชม บ้านป้าศรีนวล เกือบทั้งวัน บางครั้งมักจะเดินทางไปร่วมปฏิบัติธรรมที่

วัดในต่างจังหวัดเป็นเวลา 1-2 อาทิตย์ ตามคำชวนของป้าชวนชม บางครั้งไม่ได้บอกให้ครอบครัวรู้ หรือแม้สามีไม่เห็นกับการเดินไปร่วมปฏิบัติธรรมในวัดที่ต่างจังหวัด แต่ก็ไม่ได้สนใจและยังไปตามคำชักชวนเสมอ

ในปีเดียวกันอาการเจ็บปวดบริเวณต้นคอ ไหล่ แขน ขา มีอาการแน่นหน้าอกเพิ่มมากขึ้น เมื่อตรวจที่โรงพยาบาลพบว่า มีสาเหตุมาจากการเกร็งกล้ามเนื้อเพราะการแบกหามของหนักเกินกำลังและพักผ่อนไม่เพียงพอ แม้รักษาจากโรงพยาบาลแต่ไม่ทำให้อาการเจ็บปวดลดลงจึงกลับมาปรึกษาสมุนไพรให้หมอนวดมาบีบนวดให้ที่บ้าน รวมทั้งทำพิธีส่งเคราะห์ โดยขอให้พ่ออาจารย์ปลั่งมาทำพิธีส่งเคราะห์ให้ที่บ้าน เพราะเชื่อว่าอาจช่วยให้อาการเจ็บปวดลดลงได้หากเป็นอาการปวดที่มาจากเคราะห์ โดยได้ทดลองไปหลายที่เท่าที่ได้รับการแนะนำจากญาติ เช่น ไปหาแม่เฒ่าวันรุ่งทรงของเจ้าเลียบเมืองอาศัยที่หมู่บ้านต้นห้า ตำบลป่าเมด อำเภอเมืองแพร่ ไปหายายจันทร์แก้ว เจ้าพ่อประตุมหากรแก้วอาศัยที่หมู่บ้านน้ำคือ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ เพื่อให้ช่วยรักษาอาการปวดโดยครั้งแรกญาติพี่น้องของได้พาไปส่งและมียายสาย ยายศรีไว ป้าบัวเตียว ติดตามไปด้วย ส่วนสามีไม่ได้ไปด้วย เพราะสามีไม่เชื่อเรื่องผีเรื่องเจ้าและมักแสดงความไม่พอใจทุกครั้งเมื่อรู้ว่ายายบัวต้องไปที่บ้านของร่างทรงเพื่อให้ทำพิธีทรงเจ้า บางครั้งยายบัวต้องขอให้ลูกสาวพาไปส่งเพื่อพบเจ้าเนื่องจากระยะทางไม่ไกลจากบ้านนัก สามารถเดินทางไปได้สะดวก ทำให้มีโอกาสไปพบเจ้าและร่างทรงได้หลายครั้ง จนกระทั่งมีความสนิทสนมกับเจ้ารวมถึงร่างทรงด้วย ทุกครั้งที่ไปนั้นได้ขอให้เจ้ารักษาอาการเจ็บปวดด้วยการแหกและการเป่า พร้อมกับขอน้ำมนต์กลับมากินและอาบที่บ้าน เมื่อลูกเข้าสู่วัยทำงานยายบัวต้องได้ไปหาเจ้าทั้งสององค์อีกเพื่อขอให้ช่วยเหลือในเรื่องการสอบคัดเลือกเข้าทำงานของลูกๆรวมถึงขอให้เจ้าปลุกเสกเครื่องรางของขลังให้เพื่อนำกลับไปให้สามีและลูกๆสำหรับพกติดตัวด้วย

การไปมาหาสู่เจ้าสมาเสมอตลอด 7 ปี เพื่อให้เจ้ารักษาอาการเจ็บปวดให้ จนกระทั่งอายุ 53 ปี ขณะนั้นได้ไปเยี่ยมเยือนแม่เฒ่าวันแต่ไม่ได้มีธุระกับเจ้าเลียบเมืองแต่อย่างใด แต่เจ้าเลียบเมืองขอเจ้าทรงยังร่างกายของแม่เฒ่าวันแล้วบอกกับยายบัวตองว่า สาเหตุที่เจ็บปวดรักษาไม่หายเป็นเวลหลายปีนั้น เป็นเพราะความต้องการของเจ้ากัณโฑะออกบ่งซึ่งเป็นผีปู่ย่าของตระกูลทำอิทธิฤทธิ์ให้เจ็บปวด โดยได้มาแอบแฝงใกล้ชิดกับยายบัวตองมาร่วม 10 ปีไม่เคยมีร่างทรงมาก่อน เห็นว่ามีจิตใจดี อยู่ในศีลธรรมและหมั่นทำบุญทำกุศล จึงต้องการให้ยายบัวตองยอมรับเป็นร่างทรงเพื่อเจ้าจะได้ใช้ร่างกายเพื่อปฏิบัติบุญ นอกจากผีปู่ย่าของตระกูลแล้วยังมีเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวซึ่งเป็นผีเจ้าบ้าน (เสื้อบ้าน) ของบ้านหนองใหม่ ก็ต้องการให้ยอมรับเป็นร่างทรงด้วยเช่นกันเพราะมีความอดทน ชอบทำบุญทำกุศล จึงต้องการให้ยอมรับเป็นร่างทรง เพื่อจะใช้ร่างกายในการปฏิบัติบุญ

สร้างบารมี เบื้องต้นไม่แน่ใจว่าจะเป็นเช่นที่เจ้าเลียบเมืองบอกจึงได้ไปหายายเอี่ยมร่างทรงของเจ้าคำแก้วที่อยู่หมู่บ้านวังหงษ์ ตำบลวังหงษ์ อำเภอเมืองแพร่ ตามที่ญาติพี่น้องแนะนำโดยเดินทางไปพร้อมกับป้าศรีนวล ป้าทองใบ ป้าบัวเดียว เพื่อไปสอบถามเกี่ยวกับเรื่องที่ผีปู่ย่าและผีเจ้าบ้านต้องการเป็นร่างทรง ซึ่งเจ้าคำแก้วได้บอกว่ามีเจ้าทั้ง 2 องค์ต้องการให้รับเป็นร่างทรงจริง แม้ตนยังไม่เชื่อ แต่เริ่มมีความแน่ใจว่าอาจเป็นจริงตามที่เจ้าบอกแต่ยังคงต้องการพิสูจน์ว่าจริงหรือไม่จึงเดินทางไปหายายจันทร์แก้วร่างทรงของเจ้าพ่อประตู่ผากระแก้วอีกเพื่อสอบถาม ในที่สุดก็ได้คำตอบที่ตรงกันกับที่เจ้าทั้งสองที่ได้บอกไว้ เจ้าพ่อประตู่ผากระแก้วได้แนะนำให้ทำขันครูเชิญเจ้าให้มาอยู่ด้วย เพื่อให้อาการป่วยทุเลาลงโดยให้ทำขันครูเชิญผีเรือนก่อน เพราะถือเป็นทั้งผีปู่ย่าและผีที่ดูแลบ้านเรือนรวมทั้งคนในครอบครัว ซึ่งมีความใกล้ชิดมากที่สุดต้องยกขันครูก่อนแล้วจึงทำขันครูเชิญผีเจ้าบ้านในภายหลัง หลังจากที่อยู่สาเหตุของการเจ็บป่วยที่เป็นมานานจึงได้กลับมาปรึกษากับครอบครัวและญาติ ในครั้งแรกสามีไม่เห็นด้วยเพราะไม่ชอบและอาายหากมีใครรู้ว่าภรรยาเป็นร่างทรงพยายามพาไปรักษาอาการเจ็บป่วยที่โรงพยาบาลทุกครั้งเมื่อมีอาการ แต่อาการป่วยของตนกลับเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งไม่สามารถออกไปขายของได้ตามปกติ ทั้งญาติและลูกๆเกรงว่าตนจะเสียชีวิตเนื่องจากไม่มีความต้องการอาหารตลอดช่วงที่ป่วย จึงพยายามช่วยกันพูดกับสามีแต่สามียังไม่ยอมให้ไปทำพิธียกขันครู จนกระทั่งสามีเจ็บป่วยด้วยอีกคนโดยไม่รู้สาเหตุ แม้อาการเจ็บป่วยทุเลาลงแล้วแต่อาการเจ็บป่วยของสามีกลับเพิ่มขึ้น จนไม่สามารถเดินได้ จึงเชื่อว่าเป็นเพราะเจ้ากัณเฑาะออกบ่งอาจทำอิทธิฤทธิ์ให้สามีเจ็บป่วย ด้วยเหตุที่ไม่ยอมให้ตนเป็นร่างทรงของเจ้ากัณเฑาะออกบ่ง ภายหลังสามีจึงยอมให้รับเป็นร่างทรงเพราะตนได้บนบานกับผีปู่ย่าว่าขอยอมรับเป็นร่างทรงทั้งของผีเรือนและผีเจ้าบ้าน หากทำให้สามีหายจากการเจ็บป่วย ครอบครัวมีความสุข หลังจากนั้น 2-3 วัน อาการป่วยของสามีและอาการเจ็บป่วยของตนเริ่มทุเลาลง จึงทำขันครูและทำพิธียกขันครูเชิญเจ้ากัณเฑาะออกบ่งซึ่งเป็นผีเรือนในวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2527 และทำขันครูพร้อมกับทำพิธียกขันครูเชิญเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวซึ่งเป็นผีเจ้าบ้านนั้นได้เชิญครูร่างทรง 4 คนมาประกอบพิธีและทำพิธียกขันครูเชิญผีเจ้าบ้านในวันที่ 13 เมษายน ปีถัดมา

ในการทำขันครูและทำพิธียกขันครูเชิญเจ้ากัณเฑาะออกบ่งซึ่งเป็นผีเรือนนั้น เจ้ากัณเฑาะออกบ่งเป็นผู้กำหนดและเข้าทรงประทับเพื่อให้ตนเป็นผู้เตรียมและทำขันครูด้วยตนเอง ใช้เวลาในการเตรียมสิ่งของ 2 วัน โดยได้ขอให้ลูกสาวไปส่งซื้อของ ประกอบด้วย หมาก พลูดอกไม้สีชาว รูป เทียน เมี่ยง ใบคำ ใบขนุน ใบเงิน ใบทอง ใบนาก อย่างละ 36 มะพร้าวอ่อน ถ้วยน้ำว่าเหล้า บุหรี่ ข้าวสาร ข้าวเปลือก ถั่วเขียว ถั่วดำ งาขาว งาคั่ว ผ้าขาวและผ้าแดง อย่างละ 1 และ เงินจำนวน 36 บาท ในวันที่ทำพิธียกขันครูของเจ้ากัณเฑาะออกบ่งมีครอบครัวและญาติพี่น้องของยาย

บัวตอง รวมทั้ง ป้าจันทร์ทอง ยายพวงเพ็ญ ยายทองใบ ศรีนวล ป้าวดี ยายวงศ์ ป้าชวนชม ยายสาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทั้งญาติและคนรู้จักในหมู่บ้านมาร่วมงานด้วย โดยในการทำพิธียกขันครุ่นั้นได้เชิญช่างทรงมาเป็นประธานในการทำพิธี 4 คนคือ แม่เฒ่าวันร่างทรงของเจ้าเลียบเมือง ยายจันทร์ แก้วร่างทรงของเจ้าพ่อประภากรแก้ว แม่เลี้ยงเลี้ยงเขียวร่างทรงเจ้าเมืองแก่น และแม่เฒ่าดีร่างทรงของเจ้าพ่อพระยาหลวง เมื่อเสร็จสิ้นพิธีขันครุและบายศรีปากชามได้นำไปวางไว้ในมุกทิศตะวันออกของบ้าน ยายบัวตองเล่าว่าขันครุของเจ้ากัณฐะออกบ่งนั้นไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนทุกปี หากเจ้าต้องการเปลี่ยนเจ้าจะเข้าทรงประทับแล้วกำหนดเองว่าจะทำขันครุใหม่หรือไม่ด้วยตนเอง ทุกปีที่ตรงกับวันที่ 13 เมษายน คนมักมีการนำน้ำส้มป่อยมาวางไว้บนหิ้งเจ้าเพื่อเป็นการรดน้ำคำหัวเจ้าถวายอาหารคาวหวาน รวมทั้ง เมี่ยง เหล้า บุหรี่ ให้กับเจ้าอีกด้วย

ส่วนการทำขันครุและการทำพิธียกขันครุของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวนั้น ได้ทำในปีถัดมา โดยได้ทำพิธีในวันที่ตรงกับวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ซึ่งเป็นตามการกำหนดของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวเอง โดยในการทำพิธียกขันครุนั้นได้เชิญแม่เฒ่าวันร่างทรงของเจ้าเลียบเมืองมาเป็นครูร่างทรงที่เป็นผู้ทำพิธียกขันครุ โดยทำร่วมกับครูร่างทรงอีก 3 คนคือ แม่เฒ่าจวงร่างทรงของเจ้าพ่อดับเหล็ก เป็นชาวบ้านปากห้วย ตำบลวังรง อำเภอเมืองแพร่ (ปัจจุบันร่างทรงเสียชีวิตแล้ว) แม่เลี้ยงเขียวร่างทรงของเจ้าเมืองแก่น ซึ่งเป็นชาวในหมู่บ้านหนองใหม่ (ปัจจุบันร่างทรงเสียชีวิตแล้ว) และแม่เฒ่าดี ร่างทรงของเจ้าพ่อพระยาหลวง เป็นชาวหมู่บ้านต้นห้า ตำบลป่าแมต อำเภอเมืองแพร่ (ปัจจุบันร่างทรงเสียชีวิตแล้ว) ซึ่งเป็นคนที่แม่เฒ่าวันเชิญมาร่วมพิธี โดยขันครุของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวนั้น ประกอบด้วย หมาก พลุ ดอกไม้สีขาว ธูป เทียน เมี่ยง ใบคำ ใบขนุน ใบเงิน ใบทอง ใบนาค อย่างละ 39 มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว่า เหล้า บุหรี่ ข้าวสาร ผ้าขาวและผ้าแดง อย่างละ 1 และ เงินจำนวน 39 บาท ภายหลังจากทำพิธียกขันครุเรียบร้อยแล้วทั้งขันครุและบายศรีปากชามของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวได้นำไปวางไว้บนหิ้งที่เดียวกันกับขันครุและบายศรีปากชามของเจ้ากัณฐะออกบ่ง สำหรับขันครุของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวต้องทำใหม่ทุกปี ตามความต้องการของเจ้าเพื่อเป็นการเสริมบารมีให้กับเจ้า โดยจะเปลี่ยนขันครุเก่าและยกขันครุใหม่ขึ้นหิ้งเจ้าให้ตรงกับวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ซึ่งในวันดังกล่าวเป็นวันเลี้ยงผีเจ้าบ้านที่ผู้อาวุโสในอดีตได้ทำมาก่อนที่เจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวจะมีร่างทรง ยายบัวตองอธิบายเพิ่มเติมว่าเมื่อผ่านพิธียกขันครุแล้วก็ถือว่าต้องรับหน้าที่เป็นร่างทรงนับจากนั้น ขันครุที่ทำขึ้นก็ถือว่าเป็นสิ่งที่เราอมรับตามสิ่งที่เจ้ากำหนดให้ทำเพราะอุปกรณ์ต่างๆที่อยู่ในขันครุเป็นสิ่งที่เจ้ากำหนดขึ้น สำหรับบายศรีปากชามที่ใช้ในงานวันพิธียกขันครุยายบัวตองเป็นผู้ทำด้วยตนเอง ส่วนหิ้งเจ้าที่มีไว้สำหรับวางขันครุ รวมไปถึงรูปปั้นของเจ้า ไทย จิน แยก นั้น ได้จ้างให้เพื่อนบ้าน

ทำให้ โดยหิ้งเจ้าจะไปด้วยผ้าสีแดงที่เป็นสัญลักษณ์ของเจ้าไว้ทั้งหมด แล้วนำขันครู บายศรี ยกขึ้นหิ้งเจ้า สำหรับขันครูของเจ้ากัณฑ์จะยกบ่อนั้นไม่ต้องเปลี่ยน ยังคงอยู่บนหิ้งเจ้าในแบบที่เห็นมาตั้งแต่วันที่ทำพิธียกขันครูเป็นต้นมา ไม่มีการเปลี่ยนทุกปีแบบขันครูของเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวที่จะต้องเปลี่ยนโดยการทำขึ้นใหม่ทุกปี

สำหรับเครื่องใช้ในการทำพิธีทรงเจ้าของเจ้ากัณฑ์จะยกบ่อนและเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวมีองค์ละ 1 ชุด โดยใช้อุปกรณ์แบบเดียวกันนั้นได้แก่ ขันเชิญ สำหรับในขันเชิญของเจ้าทั้งสององค์นั้นใช้ถาดสแตนเลส ภายในขันเชิญมี รูป 1 ห่อเล็ก ดอกไม้ น้ำส้มป่อย สำหรับเงินที่ใส่ในขันเชิญของเจ้ากัณฑ์จะยกบ่อ 12 บาท สำหรับเงินที่ใส่ขันเชิญของเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาว 39 บาท ส่วนเครื่องใช้ที่มีในบริเวณที่เจ้าประทับทรง จะมี เบาะรองนั่ง บุหรี่ ไฟแช็ค เมี่ยง น้ำดื่ม กระดาษปึกกา

เครื่องแต่งกายของเจ้ากัณฑ์จะยกบ่อ ประกอบด้วย ผ้าโพกศีรษะ ผ้าคล้องคอ ผ้าคาดเอว และผ้าถุงโสร่ง สำหรับชุดที่เจ้าใส่อยู่ที่บ้านหากเจ้ามาเข้าทรง เจ้ามักสวมเสื้อผ่าหน้าสีขาวลายดอกสีชมพู ถุงผ้าถุงโสร่งที่เป็นผ้าฝ้ายลายตารางสีแดง หากเป็นชุดที่ใส่ร่วมงานเลี้ยงครูทั้งที่ยายบัวทองจัดขึ้นหรือไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นจัดขึ้น เจ้ามักสวมเสื้อผ่าหน้าสีขาวและผ้าชั้นสีขาว บางครั้งก็นำชุดที่ใส่อยู่บ้านมาใส่สำหรับไปงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่นๆ ด้วยเช่นกัน สำหรับการแต่งกายของเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวนั้น ประกอบด้วยผ้าโพกศีรษะ ผ้าคล้องคอ ผ้าคาดเอวและผ้าถุงโสร่ง สำหรับชุดที่เจ้าใส่อยู่ที่บ้านเมื่อมีการทำพิธีทรงเจ้าและสำหรับชุดที่ใส่ไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ยายบัวทองจัดขึ้นรวมทั้งชุดที่ใส่ไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นจัดขึ้น เจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวมักสวมเสื้อผ่าหน้าสีแดง ผ้าโพกศีรษะสีแดง ผ้าคล้องคอสีขาว ผ้าคาดเอวสีขาวและถุงผ้าถุงโสร่งสีแดงที่เป็นผ้าฝ้ายลายตาราง ยายบัวทองเล่าว่า สำหรับเครื่องแต่งกายของเจ้าทั้งสองจะไม่นำมาใช้ปะปนกัน ใครมาพบเจ้าองค์ใดก็จะเตรียมเสื้อ ผ้าถุงโสร่งของเจ้าองค์นั้น และทุกครั้งที่เจ้ามาเข้าทรง เจ้าจะสวมใส่เสื้อ ผ้าถุงโสร่งที่เป็นของเจ้าเสมอ เพราะทุกครั้งที่เจ้าออกจากทรงหรือจากการเข้าทรงแล้ว ยายบัวทองจะต้องเก็บพับเสื้อ ผ้าถุงโสร่งของเจ้าเสมอ หรือถ้าลูกสาวอยู่ในบริเวณนั้นด้วย ลูกสาวก็จะเป็นผู้จัดการพับเก็บเสื้อผ้าของเจ้าให้เมื่อเสร็จพิธี

สิ่งที่ต้องปฏิบัติในฐานะเป็นร่างทรง คือการทำพิธีทรงเจ้า การทำพิธีทรงเจ้าสามารถทำพิธีได้ต่อเมื่อมีผู้ให้บริการเท่านั้น ซึ่งเจ้าทั้งสององค์ไม่ประทับทรงวันพุธ และวันพระรวมทั้งในช่วงเข้าพรรษา สำหรับเจ้ากัณฑ์จะยกบ่อซึ่งเป็นผู้ป้อนน้ำทำพิธีทรงเจ้าไม่บ่อยครั้งนัก เพราะหากเชิญเจ้าทุกครั้งต้องเตรียมอาหารคิບหรือเลือดสดซึ่งไม่สะดวก อีกทั้งคนที่มาพบเจ้าซึ่งอาจเป็นหรือผู้ใช้บริการรู้สึกกลัวและไม่กล้าที่เชิญให้เจ้ามาเข้าทรง ดังนั้นการเชิญเจ้ากัณฑ์จะยกบ่อเพื่อเข้าทรงทำ

เพียงปีละ 2 ครั้ง คือวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ของทุกปี ซึ่งถือว่าเป็นวัน
เลี้ยงผีปู่ย่าของตระกูล ส่วนอีกครั้งหนึ่งคือในวันเลี้ยงครูของเจ้ากัณฑ์ะออกบ่องซึ่งตรงกับปีใหม่
เมือง ในวันที่ 13 เมษายน ของทุกปีซึ่งเป็นวันที่ลูกหลานและญาติที่อยู่ต่างจังหวัดกลับมาเยี่ยมบ้าน
มารดน้ำคำหัวทั้งสามและตนด้วย อีกทั้งมีการเชิญให้ผีเรือนมาเข้าทรง เพื่อให้ลูกหลานได้รดน้ำคำ
หัวเข้าด้วยเช่นกัน โดยตนจูดรูปเพื่อบอกให้เจ้ากัณฑ์ะออกบ่องรับทราบและมาเข้าทรง จากนั้นเตรียม
ขันเชิญเจ้าที่เตรียมไว้โดยให้ผู้มาพบเจ้าใส่เงินในขันเชิญ จำนวน 12 บาท

เมื่อเจ้ามาเข้าทรงแล้วมักใช้น้ำส้มป่อยในขันเชิญลูบนาน และหยิบผ้านุ่งโสร่งมาสวม
ก่อนโดยเป็นการสวมทับเสื้อผ้าเดิมที่ขายบัวต้องสวมใส่ก่อนทำพิธีเข้าทรง นำผ้าคาดเอวมาคาดและ
ผูกให้เรียบร้อย สวมเสื้อผ้าน้ำสีขาวลายดอกสีชมพูทับ ถือว่าแต่งตัวเรียบร้อยแล้ว และสอบถาม
ผู้ให้บริการว่าเป็นใคร มาจากไหน และต้องการอะไร โดยเจ้ากัณฑ์ะออกบ่องจะพูดคุยกับผู้ให้บริการ
ด้วยภาษาคำเมืองเหนือ หรือ “อู้ก้าเมือง” ไม่ว่าผู้ให้บริการพูดภาษาคำเมืองเหนือ หรือพูดภาษากลาง
หลังจากที่ผู้ให้บริการแจ้งรู้ระดับเจ้าเรียบร้อยแล้ว เจ้าจึงลอยทรง(ออกจากการเข้าทรง) โดยถอดเสื้อ
คลายผ้ามัดเอว และถอดผ้านุ่งโสร่งออกตามลำดับ ภายหลังที่เจ้าลอยทรงไปแล้วขายบัวต้องจัดการ
พับและนำเครื่องแต่งตัวของเจ้าไปเก็บไว้

สำหรับเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวซึ่งเป็นผีเจ้าบ้านนั้น หากมีผู้ให้บริการมาขอให้เจ้าช่วยเหลือ
โดยทำพิธีเชิญเจ้าให้มาเข้าทรง ก็สามารถเชิญเจ้ามาประทับได้ แม้ตรงกับวันพุธหรือวันพระ เพียง
แต่ไม่มีพิธีรักษาหรือทำพิธีขันครุให้กับใคร หากมีผู้ให้บริการมาขอพบเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาว
หลังจากทราบความต้องการของผู้มาพบเจ้าเรียบร้อยแล้ว จูดรูปเพื่อบอกให้เจ้ารับทราบและมาเข้า
ทรง จากนั้นตนเตรียมขันเชิญเจ้าที่เตรียมไว้โดยให้ผู้มาพบเจ้าใส่เงินในขันเชิญ จำนวน 39 บาท

เมื่อเจ้ามาเข้าทรงแล้ว ก็จะใช้น้ำส้มป่อยในขันเชิญลูบนานจากนั้นจึงหยิบผ้านุ่งโสร่งมา
สวม โดยเป็นการสวมทับเสื้อผ้าเดิมที่ขายบัวต้องสวมใส่ก่อนทำพิธีเข้าทรง นำผ้าคาดเอวมาคาด
และผูกให้เรียบร้อย จากนั้นสวมเสื้อผ้าน้ำสีแดงทับถือว่าแต่งตัวเรียบร้อยแล้ว และสอบถามผู้
บริการว่าเป็นใคร มาจากไหน และต้องการอะไร โดยเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวจะพูดคุยกับผู้ให้บริการ
ด้วยภาษาคำเมืองเหนือหรือ“อู้ก้าเมือง” ไม่ว่าผู้ให้บริการพูดภาษาคำเมืองเหนือ หรือพูดภาษากลาง
หลังจากที่ผู้ให้บริการแจ้งรู้ระดับเจ้าเรียบร้อยแล้ว เจ้าจึงลอยทรง (ออกจากการเข้าทรง) โดย
ถอดเสื้อ คลายผ้ามัดเอว และถอดผ้านุ่งโสร่งออกตามลำดับ ภายหลังที่เจ้าลอยทรงไปแล้วขายบัว
ต้องจัดการพับและนำเครื่องแต่งตัวของเจ้าไปเก็บไว้

การทำพิธีทรงเจ้าของเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวส่วนมากจะทำที่บ้าน นอกเสียจากการเลี้ยง
ที่ “ดงเจ้าบ้าน” ที่มีขึ้นในวันที่ตรงกับขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) เท่านั้นที่

พิธีทรงเจ้านอกบ้าน หากเป็นการทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านตนเป็นคนจัดเตรียมทุกอย่าง เช่น เสื้อ ผ้าถุง ของเจ้า ชันเชิญเจ้า ในบางครั้งลูกสาวมาช่วยจัดเตรียมด้วย หากเป็นในงานเลี้ยงผีเจ้าบ้านที่คงเจ้าบ้าน ขยายสายเป็นผู้เตรียมสิ่งของจัดเครื่องสังเวย แต่งตัวให้กับเจ้าและจัดเก็บของต่างๆ ให้กับเจ้า เมื่อเสร็จงานเลี้ยงผีเจ้าบ้านแล้ว ก็จะแบ่งเงินที่ได้จากผู้ที่มาร่วมทำบุญให้กับขยายสายส่วนหนึ่งที่มาช่วยเป็นธุระให้กับเจ้า นอกจากนี้สำหรับเงินที่มีผู้มาถวายกับเจ้านั้นได้แบ่งเก็บไว้เฉพาะของแต่ละองค์ตามที่ผู้มาถวายโดยไม่นำมาปะปนกัน แบ่งเก็บไว้สำหรับเตรียมไว้เพื่อจัดซื้ออาหาร หรือ เครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับเจ้าที่ใช้ประจำวัน และที่ใช้ในวันเลี้ยงครูและสำหรับร่วมทำบุญในวันเลี้ยงครูของร่างทรงอื่น หากได้รับการช่วย(เชิญ)ด้วยสวดดอกหรือบัตรเชิญ ขยายบัวตองเล่าว่าเป็นร่างทรงของเจ้ากัณฑ์ะออกบ่องเป็นเวลา 17 ปี สำหรับเจ้าปู่พญาแก้วข้างคาวนั้น เคยเป็นร่างทรงของเจ้าได้เพียง 5 ปี เมื่อเจ้าเลือกร่างทรงใหม่เป็นลูกบุญปัจจุบันจึงเป็นร่างทรงของเจ้ากัณฑ์ะออกบ่องซึ่งเป็นผีปู่ย่าเท่านั้น

เมื่อยอมรับเป็นร่างทรงแล้วในระยะแรกได้ปรึกษากับแม่เฒ่าวันร่างทรงของเจ้าเลียบเมือง และยายจันทร์แก้วร่างทรงของเจ้าพ่อประตุมารแก้วในเรื่องของการปฏิบัติตนโดยได้รับคำแนะนำให้ทำบุญทำกุศลในวันพระให้ถือศีล 8 หักสวดมนต์ ทำสมาธิ งดอาหารที่ปรุงจากเนื้อสัตว์ เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับเจ้าและเป็นสิริมงคลกับตนเอง พร้อมหมั่นนำเสื้อ ผ้าถุงของเจ้ามาซักกรีดให้สะอาดอยู่เสมอ สำหรับวันพระและวันพืชมงคลจะนำอาหารหรือผลไม้ไปวางไว้ที่หิ้งพระและหิ้งเจ้าก่อนไปขายของ ในเรื่องอาหารการกิน แม้ไม่มีข้อห้ามแต่จะเลี่ยงอาหารที่ทำด้วยเนื้อไก่ เนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อควาย ผักปลัง น้ำเต้า เพราะทุกครั้งที่กินมักปวดท้อง และอาเจียน เมื่อทำอาหารเสร็จต้องแยกสำหรับ สำหรับครอบครัว 1 ชุด และของตนเอง 1 ชุด โดยไม่กินร่วมกัน นอกจากนี้เครื่องใช้ เช่น จานชาม ช้อน ส้อม แก้วน้ำ ให้แยกใช้ต่างหากไม่ปะปนกับครอบครัว ทำความสะอาดของตนเองเมื่อใช้เสร็จแล้ว สวดมนต์ก่อนเข้านอนทุกวัน และพยายามหลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิดกับสามี ส่วนการร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา การไปร่วมงานบุญงานมงคลต่าง ๆ ของคนในหมู่บ้านหากได้รับเชิญไปร่วมงานหรือไปร่วมทำบุญด้วยตามปกติไม่ถือว่าเป็นข้อห้าม ส่วนที่ยึดถือตามข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คือ การไม่ไปร่วมงานศพ ไม่กินอาหารหรือเครื่องดื่มที่มาจากบ้านที่มีงานศพ แต่ให้ลูก ๆ ไปร่วมงานแทน และฝากเงินไปร่วมทำบุญด้วยเท่านั้น

นอกจากการทำพิธีทรงเจ้าแล้ว สิ่งที่ร่างทรงต้องปฏิบัติเป็นประจำทุกปี คือ การเลี้ยงครู หรือพิธีเช่นสรงบูชาครูประจำปีได้เลือกวันที่ 13 เมษายน ของทุกปี ให้เป็นวันเลี้ยงผีเรือน รวม

ทั้งเลี้ยงผีเจ้าบ้านด้วย เพราะตรงกับวันยกขันครูของเจ้ากัณฑ์อะกบ่องและเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาว เพื่อให้ลูกหลานและญาติที่อยู่ต่างจังหวัดกลับมาเยี่ยมบ้าน ได้รดน้ำดำหัวตนกับสามีด้วย ซึ่งในงานจะจัดอาหารเตรียมไว้ 2 ชุด สำหรับเครื่องสังเวยของผีเรือนมีหัวหมูต้มสุก 1 หัว ลาบดิบ 1 ถ้วย เลือดหมูสด 1 ถ้วย เหล้า 1 ขวด บุหรี่ เมี่ยง สำหรับเครื่องสังเวยของผีเจ้าบ้านมีหัวหมูต้มสุก 1 หัว ไก่ต้ม 1 ตัวอาหารคาวหวาน ผลไม้ เมี่ยง บุหรี่ และเหล้า 1 ขวด ซึ่งอาหารดังกล่าวลูกๆ จะเป็นธุระในการซื้อ ตนเองเป็นคนจัดเตรียมและทำพิธีทรงเจ้าเพื่อให้เจ้ามารับเครื่องสังเวย สำหรับงานเลี้ยงผีเรือนหรือเจ้ากัณฑ์อะกบ่องนั้น ทุกปีได้ใช้สวดดอก (กรวยที่ทำจากใบตอง) ที่มีดอกไม้สีขาวรูป สำหรับช่วย (เชิญ) แม่เต่าวันร่างทรงของเจ้าเลียบเมือง ยายจันทร์แก้วร่างทรงของเจ้าพ่อประตู่ผาครแก้ว ซึ่งร่างทรงทั้งสองคนร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูของยายบัวตอง คนละ 50 บาท นอกจากนี้ได้เชิญยายพวงเพ็ญ ป้าศรีนวล ป้าวดี ป้าชนวนชม ยายสาย ยายจัน ป้ายุพามาร่วมงานด้วย สำหรับป้าวดีและป้าชนวนชมนั้นมักถือโอกาสรดน้ำดำหัวพร้อมกับร่วมทำบุญด้วยทุกปี คนละ 200 บาท ส่วนยายพวงเพ็ญกับป้าศรีนวล ก็ให้ผ้าชิ้นผืนใหม่สำหรับตนและผ้านุ่งโสร่งสำหรับเจ้าเพื่อเป็นการรดน้ำดำหัว ยายบัวตองเล่าว่าประมาณ 2-3 ปีที่ผ่านมา ทั้งสงกรานต์ น้ำอุไร ป้ายพา ก็ได้มาร่วมทำบุญทั้งสิ่งของและเงินด้วยเช่นกัน และมาร่วมทำบุญที่งานเลี้ยงครูที่ยายบัวตองจัดคนละ 50 บาท และทั้งสองคนได้นำอาหารคาว ผลไม้ มาเป็นเครื่องสังเวยให้กับเจ้ากัณฑ์อะกบ่องด้วย หากเป็นร่างทรงที่อยู่ในหมู่บ้าน เช่นป้ายพา ป้าวดี สงกรานต์ น้ำอุไร ก็จะนำสวดดอกไปเชิญด้วยตนเอง สำหรับร่างทรงของเจ้าเลียบเมืองที่อยู่หมู่บ้านต้นห้า และร่างทรงของเจ้าพ่อประตู่ผาครแก้วที่หมู่บ้านน้ำคือ ตนก็จะขอให้ลูกสาวพาไปส่ง ส่วนการจัดงานเลี้ยงครูที่ตนจัดขึ้นก็ไม่ได้เชิญใครมาร่วมงานมากนักเพราะไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่ายมาก ไม่มีการจ้างวงดนตรีหรือจ้างช่างฆ้องมาบรรเลงเพลงขับกล่อมสำหรับการฟ้อนของเจ้า แต่ใช้เทพคาสเซตที่เป็นดนตรีพื้นเมืองแทนเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

การไปร่วมงานเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรงนุชาครูประจำปีของร่างทรงอื่นที่จัดขึ้นนั้น ยายบัวตองเล่าว่าสามารถไปร่วมงานได้ก็ต่อเมื่อได้รับสวดดอกซึ่งเจ้าภาพต้องมาช่วย (เชิญ) ด้วยตนเองเท่านั้น ถ้าหากได้รับการฝากบอกหรือโทรศัพท์มาช่วยก็จะไม่ไปร่วมงาน แม้จะมีความสนิทสนมกันมาก หากช่วยด้วยปากเปล่าก็ไม่สามารถไปร่วมงานได้ เพราะถือว่าไม่เคารพต่อเจ้าของร่างทรงโดยทั่วไปแล้วร่างทรงมักไม่ทำในลักษณะดังกล่าว เพราะไม่ถูกต้องตามธรรมเนียมที่เคยเป็นมาสำหรับการไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นจัดขึ้นนั้น ได้มีโอกาสไปร่วมงานของร่างทรงอื่นๆ หลายครั้ง ตามที่ได้รับการช่วย(เชิญ) จะขอให้ลูกสาวช่วยจดบันทึกให้ว่ามีร่างทรงคนใดมาช่วยบ้างเมื่อไหร่ มาร่วมทำบุญในงานวันเลี้ยงครูเท่าไร เพื่อจะได้ร่วมทำบุญคืนกลับไปเมื่อร่างทรง

ดังกล่าวจัดงานเลี้ยงครู เช่น งานเลี้ยงครูที่บ้านของแม่เฒ่าวันรุ่งทรงของเจ้าเลียบเมือง งานเลี้ยงครูที่บ้านของยายจันทร์แก้วรุ่งทรงของเจ้าพ่อประตุมารแก้ว งานเลี้ยงครูที่บ้านของยายเอี่ยมรุ่งทรงของเจ้าคำแก้ว งานเลี้ยงครูที่บ้านของป้าดีรุ่งทรงของพระแม่ศรีอุมาเทวี ซึ่งเป็นงานที่ต้องไปร่วมทุกปี เพราะมีความสนิทสนมกับทั้งรุ่งทรงของเจ้าเลียบเมืองและรุ่งทรงของเจ้าพ่อประตุมารแก้ว โดยไปร่วมทำบุญเมื่อได้การช่วยด้วยสวดดอก งานละ 50 บาท ส่วนงานเลี้ยงครูที่บ้านของป้าดีนั้นเพราะได้ไปร่วมงานด้วยเพราะป้าดีเอาสวดดอกมาช่วยถึงที่บ้านอีกทั้งเป็นญาติกันจึงไปร่วมงานที่บ้านป้าดีทุกปี โดยร่วมทำบุญ 100 บาท นอกจากนี้งานเลี้ยงครูที่จัดที่บ้านของสงกรานต์ งานเลี้ยงครูที่จัดที่บ้านของน้ำอุไรและงานเลี้ยงครูที่จัดที่บ้านของป้าอุพาก็มีโอกาสไปร่วมงานและร่วมทำบุญด้วยงานละ 50 บาท เนื่องจากสงกรานต์ น้ำอุไร ป้าอุพาร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูของเจ้ากัณฐะอภอง แต่หากตนไม่สามารถไปร่วมงานได้ มักฝากเงินไปร่วมทำบุญโดยขอให้ลูกสาวเป็นธุระให้ ส่วนงานเลี้ยงครูของรุ่งทรงที่อยู่ต่างจังหวัดนั้นไม่มีโอกาสได้ไปเพราะอายุมากแล้วเดินทางไม่สะดวก สามีมักแสดงความไม่พอใจเสมอ จึงทำให้ไม่มีโอกาสรู้จักกับรุ่งทรงคนอื่น ๆ ยายบัวต้องให้เหตุผลว่าหากไปร่วมงานบ่อย ๆ ทำให้รู้จักคนมากขึ้น แต่ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับค่าเดินทาง และค่าร่วมทำบุญสำหรับงานเลี้ยงครูมาก ตั้งแต่ 50 บาท ขึ้นไปสำหรับการร่วมทำบุญ แต่ในกรณีที่ต้องไปร่วมงานจริง ๆ เช่น งานเลี้ยงครูที่บ้านรุ่งทรงของเจ้าเลียบเมืองและที่บ้านรุ่งทรงของเจ้าพ่อประตุมารแก้ว เพราะถือว่าเคยรักษาตนจนกระทั่งหายป่วย ซึ่งทุกครั้งจะไปร่วมงานจะขอให้ลูกสาวพาไปส่งถึงงาน โดยยายบัวต้องเป็นผู้เตรียมเครื่องใช้ของเจ้า เช่น เสื้อ ผ้าถุง ผ้าคาดเอว ผ้าโพกศีรษะ ผักส้มป่อย บุหรี่ เมี่ยง รวมถึงอาหารและแก้วนํ้าไปด้วยให้ครบด้วยตนเอง หากไปทำงานแล้วเข้าได้เข้าทรงเพื่อร่วมพ้องกับเจ้าภาพและเจ้าองค์อื่นๆ ที่มาในงาน ลูกสาวจะเป็นคนช่วยจัดเตรียมเครื่องแต่งตัวให้กับเจ้าและช่วยเก็บสิ่งของเมื่อเจ้าใช้เสร็จ โดยอยู่ร่วมงานด้วยจนกระทั่งงานเลิก

4. ยูพา วรรณจันทร์

ป้ายูพา อายุ 52 ปี เป็นชาวบ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย สามี ป้ายูพา ลูกชาย 2 คน และลูกสาว 1 คน ในวัยเด็กครอบครัวมีฐานะยากจน พ่อแม่มีอาชีพทำนา และปลูกผักขาย เนื่องจากเป็นพี่สาวคนโต จึงต้องช่วยดูแลรับผิดชอบงานภายในบ้านเกือบทั้งหมด ทำให้ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือจนจบระดับชั้นประถมศึกษา ด้วยเหตุที่ขาดเรียนบ่อยเพราะต้องออกจากโรงเรียนมาช่วยพ่อแม่ทำนาและดูแลน้องทั้ง 10 คน อายุ 17 ปี ได้แต่งงานและย้ายมาอยู่

กับสามี โดยช่วยสามีทำนา เลี้ยงวัวและทำสวนลำไย หลังจากแต่งงานอยู่กินกับสามีมาหลายปี แม้ชีวิตแต่งงานไม่ราบรื่นนักเพราะมักมีปัญหาเกี่ยวกับญาติของสามีเสมอ แต่ด้วยความประพฤติดของสามีที่ไม่เจ้าชู้และมีความขยันในการทำงานมาหากินจึงอดทนใช้ชีวิตครอบครัวต่อไป ทั้งคนและสามีต้องทำงานอย่างหนักรับจ้างทำงานทุกอย่างโดยขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้าง และรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่กับบ้าน

เนื่องจากการทำงานหนักมาตลอดที่เริ่มมีครอบครัว แม้มีอาการอ่อนเพลียหรือไม่สบาย มักไม่ได้ไปรักษาที่โรงพยาบาล กินยาต้มซึ่งเป็นยาสมุนไพรที่สามีต้มให้เป็นประจำจนกระทั่ง อายุ 38 ปี เริ่มมีอาการปวดขาปวดน่อง ไม่มีแรงและเดินไม่สะดวก มีอาการปวดตาบางครั้งมองเห็นไม่ชัดเจน จึงคิดว่าคงเป็นเพราะนั่งเย็บผ้าเป็นเวลานานโดยไม่ได้เดินไปมาบ่อยๆ และต้องใช้สายตาเพ่งมองในการเย็บผ้าในเวลากลางคืนเมื่อมีอาการปวด จึงให้ลูกสาวบีบนวดเพื่อให้หายปวดแต่เมื่ออาการปวดเพิ่มมากขึ้นไม่สามารถเดินไปมาได้สะดวก สามีและญาติเกรงว่าตนจะเป็นอัมพาตจึงพาไปตรวจอาการที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดแพร่และที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดพิษณุโลก พบว่าสาเหตุของอาการเจ็บปวดเป็นเพราะเส้นประสาทบริเวณขาด้านหลังทั้งสองข้างถูกกดทับเป็นเวลานาน ในเบื้องต้นได้รับการฉีดยาระงับอาการปวดและได้ยาสำหรับกินแก้ปวด โดยหมอแนะนำให้บีบนวดบ่อย ๆ เพื่อคลายอาการปวด และหมั่นเดินไปเดินมาแต่อาการยังไม่ดีขึ้น ตนได้ปรึกษากับยายแก้วที่เป็นเพื่อนบ้านบ่อยครั้งเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ยายแก้วจึงแนะนำให้รักษากับหมอเมือง (หมอพื้นบ้าน) ที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพราะญาติของยายแก้วเคยพากันไปรักษากับหมอเมืองด้วยการ “ข่าขาง” แล้วทำให้อาการปวดเมื่อยตามข้อตามเส้นเอ็นที่ญาติของยายแก้วเป็นอยู่ คลายความปวดเมื่อยได้ ป้าขุพลาเล่าว่าได้รับการรักษาโดยวิธี “ข่าขาง” ตามที่ยายแก้วแนะนำให้ไป โดยเดินทางไปพร้อมกับสามีและลูกสาว โดยหมอที่รักษาใช้เท้าชอนน้ำยาสมุนไพรแล้วเหยียบลงบนขา (ขางหรือผล คือ แผ่นโลหะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดข้อมใช้สำหรับโถนา) ที่เผาไฟจนร้อนและแดงจากนั้นจึงมาเหยียบที่บริเวณขาและน่องของป้าโดยใช้เวลาในการรักษา 8 วัน เมื่ออาการดีขึ้นหายปวดเมื่อยและเดินได้สะดวกจึงเดินทางกลับบ้านแต่ไม่นานกลับมีอาการปวดเช่นเดิมอีก หลังจากนั้นจึงรักษากับหมอเมือง (หมอพื้นบ้าน) ด้วยการ “สับหมึกสับยา” ตามที่ญาติฝ่ายแม่ของตนแนะนำ โดยไปรักษาที่ อำเภอปัว จังหวัดน่าน ป้าขุพลาอธิบายว่าการ “สับหมึกสับยา” คือหมอผู้รักษานำของแหลมคล้ายหัวปากกาออแรงมาชอนน้ำมันนวดแล้วกดบริเวณขาและน่องที่มีอาการปวดพร้อมการสวดคาถากำกับด้วย ถือว่าเจ็บมากแต่ต้องอดทน เพราะต้องการหายจากอาการปวดเมื่อยที่เป็นอยู่แต่รักษาเพียง 2 วันจึงกลับบ้าน เนื่องจากสามีและลูกขอร้องไม่ให้รักษาด้วยวิธีนี้อีกเพราะ

เห็นเลือดไหลซึมออกมาตามบริเวณที่ปลายเหล็กกด จากนั้นไม่ได้รักษาที่ใดอีกแต่อาศัยกินยาสมุนไพรและให้ลูกสาวช่วยบีบนวดให้ตามเดิม ในปีต่อมาได้ทำการผ่าตัดปีกมดลูกออกด้วยเช่นกัน

อาการปวดเมื่อยมีเรื่อยมาตลอด 5 ปี จนกระทั่งอายุได้ 42 ปี ป้าทองญาติทางฝ่ายสามี แนะนำให้ไปขอน้ำมันดีจากเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวที่บ้านของลุงบุญมาค่อม อาจช่วยบรรเทาอาการปวดได้ ในครั้งแรกไม่เชื่อว่าจะหายเพราะน้ำมันดีของเจ้าอีกทั้งเกรงว่าหากมีใครรู้จะเข้าใจว่าตนเป็นพวกมกมายจึงไม่ได้ไป เกรงว่าอาจจะถูกหลอกให้เสียเงิน แต่เมื่อไม่มีหนทางอื่นเนื่องจากทดลองรักษามาหลายวิธีจึงให้ลูกสาวไปขอน้ำมันดีให้ แต่ภายหลังตัดสินใจไปหาเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวที่บ้านของลุงบุญ เพราะเจ้าให้ตนมาพบด้วยตนเองและได้รักษาด้วยวิธีการแหกการเป่าในเวลาต่อมา การไปหาเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวในครั้งนั้นทำให้ได้รู้ว่ามีเจ้าชื่อ เจ้าคำเชียง เป็นศิษย์น้ำที่อาศัยในเขตป่าต้นน้ำของหมู่บ้านหนองใหม่ต้องการให้ป่ายูงเป็นรังทรง เพราะเป็นความต้องการของเจ้าคำเชียงที่พอใจในความอดทนต่อการทำงานหนักและความเจ็บปวด อีกทั้งไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและทำบุญทำทานเสมอ ส่วนเหตุที่ทำให้เจ็บป่วยนั้นเป็นเพราะเจ้าคำเชียงทำอิทธิฤทธิ์เพื่อให้ยอมรับเป็นรังทรง หากยอมรับเป็นรังทรงให้กับเจ้าคำเชียงก็จะหายเป็นปกติและจะช่วยให้ครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ถ้าหากไม่ยอมรับจะทำให้เจ็บป่วยมากขึ้นและอาจถึงตายได้ หลังจากกลับจากบ้านของลุงบุญ จึงได้ปรึกษาคครอบครัวและญาติเกี่ยวกับสาเหตุของการเจ็บป่วยก่อนจะตัดสินใจ ทุกคนในครอบครัวและญาติให้ตนตัดสินใจเอง ในที่สุดจึงตัดสินใจยอมรับเป็นรังทรง เพราะทั้งครอบครัวและญาติเห็นด้วย จากนั้นได้มาปรึกษากับลุงบุญที่เป็นรังทรงของเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาว โดยได้รับการแนะนำให้ทำพิธียกขันครูและยอมรับเป็นรังทรง ดังนั้นเพื่อให้หายจากอาการเจ็บป่วย จึงตัดสินใจไปทำพิธียกขันครูโดยให้ลุงบุญรังทรงของเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวเป็นครูรังทรงทำพิธียกขันครูให้ในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2536

ในการเตรียมขันครูและพานบายศรีสำหรับพิธียกขันครูของเจ้าคำเชียง เจ้าคำเชียงเป็นผู้กำหนดและเข้าทรงเพื่อให้ป่ายูงผู้เตรียมและตกแต่งทำขันครูด้วยตนเอง โดยมีลุงบุญคอยให้คำแนะนำในการทำบายศรีและแนะนำการแหล่งซื้ออุปกรณ์ในการทำขันครู ซึ่งประกอบด้วยหมาก พลุ ดอกไม้สีขาว ธูป เทียน เมี่ยง ใบคำ ใบขนุน ใบเงิน ใบทอง ใบนาก อย่างละ 39 มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว่าเหาะ นูหรี ข้าวสาร ผ้าขาวและผ้าแดง อย่างละ 1 และเงิน 39 บาท ในวันทำพิธียกขันครูของเจ้าคำเชียง มีครอบครัวและญาติของป่ายูงมาร่วมพิธี นอกจากนี้มีลุงบุญรังทรงของเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาว ครูรังทรงดีมรังทรงของพระแม่สุนันทาที่เคยเป็นครูรังทรงที่ทำพิธียกขันครูให้กับลุงบุญ รวมทั้งมีครูรังทรงอีก 2 คน คือป่าพวงรังทรงของเจ้าพุทธวงศ์และลุงขาวรังทรงของเจ้าค่านซ้าย ซึ่งทั้งสามคนอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านสันติภาพ เมืองโรงพยาบาลประจำ

จังหวัดแพร่ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ที่อุบะญูได้เชิญมาร่วมพิธียกขันครูในวันนั้นด้วย หลังจากเสร็จพิธียกขันครูแล้ว ขันครูและบายศรีปากชามได้ถูกนำไปวางไว้บนหิ้งซึ่งอยู่ทางทิศ ตะวันออกของบ้าน โดยตั้งไว้บนหิ้งจนครบ 1 ปี สำหรับขันครูของเจ้าคำเชียงต้องเปลี่ยนและทำ ใหม่ ทุกปี ปีละ 1 ครั้งเพื่อเป็นการเสริมบารมีให้กับเจ้าคำเชียง โดยเปลี่ยนตรงกับวันที่ทำพิธียก ขันครูในครั้งแรกหรือวันที่ 19 เมษายนของทุกปี ป้าอุบะญูอธิบายเพิ่มเติมด้วยว่า สำหรับในวันที่ทำพิธียก ขันครูนั้น เป็นวันที่ร่างทรงมีความพร้อมที่จะยอมรับเป็นร่างทรงตามที่ได้ตกลงกับเจ้าเอาไว้ ขันครู จึงเทียบได้กับเจ้าและวิชาความรู้ต่างๆที่เจ้าจะมีให้ร่างทรง เป็นเครื่องคุ้มครองร่างทรงจากสิ่งไม่ ดีต่างๆ ป้าอุบะญูเล่าว่าผู้เฒ่าผู้แก่มักเชื่อกันและเล่าให้ฟังว่าคนที่จะถูกเลือกให้เป็นร่างทรงนั้นจะเป็น คนขวัญอ่อนอาจมีวิญญาณร้ายมาสิงสู่ได้ เมื่อยอมรับเป็นร่างทรงให้กับเจ้าที่เก่งมีคาถาอาคมใดๆก็ จะทำให้ปลอดภัยจากสิ่งไม่ดีต่างๆได้ ส่วนเครื่องใช้ที่อยู่ในหิ้งเจ้าก็ถือเป็นเรื่องที่เจ้าจะเป็น ผู้กำหนด ป้าอุบะญูเป็นเพียงผู้ที่เตรียมสิ่งของตามที่เจ้ากำหนดเท่านั้น และพานบายศรีป้าอุบะญูก็ทำเอง สำหรับหิ้งเจ้านั้นสามีเป็นผู้ทำให้ โดยนำแผ่นไม้มาประกอบให้มีที่วางลดหลั่นลงมกล้ายชั้นบันได ป้าอุบะญูจึงได้นำผ้าแดงมาปูไว้ แล้วนำขันครู วางไว้บนหิ้งเจ้า ส่วนบายศรีก็วางไว้ในบริเวณที่ใกล้ กัน ซึ่งเป็นการทำตามอย่างที่บ้านของอุบะญูเพราะอุบะญูแนะนำให้ทำตามนั้น สำหรับขันครูก็ต้อง เปลี่ยนทำขึ้นใหม่ทุกปี ซึ่งทำตามที่เจ้ากำหนดด้วยเช่นกัน

ป้าอุบะญูเล่าว่าเป็นร่างทรงของเจ้าคำเชียง เป็นเวลา 8 ปี เจ้าคำเชียงเป็นผิขุน้ำ ที่ชาวบ้าน ในหมู่บ้านหนองใหม่เชื่อว่าเป็นผีที่คุ้มครองป่าต้นน้ำ และทำให้คนในหมู่บ้านมีน้ำไว้ใช้ในการ เกษตร เดิมจะมีการเลี้ยงผิขุน้ำในช่วงก่อนเริ่มทำนาโดยไปเลี้ยงที่ห้วยเบี้ยซึ่งอยู่ไกลออกไปจาก หมู่บ้านหลายกิโลเมตร เพราะเมื่อก่อนยังไม่มีร่างทรงที่เป็นคนในหมู่บ้าน ร่างทรงของเจ้าคำเชียง คนก่อนก็เป็นคนต่างหมู่บ้าน ไม่ได้เชิญร่างทรงมาทำพิธีทรงเจ้าให้มารับเครื่องสังเวยที่ชาวบ้านมา ถวาย จึงเชิญเจ้าคำเชียงเพียงในญาณเท่านั้นให้มารับเครื่องสังเวย ต่อมาเมื่อมีร่างทรงที่เป็นคนใน หมู่บ้าน ซึ่งก็คือตนจึงได้นำเครื่องสังเวยมาเลี้ยงที่บ้านของตนโดยได้เปลี่ยนช่วงเวลาในการนำ เครื่องสังเวยมาเลี้ยงผิขุน้ำในวันที่ตรงกับวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ซึ่งจะ ทำพร้อมกับการเลี้ยงผีเจ้าบ้าน (เจ้าปู่พญาแก้วช้างดาว) โดยมีบายสาขทำหน้าที่ในการเก็บเงิน ค่าเลี้ยงผีของหมู่บ้านจัดการในการซื้อเครื่องสังเวย เช่น หัวหมูต้ม ไก่ต้ม อาหารคาวหวาน เมี่ยง เหล้า บุหรี่ มาเลี้ยงเจ้าทั้ง 2 องค์

สำหรับเครื่องใช้ที่มีในการประกอบพิธีของเจ้าคำเชียง ได้แก่ ขันเชิญ สำหรับขันเชิญ ของเจ้าคำเชียงใช้ถาดสเตนเลส ภายในขันเชิญมีรูป 1 ห่อ ดอกไม้ น้ำส้มป่อย และเงินที่ผู้มาพบเจ้า

ใส่ในชั้นเชิง จำนวน 39 บาท ส่วนเครื่องใช้ที่มีในบริเวณที่เจ้าประทับทรง มีเบาะรองนั่งดาบ สายสิญจน์ เมี่ยง บุหรี่ ไฟแช็ค น้ำดื่ม กระดาษ ปากกา

เครื่องแต่งกายของเจ้าคำเชียงนั้น ประกอบด้วย ผ้าโพกศีรษะ ผ้าคาดเอว ผ้าคล้องคอ ผ้านุ่งโสร่ง เจ้าคำเชียงมีชุดที่ใส่สำหรับอยู่ที่บ้านเมื่อมีผู้มาพบเจ้าที่บ้านและชุดสำหรับใส่ไปงานเลี้ยงครูหรือพิธีเลี้ยงครูประจำปีที่ร่างทรงอื่นจัด หากอยู่ที่บ้านเจ้าคำเชียงนุ่งผ้าโสร่งผ้าฝ้ายลายตารางสีดำแดงคาดด้วยผ้าคาดเอวสีขาวและสวมผ้าคล้องคอสีขาว แต่หากต้องไปงานเลี้ยงครูหรือพิธีเลี้ยงครูประจำปีที่ร่างทรงอื่นจัด เจ้าคำเชียงสวมผ้าโพกศีรษะสีแดง เสื้อผ้าหน้าสีแดง ผ้าคาดเอวสีขาว ผ้าคล้องคอสีขาว และผ้านุ่งโสร่งผ้าฝ้ายลายตารางสีดำแดง ป้าอุพาอธิบายเพิ่มว่า ทุกครั้งที่มีการทำพิธีทรงเจ้าจะเตรียมเสื้อ ผ้านุ่งโสร่งของเจ้าเอาไว้ใกล้ตัวเสมอ เมื่อมีการเชิญเจ้ามาเข้าทรงแล้ว เจ้าจะได้สวมใส่เสื้อผ้าตามที่เตรียมไว้ ช่วงแรกที่เริ่มเป็นร่างทรงป้าอุพามักจะถามกับคนในครอบครัวว่าเจ้าสวมใส่เสื้อผ้าที่เตรียมไว้หรือไม่ เมื่อรู้ว่าเจ้าสวมใส่เสื้อผ้าที่เตรียมไว้ให้ และลูกสาวเป็นผู้พับเก็บเสื้อผ้าของเจ้าภายหลังเจ้าถอยหรือออกจากการเข้าทรงไปแล้วก็รู้สึกสบายใจ เพราะเกรงว่าถ้าเจ้ามาเข้าทรงแล้วไม่สวมใส่เสื้อผ้าที่เตรียมไว้ คนอื่นๆ เช่น ผู้ให้บริการจะเข้าใจผิดว่าป้าอุพาแกล้งทำ ไม่มีเจ้ามาเข้าทรงจริงๆ ทำให้ลดความน่าเชื่อถือของเจ้าและตนเองก็就会被ชาวบ้านเข้าใจผิดว่าเป็นพวกหลอกลวงได้

แม้ทำพิธียกขันครูเพื่อยอมรับเป็นร่างทรงของเจ้าคำเชียงแล้วผ่านมาแล้ว แต่ยังคงมีอาการเจ็บปวดขาและน่องเป็นบางครั้ง ป้าอุพาเล่าว่าในช่วงประมาณ 4 ปีแรกที่รับเป็นร่างทรงแล้วยังรู้สึกไม่ยอมรับและไม่ต้องการที่จะเป็นร่างทรง เนื่องจากในกลุ่มญาติพี่น้องของตนไม่มีใครเคยเป็นร่างทรงมาก่อน ทำให้รู้สึกโดดเดี่ยวที่ไม่สามารถพูดคุยหรือปรึกษาหารือในเรื่องนี้กับพ่อแม่และญาติพี่น้องได้อีกทั้งยังรู้สึกอายหากมีใครรู้ว่าเป็นร่างทรง เพราะเมื่อเป็นร่างทรงแล้วต้องมีการทำพิธีทรงเจ้าต้องมีการแต่งตัวในแบบของเจ้าที่ไม่เหมือนกับคนทั่วไป เกรงว่าอาจแสดงท่าทางหรือพูดสิ่งต่างๆ ในขณะที่ไม่รู้สีกตัวหากเมื่อเจ้ากำลังเข้าทรงอยู่ทำให้ไม่กล้าออกนอกบ้านแม้แต่การไปตลาดในหมู่บ้าน พยายามไม่ใช้เวลานานในการออกไปทำธุระนอกบ้านเพราะกังวลว่าเจ้าอาจมาเข้าทรงได้และรู้สึกไม่สบายใจ หากมีคนสอบถามในเรื่องที่ยอมรับเป็นร่างทรงรวมถึงการทำพิธีทรงเจ้าด้วย แต่เมื่อเริ่มทำใจที่จะยอมรับเป็นร่างทรงได้ เพราะถือว่าต้องมีสัจจะที่ต้องปฏิบัติตามหน้าที่จึงได้ปรึกษากับลุงบุญเกี่ยวกับข้อปฏิบัติของร่างทรง โดยได้รับคำแนะนำว่าต้องถือศีล 5 อย่างสม่ำเสมอ ต้องสวดมนต์ไหว้พระและทำสมาธิในทุกวันพระ ในระยะแรกที่รับเป็นร่างทรงต้องนุ่งขาวห่มขาว นั่งสมาธิทุกวันทั้งเช้าและกลางคืน แม้เคยทดลองไม่ยอมรับสวดมนต์และทำสมาธิแต่ก็จะมีอาการปวดที่ขาและน่อง ทำให้ไม่สามารถเดินได้สะดวกทำให้ไม่กล้าทดลองอีกเพราะ

เกรงว่าเจ้าจะทำอิทธิฤทธิ์ลงโทษ นอกจากนี้ต้องนำอาหาร ผลไม้ น้ำ และเหล้าจัดใส่สำรับวางไว้บนหิ้งเจ้า รวมทั้งนำเสื่อผืนนุ่งของเจ้ามาซักครีดยาทุกวันพระ ในระยะเข้าพรรษาต้องสวดมนต์ทุกเช้าเย็น เพื่อเสริมบารมีให้กับเจ้าและถือเป็นการสร้างกุศลให้กับตนเองด้วย สำหรับในเรื่องอาหารการกินนั้นต้องแยกสำรับกับครอบครัวและควรมีของใช้ส่วนตัวไม่ปะปนกับครอบครัว ในระยะแรกต้องแยกสำรับอาหารไม่กินร่วมกับครอบครัว เพราะทุกครั้งที่กินร่วมกับครอบครัวมักปวดท้องบ่อยๆ ทำให้เชื่อว่าเป็นเพราะถูกเจ้าลงโทษจึงต้องแยกสำรับกินเองลำพัง แต่จากนั้นอีก 2 ปี ได้ขอกับเจ้าคำเชียงเพื่อกินอาหารร่วมสำรับกับครอบครัว ที่เป็นเช่นนั้นเพราะรู้สึกอึดอัดที่ต้องตอบคำถามเมื่อมีเพื่อนบ้านของป่ามาเยี่ยมเยือนและเห็นว่าตนแยกสำรับกับครอบครัว ซึ่งคล้ายกับว่าเป็นโรคติดต่อจึงต้องแยกสำรับหากกินอาหารร่วมสำรับกับครอบครัวแล้ว คนในครอบครัวจะติดโรค ภายหลังจากนั้นก็สามารรถร่วมกินอาหารสำรับเดียวกับครอบครัวได้ตามปกติ เพราะได้ขออนุญาตจากเจ้าแล้วว่า จะปฏิบัติตามอย่างดีไม่ละเลยกับข้อปฏิบัติที่ร่างทรงจะต้องระวัง ส่วนหน้าที่ที่เคยทำในบ้านสามารถทำได้ตามปกติ สำหรับงานของหมู่บ้านทั้งงานบุญหรืองานศพ ก็ไปช่วยงานได้เช่นที่เคยทำ แต่ต้องเลี่ยงกินอาหารหรือเครื่องดื่มในงาน โดยเฉพาะบ้านงานที่ตั้งศพไว้ ครั้งหนึ่งเคยร่วมกินอาหารกับคนอื่น ๆ ด้วย แต่เมื่อกลับมาถึงบ้านรู้สึกไม่สบาย เวียนศีรษะ และอาเจียน ป้าอุพาทธิบายว่าอาจเป็นเพราะเจ้าคำเชียงคงไม่ชอบจึงทำอิทธิฤทธิ์ลงโทษ แม้ไม่มีข้อห้ามในเรื่องของอาหารการกิน แต่จะจดจำเองว่าจะไรกินได้หรือกินไม่ได้ ถ้าปวดท้องและอาเจียนต้องหยุดกินทันที และไม่กินอาหารหรือเครื่องดื่มแบบนั้นอีก ส่วนการปฏิบัติตัวกับสามีในเรื่องการครองเรือนยังคงเป็นไปตามปกติ และไม่มีปัญหาแต่อย่างใด

เมื่อรับเป็นร่างทรงแล้วสิ่งที่ต้องทำในฐานะของร่างทรงคือ การทำพิธีทรงเจ้า โดยเจ้าสามารถเข้าทรงได้ตลอดเวลาแม้ไม่มีผู้ให้บริการมาขอพบ การทำพิธีทรงเจ้านั้นทำได้เกือบทุกวัน ยกเว้นเฉพาะวันพุธ วันพระและช่วงเข้าพรรษาที่เจ้าไม่เข้าทรง ดังนั้นในทุกวันพระต้องสวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิและกินเจโดยเมื่อก่อนไม่ได้กินเจ แต่เมื่อลุงบุญแนะนำให้กินเจเพื่อเป็นการทำบุญ จึงเปลี่ยนมากินเจแทนอาหารที่ทำจากเนื้อสัตว์ ในบางครั้งครอบครัวก็กินเจตามด้วย เพื่อจะได้ไม่ต้องทำอาหารหลายอย่างให้สิ้นเปลือง หากมีผู้ให้บริการมาหาเจ้าในวันพุธหรือวันพระ ก็จะรับเรื่องเอาไว้ก่อน แล้วให้มาหาเจ้าอีกครั้งในวันต่อไป แต่หากผู้ให้บริการมีธุระสำคัญก็สามารถทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงได้ สำหรับการทรงเจ้านั้นไม่ได้กำหนดเวลาหากมีผู้ให้บริการก็สามารถทำพิธีได้ ซึ่งผู้ให้บริการมีทั้งคนในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ซึ่งคนที่อยู่นอกหมู่บ้านที่เป็นผู้ให้บริการมักจะมาพบเจ้าคำเชียงมากกว่า เช่น หมู่บ้านน้ำโค้ง หมู่บ้านน้ำชำ หมู่บ้านสุพรรณ และหมู่บ้านต้นห้า ซึ่งทั้งหมดอยู่ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ ป้าอุพาทธิบายว่าคนในหมู่บ้านบางคนไม่เชื่อว่าตน

เป็นร่างทรงของเจ้าจริง ๆ บางคนคิดว่าเป็นพวกหลอกลวง แต่บางคนก็เชื่อว่าเจ้ามีจริงก็มักมาหา มาพูดคุยด้วย เช่น ป้าทอง ขายแก้ว ขายอ่อน ขายไก่ ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่บ้านใกล้กัน สำหรับบางคน หากมีปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ เช่น เจ็บป่วยไม่มีสาเหตุแล้วรักษาไม่หาย มักขอให้ญาติทำธุระให้แทน ไม่ได้มาด้วยตนเอง เพราะคงรู้สึกอายหากมีใครรู้ว่ามีความเชื่อเรื่องเจ้าหรือมาขอความช่วยเหลือจากเจ้า เกรงจะถูกมองว่ามวงายเช่นเดียวกับที่ตนเคยคิดเช่นนั้นก่อนที่จะไปหาเจ้าปู่พญาแก้วข้างควาที่บ้านของลุงบุญ ป้าพญาอธิบายต่ออีกว่าบางคนมีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง เมื่อมีปัญหาที่แก้ไขไม่ได้แล้วจำเป็นต้องมาหาร่างทรงที่ทั้งฐานะยากจน ไม่มีความรู้สูง และไม่เป็นที่รู้จักของคนในสังคม อาจจะทำให้เขารู้สึกอายที่จะต้องมาขอความช่วยเหลือกับร่างทรงหรือกับเจ้าก็อาจเป็นไปได้ ส่วนถ้าหากมีผู้มาพบเจ้าคำเชียงคนจะเป็นคนเตรียมอุปกรณ์และเครื่องใช้ของเจ้าด้วยตัวเอง ซึ่งครอบครัวไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือเพราะเกรงจะทำให้ไม่ถูกต้อง หลังจากทราบความต้องการของผู้ใช้บริการเรียบร้อยแล้ว จึงจัดรูปเพื่อบอกให้เจ้าคำเชียงรับทราบและมาเข้าทรง จากนั้นเตรียมขันเชิญเจ้าที่เตรียมไว้โดยให้ผู้ให้บริการใส่เงินในขันเชิญจำนวน 39 บาท

เมื่อเข้ามาเข้าทรงแล้ว เจ้าใช้น้ำส้มป่อยในขันเชิญลูบหน้า หยิบผ้านุ่งโสร่งมาสวมแล้วนำผ้าคาดเอวมาคาดและผูกให้เรียบร้อย สวมเสื้อผ้าหน้าสีแดงทับ ถือว่าแต่งตัวเรียบร้อยแล้ว พร้อมกับสอบถามผู้ให้บริการว่าเป็นใคร มาจากไหน และต้องการอะไร สำหรับเจ้าคำเชียงจะพูดคุยกับผู้ให้บริการด้วยภาษาคำเมืองเหนือ หรือ “อุ้มเมือง” ไม่ว่าผู้ให้บริการพูดภาษาคำเมืองเหนือหรือพูดภาษากลาง หลังจากให้ผู้ให้บริการแจ้งธุระกับเจ้าเรียบร้อยแล้วเจ้าจึงถอดทรง (ออกจากการเข้าทรง) ยกมือขึ้นพนมจบศีรษะพร้อมหลับตาและลูบหน้าอีก 3 ครั้ง แล้วถอดเสื้อ คลายผ้ามัดเอว และถอดผ้านุ่งโสร่งออกตามลำดับ ภายหลังที่เจ้าถอดทรงไปแล้ว ป้าพญาจัดการพับและนำเครื่องแต่งตัวของเจ้าไปเก็บไว้ตามเดิมด้วยตนเอง โดยไม่มีกำลังหรือญาติมาช่วยเตรียมขันเชิญและเครื่องแต่งตัวของเจ้า

แต่ละวันมักมีผู้ให้บริการอยู่ที่บ้าน ทำหน้าที่แม่บ้านดูแลบ้านและเรื่องอาหารของครอบครัว และมีลูกสาวอยู่ช่วยตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่กับบ้าน อีกทั้งลูกชายทั้ง 2 คน ก็ได้ทำงานและให้เงินส่งเสียครอบครัว ทุกเดือนรวมกัน 1,500 บาท นอกจากนี้มีรายได้ที่มาจากความเป็นร่างทรงที่ทำการรักษาอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยด้วยเหตุที่ถูกคุณไสยหรือถูกผีร้ายรังควาน เป็นเงินประมาณ 200-500 บาทต่อครั้ง บางครั้งมีคนมาหาเจ้าคำเชียงเพื่อมาขอเลขเด็ดเพื่อไปเสี่ยงโชคซื้อเลขท้าย 2 ตัว เลขท้าย 3 ตัว ของสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดิน สำหรับบางคนหากสมหวังมักกลับมาพร้อมกับอาหาร ผลไม้ ผ้านุ่ง หรือเงินเพื่อถวายให้เจ้า ป้าพญาเล่าว่าพี่น้อง แม่ค้าขายอาหารในตลาดบ้านมหาโพธิ์ มักมาหาเจ้าคำเชียงหลายครั้งเพื่อมาขอเลขเด็ดจากเจ้าเพื่อไปเสี่ยงโชค

หากถูกรางวัลก็จะซื้ออาหาร ผลไม้ มาถวายให้เจ้าถึงแม้จะไม่ถูกรางวัลก็มักจะมาหาเจ้าบ่อยๆ เพื่อมาปรึกษาเรื่องครอบครัวด้วยเช่นกัน บางคนมาหาเจ้าเพื่อให้เจ้าช่วยในเรื่องการขายรด ขายที่ดิน เช่น หนานเมืองคนรู้จักของสามีอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านน้ำไค้ง ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ เคยมาขอให้เจ้าคำเซียงช่วยเรื่องการขายรด ก็มาฝากเรื่องไว้กับเจ้าโดยมีหมาก พลู เหล้า 1 ขวด บุหรี่ 1 ซอง และเงินค่าครูเพื่อขอให้เจ้าช่วยเหลือ 139 บาท นอกจากนี้รวมไปถึงการฝากลูกหลานที่กำลังจะสอบเข้าโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษากับเจ้า เพื่อให้เจ้าช่วยให้สอบผ่านได้เข้าเรียนได้ ครั้งหนึ่งมีคนที่ซื้ออูบลทำงานเป็นแม่บ้านในโรงพยาบาลแพร่คริสเตียน อาศัยในบริเวณใกล้ วัดสุวรรณนิเวศน์ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ ได้มาฝากลูกสาวกับเจ้าคำเซียงเพื่อให้เจ้าช่วยลูกสาวให้สามารถสอบเข้าเรียนที่โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ได้ โดยมีหมาก พลู เหล้า 1 ขวด บุหรี่ 1 ซอง และเงินค่าครูเพื่อขอให้เจ้าช่วยเหลือ 139 บาท ภายหลังที่สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้เพราะลูกสาวสามารถสอบเข้าเรียนต่อได้ คนที่ซื้ออูบลได้พาลูกสาวมาค้าหัวเจ้าคำเซียง พร้อมกับถวายเงินเป็นค่าที่เจ้าได้ช่วยเหลือ 500 บาท พร้อมกับถวายผ้าพาดบ่าและผ้าถุงโสร่ง อย่างละ 1 ผืน บางครั้งก็ช่วยรักษาด้วยการແກ and การเป่าสำหรับ ผู้สูงอายุที่มารักษาอาการปวดเมื่อยเป็นประจำ เช่นยายทอง ยายแก้วโดยรับเฉพาะแค่เงินในขันเงิน คือ 39 บาท เท่านั้น แม้ตนไม่ได้รับจ้างทำขันครูหรือบายศรี แต่พอมีรายได้จากการที่มိคนมาถามเจ้าในเรื่องต่างๆ โดยจะให้ใส่เงินในขันเงินเจ้า 39 บาท รวมทั้งตะกรุดที่เจ้าคำเซียงทำเอาไว้สามารถนำไปบูชาได้ ในราคา 19, 29 และ 39 บาท โดยขึ้นอยู่กับจำนวนและขนาดของตะกรุด สำหรับเงินที่ได้จากการทำพิธีทรงเจ้า ป้ายพาแบ่งไว้ 2 ส่วน คือส่วนหนึ่งเป็นส่วนที่เจ้าคำเซียงนำไปใช้ในกิจของเจ้า เช่น ทำบุญตามประเพณี หรือร่วมทำบุญกับร่างทรงในงานวันเลี้ยงครูของร่างทรงอื่นๆ สำหรับเงินที่ได้มาจากพิธีทรงเจ้าหรือที่เกี่ยวข้องกับเจ้านั้น ได้แยกไว้ต่างหากและมีการจดบันทึกไว้ว่าได้รับเงินจากการทำสิ่งใด ได้มาเท่าไร หากมีการได้รับการช่วย(เชิญ)จากร่างทรงอื่นก็จะจดบันทึกเอาไว้ด้วยว่า มีร่างทรงใดบ้างที่มาช่วย(เชิญ) ให้ไปร่วมงานเลี้ยงครู หรือร่างทรงดังกล่าวเคยมาร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูที่ตนจัดนั้นเป็นจำนวนเงินเท่าไร เพราะเมื่อถึงงานเลี้ยงครูของร่างทรงดังกล่าวตนจะได้ไปร่วมทำบุญด้วยตามจำนวนเงินนั้นๆ อีกส่วนหนึ่งแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวรวมไปถึงค่าใช้จ่ายภายในบ้าน แม้รายได้ที่ได้มาจากการทำพิธีทรงเจ้าทั้งเพื่อการรักษาหรือเพียงแต่มีผู้มาพบเจ้าเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน แต่ไม่ได้ขัดสนมากนักเพราะครอบครัวใช้จ่ายอย่างประหยัด ภายในบริเวณบ้านได้ปลูกผักสวนครัวไว้หลายชนิด ทำให้มีผักสดสำหรับทำอาหารให้ครอบครัวเสมอ บางครั้งก็ถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วยเลขท้าย 2 ตัว แม้ซื้อไม่มาก

นักแต่มีกฎรางวัลบ่อยๆ ซึ่งถือเป็นลาภที่ได้มาจากเจ้าด้วยเช่นกัน ทำให้พอมีเงินเก็บสะสมไว้จำนวนหนึ่งแม้ไม่มากนัก

นอกจากการทำพิธีทรงเจ้า คือ การจัดเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรงบูชาครูประจำปีที่ร่างทรงทุกคนต้องทำทุกปี สำหรับงานเลี้ยงครูที่จัดนั้น ได้เลือกวันที่ 19 เมษายน ของทุกปี เพราะตรงกับวันที่ตนทำพิธียกขันครูและยอมรับเป็นร่างทรงของเจ้าคำเซียง ป้าอุพาอธิบายว่าการจัดเลี้ยงครูรวมทั้งงานเพื่อนั้น จัดแบบเลี้ยงใหญ่ที่เชิญร่างทรงมาร่วมงานมากมาย หรือจัดแบบเลี้ยงคักที่ไม่เชิญใครมาร่วมงานเลยนั้นสามารถทำได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความพร้อมด้านการเงินของร่างทรง หากจัดงานเลี้ยงแบบจัดใหญ่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากที่เป็นอาหาร เครื่องดื่ม อุปกรณ์ในการจัดเตรียมสถานที่ การทำพานบายศรี รวมไปถึงวงดนตรีด้วย หากร่างทรงมีฐานะดีหรือมีเจ้าภาพมาช่วยกันในเรื่องค่าใช้จ่ายและการจัดงานรวมทั้งมีญาติพี่น้องมาช่วยกันเตรียมงานด้วย ก็สามารถจัดงานเลี้ยงแบบใหญ่ได้ ส่วนร่างทรงที่มีฐานะยากจนมีเงินเก็บสะสมสำหรับใช้ในวันงานมีน้อย และญาติพี่น้องไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้ด้วยก็ไม่จำเป็นต้องจัดงานเลี้ยงแบบใหญ่ให้สิ้นเปลืองเพียงนำอาหารคาวหวาน ผลไม้ เหล้า บุหรี่ ไปวางไว้บนหิ้งเจ้า จุดธูปบอกให้เจ้ารู้และเชิญเจ้ามาเข้าทรงเพื่อมารับเครื่องสังเวยรวมพุดคุยทักทายกับลูกหลานและญาติสนิทก็ถือว่าเสร็จพิธี สำหรับเรื่องงานเลี้ยงครูนั้นได้ไปถามลุงบุญ ซึ่งได้รับคำแนะนำว่าให้ทำตามความเหมาะสมจึงเลือกวิธีการจัดเลี้ยงครูที่ประหยัดค่าใช้จ่าย โดยเริ่มจัดงานเลี้ยงครูภายหลังรับเป็นร่างทรงผ่านมาแล้ว 3 ปี โดยเริ่มจัดในปีที่ 4 มีหัวหมูต้ม 1 หัว ไก่ต้ม 1 ตัว อาหารคาวหวาน ผลไม้ เหล้า เบียร์และน้ำ บูชาไว้บนหิ้งเจ้า แล้วจุดธูปเพื่อเชิญเจ้ามารับเครื่องสังเวย เมื่อธูปไหม้หมดก้านแล้วสามารถยกเครื่องสังเวยมาแบ่งรับประทานต่อได้ ในงานเลี้ยงครูของเจ้าคำเซียงที่ได้จัดครั้งแรกนั้นได้เชิญลุงบุญ ร่างทรงของปู่ญาแก้วมาร่วมพิธีด้วย เพราะเป็นคนแนะนำให้ทำพิธียกขันครูและเป็นผู้ทำพิธียกขันครูให้ป้าอีกด้วย อีกทั้งมีครูตัมร่างทรงของพระแม่สุนันทา ป้าพวงร่างทรงของเจ้าพุทธวงศ์ ลุงขาวร่างทรงของเจ้าด่านซ้าย ซึ่งเป็นครูร่างทรงที่มาพิธียกขันครูของเจ้าคำเซียงให้กับป้า มาร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูที่ป้าจัดขึ้น คนละ 50 บาท นอกจากนี้มีน้องตัมร่างทรงของเจ้าคำพันชั้น เป็นชาวจังหวัดตาก พี่นงร่างทรงของเจ้าน้อย เป็นชาวจังหวัดพะเยา ซึ่งทั้ง 2 คนนี้ได้มาทำพิธียกขันครูพร้อมกับป้าอุพาที่บ้านลุงบุญด้วย ซึ่งทั้ง 2 คนได้เดินทางมางานเลี้ยงครูที่ป้าจัดและได้ร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูที่ป้าจัด คนละ 50 บาท ป้าอุพาเล่าว่ามีร่างทรงหลายคนที่ไม่รู้จักแต่ไม่ได้เชิญมาเพราะเกรงว่าจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก จึงไม่มีการจ้างวงดนตรีหรือจ้างช่างฆ้องร้องขอขับกล่อมในงาน แต่เคยมีช่างขอซื้อ ลุงแดง ญาติทางฝ่ายแม่ของตน ซึ่งอาศัยอยู่หมู่บ้านวังหงษ์ ตำบลวังหงษ์ อำเภอเมืองแพร่ มาร้องเพลงขอให้ ส่วนเรื่องของการช่วย(เชิญ) ร่างทรงให้มาร่วมงาน

เลี้ยงครูของเจ้าคำเชียงนั้น ถ้าเป็นคนในหมู่บ้านเช่น ขายบัวตอง ลุงบุญ ป้าจะนำสวดยดอก (กรวยดอกไม้ที่ทำจากใบตอง) ซึ่งมีดอกไม้อีสขาว รูป ขีวตอง ไปช่วย(เชิญ)ถึงบ้าน โดยขอให้ลูกสาวพาไปส่ง ส่วนร่างทรงที่รู้จักและอยู่ต่างจังหวัด เช่นน้องด้อม พี่นง ป้าขอให้ลูกสาวเขียนจดหมายไปช่วย(เชิญ) โดยบอกวันเวลาที่จัดงาน หากปีใดที่ไม่สามารถมาร่วมงานได้พวกเขาก็จะฝากเงินใส่ซองมาร่วมทำบุญแทน มีสามี ลูกและญาติมาช่วยในเรื่องการทำอาหาร เป็นธุระในการซื้อเหล้าผลไม้ มีลุงบุญ ขายสาย มาช่วยทำขันครู ไม่มีช่างซ่อมมาจับกล่อมในงานเช่นเมื่อก่อน เพราะลุงแดงช่างซ่อมได้เสียชีวิตไปแล้ว จึงเลือกซื้อเทพคลาสิคที่เป็นเพลงพื้นเมืองมาเปิดแทน

นอกจากการจัดเลี้ยงครูที่ร่างทรงต้องจัดทุกปีแล้ว การไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นจัดขึ้น เป็นธรรมเนียมที่ร่างทรงทุกคนปฏิบัติด้วยเช่นกัน การเลี้ยงครูของร่างทรงแต่ละคนที่จัดนั้นมักพยายามจัดไม่ให้ตรงกัน เพื่อสามารถไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงที่ตนรู้จักได้ ป้าบุญพาอธิบายว่าการไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่น ถือเป็นการเอาแรงกัน(ตอบแทนกัน) หากไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นจัดไม่ว่าเป็นการไปช่วยงานหรือไปทำบุญ เมื่อถึงงานเลี้ยงครูที่เราจัด เขามักมาร่วมงานเลี้ยงครูด้วย ส่วนช่วงเข้าพรรษานั้นไม่มีงานเลี้ยงครู เพราะร่างทรงต้องอยู่ในช่วงเวลาของการถือศีล ต้องสวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิ ทำบุญถวายอาหารที่วัดอีกด้วย ส่วนใหญ่ร่างทรงมักรู้จักร่างทรงด้วยกันทั้งในจังหวัดหรือต่างจังหวัด การรู้จักมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับที่ได้ไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงคนอื่นบ่อยหรือไม่ หากไปบ่อยมักรู้จักร่างทรงเพิ่มขึ้น สำหรับตนนั้นไม่ได้สนิทสนมรู้จักร่างทรงใดเป็นการส่วนตัว ซึ่งส่วนมากมักเป็นร่างทรงที่มีในหมู่บ้านและผู้ที่เป็นครูร่างทรงเมื่อครั้งมาทำพิธีขันธ์ครูให้ ส่วนร่างทรงที่อยู่ต่างหมู่บ้านหรือต่างจังหวัดมักไม่ได้พบปะหรือไปมาหาสู่ด้วย มักจะอยู่ที่บ้านมากกว่า หากจะพบกันมักจะพบกันภายในงานที่เดินทางไปร่วมงานด้วยเท่านั้นอีกทั้งไม่สะดวกที่จะไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงที่อยู่ไกล เพราะไม่มีรถส่วนตัว หากมีร่างทรงมาช่วย(เชิญ)ถึงบ้าน มักฝากเงินไปร่วมทำบุญด้วย เช่น ไปร่วมงานเลี้ยงครูที่บ้านครูติ่ม ป้าพวง ลุงขาว โดยฝากเงินกับลุงบุญเพื่อไปร่วมทำบุญที่บ้านครูติ่ม ป้าพวง ลุงขาว งานละ 50 บาท ส่วนงานเลี้ยงครูที่จัดที่บ้านน้องด้อม พี่นง ซึ่งอยู่ต่างจังหวัด ป้าบุญก็ได้ฝากเงินไปร่วมทำบุญโดยส่งธนาคัตติไปถึง งานละ 50 บาท พร้อมของฝากที่ทำเองไปด้วยทุกครั้ง นอกจากนี้ได้เดินทางไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงชื่อ คุณสุภัทรา ร่างทรงของเจ้าฟ้าจัม ที่อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ในวันที่ 23 เมษายน ของทุกปีจะเดินทางไปพร้อมกับลุงบุญซึ่งเดินทางโดยรถกระบะ เป็นการเดินทางไปพร้อมกับกลุ่มของครูติ่มร่างทรงที่อยู่หมู่บ้านสันติภาพ เยื้องโรงพยาบาลประจำจังหวัดแพร่ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ โดยร่วมทำบุญสำหรับงานเลี้ยงครู 50 บาท หากต้องเดินทางไปต่างจังหวัด สามีมักเดินทางไปด้วย ในการเตรียมอุปกรณ์หรือของใช้ เช่น เสื้อ

ผ้าถุง ผ้ามัดเอว ผ้าโพกศีรษะ และผักส้มป่อย ป้าอุพาเป็นคนเตรียมจัดใส่กระเป๋าทนเอง ส่วนอาหาร น้ำ แก้วน้ำ บุหรี่ เมี่ยง สามีและลูกสาวช่วยกันเตรียมจัดใส่ตะกร้าเพื่อเตรียมเอาไปด้วย แม้ในงานจะเตรียมอาหาร เครื่องดื่ม สำหรับรับรองร่างทรงหรือคนที่ติดตามร่างทรง แต่ตนเลือกเตรียมไปเองให้ครบ เพราะไม่ต้องการใช้ของปะปนกับผู้อื่น หากเจ้าต้องการเข้าทรงเพื่อร่วมงานฟ้อน มักเตรียมของให้พร้อมและเมื่อเจ้าเข้าทรงแล้ว สามีจะเป็นคนช่วยเจ้าแต่งตัว และเก็บของเมื่อเจ้าใช้เสร็จแล้ว ป้าอุพาเล่าว่าเมื่อก่อนสามีไม่เคยช่วยเหลือป้าในเรื่องแบบนี้เพราะทำไม่เป็นและไม่ชอบเกี่ยวกับเรื่องเจ้าเรื่องการเข้าทรง แต่เมื่อต้องเดินทางไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่นๆ ในต่างถิ่นบ่อยๆ จึงเป็นห่วงในเรื่องการเดินทางและมักติดตามไปด้วยเสมอ

5. อุไร พุ่มทองเพียร

น้าอุไร อายุ 49 ปี เป็นชาวหมู่บ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย สามี น้าอุไร ลูกชาย 1 คน และลูกสาว 1 คน น้าอุไรเป็นพี่สาวคนโต มีพี่น้องรวมกัน 4 คนเมื่อเรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ได้ทำงานที่สำนักงานสหกรณ์การเกษตรเมืองแพร่จำกัด โดยทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการและได้แต่งงานกับสามี ซึ่งขณะนั้นรับราชการในตำแหน่งเจ้าพนักงานสหกรณ์ที่ดินจังหวัดแพร่ ประจำสำนักงานสหกรณ์ที่ดินจังหวัดแพร่ ต่อมาจึงแยกครอบครัวออกมาอาศัยบ้านเช่าซึ่งอยู่ในหมู่บ้านทุ่งกวาว ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ และพยายามรวบรวมเงินร่วมกับสามีเพื่อซื้อที่ดินไว้สำหรับปลูกบ้าน แต่ภายหลังได้ย้ายกลับมาอยู่ร่วมบ้านกับพ่อและแม่ เพราะพ่อแม่ต้องการให้น้ำและครอบครัวได้อยู่ใกล้ชิดกับญาติพี่น้อง อีกทั้งลูกทั้งสองคนในขณะนั้นยังเล็กอยู่ พ่อและแม่ของน้าอุไรเกรงว่าหากดูแลกันเองอาจไม่สะดวก ได้ทำงานอีก 8 ปี จึงลาออกและตัดสินใจนำที่ดินที่พ่อและแม่ได้แบ่งไว้ให้ จำนวน 2 ไร่ นำมาปลูกกล้วย ขนุน และปลูกผักบุ้ง แล้วไปขายที่ตลาดในหมู่บ้าน ปัจจุบันสามีเสียชีวิตแล้วส่วนลูกทั้งสองคนเรียนจบและได้ทำงานแล้ว

ในวัยเด็กนั้นมีสุขภาพไม่แข็งแรง ร่างกายอ่อนเพลีย มีอาการปวดเมื่อยตาม เนื้อตัว แขน ขา เสมอ ทำให้บางครั้งต้องขาดเรียน แต่ไม่เคยต้องไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล เพราะไม่ได้มีอาการเจ็บป่วยมากนัก พ่อเฒ่าของตนมีความรู้เรื่องพืชสมุนไพร และ มักดื่มให้กินเป็นประจำหากน้ำไม่สบาย เมื่ออายุ 14 ปี พ่อเฒ่าให้ตนทำขันครูเพราะเชื่อว่าถ้าทำพิธียกขันครูแล้ว ครูบาอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยคุ้มครองให้มีความสุขและมีสุขภาพดี ซึ่งในขณะนั้นพ่อและแม่ไม่ได้ขัดข้องแต่อย่างใด เพราะต้องการให้ตนมีสุขภาพที่แข็งแรง น้าอุไรเล่าว่าได้ทำพิธีรับขันครูจากพ่อเฒ่า โดยพ่อแม่และตนเป็นผู้เตรียมสิ่งของตามที่พ่อเฒ่าแนะนำซึ่งจะประกอบด้วย หมาก พลุ มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว้า ข้าวสาร กล้วย ทุเรียน ดอกไม้สีขาว ผ้าขาวและผ้าแดง แล้วทำพิธียก

ขันครุ โดยมีพ่อเฒ่าเป็นผู้ทำพิธี หลังจากเสร็จพิธีพ่อเฒ่าให้ตนนำขันครุยกไปตั้งไว้ทางทิศ ตะวันออกของห้องนอน พ่อเฒ่าได้สอนให้ฝึกท่องบทสวดมนต์และฝึกทำสมาธิ เนื่องด้วยพ่อเฒ่า เป็นคนที่เข้มงวดจึงต้องฝึกทำสมาธิและท่องบทสวดมนต์ทุกวัน จนกลายเป็นความเคยชินแม้ผ่าน การยกขันครุมาช่วงระยะหนึ่ง ก็ยังคงมีอาการปวดเมื่อยและอ่อนเพลียเช่นเดิม พ่อและแม่ได้ปรึกษากับญาติโดยป้าของตนแนะนำให้พ่อและแม่พาตนไปที่บ้านของยายจันทร์แก้ว ซึ่งเป็นร่างทรงของ เจ้าพ่อประตุมารแก้วที่อาศัยอยู่เบื้องวัดเมธังกราวาสฯ หมู่บ้านน้ำคือ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง แพร่ ภายหลังพ่อและแม่ตัดสินใจพานำไปบ้านยายจันทร์แก้วพร้อมขึ้นขันเชิญเจ้า ที่มีดอกไม้ รูป และเงินสำหรับใส่ในขันเชิญ 36 บาท โดยขอให้เจ้าตรวจดู เมื่อเจ้านั่งสมาธิตรวจดูจึงได้บอกว่า สาเหตุของการเจ็บป่วยนั้นเป็นเพราะเจ้า ซึ่งมาสถิตอยู่ในบริเวณหลังบ้านของตนชื่อเจ้ากาหลง เนื่องจากอาศัยอยู่บริเวณนี้มาเป็นเวลานานและไม่เคยมีร่างทรงมาก่อน ต้องการให้ตนยอมรับเป็น ร่างทรงให้กับเจ้า การที่ตนสวดมนต์ฝึกทำสมาธิทุกทำให้เจ้ากาหลงต้องการไว้ให้เป็นร่างทรง เพื่อการสร้างบารมี หากต้องการหายจากการเจ็บป่วยต้องยอมเป็นร่างทรงให้กับเจ้ากาหลง เพื่อจะ ได้ช่วยเหลือให้ครอบครัวของตนอยู่ดีมีสุขมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เจ้ากาหลงไม่ทำอันตรายถึงเสีย ชีวิตเพราะเจ้ากาหลงไม่ต้องการทำร้ายเพียงแต่ต้องการร่างกายเพื่อปฏิบัติบุญ ขณะนั้นเพิ่งเริ่ม ทำงานพ่อและแม่ต้องการให้ทำงานเพื่อช่วยส่งเสียให้น้องๆ ได้เรียนหนังสือมากกว่ายอมให้เป็น ร่างทรง เพราะหากเป็นร่างทรงอาจทำงานได้ไม่เต็มที่ เจ้าอาจประทับตลอดเวลาอาจมีปัญหาในที่ งานได้ จึงยังไม่ได้ทำพิธียกขันครุและยอมเป็นร่างทรงให้เจ้ากาหลงแต่ยังคงสวดมนต์และทำสมาธิ อย่างสม่ำเสมอ

หลังแต่งงานจึงปรึกษากับสามีในเรื่องการเจ็บป่วย รวมถึงการไปทำพิธียกขันครุกับครุ ร่างทรงซึ่งสามีไม่ได้ขัดข้องแต่อย่างใด เพราะถือเป็นเรื่องของความเชื่อและความสบายใจของ ตนเอง เพราะสามีมีองค์เจ้าคุ้มครองอยู่เช่นกัน ชื่อ ถายีสิงคำ แม้ไม่ได้เป็นร่างทรงแต่ก็ถือศีลทำบุญ สวดมนต์และทำสมาธิถวายให้เจ้าในทุกวันพระ ได้ปรึกษากับพ่อกับแม่และญาติอีกครั้งในเรื่องที่ ไปทำพิธียกขันครุเพื่อเป็นร่างทรง ป้าของตนยังคงแนะนำให้กลับไปหาเจ้าพ่อประตุมารแก้ว ส่วนน้าของตนแนะนำให้ตนไปหาแม่เฒ่าวันร่างทรงของเจ้าเลียบเมือง ที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านต้นห้า ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ เพราะเคยติดตามยายบัวตองไปรักษาด้วยการแหกและการเป่า และ เคยไปขอโชคจากเจ้าแล้วถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลเลขท้าย 2 ตัว จึงเชื่อว่าอาจช่วยเรื่องรักษา การเจ็บป่วยได้ แต่ในขณะนั้นตนได้เลือกที่ไปหาเจ้าหลวงซึ่งมีร่างทรงชื่อนายสมานซึ่งเป็นร่างทรง ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันกับแม่เฒ่าวัน ตามคำแนะนำของเพื่อนที่ทำงาน ในครั้งแรกได้ชวน สามีให้พาไปส่งแต่ไม่ได้รักษาหรือรับขันกับร่างทรงนั้นเพราะเงินค่ายกขันครุราคาแพง ถึง 999

บาท และยังไม่ได้รวมกับอุปกรณ์ทำขันครู ทำพานบายศรี ใช้ระยะเวลาในการรักษาตามวิธีการของเข้านั้นเป็นเวลานาน ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าตอบแทนในการรักษาอีก 1,999 บาท และในการทำพิธีสำหรับการรักษาต้องถอดเสื้อผ้าด้วย ทำให้ไม่สะดวกที่จะรักษาด้วยเพราะร่างทรงเป็นผู้ชาย จึงไม่กลับไปหาร่างทรงและเจ้าของคันั้นอีก จนกระทั่งอายุ 33 ปีได้เดินทางไปที่ จังหวัดสระบุรี พร้อมกับสามี ตามคำชวนของนางลำดวน เพื่อนที่ทำงานในแผนกแม่บ้านของโรงพยาบาลประจำ จังหวัดสระบุรี ซึ่งได้บอกว่าเจ้าท่านเก่งสามารถช่วยเหลือให้หายจากการเจ็บป่วยได้ และเคยพาเพื่อนที่ทำงานพามาเสริมสวยและตรวจดวงชะตากับเจ้าด้วย จากนั้นจึงขอให้เพื่อนพาตนและสามี พาไปบ้านของคนชื่อ สี่มา ซึ่งเป็นร่างทรงของหลวงปู่แหวน มีอาชีพเป็นช่างเสริมสวยเปิดร้านอยู่ ใกล้โรงพยาบาล เมื่อได้พบและพูดคุยพร้อมกับเล่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกเลื่อมใสที่ร่างทรงมีกิริยานุ่มนวล สงบ นุ่มนวลด้วยผ้าขาวและนับถือหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ เช่นเดียวกับตนภายหลังได้ตัดสินใจทำพิธียกขันครูเพื่อยอมรับเป็นร่างทรงให้กับเจ้ากาหลง เพราะคิดว่าถึงเวลาแล้วที่คงต้องยอมรับเป็นร่างทรงของเจ้าเสียที อีกทั้งสามีก็ไม่ได้ขัดแย้งในสิ่งที่ตนเองกำลังตัดสินใจด้วย โดยมีร่างทรงชื่อสี่มาเป็นผู้ทำพิธียกขันครูให้ เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2527

ในการเตรียมขันครูและพานบายศรีสำหรับพิธียกขันครูของเจ้ากาหลงนั้น เจ้ากาหลงเป็นผู้กำหนดและเข้าทรงเพื่อให้ตนผู้เตรียมและทำขันครูด้วยตนเอง โดยมีสามีเป็นผู้ช่วยในการเตรียมสิ่งของในการทำขันครูและมีครูร่างทรงสี่มาเป็นผู้ให้คำแนะนำในการทำบายศรีและแนะนำการแหล่งซื้ออุปกรณ์ในการทำขันครู โดยใช้เวลาเตรียมอุปกรณ์ในการทำขันครู 3 วัน ซึ่งประกอบด้วย หมาก พลุ ดอกไม้สีขาว รูป เทียน อย่างละ 108 พานเงิน พานทอง ถาดสแตนเลส ดอกบัวเงิน ดอกบัวทอง รูปเงิน รูปทอง เทียนเงิน เทียนทอง ใบคำ ใบขนุน ใบแก้ว ใบนาก ใบเงิน ใบทอง ใบมะกรูด กล้วยาเผก ใบทับทิม ใบพุทธรักษา ส้ม มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว้า แอปเปิ้ล และสับปะรด ขนมน้ำไทยมงคล อย่างละ 9 ผ้าขาว ผ้าแดง และ เงินจำนวน 139 บาท ในวันทำพิธียกขันครูของเจ้ากาหลง มีสามี ลำดวนและครูร่างทรงสี่มาเท่านั้นที่ร่วมงาน หลังจากเสร็จพิธียกขันครูแล้วขันครูและบายศรีปากชามจะถูกนำไปถวายที่วัดทองพุ่มพวงที่อยู่ในตัวอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดยไม่ได้นำกลับมาที่จังหวัดแพร่ เพราะเลื่อมใสต่อวัดแห่งนี้เพราะเคยมาไหว้พระที่นี้พร้อมกับสามีหลายครั้งที่มาเยี่ยมญาติที่จังหวัดสระบุรี สำหรับขันครูของเจ้ากาหลงนั้นต้องเปลี่ยนและทำใหม่ ทุกปี ปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการเสริมบารมีให้กับเจ้ากาหลงโดยเปลี่ยนตรงกับวันที่ทำพิธียกขันครูในครั้งแรกคือวันที่ 9 เมษายนของทุกปี น้าอุไรอธิบายเพิ่มเติมว่า การเป็นร่างทรงเริ่มต้นขึ้นภายหลังผ่านพิธียกขันครูไปแล้ว ขันครูก็ถือเป็นสิ่งแทนตัวเจ้า เป็นที่รวมสรรพวิชาที่เจ้าจะมีไว้เพื่อคุ้มครองร่างทรง เป็นที่ที่เจ้าจะสถิตอยู่หากไม่มีการทำพิธีทรงเจ้า แม้ขันครูที่ทำเพื่อใช้ในพิธียกขันครูจะไม่

ได้อยู่ที่บ้าน แต่ก็มีมีการเปลี่ยนและทำขึ้นใหม่ทุกปีตามที่เจ้ากำหนด ส่วนเครื่องใช้ที่มีในขันเชิญก็เป็นสิ่งที่เจ้ากำหนด โดยที่ตัวร่างทรงจะต้องเตรียมสิ่งของตามนั้น

สำหรับเครื่องใช้ที่มีในการประกอบพิธีของเจ้ากาหลง ได้แก่ขันเชิญ สำหรับขันเชิญของเจ้ากาหลงใช้ขันโตก ภายในขันเชิญมีรูป 1 ห่อเล็ก ดอกไม้ขาว น้ำส้มป่อย และเงินที่ใส่ในขันเชิญจำนวน 139 บาท ส่วนเครื่องใช้ที่มีในบริเวณที่เจ้าประทับทรง มีเบาะรองนั่ง สายสิญจน์ เมี่ยง บุหรี่ ไฟแช็ค น้ำดื่ม กระจก ปากกา

เครื่องแต่งกายของเจ้ากาหลงนั้น ประกอบด้วย ผ้าโพกศีรษะ ผ้าคาดเอว ผ้าคล้องคอ ผ้านุ่งโสร่ง เจ้ากาหลงมีชุดที่ใส่สำหรับอยู่ที่บ้านเมื่อมีผู้มาพบเจ้าที่บ้าน และชุดสำหรับใส่ไปงานเลี้ยงครูที่ตนจัดหรือพิธีเลี้ยงครูประจำปีที่ร่างทรงอื่นจัดขึ้น หากอยู่ที่บ้านเจ้ากาหลงสวมเสื้อผ้าน้ำสีขาวและนุ่งผ้าชั้นสีขาวและสวมผ้าคล้องคอสีเหลือง หากต้องไปงานเลี้ยงครูหรือพิธีเลี้ยงครูประจำปีที่ร่างทรงอื่นจัด เจ้ากาหลงมักเตรียม ไป 2 ชุด คือชุดผ้าโพกศีรษะสีแดง เสื้อผ้าน้ำลายตารางสีแดง ผ้าคาดเอวสีขาว ผ้าคล้องคอสีขาว ผ้านุ่งโสร่งผ้ายลายตารางสีแดง ส่วนอีกชุดเป็นเสื้อผ้าน้ำสีเหลือง กางเกงขาขาวสีเหลือง และมีผ้าคล้องคอสีขาว น้ำอุไรอธิบายเพิ่มเติมว่าเมื่อมีการเชิญเจ้ามาเข้าทรง น้ำจะต้องเตรียมเสื้อ ผ้านุ่งโสร่งให้กับเจ้าเสมอ เพราะถ้าเจ้ามาเข้าทรงแล้วไม่มีเครื่องแต่งกายของเจ้าก็อาจทำให้ผู้ที่มาพบเจ้า หรือมารับบริการจากเจ้าไม่เชื่อถือว่ามิเจ้ามาเข้าทรงจริง

สิ่งที่ต้องทำในฐานะของร่างทรงคือการทำพิธีทรงเจ้า เจ้ากาหลงนั้นสามารถเข้าได้ตลอดเวลาแม้ไม่มีผู้ให้บริการมาขอพบ สามารถทำพิธีทรงเจ้าได้เกือบทุกวัน ยกเว้นวันพุธและวันพระ รวมทั้งช่วงเข้าพรรษาที่เจ้าไม่เข้าทรง หากมีผู้มาพบเจ้านั้นจะเป็นคนเตรียมอุปกรณ์และเครื่องใช้ของเจ้าด้วยตัวเอง หลังจากทราบความต้องการของผู้มาพบเจ้าเรียบร้อยแล้ว น้ำอุไรจึงสรุปเพื่อบอกให้เจ้ากาหลงรับทราบและมาเข้าทรง จากนั้นเตรียมขันเชิญเจ้าที่เตรียมไว้โดยให้ผู้มาขอพบเจ้าใส่เงินในขันเชิญ จำนวน 139 บาท

เมื่อเจ้ามาเข้าทรงแล้ว เจ้าใช้น้ำส้มป่อยในขันเชิญลูบหน้า หยิบผ้าชั้นสีขาวมาสวม แล้วนำผ้าคาดเอวมาคาดและผูกให้เรียบร้อย สวมเสื้อผ้าน้ำสีขาวทับ โดยทั้งหมดเป็นการสวมทับเสื้อผ้าที่สวมใส่อยู่ก่อนนั้น พร้อมกับสอบถามผู้ให้บริการว่าเป็นใคร มาจากไหน และต้องการอะไรสำหรับเจ้ากาหลงนั้นหากผู้ให้บริการพูดคุยกับผู้ที่มาพบเจ้าด้วยภาษาคำเมืองเหนือ หรือ “อุ้มเมือง” เจ้าจะพูดภาษาคำเมืองเหนือด้วย แต่หากผู้ให้บริการพูดภาษากลาง เจ้าจะพูดภาษากลางด้วยเช่นกัน มีบางครั้งที่เจ้ากาหลงจะพูดเป็น “ภาษาเทพ” หากผู้ให้บริการไม่เข้าใจ เจ้ากาหลงจะพูดอธิบายเองว่าคืออะไร หลังจากผู้ให้บริการแจ้งรู้ระดับกับเจ้าเรียบร้อยแล้ว เจ้าจึงลดยทรง (ออกจากการเข้าทรง)

ยกมือขึ้นพนมจบศีรษะพร้อมหลับตาและอุบหน้่อีก 1 ครั้ง แล้วถอดเสื้อ คลายผ้ามัดเอว และถอดผ้าขึ้นออกตามลำดับ ภายหลังที่เจ้าลอยทรงไปแล้ว คนจัดการพับและนำเครื่องแต่งตัวของเจ้าไปเก็บไว้ตามเดิมด้วยตนเองโดยไม่มีกำลังหรือญาติมาช่วยเตรียมขันเชิญและเครื่องแต่งตัวของเจ้า

ในระยะแรกที่เป็นร่างทรงนั้น ได้ปฏิบัติตนตามที่ครูร่างทรงสั่งมาได้นะหน้าที่เป็นเรื่องการสวดมนต์ไหว้พระและทำสมาธิทุกวัน ถือศีล 5 และทำบุญทุกวันพระ อุทิศให้เจ้าเพื่อให้เจ้าได้นำเอาโชคลาภมาให้ น้ำอุไรเล่าว่าไม่มีปัญหาในการปฏิบัติเพราะเคยได้ปฏิบัติสิ่งเหล่านี้มาก่อน จึงไม่รู้สึกลำบากหรือต้องฝืนใจแต่อย่างใด โดยในตอนเช้าก่อนไปทำงานต้องชงชาและถวายอาหารหรือผลไม้ให้เจ้าที่บนหิ้งเจ้ารวมถึงเตรียมอาหารให้ลูกและสามี สามีมีหน้าที่ส่งลูกไปโรงเรียน ในตอนเย็นหลังรับประทานอาหารแล้วสามีช่วยดูแลลูกเรื่องการบ้าน ตนเองนั้นปลื้มตัวมาสวดมนต์ทำสมาธิที่หน้าหิ้งเจ้า หากตรงกับวันพระสามีจะมาร่วมสวดมนต์ ทำสมาธิพร้อมกับตนด้วย ภายหลังที่ดูแลเรื่องการบ้านของลูกเรียบร้อย สำหรับรูปภาพพระเกจิอาจารย์และรูปปั้นขององค์เจ้าที่บูชาไว้บนหิ้งที่บ้านทั้งหมด รวมทั้งเสื้อและผ้าถุงของเจ้า ตนและสามีหามานูชากันเองโดยไม่มีใครนำมาถวายให้กับเจ้า

หลังจากเป็นร่างทรงต่อมาอีก 5 ปี สามีเสียชีวิตกระทันหันด้วยโรคหัวใจวาย ทำให้ครอบครัวในขณะนั้นลำบากมาก และกังวลในเรื่องการเรียนของลูกทั้งสองคน เนื่องจากตนได้ลาออกจากงานมานานแล้วมีรายได้หลักจากสามีเท่านั้น แต่ได้รับความช่วยเหลือทั้งจากญาติทางฝ่ายของตนและญาติทางฝ่ายของสามีในส่วนของการใช้จ่ายในเรื่องการเรียนของลูกทั้งสอง ทำให้ครอบครัวของตนในขณะนั้นไม่ลำบากมากนัก บางครั้งตนได้รับโชคลาภโดยถูกหวยได้ดินรางวัลเลขท้าย 2 ตัว หลายครั้ง ทำให้มีเงินมาจุนเจือครอบครัวได้บ้างแม้จำนวนเงินไม่มากนัก

ปัจจุบันเป็นร่างทรงของเจ้ากาหลงมาเป็นเวลา 17 ปี แต่ละวันมักเจอผู้มาพบเจ้าอยู่ที่บ้านลูกทั้ง 2 คน ก็ได้ทำงานและให้เงินส่งให้ใช้ทุกเดือนรวมกัน 2,500 บาท นอกจากนี้มีรายได้ที่มาจากความเป็นร่างทรงที่ทำพิธีตั้งศาลพระภูมิหรือตั้งหอผีปู่ย่า ครั้งละ 1,999 บาท ดิดทองลงนะหน้าทอง ครั้งละ 199 บาท หากมีใครมาขอให้เป็นครูร่างทรงทำพิธียกขันครูก็จะคิดค่าครู 336 บาท ส่วนการรับจ้างทำขันครูหรือพานบายศรีที่ใช้ในพิธียกขันครู ตนคิดค่าอุปกรณ์ที่ต้องใช้ เช่น ใบตอง ดอกไม้ โอเอซิส เข็มหมุด รวมทั้งค่าแรงด้วยเป็นเงิน 1,999 บาท น้ำอุไรเล่าว่าเมื่อไม่นานมานี้ สุดาภรรยาของหนานแดง ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านทำงานเป็นตัวแทนขายเครื่องสำอางมียศทิน มาขอให้เจ้ากาหลงดิดทองลงนะหน้าทองให้ เพื่อจะได้ช่วยพูดให้ลูกค้าซื้อสินค้ามากๆ โดยมาขึ้นขันเชิญกับเจ้ากาหลงไว้ 139 บาท เพื่อทำการดิดทองลงนะหน้าทอง 199 บาท ภายหลังที่สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ เนื่องจากสามารถหาลูกค้าที่จะมาซื้อสินค้าได้เพิ่มขึ้นและมีลูกค้าสมัครเป็นสาวมียศทินเพิ่ม

ขึ้นด้วยจึงนำผ้านุ่งโสร่งมาถวายเจ้า 1 ผืน และนำเงินมาถวายเจ้าอีก 500 บาท นอกจากนี้ยังมีน้องเป็ด ลูกสาวของพินิมเป็นคนในหมู่บ้านและทำงานเย็บผ้าอยู่ที่บ้าน มาขอให้เจ้ากาหลงช่วยเรื่องการสอบเข้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งได้มาขึ้นขันเชิญไว้กับเจ้ากาหลง 139 บาท ภายหลังที่สอบเข้าเรียนต่อได้แล้ว ทั้งพินิมและน้องเป็ดได้นำอาหาร ผลไม้ และถวายผ้าโสร่งพร้อมกับเงินอีก 500 บาท ให้กับเจ้ากาหลง สำหรับเงินที่ได้จากการทำพิธีทรงเจ้านั้น ได้แบ่งไว้ 2 ส่วน คือส่วนหนึ่งเป็นส่วนที่เจ้ากาหลงนำไปใช้ในกิจของเจ้า เช่นมีร่างทรงมาช่วย(เชิญ) ให้ไปร่วมพิธีเลี้ยงครูหรืองานบูชาครูประจำปี หรือเจ้าอาจกำหนดให้นำไปทำบุญในนามของเจ้า อีกส่วนหนึ่งแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวและค่าใช้จ่ายภายในบ้าน รวมทั้งแบ่งสำหรับซื้อดอกไม้ ธูป เทียนสำหรับบูชาที่หิ้งพระและหิ้งเจ้าด้วย นอกจากนี้การตั้งศาลพระภูมิ ตั้งหอผีปู่ย่า การติดทองลงนะหน้าทอง รับจ้างให้ทำพานบายศรีสำหรับใช้ในงานพิธียกขันครู งานบวช หรืองานแต่งงานนั้น มักมีไม่บ่อยครั้งนัก พิธีดังกล่าวมักมีในช่วงเมษายน-มิถุนายน บางครั้งก็ไม่มีการรับจ้างแบบเหมาทำเพียงคนเดียว แต่มักจะขอให้ไปช่วยทำแล้วแบ่งค่าเสียเวลาให้ โดยแล้วแต่ผู้ที่ไว้वानจะแบ่งให้ เช่น เคยไปช่วยทำอาหารที่ใช้ในงานพิธีเช่นสรวงบูชาครูประจำปีที่บ้านดิดจัน ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2543 ที่ผ่าน มา โดยได้รับการขอร้องจากป้าชวนชม ซึ่งเป็นกำลังของพระแม่ศรีอุมาเทวีที่มีป้าดิดเป็นร่างทรง โดยได้รับค่าแรงที่ไปช่วยทำอาหารเป็นเงิน 100 บาท ดังนั้นรายได้หลักที่มีสำหรับใช้จ่ายภายในบ้านจึงได้จากเงินที่ถูกๆส่งมาให้และจากการขายผักผลไม้ในสวนเท่านั้น และการถูกรางวัลเลขท้าย 2 ตัว จากการซื้อหวยได้ดินในบางครั้ง นอกจากนี้มีการกู้เงินจากธนาคารและจากสหกรณ์การเกษตรบ้างในบางครั้งเพื่อเก็บไว้เป็นทุนสะสมไว้ใช้สอยในยามจำเป็น เช่น ในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายนเป็นช่วงเดือนที่มีค่าใช้จ่ายสูง ที่จะต้องใช้สำหรับในงานเลี้ยงครูที่นำต้องจัดทุกปีแม้จะไม่ได้จัดเป็นงานใหญ่ รวมทั้งหากมีร่างทรงมาช่วยให้ไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นจัดก็จะต้องใช้เงินในการร่วมทำบุญด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องมีการเก็บสะสมเงินไว้เพื่อสำหรับใช้ในงานดังกล่าว

สำหรับงานเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรวงบูชาครูประจำปีของเจ้ากาหลงที่จัดขึ้นนั้น ได้เลือกจัดงานเลี้ยงครูในวันที่ 9 เมษายนของทุกปี เพราะมีความเชื่อส่วนตัวว่า เลข 9 เป็นเลขมงคล หากทำพิธีเลี้ยงครูตรงกับวันนี้จะส่งผลดีให้กับคนและครอบครัว เมื่อครั้งที่สามียังมีชีวิตอยู่ ทั้งคนและสามีได้ช่วยกันจัดเตรียมอาหารคาว ซึ่งเป็นอาหารเจ ของหวาน ผลไม้ น้ำหวานและน้ำชา จัดใส่ถาดแล้วถวายวางไว้ที่หิ้งเจ้า จากนั้นสวดมนต์และเชิญเจ้ามาเข้าทรงเพื่อให้พรพร้อมมารับเครื่องสังเวยที่ถวาย สามีและลูกอยู่ในบริเวณที่ทำพิธีด้วย ในการเตรียมสิ่งของในวันเลี้ยงครูนั้นในระยะ 4-5 ปีที่เป็นร่างทรงมานั้น คนไม่ได้เชิญร่างทรงอื่นที่อยู่นอกหมู่บ้านมาร่วมงานด้วยเพราะยังไม่รู้จักใคร

ส่วนร่างทรงที่อยู่ในหมู่บ้าน เช่น ขายบัวตอง ส่วน ป้ายพาลุงบุญ ป้าวดี ขณะนั้นทั้ง 3 คนนี้ยังไม่ได้เป็นร่างทรง คนรู้จักเมื่อรู้ว่าเป็นร่างทรงแล้ว ส่วนสงกรานต์นั้นยังเป็นเด็กและยังไม่ได้เป็นร่างทรง โดยเพิ่งรู้จักกันเมื่อปี พ.ศ. 2540 ได้เชิญให้มาร่วมงานเลี้ยงครูของเจ้ากาหลงที่ตนจัดขึ้นเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมาด้วยเช่นกัน โดยทั้ง 5 คน ได้ร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูที่ตนจัด คนละ 50 บาท ส่วนญาติเพียงแต่บอกให้รู้เท่านั้นว่าจะเลี้ยงครูจะมาร่วมงานหรือไม่ก็ได้ เพราะไม่ได้จัดงานเลี้ยงใหญ่ หากเชิญร่างทรงมาร่วมงานด้วยมากก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก เนื่องจากการจัดงานเลี้ยงครูหากจัดใหญ่มากสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ทั้งในส่วนของ อาหาร เครื่องดื่ม เช่าอุปกรณ์ เช่น เต็นท์ เสื้อ โต๊ะและเก้าอี้พับ ต้องมีการจ้างวงดนตรีให้มาเล่นดนตรีในงานด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ร่างทรงแล้วแต่ละคนมักจัดงานเลี้ยงครูอย่างเรียบง่ายเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย

สำหรับงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่นๆ น้ำอุไรเล่าว่าหากไม่ได้รับสวดดอกหรือบัตรเชิญมาช่วย(เชิญ)ก็ไม่สามารถที่ไปร่วมงานได้ หากไปร่วมงานโดยไม่ได้รับการช่วยถือว่าผิดธรรมเนียม แต่ถ้าหากได้รับมาแล้วมักไปร่วมงานเสมอ ถือเป็นกาให้เกียรติกัน เพราะเมื่อไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นจัดแล้ว หากมีงานเลี้ยงครูที่เรารับจัดขึ้น เขาก็จะต้องมาร่วมงานเลี้ยงด้วย ซึ่งแต่ละครั้งที่ได้รับการช่วยนั้นตนได้ร่วมทำบุญสำหรับงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นจัด งานละ 50 บาท เช่นงานเลี้ยงครูที่จัดขึ้นที่บ้านของ ขายบัวตอง ป้ายพาลุงบุญ ป้าวดี และสงกรานต์ ตนร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครู งานละ 50 บาท แต่หากไม่สามารถร่วมทำบุญเป็นเงินได้ ก็ไปช่วยเจ้าภาพทำพานบายศรีที่ใช้ในงานเลี้ยงครู หรืออาจช่วยเจ้าภาพทำอาหารสำหรับรับแขกที่มาร่วมงาน นอกจากนี้ยังนำเอาใบตอง กกล้วย ดอกกรัก ที่ปลูกไว้ในสวนมาช่วยทำบุญกับเจ้าภาพด้วย ตนเคยได้ไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงในหมู่บ้านด้วย เช่น สงกรานต์ ป้าวดี ส่วนงานเลี้ยงครูที่จัดที่บ้านของขายบัวตอง ลุงบุญและป้ายพานั้น ตนไม่ได้ไปร่วมงานทุกปีแต่ร่วมทำบุญเป็นเงินแทน บางครั้งนำผลไม้จากสวนไปถวายให้เจ้าแทนการทำบุญด้วยเงิน งานใดที่ตนได้รับการช่วยจึงต้องเตรียมเสื้อและผ้าถุงของเจ้าไปด้วย เพราะเจ้าอาจเข้าทรงเพื่อร่วมฟ้อนกับองค์เจ้าซึ่งเป็นเจ้าภาพของงานและองค์เจ้าอื่นๆ ที่มาร่วมงานได้เสมอ ส่วนงานเลี้ยงครูที่อยู่นอกหมู่บ้านนั้นไม่ได้รู้จักร่างทรงมากนัก เคยไปร่วมงานของร่างทรงที่หมู่บ้านใหม่และหมู่บ้านทุ่งกวาว ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ และที่หมู่บ้านฮ้อย ตำบลแม่หล้า อำเภอเมืองแพร่ ต้องนั่งรถโดยสารไปเอง น้ำอุไรเล่าว่าได้มีโอกาสไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นที่อยู่ต่างหมู่บ้านจัดขึ้น เนื่องจากได้มาร่วมงานเลี้ยงครูที่สงกรานต์จัดขึ้นและติดตามสงกรานต์ไปร่วมงานเลี้ยงครูอื่นๆ ในปีที่ผ่านมา แม้ไม่รู้จักกับร่างทรงดังกล่าวมาก่อนแต่ก็ได้ร่วมทำบุญในงานเลี้ยงครูของร่างที่สงกรานต์ได้พาไปด้วย 30 บาท ขณะนี้ยังไม่รู้จักร่างทรงที่อยู่ต่างหมู่บ้านมากนัก ส่วนงานเลี้ยงครูที่บ้านครูสีมาที่อยู่จังหวัดสระบุรี แม้ไม่ได้ไปร่วม

งานเพราะเนื่องจากอยู่ใกล้ก็ได้ซื้อผ้าพาดบ่าส่งไปให้ครูสีมา บางปีก็ส่งผ้านุ่งโสร่งให้ทางไปรษณีย์ ร้างทรงที่มาในงานเลี้ยงครู มักไม่ลืมที่จะช่วยร้างทรงคนอื่นให้ไปงานเลี้ยงครูของแต่ละคนที่จัดขึ้น ด้วย งานเลี้ยงครูจัดกันมากในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายนของทุกปีอีกทั้งโดยส่วนใหญ่ร้างทรงมักมาเจอกันในงานเลี้ยงครูที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ดังนั้นร้างทรงจึงเลือกที่จะมาช่วยกันในงานเลี้ยงครูเพราะสะดวกกว่าไปช่วยถึงที่บ้าน แต่หากได้รับการช่วย(เชิญ)มากก็จะยิ่งเสียค่าใช้จ่ายมากตามไปด้วยเช่นกัน

ผู้ใช้บริการ

6. สาย อุดมวงศ์

ยายสาย อายุ 74 ปี เป็นชาวบ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย สามียายสาย ลูกชาย 2 คนและลูกสาว 3 คน พ่อและแม่มีอาชีพทำนา ฐานะยากจนแต่พี่น้องทั้ง 8 คนได้มีโอกาสเรียนหนังสือจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนประจำหมู่บ้าน แต่งงานเมื่ออายุ 22 ปี ตนและสามียมีอาชีพทำนา ช่วยกันปลูกผักสวนครัว เช่นต้นหอม ผักชี มะเขือเทศ มะเขือเปราะ แตงกวา ขูดบ้อเลี้ยงกิ้งฟอย แล้วนำไปขายที่ตลาดในหมู่บ้าน นอกจากนี้สามียังรับจ้างถางหญ้าและรับจ้างไถนาให้กับเพื่อนบ้าน จนกระทั่งอายุ 46 ปี จึงหยุดทำนาและให้ลูกๆรับผิดชอบเรื่องทำนาต่อไป จากนั้นได้เปิดร้านขายของชำโดยใช้บริเวณบ้านเป็นร้านขายของโดยให้ลูกชายคนสุดท้องและสะใภ้ช่วยกันดูแลร้าน แต่เปิดร้านได้ระยะหนึ่งต้องปิดร้าน เพราะมีเพื่อนบ้านเปิดร้านขายของเช่นเดียวกันหลายร้าน ทำให้ขายของได้น้อยและขาดทุน ปัจจุบันสามียเสียชีวิตแล้ว ยายสายอาศัยอยู่กับครอบครัวของลูกชายคนสุดท้องส่วนลูกคนอื่นๆได้แยกตัวไปสร้างครอบครัวในต่างจังหวัด แต่ลูกทุกคนยังคงส่งเงินให้ใช้รวมกัน 2,000 บาท ทุกเดือน

หน้าที่ประจำวันคือดูแลบ้าน ดูแลหลาน และรับจ้างทำเครื่องบูชาที่ใช้สำหรับประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อยู่กับบ้าน เช่น เครื่องบูชาสำหรับทำพิธีสังเคราะห์ เครื่องบูชาสำหรับทำพิธีส่งแถม เครื่องบูชาสำหรับทำพิธีสืบชะตา เครื่องบูชาท้าวทั้งสี่ เครื่องบูชาเทียน เครื่องบูชาข้าว หากเพื่อนบ้านหรือคนรู้จักมีงานบุญ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น มาขอให้ช่วยจัดเตรียมเครื่องบูชาให้ในกรณีที่เจ้าภาพสามารถทำเครื่องบูชาเองได้แต่ต้องการผู้ช่วย ก็จะมาช่วยโดยไม่คิดค่าแรงเพราะถือเป็นการทำบุญที่ไม่เกี่ยวกับการว่าจ้าง ยายสายเล่าว่าเดิมการทำเครื่องบูชาที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม เป็นหน้าที่ของพ่ออาจารย์ผู้ประกอบพิธีกรรมในหมู่บ้าน เพราะเป็นคนที่มีความชำนาญและแม่นยำในการเตรียมอุปกรณ์ แต่แม่บ้านก็สามารถเป็นผู้เตรียมและทำเครื่องบูชาเองได้โดยการสอบถามและจดจำมาจากพ่ออาจารย์แล้วนำมาทำเอง เช่นเครื่องบูชาท้าว

ทั้งสี่ หรือ เครื่องบูชาข้าว ซึ่งจะทำในวันที่ 16 เมษายน ของทุกปี เพื่อเป็นสิริมงคลกับครอบครัว สำหรับคนนั้นเริ่มฝึกฝนจากการเป็นผู้ช่วยยายและแม่ทำงานชานาญ และรับจ้างทำเครื่องบูชามาเป็น อาชีพ 12 ปี สำหรับผู้อาวุโสที่เคยทำเครื่องบูชามาก่อน เช่น แม่เฒ่าไข่ แม่เฒ่าทอง แม่เฒ่าปี พ่อเฒ่าจา แต่เนื่องจากมีอายุมากและสุขภาพไม่แข็งแรงจึงเลิกทำ ขณะนี้มีตน พ่ออาจารย์เที่ยงและ ภรรยา ที่ยังรับทำเครื่องบูชาต่างๆอยู่ หากมีผู้มาว่าจ้างให้ทำเครื่องบูชาจำนวนมาก ก็จะขอให้ ป้าหนิด ป้าพร ป้าจัน มาช่วยทำและแบ่งค่าแรงตามความเหมาะสม โดยคิดค่าจ้างเช่นเครื่องบูชา สำหรับทำพิธีสืบชะตา ชุดละ 700 บาท เครื่องบูชาสำหรับทำพิธีส่งเคราะห์ เครื่องบูชาสำหรับทำ พิธีส่งแดน เครื่องบูชาเทียน และเครื่องบูชาข้าว ชุดละ 50 บาท ส่วนเครื่องบูชาท้าวทั้งสี่ ชุดละ 25 บาท แม้รายได้จากการรับจ้างทำเครื่องบูชาไม่แน่นอนนัก แต่ร่างกายยังแข็งแรงอยู่ หากสามารถ ทำงานเล็กๆน้อยๆภายในบ้านได้ก็ไม่ทำให้ตนรู้สึกเบื่อและเหงาที่ลูกและหลานต่างไปทำงานและ ไปโรงเรียนในช่วงกลางวัน

ในเรื่องความเชื่อของคนในหมู่บ้านนั้นยายสายเล่าว่าส่วนใหญ่แม่จะนับถือพุทธ ไปวัด ทำบุญ แต่ยังมีความเชื่อเรื่องผิอยู่มาก หากใครถูกผีร้ายทำร้าย ผีตก ให้ต้องเจ็บป่วยก็ต้องไปหาคนที่ มีวิชาหรือมีวิธีในการแก้ไขให้ ใครที่นับถือผีปู่ย่าและถ้าผีปู่ย่ามีร่างทรงก็จะให้ร่างทรงทำพิธีเชิญ ผีปู่ย่ามาเข้าทรงเพื่อทำพิธีช่วยเหลือ บางคนดูตำราหรือได้รับการทำนายว่ามีเคราะห์ก็มาขอให้ตน ทำเครื่องบูชาให้และนำไปให้พ่ออาจารย์ทำพิธีส่งเคราะห์ (สะเดาะเคราะห์) สำหรับตนเองนั้น เชื่อถือและนับถือทุกอย่างเมื่อถึงวันพระก็ไปทำบุญฟังเทศน์ที่วัด เรื่องของโยเรตนก็ไปรับพระมา ด้วยและยังไปร่วมกิจกรรมกลุ่มที่ศูนย์โยเรประจำจังหวัดเป็นประจำทุกสัปดาห์ทุกสัปดาห์ ส่วน เรื่องผีเรื่องเจ้าตนก็นับถือ โดยถือว่าทุกอย่างที่ตนเองนับถือเป็นสิ่งที่ดีทั้งสิ้นจึงไม่เลือกปฏิบัติเพียง อย่างใดอย่างหนึ่ง สมัยนั้นในหมู่บ้านมีร่างทรงหลายคน ผู้เฒ่าผู้แก่รุ่นก่อนๆหากมีเรื่องอะไรก็มัก ไปหาร่างทรงไปหาเจ้าให้เจ้าช่วยเหลือ ที่ตนจำได้ก็จะมีที่บ้านของแม่เลี้ยงเขียว แม่เลี้ยงจิ้น แม่เลี้ยง เขียวเป็นร่างทรงของเจ้าเมืองแก่น แม่เลี้ยงจิ้นเป็นร่างทรงของเจ้าผ้ามื้อกับเจ้ากุมภภัณฑ์ ซึ่งจัดใน ช่วงเทศกาลสงกรานต์หรือช่วงปีใหม่เมือง หรือช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่บ้านแม่เลี้ยงก็จะทำผาม (ประรำพิธี) สำหรับให้ร่างทรงได้ใช้เป็นที่พักผ่อนรำ ซึ่งตนยังได้มีโอกาสได้เห็นเพราะแม่เฒ่าพาตน ไปดูพวกเขาพักผ่อน แต่หลังจากแม่เลี้ยงจิ้น แม่เลี้ยงเขียวเสียชีวิต ก็ไม่เห็นมีลูกหลานและญาติพี่น้องของแม่เลี้ยงมารับการสืบทอดเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าต่อ จึงไม่มีร่างทรงและไม่มีการจัดงาน พ่อนผีในกลุ่มตระกูลของแม่เลี้ยงจิ้น แม่เลี้ยงเขียวอีก

ขณะนี้ในหมู่บ้านก็มีร่างทรงหลายคนที่ตนรู้จัก เช่น ป้ายุพาที่เป็นร่างทรงของเจ้าคำเชียง ซึ่งเป็นผีขุนน้ำ ยายบัวทองเป็นร่างทรงของเจ้ากัณหาะออกบ่องซึ่งเป็นผีปู่ย่า ลุงบุญเป็นร่างทรงของ

เจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวซึ่งเป็นผีเจ้าบ้านของหมู่บ้านหรืออุไรที่เป็นร่างทรงของเจ้ากาหลง เป็นต้น เมื่อครั้งที่ยายบัวต้องทำพิธียกขันครูยอมรับเป็นร่างทรงของผีเจ้าบ้านก็ได้ไปร่วมงานด้วยเพราะเป็นคนรู้จักกันและได้รับเชิญให้ไปร่วมงาน เมื่อเจ้าเข้าทรงในช่วงแรกๆ เนื่องจากตนได้ไปแวะเยี่ยมเยือนหลายครั้ง จึงมีการเชิญให้เข้ามาเข้าทรงหลายครั้งเพื่อพูดคุยซักถามเรื่องประวัติความเป็นมาของเจ้าและเรื่องในอดีตที่เกี่ยวกับชุมชน เมื่อไปหาเจ้าหลายครั้งก็มักจะนำเมี่ยงทั้งรสเปรี้ยวและเมี่ยงรสหวานหรือบุหรี่ยี่โย (บุหรี่ที่ใช้ใบตองแห้งพันรอบขาเส้นที่คนสมัยก่อนนิยมใช้สูบ) ที่ตนทำเองมาฝากเจ้า รวมถึงได้มีส่วนในเรื่องการเลี้ยงผีเจ้าบ้านที่คงเจ้าบ้าน ซึ่งขณะนั้นตนก็มีหน้าที่ในการเก็บเงินลูกบ้านในการนำเงินที่ได้ไปซื้อสิ่งของและอาหารสำหรับใช้ในวันเลี้ยงผี ภายหลังเสร็จพิธีอาหารที่ใช้ในพิธีก็ได้มีการแบ่งปันให้กับหมู่เครือญาติของยายบัวต้องรวมทั้งคนด้วย และนอกจากนี้ก็ได้รับเงินที่เจ้าได้แบ่งให้เนื่องจากเป็นธุระให้กับเจ้าโดยได้ 200 บาท ส่วนเงินที่ตนได้รับมาจากการการที่ผีเจ้าบ้านในขณะที่เข้าทรงนั้น ได้แบ่งเงินที่เหลือเงินที่ชาวบ้านมาร่วมทำบุญกับเจ้าหลังคาเรือนละ 10 บาท ซึ่งเป็นเงินที่เหลือจากเสร็จงานแล้ว เมื่อเจ้าเลือกถุงบุญเป็นร่างทรงตนก็ติดตามมาเป็น “กำลัง” ของเจ้า (ผู้อำนวยความสะดวกแก่เจ้า) เช่นเดิม ขณะที่ถุงบุญมีอาการเจ็บป่วยจนกระทั่งคนในหมู่บ้านเชื่อว่าถุงบุญเป็นโรคประสาธต ตนได้แนะนำให้ไปบ้านยายบัวต้องซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้ากัณฑ์ออกบ่อง ด้วยเห็นว่าเป็นร่างทรงและอาศัยที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความเจ็บป่วยและสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ถุงบุญบอกกับตนว่าไม่สนใจเรื่องเข้าทรงและไม่ต้องการไปหาร่างทรงหรือไปหาเจ้า เพราะไม่เชื่อว่าเจ้าจะช่วยเหลือได้เกรงว่าจะถูกหลอกให้เสียเงิน ส่วนภรรยาและลูกต่างเชื่อว่าเป็นเพราะความเครียดจากเรื่องงาน ตนจึงไม่ได้พูดคุยในเรื่องดังกล่าวอีกจนกระทั่งถุงบุญมาบอกกับตนว่าจะยอมเป็นร่างทรงของผีเจ้าบ้าน เพราะอยากให้หายจากการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ และตนก็ได้ไปร่วมงานพิธียกขันครูที่บ้านถุงบุญด้วย

สำหรับเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวนั้นสถิตอยู่ ณ บริเวณ “คงเจ้าบ้าน” ที่เป็นบริเวณป่ากลางหมู่บ้านของหมู่บ้านหนองใหม่และไม่เคยมีร่างทรงมาก่อน จนกระทั่งได้เลือกยายบัวต้องเป็นร่างทรงแต่เลือกได้ไม่นานก็ต้องเปลี่ยนร่างทรงใหม่ เพราะยายบัวต้องเป็นร่างทรงผีปู่ย่าของตระกูลไปแล้ว หลังจากนั้นเจ้าจึงเปลี่ยนมาเลือกถุงบุญเป็นร่างทรงแทน เมื่อถึงเวลาที่จะต้องทำพิธีเลี้ยงผีเจ้าบ้าน ถุงบุญกับญาติพี่น้องและชาวบ้านในหมู่บ้านจะรวมกันจัดพิธีเลี้ยงผีเจ้าบ้าน โดยจัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ของทุกปี โดยการเลี้ยงผีเจ้าบ้านของชาวบ้านหนองใหม่ทำปีละ 1 ครั้ง และจัดในบริเวณที่เรียกว่า “คงเจ้าบ้าน” ก่อนที่จะมีงานเลี้ยงตนได้เป็นผู้รับหน้าที่ในการเก็บเงินค่าเลี้ยงผีเจ้าบ้านตามความเห็นชอบของคณะกรรมการหมู่บ้านโดยเก็บเงินในแต่ละหลังคาเรือนหลังคาเรือนละ 10 บาท เดิมไม่มีผู้ที่ทำหน้าที่เก็บเงินชาวบ้านเพื่อมาร่วมทำ

บุญสำหรับเลี้ยงผีเจ้าบ้านและเป็นธุระในการซื้อเครื่องบูชาสำหรับเลี้ยงผีปู่ย่า เพราะหากผู้ที่มีเรื่องเดือดร้อนหรือผู้ให้บริการที่ต้องการความช่วยเหลือจากเจ้า เชื่อว่าเจ้ามีความศักดิ์สิทธิ์และสามารถมาช่วยเหลือได้ มักจะไปบนบานเอาไว้ให้ผีเจ้าบ้านช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวและหาตำรับอาหารมา เช่น ให้กับผีเจ้าบ้านที่บริเวณคงเจ้าบ้านเป็นการส่วนตัวด้วยอีกเช่นกัน แต่เมื่อราว 15 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันทางคณะกรรมการหมู่บ้านได้เห็นชอบให้ตน เป็นผู้นำหน้าที่ในการจัดเก็บเงินสำหรับใช้ในการเลี้ยงผีเจ้าบ้าน โดยนำเงินที่ได้จากการเรียไธจากชาวบ้าน ที่มีเพียง 1 ครั้ง ในรอบ 1 ปี มอบให้กับลุงบุญ ร่างทรงของผีเจ้าบ้านและในกลุ่มญาติของลุงบุญในการจัดการเรื่องเครื่องบูชาให้กับผีเจ้าบ้านสำหรับในวันเลี้ยง ยายสายเล่าว่าทุกปีที่มีการจัดงานมีครอบครัวกลุ่มญาติพี่น้องของลุงบุญ ซึ่งรวมทั้งตนด้วยได้เข้ามาช่วยจัดเตรียมทำความสะอาดและหอยของเจ้าบ้าน และช่วยจัดการด้านเครื่องสังเวย ได้แก่ หัวหมูต้มสุก 1 หัว ไก่ต้มสุก 1 คู่ เหล้า 1 ขวด บุหรี่ เมี่ยง เพื่อนำมาใช้ในพิธีเลี้ยงผีเจ้าบ้าน รวมทั้งจัดเตรียมอาหารสำหรับชาวบ้านที่มาร่วมงานเลี้ยงผีเจ้าบ้านด้วย และทุกครั้งที่มีการเลี้ยงผีเจ้าบ้าน ก็จะมีการเข้าทรงของผีเจ้าบ้านด้วยทุกครั้ง โดยมีลุงบุญทำพิธีเชิญผีเจ้าบ้านหรือเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวมาเข้าทรง ณ บริเวณคงเจ้าบ้าน เพื่อให้คนในหมู่บ้านและผู้ที่จะเคารพเจ้าได้มีโอกาสพูดคุยหรือขอความช่วยเหลือจากเจ้า ส่วนตนเองนั้นจะคอยอยู่ใกล้ๆ หากเจ้าเรียกใช้หรือวานให้ช่วยทำสิ่งใด โดยส่วนใหญ่ตนจะอยู่บนหอเจ้าบ้านด้วยเพื่อคอยเปิดเทปคลาสเส็ดในขณะที่เจ้ารับเครื่องเช่นสังเวยหรือกำลังพ้อนรำ หากในงานลุงบุญเชิญร่างทรงอื่นมาร่วมงานก็จะมีเงินค่ารถที่ให้กับร่างทรงที่มาร่วมงานเลี้ยงด้วยคนละ 20 บาท ยายสายเล่าว่านอกจากในวันนั้นที่มีการรวบรวมเงินเพื่อนำไปซื้อเครื่องเช่นสังเวยให้กับผีเจ้าบ้านแล้ว ก็ได้แบ่งเงินอีกส่วนหนึ่งจัดซื้อเครื่องเช่นสังเวยให้สำหรับเลี้ยงผีขุนน้ำด้วยเช่นกัน เพราะถือว่าผีทั้งสองเป็นผีที่มีคุณประโยชน์ต่อชุมชน โดยจะนำเครื่องเช่นสังเวยไปที่บ้านร่างทรงของผีขุนน้ำหรือที่บ้านของป่าใหญ่ เพื่อให้ป่าใหญ่จัดการนำเครื่องเช่นสังเวยถวายให้กับผีขุนน้ำต่อไป

สำหรับการทำพิธีทรงเจ้านั้น หากถ้านเป็นวันพุธหรือวันพระตนก็จะไม่ได้ไปหาลุงบุญที่บ้านเพื่อขอให้ลุงบุญทำพิธีเข้าทรง เพราะลุงบุญจะบอกไว้ว่าเป็นวันที่เจ้าไม่เข้าทรงและร่างทรงต้องทำบุญสวดมนต์ แต่ถ้าเป็นวันอื่นๆสามารถที่จะทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงได้ ซึ่งสามารถเชิญเจ้าทั้ง 2 องค์มาเข้าทรงได้เพราะเจ้าทั้ง 2 องค์ มักจะผลัดเปลี่ยนกันมาเข้าทรง แต่สำหรับตนแล้วมักจะพบกับเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวบ่อยกว่า เพราะเป็นเจ้าน้องที่ประจำที่จะอยู่กับร่างทรงบ่อย หากมีเรื่องที่ต้องขอความช่วยเหลือหรือในเรื่องของการรักษา ส่วนใหญ่แล้วเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวซึ่งเป็นผีเจ้าบ้านมาช่วยเหลือและรักษา รวมถึงการได้รับเชิญไปงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่นทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเช่นกัน หากมีพิธีทรงเจ้าขึ้นที่บ้านของคนหรือหากเป็นที่บ้านของลุงบุญตนก็ช่วย

ลุงบุญในการเตรียมเสื้อผ้าและของใช้อื่นๆ ให้กับเจ้าด้วย เมื่อลุงบุญเตรียมตัวจะทำพิธีเข้าทรงสิ่งทีบอกได้ว่าเจ้ามาเข้าทรงแล้วก็ ลุงบุญเริ่มหาวัตถุดิบหลายครั้งและหลับตาลง จากนั้นพนมมือนยกขึ้นจับที่ศีรษะ แล้วลูบหน้า อีก 2 ที แล้วใช้น้ำส้มป่อยในขันเชิญลูบหน้า จากนั้นจึงหยิบผ้าถุงโสรงมาสวม แล้วนำผ้าคาดเอวมาคาดและผูกให้เรียบร้อยจากนั้นสวมเสื้อผ้าหน้าสีแดงทับถือว่าแต่งตัวเรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นจึงหันมารับไหว้ผู้ให้บริการพร้อมกับสอบถามผู้ให้บริการว่าเป็นใคร มาจากไหนและต้องการอะไร ยายสายเล่าว่าหากเป็นเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวจะพูดคุยกับผู้ให้บริการด้วยภาษาคำเมืองเหนือ หรือ “อู้ก่าเมือง” ไม่ว่าผู้ให้บริการพูดภาษาคำเมืองเหนือ หรือพูดภาษากลาง แต่หากเป็นเสด็จพ่อ ร.5 มาประทับ จะพูดคุยกับผู้ให้บริการด้วยภาษากลาง ไม่ว่าผู้ให้บริการพูดภาษาคำเมืองเหนือ หรือพูดภาษากลาง หลังจากที่ผู้ให้บริการแจ้งธุระกับเจ้าเรียบร้อยแล้ว เจ้าจึงถอยทรง (ออกจากการเข้าทรง) โดยถอดเสื้อ คลายผ้ามัดเอว และถอดผ้าถุงโสรงออกตามลำดับ ภายหลังที่เจ้าถอยทรงไปแล้ว ลุงบุญจัดการพับและนำเครื่องแต่งตัวของเจ้าไปเก็บไว้ตามเดิม แต่หากในพิธีมีตนอยู่ด้วยและทำหน้าที่เป็นกำลังให้กับเจ้า (ผู้อำนวยความสะดวกให้กับเจ้า) ตนก็จะเป็นผู้ช่วยเตรียมขันเชิญ เสื้อและผ้าถุงของเจ้า รวมทั้งจัดหาเครื่องดื่มและของขบเคี้ยวสำหรับเจ้าและผู้ให้บริการ สำหรับเสื้อและผ้าถุงโสรงของเจ้ายายสายเล่าเพิ่มเติมว่า หากลุงบุญอยู่ที่บ้านทำพิธีทรงเจ้าอยู่ที่บ้านทั้งเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวและเสด็จพ่อ ร.5 ก็จะใช้โสรงผ้าฝ้ายลายตารางสีแดงคาดด้วยผ้าคาดเอวเหมือนกันทั้ง 2 องค์ เท่านั้น ไม่ใช่ผ้าโพกศีรษะ เจ้าจะมีชุดของแต่ละองค์ไม่ใช้ชุดปนกันเพราะเห็นลุงบุญแยกชุดของเจ้าเอาไว้เป็นส่วนๆ หากต้องไปงานเลี้ยงครูหรือพิธีเลี้ยงครูประจำปีที่ร่างทรงอื่นจัด เสื้อและผ้าถุงของเจ้าที่ตนเห็นลุงบุญเตรียมไว้ ก็จะเตรียมเอาชุดของเจ้าไปทั้งทั้ง 2 องค์ เพราะเวลาที่ได้รับช่วย(เชิญ)ให้ไปร่วมงานก็จะได้รับเชิญให้เจ้าทั้งสองไปร่วมงาน โดยเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวจะมีผ้าโพกศีรษะสีแดง เสื้อผ้าหน้าสีแดง ผ้าคาดเอวสีขาว ผ้าคล้องคอสีขาว และ ผ้าถุงโสรงผ้าฝ้ายลายตารางสีแดง ส่วนเสด็จพ่อ ร.5 มี 2 ชุดคือ สวมชุดสูทสีขาว กางเกงขาขาวสีขาว ส่วนอีกชุดเป็นเสื้อผ้าหน้าสีขาว ผ้าไหมโจงกระเบนสีน้ำเงินและผ้าคาดเอว สีน้ำเงิน หากเมื่อเจ้าถอยทรงแล้วและตนอยู่ในบริเวณนั้น ตนจะเป็นผู้เก็บเสื้อผ้าถุงโสรงของเจ้าพับไว้ตามเดิม

สำหรับเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาว เป็นผีเจ้าบ้านที่ดูแลและคุ้มครองคนในหมู่บ้านคนก็ให้ความเคารพนับถือหากมีปัญหาหรือเจ็บป่วยไม่สบายตนก็จะไปหาเจ้าเพื่อสอบถามก่อนเสมอ มีหลายครั้งที่รู้สึกไม่สบายยังไม่ได้ไปรักษาที่โรงพยาบาล แต่จะไปหาลุงบุญที่บ้านเพื่อให้ลุงบุญเชิญเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาวมาเข้าทรงแล้วเล่าอาการเจ็บป่วยให้เจ้าฟัง โดยการมาใส่ขันถาม (นำเงินใส่ไว้ในขันเชิญเจ้าแล้วทำการสอบถามกับเจ้าในสิ่งที่ต้องการรู้) จำนวน 39 บาท แล้วเจ้าจะทำการพุง

เทียบเป็นการเลี้ยงথাว่าเจ็บป่วยที่นำมาสอบถามนั้นเนื่องจากสาเหตุใด หากเลี้ยงথাแล้วว่าเป็นโรคภัยไข้เจ็บที่ต้องไปรักษาที่โรงพยาบาลก็จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลให้ทำการรักษา แต่ถ้าเป็นโรคภัยไข้เจ็บที่มาจากถูกรุกขีร้ายรังควาญก็จะขอให้เจ้าช่วยรักษา หรือช่วยหาวิธีในการแก้ไขให้ หากต้องการให้ช่วยเหลือไม่ว่าเรื่องการรักษาหรือขอให้เจ้าช่วย

ยายสายเล่าว่าตนมักจะบอกคนอื่นๆ เสมอว่าตนนับถือเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวและเสด็จพ่อร.5 รวมทั้งเจ้าคำเซียงที่เป็นผิขุนน้ำของหมู่บ้าน ด้วยถ้ามีคนนับถือด้วยก็ถือว่าดี แต่ถ้าไม่เชื่อก็ไม่ได้บังคับให้เชื่อแต่ขออย่าลบหลู่ เพราะสิ่งนี้ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่ามอง ในช่วงแรกคนในหมู่บ้านหลายคนคิดว่าลุงบุญเป็นโรคประสาท สติพินเพื่อนเนื่องจากดื่มเหล้ามากจนเกินไป เพราะมีคนในหมู่บ้านหลายคนเห็นว่าในบางครั้ง ลุงบุญเดินในถนนของหมู่บ้านร้องไห้สลับกับการพูด บางคนพูดไม่ดีถึงกับบอกรักปากไล่ไม่ให้เดินผ่านหน้าบ้าน เพราะกลัวว่าลุงบุญจะมีอาการคลุ้มคลั่งเข้าไปทำร้าย ในระยะนั้นมีคนรู้จักซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมักมาสอบถามกับตนเกี่ยวกับเรื่องของลุงบุญและอาการของลุงบุญบ่อยครั้ง เพราะเห็นว่าเป็นญาติของลุงบุญและไปมาหาสู่ที่บ้านพ่อแม่ของลุงบุญเสมอ ลุงบุญก็เทียบได้กับเป็นหลานของตนไม่ได้คิดหลอกลวงผู้อื่นเมื่อได้ยินได้ฟังมาแบบนั้นก็รู้สึกไม่สบายใจ แม้เมื่อลุงบุญยอมรับเป็นร่างทรงของผีเจ้าบ้านหรือเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาว บางคนคิดว่าลุงบุญเป็นพวกแอบอ้าง หลอกลวง เช่น นายโอ ที่เมื่อก่อนชอบต่อว่าและพูดไม่ดีกับลุงบุญทุกครั้งที่ลุงบุญเดินผ่านหน้าบ้าน ว่าเป็นโรคประสาทต้องให้ไปอยู่โรงพยาบาลสวนปรุงที่จังหวัดเชียงใหม่ไม่ควรให้อยู่ที่นี่ ขณะนั้นลุงบุญยังไม่ได้ทำพิธีขันธ์ขันครุเพื่อยอมรับเป็นร่างทรง แต่เมื่อลุงบุญเป็นร่างทรงของผีเจ้าบ้านแล้วก็ยังถูกนายโอพูดนินทาว่าเป็นพวกแอบอ้างมีพฤติกรรมหลอกลวง ภายหลังนายโอป่วยไม่รู้สาเหตุไปรักษาที่โรงพยาบาลแล้วไม่หายและนอนป่วยอยู่ที่บ้าน แม่ของนายโอได้มาปรึกษากับตนโดยตนก็ได้แนะนำให้ไปขอให้ผีเจ้าบ้านหรือเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวช่วยเหลือ เพราะคิดว่านายโอได้พูดลบหลู่ผีเจ้าบ้านจึงถูกลงโทษ ดังนั้นต้องให้ผีเจ้าบ้านรักษา ทำให้แม่ของนายโอต้องมาขอให้ลุงบุญไปทำพิธีทรงเจ้าเชิญเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวมารักษาถึงที่บ้าน ซึ่งตนก็ได้ไปด้วยเพราะติดตามไปเป็นกำลังให้กับเจ้า จากนั้น 3 วัน นายโอหายเป็นปกติโดยไม่ต้องไปรักษาที่โรงพยาบาล หลังจากนั้นก็ไม่กล้าที่จะพูดต่อว่าลุงบุญว่าเป็นโรคประสาท หรือเป็นพวกหลอกลวงอีก

ครั้งหนึ่งเคยมีอาการแน่นหน้าอก แน่นท้องจนทำให้ไม่สามารถกินอาหารและนอนหลับได้เป็นปกติเพราะรู้สึกอึดอัด รุ่งขึ้นได้ให้ลูกชายโทรศัพท์ถึงลุงบุญเพื่อขอให้ลุงบุญมาพบที่บ้าน เพราะเพื่อให้ลุงบุญเชิญเจ้าปู่มาเข้าทรงเพื่อสอบถามเรื่องอาการป่วยที่เกิดขึ้น เพราะไม่สามารถเดินทางมาพบด้วยตนเอง ลุงบุญได้เดินทางมาที่บ้านของตนและทำพิธีเชิญผีเจ้าบ้านมาเข้าทรง โดยใส่

เงินในขันเชิญเจ้าจำนวน 39 บาท หลังจากนั้นเจ้าทำนายด้วยการฟ่งเทียน ทำให้ทราบว่าตนทำให้ผีเจ้าที่ในป่าช้าไม่พอใจ เพราะไปเก็บใบไม้มาทำเครื่องบูชาโดยไม่ได้อ้อนุญาต และเดินผ่านบริเวณที่หนานมวกเป็นลมตายที่นั่น จึงทำตามคำแนะนำของเจ้า โดยมีหมาก พลู เหล้า 1 ขวด บุหรี่ 1 ซอง และเงินค่าครูเพื่อการรักษา 139 บาทเมื่อเจ้าเข้าทรงแล้วจึงรักษาด้วยวิธีการแหกการเป่าเป็นเวลา 4 วัน จึงหายเป็นปกติ เมื่อหายดีแล้วตนก็ได้ไปพบเจ้าและถวายเงินเป็นค่าค่าหัวเจ้า แต่เจ้าไม่ได้รับเงินค่าหัวจากตนแต่ได้ขอให้ตนทำอาหารเป็นข้าวคลุกกระปิและของหวานให้ถือเป็นการค่าหัวเจ้าแทน

การติดตามลุงบุญไปร่วมงานเลี้ยงครูหรืองานพิธีเช่นสรงนุชาครูประจำปี ที่ร่างทรงอื่นจัดขึ้นนั้น ทุกครั้งที่มีการลงบุญจะมาชวนให้ไปด้วย ซึ่งร่างทรงที่มาเชิญเจ้าก็มักจะเชิญเจ้าทั้ง 2 องค์ที่ลงบุญเป็นร่างทรงให้ ได้มีโอกาสเดินทางติดตามลุงบุญไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่นหลายงานทั้งงานเลี้ยงครูที่มีในหมู่บ้านและงานเลี้ยงครูที่มีนอกหมู่บ้าน เช่น งานเลี้ยงครูที่บ้านปายูพา ที่เป็นงานในหมู่บ้าน ส่วนงานนอกหมู่บ้านที่ได้เดินทางไปพร้อมกับลุงบุญ เช่น งานเลี้ยงครูที่บ้านครูร่างทรงติ่ม ซึ่งอยู่ที่หมู่บ้านสันติภาพ เยื้องโรงพยาบาลประจำจังหวัดแพร่ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ งานเลี้ยงครูที่บ้านคุณสุทธิบริเวณหลังวัดชัยมงคล ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ และงานเลี้ยงครูที่บ้านคุณสุภัทราร่างทรงของเจ้าปู่ฟ้าจ๋ม ซึ่งจัดงานบริเวณหลังโรงพยาบาลประจำอำเภอปง จังหวัดพะเยา ยายสายเล่าว่าเมื่อครั้งที่เจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวได้เลือกยายบัวตอง เป็นร่างทรง เจ้าได้บอกกับตนว่าไม่ได้เดินทางไปต่างจังหวัดเพราะขัดแย้งกับผีปู่ย่าของตระกูล ยายบัวตอง อีกทั้งสุขภาพร่างกายของยายบัวตองก็ไม่แข็งแรง จึงทำให้ไม่ได้เดินทางไปพบกับเจ้าองค์อื่นๆ ที่เคยรู้จักกัน แต่ภายหลังเมื่อเจ้าได้ร่างทรงคนใหม่คือลุงบุญ เจ้าได้ไปยังที่ต่างๆ ทำให้ตนได้ติดตามมาเป็นกำลังให้กับเจ้าปู่พญาแก้วข้างดาวอีกเช่นเดิม มีโอกาสได้เดินทางไปพบกับร่างทรงคนอื่นๆ นอกหมู่บ้านด้วยเช่นกัน โดยเมื่อต้องเดินทางตนจะเป็นคนเตรียมสิ่งของให้กับเจ้า เช่น สวดยดอก (กรวยดอกไม้สำหรับเชิญร่างทรงให้มาร่วมงานเลี้ยงครู) ฝักส้มป่อย รวมทั้งอาหารสำหรับลุงและสำหรับตนด้วย เพื่อความสะดวกเมื่อไปร่วมงานเลี้ยงครูต่างจังหวัด แต่ในบางครั้งตนก็ไม่ได้เตรียมสิ่งของดังกล่าว เพราะลุงบุญจะเตรียมเอาไว้เรียบร้อยแล้ว สำหรับครอบครัวของลุงบุญไม่ได้เดินทางไปด้วยเพราะไม่ชอบเกี่ยวกับเรื่องเจ้าและการทรงเจ้า อีกทั้งต้องทำงานทุกวัน จึงทำให้ลุงบุญมักเดินทางไปพร้อมกับคนเสมอ โดยลุงบุญได้แบ่งค่าเสียเวลาที่ตนต้องเดินทางไปพร้อมกับลุงบุญเพื่อเป็นกำลังให้กับเจ้าทั้งสองด้วยตามสมควร รวมทั้งหากต้องเดินทางไปเพียง 2 คน ก็จะจ่ายเงินค่ารถให้กับตนด้วย

7. วงศ์ พันธุ์เวียง

ยายวงศ์ อายุ 74 ปี เป็นชาวบ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย สามียายวงศ์ ลูกชาย 2 คน และลูกสาว 3 คน พ่อแม่มีอาชีพทำนา ฐานะยากจนไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือเนื่องจากเป็นพี่สาวคนโตจึงมีหน้าที่ช่วยพ่อแม่ทำนาและดูแลน้อง แต่งงานเมื่ออายุ 16 ปี สามียับราชการครู ตันทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลบ้านและลูก เลี้ยงหมู คูละสวน พร้อมกับรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่กับบ้าน อายุ 36 ปีเริ่มทำอาหารและขนมขาย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับลูกๆ กำลังเตรียมตัวเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยเดินหาบขายทั้งในตลาดของหมู่บ้านและตลาดในหมู่บ้านมหาโพธิ์ จนกระทั่งอายุ 55 ปี จึงหยุดรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า หยุดทำอาหารและขนมขาย เพราะลูกแต่ละคนเริ่มทำงานแล้ว และขอให้พักผ่อนอยู่กับบ้าน ลูกๆ ได้ส่งเงินให้ใช้บ้างในบางเดือน แต่ทั้งตนและสามีไม่ต้องการรบกวนเงินจากลูกๆ เพราะยังมีรายได้จากเงินเดือนของสามีรวมทั้งเก็บผักและผลไม้ในสวนขาย ปัจจุบันสามีและลูกชายทั้งสองคนเสียชีวิตแล้ว แม้อาศัยเพียงลำพังในบ้าน แต่ตนยังคงได้รับดูแลและแวดล้อมด้วยครอบครัวของลูกสาวทั้งสาม

ยายวงศ์เล่าว่าตนนับถือเจ้าพ่อประตุมารแก้วตั้งแต่วัยเด็ก เพราะถือว่าเจ้าเป็นผีปู่ย่าของตระกูล และเคยได้ไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าหลายครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าได้ช่วยให้ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ เมื่อเป็นเด็กพ่อเฒ่าแม่เฒ่าเคยเล่าว่าในหมู่บ้านเคยมีร่างทรงหลายคน เช่น แม่เลี้ยงจิ้น แม่เลี้ยงเขียว ทุกปีช่วงเทศกาลปีใหม่เมืองบ้านของร่างทรงก็จะจัดงาน จะมีการฟ้อนผีกันด้วย สำหรับญาติของตนก็เคยเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าชื่อเจ้าพ่อประตุมารแก้วมาก่อนหลายคน เช่น แม่หม่อนลัน แม่หม่อนคำใหญ่ และแม่เฒ่าปิ่น ทุกปีเมื่อถึงวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (เดือนมีนาคม) ก็จะมีการทรงผีปู่ย่าและมีการเลี้ยงผีปู่ย่า ด้วยการรวบรวมเงินของลูกหลานในสายตระกูลของเจ้าหลังคาเรือนละ 10 บาท นำไปซื้อเครื่องเซ่นสังเวยต่างๆ แล้วไปทำพิธีเลี้ยงผีที่บ้านแม่เฒ่าฮ่ายซึ่งเป็นบ้านเก่าผี โดยมียายจันทร์แก้วที่เป็นร่างทรงของเจ้ามาทำพิธีทรงเจ้าที่นี่ ลูกหลานและผู้ที่น่าบถือเจ้าจะมารดน้ำคำหัวเจ้า ในวันที่ 13 เมษายน ร่วมงานเลี้ยงครูที่จัดขึ้นที่บ้านยายจันทร์แก้วในวันที่ 18 เมษายนของทุกปี

ยายวงศ์เล่าว่าครั้งหนึ่งเกือบต้องเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าด้วยเช่นกัน หากพ่อแม่ไม่รีบตัดสินใจให้แต่งงานเสีย ในวันที่ถูกเจ้ามาเข้าทรงเนื่องจากแอบไปดูการฟ้อนผีที่บ้านแม่เลี้ยงจิ้น ขณะที่ไปดูร่างทรงกำลังฟ้อนร่าอยู่จนจำได้ว่ามีอาการหน้ามืดไป และหลังจากนั้นก็ทำอะไรไม่ได้ ภายหลังที่พ้นจากเป็นลมทั้งแม่เลี้ยงจิ้นได้บอกกับตนว่า เจ้าพ่อประตุมารแก้วได้เข้าตนเพื่อร่วมฟ้อนกับเจ้าองค์อื่นๆและบอกกับทุกคนในงานว่าพอใจร่างนี้ ต้องการได้ร่างนี้เป็นร่างทรงเพราะถือว่าเป็นลูกหลานที่น่าบถือผีปู่ย่า หลังจากที่ถูกกลับมาจากบ้านแม่เลี้ยงจิ้นแล้วจึงนำเรื่องมาปรึกษาพ่อ

และแม่ พ่อและแม่ได้ไปปรึกษากับแม่เลี้ยงจีนเพื่อขอให้เจ้าพ่อค้ามือและเจ้าพ่อกุมภัณฑ์ช่วยเหลือ ในระหว่างที่พ่อแม่และญาติพี่น้องหาทางแก้ไขปัญหานี้ นายประสงค์ได้พาญาติผู้ใหญ่ฝ่ายของ นายประสงค์มาทาบถามสู่ขอ พ่อแม่จึงตัดสินใจให้แต่งงานทันที เพราะเชื่อว่าจะทำให้ไม่ต้องเป็น ร้างทรง เมื่อตกลงเป็นที่เรียบร้อยแล้วหลังจากนั้นแม่ของตนไปที่บ้านแม่เฒ่าฮ่ายเพื่อจตุรูปบอกกับ เจ้าพ่อประตุมารแก้วซึ่งเป็นพี่ชายของตระกูลเรื่องการแต่งงานของลูกสาว และขอขมาแทนคนที่ ตนไม่สามารถยอมรับเป็นร่างทรงได้ โดยถวายอาหารคาวหวาน เนื้อ ฟานุ่ง ไส้โรง ผ้าคาดเอว และผ้า โปกศีรษะให้กับเจ้าในครั้งนั้น ทำให้ตนไม่ได้เป็นร่างทรงของเจ้านับจากนั้นมา

นอกจากจะมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อประตุมารแก้วแล้ว ตนก็มีความเกี่ยวข้องกับยาย จันทรแก้วซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้าพ่อประตุมารแก้วคนปัจจุบันด้วย โดยทั้งตนและยายจันทรแก้ว เติบโตและเป็นเพื่อนเล่นมาด้วยกัน พ่อเฒ่าแม่เฒ่าของยายจันทรแก้วเป็นชาวบ้านหนองใหม่ ส่วน พ่อของยายจันทรแก้วเป็นญาติทางฝ่ายแม่ของยายวงศ์ แม่ยายจันทรแก้วไม่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน หนองใหม่ เพราะพ่อและแม่ของยายจันทรแก้วย้ายไปตั้งครอบครัวที่หมู่บ้านน้ำคือ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ แต่ยายจันทรแก้วก็ไปมาหาสู่บ้านของพ่อเฒ่าและแม่เฒ่าที่อยู่หมู่บ้านหนองใหม่ เสมอ

หากมีเรื่องที่ต้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าก็มักไปหายายจันทรแก้วที่หมู่บ้านน้ำคือ โดย จะขอให้เจ้าทำตะกรุดให้เพื่อนำไปให้สามีและลูกๆ ได้พกติดตัว เพราะเชื่อว่าตะกรุดที่ฝึบยาเป็น ผู้ทำให้จะช่วยป้องกันสิ่งไม่เป็นมงคลต่างๆ ไม่ให้มาทำอันตรายได้ บางครั้งได้ขอให้ลูกสาวพามา หาเจ้าเพื่อให้เจ้าช่วยรักษาอาการปวดเมื่อยด้วยการแหกและการเป่า ขอน้ำมนต์ไปผสมน้ำสำหรับ อาบและดื่มที่บ้านด้วย แม้ไม่ได้เจ็บป่วยหรือไม่มีเรื่องขอให้เจ้าช่วยเหลือก็มักหาโอกาสมา เยี่ยมเยือนยายจันทรแก้วที่บ้าน และขอให้ยายจันทรแก้วทำพิธีทรงเจ้าเพื่อเชิญให้เจ้าพ่อประตุมารแก้วมาเข้าทรงเสมอ เพื่อมีโอกาสได้พูดคุยกับเจ้า ในแต่ละครั้งที่มาพบเจ้าก็จะนำอาหาร ผลไม้ เมี่ยง บุหรี่ มาถวายกับเจ้าด้วย บางครั้งก็ขอเลขเด็ดจากเจ้าเพื่อนำไปเสี่ยงโชคซื้อหวยได้คืนด้วย เช่นกัน การได้ไปพบกับเจ้าบ่อยครั้งทำให้สามารถจดจำสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเจ้าได้ มักพูดถึงประวัติ ของเจ้าพ่อประตุมารแก้วให้ลูกฟังบ่อยๆ โดยบอกกับลูกว่านับถือเจ้าพ่อเปรียบเสมือนญาติผู้ใหญ่ คนหนึ่งในครอบครัว หากมีเรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือหรือมีปัญหาติดขัดใดๆ ขอให้นึกถึงเจ้า และบอบบอกว่าหากลูกคนใดที่คิดและทำในสิ่งไม่ดี แม้ไม่มีใครรู้หรือเห็น แต่เจ้าพ่อประตุมารแก้วก็เห็น หากเมื่อถึงงานเลี้ยงฝึบยาที่จัดขึ้นที่บ้านแม่เฒ่าฮ่าย ในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (เดือนมีนาคม) กลุ่มญาติพี่น้อง รวมทั้งคนในหมู่บ้านที่มีความนับถือเจ้าจะมาช่วยกันทำอาหาร เพื่อ เป็นเครื่องสังเวยให้กับเจ้า ตนก็จะพาลูกๆ มางานด้วย ยายวงศ์เล่าว่าแม้ในบางเรื่องที่ต้องการให้

เจ้าช่วยเหลือแต่เจ้าไม่สามารถช่วยเหลือได้ ก็ยังคงสอบถามจากญาติเพื่อหาหนทางในการให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ปัญหานี้ๆ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะนึกถึงเจ้าพ่อประตูปราศแก้วก่อนเสมอหากมีเรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือเพราะถือว่าเป็นพี่บรรพบุรุษหรือเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน ย่อมรู้ปัญหาของลูกหลานและสามารถช่วยเหลือลูกหลานได้ดี

นอกจากรู้จักยายจันทร์แก้วที่เป็นร่างทรงของผีปู่ย่าแล้ว ยังรู้จักกับสงกรานต์ที่เป็นร่างทรงของเจ้าเชียงแสนด้วย หลังจากนั้นสงกรานต์ก็ไปมาหาสู่บ้านของยายวงศ์เสมอ ตลอดเวลา 3 ปี ที่ได้รู้จักกัน โดยบางครั้งสงกรานต์จะมากินอาหาร มานอนค้างที่บ้านของตน ตลอดจนดูแลและทำความสะอาดบ้านให้ รวมทั้งมาทำพิธีเข้าทรงกุมารให้ถึงที่บ้านของตน หากคนหรือลูกสาวขอร้องให้มาที่บ้าน การไปมาหาสู่ของสงกรานต์กับคนในครอบครัวของตนเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ และตนก็คิดว่าสงกรานต์เปรียบได้กับหลานของตนด้วย

การที่สงกรานต์ไปมาหาสู่บ้านของตนบ่อยครั้งนั้น ทำให้รู้ว่านอกจากสงกรานต์เป็นร่างทรงของกุมารและเจ้าเชียงแสนแล้วยังเป็นร่างทรงของเจ้าองค์อื่นๆ ด้วย เช่น เจ้าท้าวเทวดา ช้างคำ เจ้าขุนเพชร และเจ้าขอมือเหล็ก พญาเวสสุวรรณ ซึ่งรู้ภายหลังว่าเจ้าเหล่านี้เป็นเครือญาติของผีปู่ย่าของตระกูลตน ญาติจึงได้ขอให้สงกรานต์เป็นร่างทรงให้กับผีปู่ย่าเป็นการชั่วคราว เนื่องจากยายจันทร์แก้วสุขภาพไม่แข็งแรง อายุมากและไม่สามารถทำพิธีทรงเจ้าได้ อีกทั้งคนที่เจ้าเลือกให้เป็นร่างทรงคนต่อไปก็ยังไม่พร้อมที่จะเป็น ทำให้สงกรานต์มาที่บ้านของตนบ่อยและมักใช้ที่บ้านเป็นที่ทำพิธีทรงเจ้าด้วย ทุกครั้งที่ขอให้สงกรานต์มาทำพิธีทรงเจ้าให้เจ้าเชียงแสนช่วยรักษาก็จะใส่เงินค่าขันเชิญเจ้าจำนวน 36 บาท ยายวงศ์เล่าว่าเมื่อช่วงต้นปีที่ผ่านมาต้องเข้ารักษาตัวและนอนพักที่โรงพยาบาล เนื่องจากมีโรคประจำตัวทั้งโรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน แม้กลับมารักษาตัวที่บ้านและทานยาตามที่หมอยกจัดให้แล้วแต่รู้สึกตัวยังไม่หายเป็นปกติและมีอาการอ่อนเพลีย จึงขอให้สงกรานต์มาทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านอีก โดยได้ขอให้สงกรานต์ทำพิธีเชิญพญาเวสสุวรรณมาทำพิธีเปลี่ยนหุ่นให้ เพราะรู้ว่าเจ้ามีความสามารถในเรื่องนี้ โดยได้เตรียมเงินสำหรับค่าใส่ในขันเชิญ จำนวน 36 บาท พร้อมกับหมาก พลู เหล้า และบุหรี่สำหรับใช้ในพิธี เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ได้มอบเงินให้กับสงกรานต์ จำนวน 399 บาทสำหรับการทำพิธีเชิญเจ้ามารักษาให้ สำหรับพิธีนี้เป็นพิธีทางไสยศาสตร์ที่ได้รับรู้มาจากการบอกเล่าของเจ้า เมื่อมีการเข้าทรงว่าเป็นการนำร่างกายเก่าที่มีแต่โรคภัยไข้เจ็บออกไปเพื่อให้มีร่างกายใหม่ที่แข็งแรงคงไว้ ซึ่งตนก็เชื่อว่าหากทำพิธีเปลี่ยนร่างกายเดิมกับตุ๊กตาดินน้ำมันที่เตรียมไว้ ร่างกายเดิมที่มีสุขภาพที่ไม่แข็งแรงที่มีแต่โรคภัยไข้เจ็บนั้นจะหมดไปเนื่องจากได้ทำพิธีนำร่างกายเดิมไปฝากไว้กับตุ๊กตาดินน้ำมัน และทำให้ผู้ที่ผ่านการทำพิธีดังกล่าวแล้วจะกลับมามีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงดังเดิม ยายวงศ์เล่าว่าภายหลังจาก

ที่ได้ทำพิธีแล้วรู้สึกสบายใจ สดชื่น ไม่มีอาการอ่อนเพลียอีก และเชื่อว่าเป็นเพราะโรคภัยไข้เจ็บนั้นได้ออกไปจากร่างกายของตนแล้วหลังจากที่ทำพิธีเสร็จเรียบร้อยแล้ว

การที่สงกรานต์มาทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านหลายครั้งทำให้มีสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นขององค์เจ้าต่าง ๆ ก็อยู่ที่บ้านของตนด้วย เช่น หิ้งเจ้า ขันครูของเจ้า สำหรับหิ้งเจ้านี้สงกรานต์เป็นผู้ที่ทำให้เพื่อไว้สำหรับเป็นที่สถิตของเจ้า โดยบนหิ้งเจ้าที่ตั้งอยู่ที่บ้านของตนนั้นมีขันครูของเจ้าท้าวเทวชาช้างคำ เจ้าขุนเพชรและเจ้าข้อมือเหล็ก นอกจากนี้ก็มีรูปปั้นขององค์เทพทั้งจีนและแขกที่สงกรานต์ให้ตนไปเช่ามาบูชา โดยสงกรานต์เป็นผู้มาจัดตกแต่งวางตำแหน่งบนหิ้งไว้เช่นกัน ส่วนขันครูของเจ้าเชียงแสนนั้นตั้งอยู่ที่หิ้งเจ้า ซึ่งอยู่ที่บ้านของสงกรานต์ไม่ได้อยู่ที่บ้านของตน ส่วนขันครูของพญาเวสสุวรรณนั้น สงกรานต์ให้ทำไว้และตั้งอยู่ที่บ้านของลูกสาวเพื่อเป็นสิริมงคล นอกจากนี้ก็มีรูปปั้นของเทพเจ้าจีนและแขก หมอนอิง เบาะรองนั่ง หอก ดาบ ขันเชิญเจ้า และเครื่องแต่งกายของเจ้า เช่น เสื้อ ผ้าโพกศีรษะ ผ้าคาดเอว ผ้าคล้องคอ และผ้าถุง โสร่ง ซึ่งเป็นเครื่องแต่งตัวของเจ้าทั้ง 6 องค์ สงกรานต์ได้นำมาฝากไว้กับตนและบ้านของลูกสาวของยายวงศ์เป็นบางส่วนเพื่อความสะดวกในการใช้หากต้องมาทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านของยายวงศ์ นอกจากนี้ตนมักจะเตรียมบุหรี่ยี่โย (บุหรี่ยี่โยใช้ใบทองแห้งพันรอบยาเส้นที่คนสมัยก่อนนิยมใช้สูบ) เมียงรสเปรี้ยวและเมียงรสหวานเตรียมไว้ที่บ้านทุกครั้ง เพราะเมื่อสงกรานต์มาทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านของยายวงศ์ เจ้าที่มาเข้าทรงมักจะเรียกหาสิ่งเหล่านี้เสมอจึงเตรียมไว้ที่บ้านเป็นประจำ

การทำพิธีทรงเจ้านั้นหากถ้าเป็นวันพุธหรือวันพระ สงกรานต์ก็ไม่ได้ทำพิธีทรงเจ้า เป็นเรื่องที่ตนรู้ดีว่าเป็นวันที่เจ้าไม่เข้าทรง เพราะเจ้ามักบอกหลายครั้ง สำหรับเจ้านั้นแม้สงกรานต์จะมีเจ้ามาเข้าทรงหลายองค์ แต่เจ้าที่มักเชิญให้มาเข้าทรงบ่อยๆมักจะเป็นเจ้าข้อมือเหล็ก เพราะเป็นเจ้าที่อารมณ์ดี คุยสนุก และมักไม่ปฏิเสธหากขอให้เจ้าช่วยเหลือ โดยส่วนใหญ่เจ้ามักจะผลัดเปลี่ยนกันมาเข้าทรง เพราะทั้งตนและญาติมักจะเชิญเจ้าที่มีเพื่อมาพบปะพูดคุยรวมทั้งปรึกษาในเรื่องต่างๆ หากมีพิธีทรงเจ้าขึ้นที่บ้านในบางครั้งก็เป็น “กำลัง” ให้กับเจ้า (ผู้อำนวยความสะดวกแก่เจ้า) โดยช่วยสงกรานต์ในการเตรียมเสื้อผ้าและเครื่องแต่งตัวอื่นๆ เมื่อสงกรานต์เตรียมตัวจะทำพิธีเข้าทรง โดยเริ่มสังเกตว่าทุกครั้งที่สงกรานต์เดินมานั่งที่เก้าอี้ที่ตั้งอยู่หน้าหิ้งเจ้ามีอาการหวาดๆ กัน 4-5 ครั้ง เธอ 2-3 ครั้ง ต่ายหน้าลำตัวโอนเอนไปมา พร้อมกับใช้สองมือตบลงบนหน้าตักของเขอย่างแรง 1-2 ครั้ง แล้วค่อยๆลุกขึ้นยืนใช้น้ำที่แช่ด้วยฝักส้มป่อยลูบหน้า เป็นสัญญาณว่าเจ้ามาเข้าทรงแล้ว ตนจะสังเกตทุกครั้งว่าโดยปกติแล้วสงกรานต์หากไม่ได้ทำพิธีทรงเจ้าจะไม่ยอมไปนั่งที่เก้าอี้ที่ตั้งอยู่หน้าหิ้งเจ้าเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นที่นั่งของเจ้า เมื่อเจ้าขอเสื้อผ้าสำหรับเตรียมใส่ตนจะถามเจ้าว่า เป็นเจ้าองค์ใดที่มาเข้าทรง เพื่อจะได้เตรียมเครื่องแต่งกายของเจ้าและเตรียมของขบเคี้ยว

ที่เจ้าชอบได้ถูกต้อง ขยายวงค์เล่าว่าในระยะแรกจำไม่ได้ เนื่องจากเจ้าที่มาเข้าทรงนั้นมีหลายองค์ จึงต้องถามทุกครั้ง แต่เมื่อมีการทำพิธีเข้าทรงของเจ้าบ่อยจึงสามารถจดจำได้ว่าเจ้าที่มาเข้าทรงนั้นเป็นองค์ใด โดยสังเกตได้จากชุดที่เจ้าจะขอเพื่อสวมใส่และการถามถึงของขบเคี้ยวที่เจ้าชอบ เช่น เจ้าเชียงแสนจะโพกผ้าโพกศีรษะสีชมพู ใช้ผ้าคาดเอวสีแดง สวมผ้าถุงโสร่งลายตารางสีแดง-ชมพูขาว ทุกครั้งที่มาเข้าทรงจะถามถึงนุหรีจี้โย ส่วนเจ้าพ่อประตุมารแก้ว สวมเสื้อผ่าหน้าสีขาวลายดอกไม้สีชมพู-แสด ใช้ผ้าสะไบโปรงสีชมพู ผ้าคาดเอวสีขาว-เทา สวมผ้าถุงโสร่งลายตารางสีแดง-ชมพู ทุกครั้งที่มาเข้าทรงจะถามถึงเมียงรสเปรี้ยว ส่วนเจ้าขุนเพชรใช้ผ้าโพกศีรษะสีแดง ผ้าคาดเอวสีแดง สวมผ้าถุงโสร่งลายตารางสีม่วง-ดำ ทุกครั้งที่มาเข้าทรงก็จะถามถึงนุหรีจี้โยและเหล่าเป็นต้น นอกจากนี้เจ้าแต่ละองค์ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาคำเมืองเหนือ หรือ “อู้กำเมือง” กับลูกหลานของเจ้า แต่ถ้าลูกหลานพูดด้วยภาษากลาง เจ้าก็จะพูดภาษากลางด้วย เป็นต้น หลังจากที่เสร็จพิธีและเจ้าได้ลอยทรงออกไปแล้ว ชุดที่เจ้าใส่แล้วหลังจากที่ใช้ในการเข้าทรงตนจะเป็นคนที่คอยพับและเก็บให้เป็นระเบียบ ส่วนการทำความสะอาดซักรีดนั้นสงกรานต์จะเป็นผู้จัดการเอง บางครั้งสงกรานต์ก็ขอให้ตนหรือหลานสาวของตนช่วยซักรีดให้ หากต้องเดินทางไปต่างจังหวัดเพื่อทำพิธีทรงเจ้ารักษาผู้อื่นด้วยการแหกการเป่าเป็นเวลาหลายวัน

สำหรับงานเลี้ยงครูหรืองานพิธีเช่นสรงนุชาครูที่สงกรานต์จัดขึ้น ตนเองและครอบครัว รวมทั้งญาติพี่น้องได้มีโอกาสร่วมงานเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรงนุชาครูที่สงกรานต์จัดขึ้น เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2543 ที่ผ่านมามีด้วย โดยก่อนถึงวันงานประมาณ 3-4 วัน สงกรานต์ได้ขอให้ตนช่วยทำขันครูของเจ้า แต่เนื่องจากเจ้ามีถึง 6 องค์ โดยแต่ละองค์ต้องมีขันครูของประจำของแต่ละองค์ สงกรานต์ได้ขอให้ ขยาย ขยายพวงเพ็ญ ซึ่งเป็นญาติของตนรวมทั้งลูกสาวของตนมาช่วยทำขันครูด้วย นอกจากนี้ได้ขอให้ยายแดงและป้าใจซึ่งอยู่ต่างหมู่บ้านมาช่วยทำขันครูที่บ้านของตนเช่นกัน ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำขันครูนั้น สงกรานต์เป็นผู้จัดเตรียมไว้และฝากเอาไว้ที่บ้านของตน สำหรับการทำขันครูของเจ้าแต่ละองค์นั้นตนทำไม่เป็นและไม่เคยทำมาก่อน สงกรานต์จึงเป็นผู้บอกและสอนให้ทำตาม ส่วนในวันที่จัดงานนั้นขยายวงค์เล่าว่าตนและญาติพี่น้องของตนได้มาร่วมงาน ร่วมทำบุญกับเจ้าโดยร่วมทำบุญทั้งในส่วนที่เป็นเงิน อาหาร เครื่องดื่ม และการว่าจ้างวงดนตรี โดยเป็นการทำบุญร่วมกับญาติของสงกรานต์ สำหรับขยายวงค์นั้นได้ช่วยทำบุญโดยมีหัวหมูต้ม 1 หัว และไก่ต้ม 1 ตัว สำหรับเป็นเครื่องสังเวยในพิธีเลี้ยงครู ตนได้ร่วมทำบุญให้กับร่างทรงและกำลังของร่างทรงที่มาร่วมงาน คนละ 20 บาท ขยายวงค์เล่าว่าการที่ตนร่วมทำบุญทั้งแรงงานและเงิน เนื่องจากได้ตกลงกับเจ้าเอาไว้ว่าถ้าเจ้าให้ตนมีโชคลาภถูกรางวัลเลขท้าย 2 ตัว หรือ 3 ตัว ก็จะช่วยทำบุญ ซึ่งตนก็ถูกรางวัลได้เงินมาจำนวนหนึ่ง จึงร่วมทำบุญกับเจ้าด้วยเพราะเจ้าทำให้ตนถูกรางวัล

ส่วนงานเลี้ยงครุของร่างทรงอื่นทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านนั้น ที่จัดกันมากในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน แม้คนไม่มีโอกาสได้เดินทางไปร่วมงานพร้อมกับสงกรานต์เพื่อตามไปเป็นกำลังให้กับเจ้า เนื่องจากอายุมากแล้วสุขภาพไม่แข็งแรงและเดินทางไม่สะดวกแต่สงกรานต์มักขอให้ตนเป็นผู้จัดเตรียมเครื่องใช้และเครื่องแต่งกายให้เจ้าแต่ละองค์ตามที่ได้รับการช่วย(เชิญ) และจะมอบเงินให้กับตนทุกครั้งที่ได้รับจากการไปงานเลี้ยงครุของร่างทรงอื่น เพราะถือว่าเป็นธุระให้กับเจ้า ในการจัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆของเจ้า โดยครั้งละ 100-200 บาท

8. จิตรา สุทธิพัฒน์

ป้าจิตรา อายุ 51 ปี เป็นชาวบ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย สามี ป้าจิตรา และลูกสาว 2 คน พ่อมีอาชีพครู แม่มีอาชีพทำนา และรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่กับบ้าน พี่น้องและป้าจิตรา รวม 5 คน ได้มีโอกาสเรียนหนังสือจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน เมื่อเรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษา สามารถสอบเข้าทำงานเป็นพัฒนาชุมชนที่จังหวัดลำปางและสอบเรียนต่อเพื่อเป็นครูที่จังหวัดพิษณุโลกได้ แต่พ่อไม่อนุญาตให้ไปทำงานต่างจังหวัดเพราะเป็นผู้หญิงจึงไม่ต้องการให้อยู่ห่างจากบ้านและครอบครัว อีกทั้งการเดินทางในขณะนั้นไม่สะดวกเกรงจะได้รับความลำบากจึงต้องการให้ทำงานอยู่ใกล้บ้าน แต่งงานอายุ 25 ปี มีอาชีพรับจ้าง สามีมียาชีพรับราชการ ลูกสาวทั้งสองคนกำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ป้าจิตราเล่าว่าในวัยเด็กเคยได้ยินได้ฟังผู้อาวุโสในหมู่เครือญาติพูดถึงเรื่องเจ้าเรื่องเข้าทรงมานานแล้วทั้งที่มีในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน แต่ไม่สนใจ และไม่เข้าใจในสิ่งที่พวกผู้ใหญ่ได้พูดถึง แต่แม่มักเล่าให้ฟังเสมอว่าในหมู่บ้านมีร่างทรง มีการเข้าทรงของเจ้าต่างๆมานานแล้ว นับตั้งแต่ที่แม่ยังเป็นเด็ก ทุกปีในวันที่ 15 เมษายน ซึ่งถือเป็นวันพญาวันนั้นจะมีการจัดงานเลี้ยงครุหรือการทำพิธีเช่นสรวงบูชาครุของร่างทรงและงานฟ้อนผีที่บ้านแม่เลี้ยงจิ้น ซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้าผาม้อและเจ้ากุมภกันท์ ส่วนในวันที่ 16 เมษายน ซึ่งถือเป็นวันปากปีนั้น จะมีการจัดงานเลี้ยงครุหรือการทำพิธีเช่นสรวงบูชาครุของร่างทรงและงานฟ้อนผีที่บ้านของแม่เลี้ยงเขียว ซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้าเมืองแก่น มีบางปีที่แม่พาตนและพี่น้องไปดูการฟ้อนผีที่บ้านของแม่เลี้ยงจิ้น แม่พาไปกราบไหว้เจ้าเพื่อให้เจ้าได้รู้จักและฝากฝังให้เจ้าได้ช่วยคุ้มครองเนื่องด้วยถือเป็นลูกหลานที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เนื่องจากแม่เคยไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าพ่อผาม้อมาก่อน เมื่อมีลูกและลูกๆ เติบโตขึ้นจึงต้องการพาลูกๆ ไปพบกับเจ้าเพื่อให้ลูกมีความคุ้นเคยและไม่กลัวเมื่ออยู่ต่อหน้าเจ้า

นอกจากนี้แม่ยังเล่าให้ฟังในเรื่องของเจ้าพ่อประตู่ผากระแก้วที่มีความสำคัญกับสายตระกูลด้วยเพราะถือเป็นผีปู่ย่าที่ยังคงมีการสืบทอดการเป็นร่างทรงตลอดจนยังคงมีการเลี้ยงผีปู่ย่า

มาโดยตลอด ทุกๆ ปีในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) พ่อแม่จะพาตนเองและพี่น้องของป้าจิตรามาร่วมงานเลี้ยงผีปู่ย่าที่บ้านแม่เฒ่าฮ่าย เพื่อให้ได้มีโอกาสพบปะกับญาติพี่น้องทางฝ่ายแม่ของป้าจิตราที่อยู่ทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้านมาร่วมงานเลี้ยงผีปู่ย่าด้วย ส่วนร่างทรงของเจ้าพ่อประตู่ผากระแก้วนั้นคือยายจันทร์แก้ว แม้จะไม่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน แต่เมื่อถึงวันที่มีการเลี้ยงผีปู่ย่า ยายจันทร์แก้วและครอบครัวจะมาร่วมงานที่หมู่บ้านทุกครั้งทำให้ได้มีโอกาสพบปะกัน แม้ไม่ได้รู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับยายจันทร์แก้ว แต่ก็รู้จักด้วยการแนะนำของแม่เมื่อพบกันในงานเลี้ยงผีปู่ย่าที่จัดขึ้นที่บ้านแม่เฒ่าฮ่าย นอกจากนี้ได้ติดตามพ่อแม่ไปที่บ้านของยายจันทร์แก้ว เพื่อไปร่วมพิธีรดน้ำคำหัวเจ้าพ่อประตู่ผากระแก้วทั้งในช่วงเทศกาลปีใหม่เมือง มีบางครั้งที่แม่ต้องการมาพบกับเจ้าเพื่อขอให้เจ้าช่วยเหลือตนก็มักมาติดตามแม่มาด้วยเช่นกัน

การได้ติดตามพ่อแม่ไปเยี่ยมยายจันทร์แก้วได้พบกับเจ้าอยู่หลายครั้ง ทำให้มีความคุ้นเคยกับเจ้าและยายจันทร์แก้วพอสมควร แต่ในช่วงที่เริ่มทำงานก็ไม่ได้ติดตามพ่อแม่ไปที่บ้านยายจันทร์แก้วและไปพบกับเจ้าอีก จนกระทั่งแต่งงานมีครอบครัวจึงได้ชวนแม่ พี่สาว น้องสาวไปที่บ้านของยายจันทร์แก้วอีกครั้งเพื่อขอให้ยายจันทร์แก้วทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงช่วยเหลือสามี เนื่องจากเมื่อครั้งที่สามีได้ย้ายไปรับราชการที่ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน ประมาณปี พ.ศ.2523 หลายครั้งที่สามีติดต่อมาและมักเล่าให้ฟังเสมอว่าอ่อนเพลียไม่รู้สึกลอยากกินอาหาร แต่ไม่ได้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลเพราะคิดว่าเป็นผลมาจากความเครียดในการทำงาน จึงไม่ได้ใส่ใจสงสัยแต่อย่างใด เพราะคิดว่าสามีคงเครียดกับเรื่องงานและอาจพักผ่อนน้อย แต่เมื่อสามีพูดถึงบ่อยครั้งและไม่ได้เดินทางกลับบ้านที่จังหวัดแพร่ ทำให้พ่อแม่ของตนรวมทั้งญาติพี่น้องเกรงว่าอาจมีเรื่องของผู้หญิงอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากอยู่ต่างจังหวัดและห่างไกลจากครอบครัว ตนจึงเป็นฝ่ายเดินทางไปเยี่ยมสามีด้วยตนเองพร้อมกับน้องสาว พบว่าสามีมีร่างกายผ่ายผอม ไม่มีความรู้สึกลอยากกินอาหาร ร่างกายอ่อนเพลีย แม้ได้พาไปตรวจที่โรงพยาบาลแล้วก็ไม่พบอาการของโรคอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามหลังจากเดินทางกลับจากจังหวัดน่านจึงกลับมาปรึกษาเรื่องของสามีกับพ่อแม่ พ่อของตนได้แนะนำว่าให้ลองไปพบเจ้าอาวาสวัดมหาโพธิ์ หมู่บ้านมหาโพธิ์ ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ เพื่อปรึกษากับหลวงพ่อกับและขอให้หลวงพ่อทำพิธีตั้งคาบให้เป็นวิธีการทางไสยศาสตร์ที่เชื่อว่าเป็นวิธีการตรวจสอบข้อสงสัยได้ ตนต้องการสอบถามในเรื่องที่สงสัยเกี่ยวกับสาเหตุความเจ็บป่วยของสามีและเหตุที่สามีมักไม่ค่อยเดินทางกลับบ้านที่จังหวัดแพร่เพราะมั่นใจว่าสามีไม่มีเรื่องของผู้หญิงอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่คิดว่าอาจเกี่ยวกับอาถรรพ์ของบ้านพักที่สามีพักอยู่ เพราะฝันร้ายว่าสามีถูกวิญญาณที่อาศัยอยู่ในบ้านพักนี้ต้องการเอาชีวิต ภายหลังจากการทำพิธีตั้งคาบเรียบร้อยแล้วได้รับคำตอบตามที่คาดไว้ แต่ยังไม่มั่นใจในคำตอบที่ได้รับมาโดยทั้งหมด จึงเดินทางไปพบกับยายจันทร์

แก้วที่หมู่บ้านน้ำคือ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ โดยมีพ่อแม่และญาติร่วมเดินทางไปด้วย ได้ขอให้เข้ามาเข้าทรงเพื่อปรึกษาในเรื่องที่เกิดขึ้นกับสามี โดยก่อนเชิญเข้ามาเข้าทรงนั้นแม่เป็นผู้บอกให้คนใส่เงินในขันเชิญเข้า จำนวน 36 บาท ที่มีดอกไม้ ธูป และน้ำส้มป่อย ภายในขันเชิญนั้น เมื่อเข้ามาเข้าทรงแล้วจึงได้ปรึกษาเรื่องของสามี เพื่อขอให้เจ้าช่วยเหลือซึ่งได้รับการแนะนำให้แก้อาถรรพ์ โดยนำสิ่งของที่แก้อาถรรพ์ไปทำพิธีตามที่เจ้าแนะนำและนำอาหารคาวหวานไปเซ่นผีในบริเวณบ้านพัก ภายหลังเมื่อสามีหายเป็นปกติแล้วจึงพาสามีมาพบกับเจ้าด้วยการมารดน้ำคำหัวเจ้า เพื่อเป็นการแสดงความเคารพที่เจ้าช่วยรักษานหายเป็นปกติ พร้อมนำหมาก พลู เหล้า บุหรี่ อาหาร ผลไม้ ผ้านุ่งโสร่ง 1 ผืนและเงินมาถวายเจ้า 500 บาท หลังจากนั้นก็จะไปหาเจ้าที่บ้านยายจันทร์ แก้วหลายครั้ง โดยส่วนใหญ่มักขอให้ช่วยเหลือในเรื่องของการทำงาน โดยหากมีปัญหาที่ต้องการให้เจ้าช่วยเหลือมักไปที่บ้านของยายจันทร์แก้ว เพื่อไปพบเจ้าเสมอ หากในเวลาปกติที่ไม่ได้มีปัญหาหรือเรื่องเดือดร้อนก็ไม่ได้ไปที่บ้านของยายจันทร์แก้ว นอกจากจะเดินทางมาพร้อมกับแม่ หากแม่ขอให้พามาที่บ้านของยายจันทร์แก้ว รวมทั้งมางานเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรงวนบูชาครูที่ยายจันทร์แก้วจัดขึ้น และมาร่วมงานรดน้ำคำหัวเจ้าพอประศุพากรแก้วในช่วงเทศกาลปีใหม่ของเมืองเท่านั้น

นอกจากยายจันทร์แก้วซึ่งเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าที่รู้จักแล้ว ก็ไม่ได้รู้จักสนิทสนมนิยมไปดูเข้าทรงอื่นๆ เกรงว่าอาจเจอเป็นพวกตมตุนหลอกลวง จนกระทั่งได้รู้จักกับสงกรานต์ร่างทรงที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันเมื่อประมาณปีพ.ศ.2541 ที่ผ่านมาโดยบังเอิญ เนื่องจากไปซื้อของที่บ้านของศรีนวล (ป้าศรีนวล) ซึ่งเปิดเป็นร้านขายของชำ ขณะเข้าไปในร้านสังเกตว่าภายในร้านมีคนรู้จักในหมู่บ้านกำลังพูดคุยกับเด็กชายคนหนึ่งที่ตนไม่รู้จักและไม่รู้ว่าขณะนั้นกำลังมีพิธีทรงเจ้า เมื่อซื้อของเรียบร้อยก็เตรียมจะกลับบ้านแต่เด็กชายคนนั้นเรียกให้เข้ามาคุยด้วยและบอกว่าที่บ้านมีกุมารมาอาศัยอยู่ กุมารดังกล่าวต้องการพูดคุยด้วย ครั้งแรกที่ได้ยินรู้สึกเฉยๆ ไม่คิดว่าเรื่องที่เด็กชายคนนั้นพูดเป็นเรื่องจริงจึงไม่สนใจ แต่ศรีนวลได้บอกว่าเด็กชายคนนี้ชื่อสงกรานต์ บ้านอยู่ใกล้กับวัดเป็นร่างทรงของกุมารขณะนี้กุมารที่อาศัยอยู่ที่บ้านของศรีนวลกำลังเข้าทรงอยู่ และอยากให้ลองไปพูดคุยด้วย ในที่สุดจึงตัดสินใจไปนั่งพูดคุยด้วยเพราะต้องการพิสูจน์ว่าสิ่งที่เด็กชายที่ชื่อสงกรานต์พูดนั้นเป็นความจริงหรือไม่ โดยขณะนั้นสงกรานต์เตรียมตัวเพื่อเชิญกุมารที่ได้มาอยู่ที่บ้านของตนมาเข้าทรง และให้ตน นำดอกไม้ ธูป และเงินใส่ในขันเชิญ 12 บาท จากนั้นจึงพิธีเชิญกุมารมาเข้าทรง เมื่อกุมารมาเข้าทรงแล้วได้บอกว่ารู้จักคนรวมทั้งทุกคนในครอบครัว รู้ว่าในครอบครัวมีใครบ้าง และมีลักษณะรูปร่างอย่างไร แต่ตนยังไม่เชื่อเพราะเห็นว่าเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันอาจมีการสอบถามเพื่ออ้างอิงได้ แต่เมื่อกุมารขอพูดคุยกับตนเป็นการส่วนตัว บอกเฉพาะ

เรื่องที่ตนรู้เท่านั้น ทั้งเรื่องที่ทำงาน เรื่องครอบครัว ทำให้รู้สึกแปลกใจที่เด็กชายสงกรานต์รู้ในเรื่องดังกล่าว อีกทั้งแปลกใจที่รู้ว่าข้าวของในบ้านมีอะไร วางอยู่บริเวณใดบ้าง โดยสามารถบอกได้ตรงกันหมด แต่ยังไม่เชื่อโดยสนิทใจนักเพราะเกรงว่าเป็นพวกหลอกลวงต้มตุ๋นที่อาจบังเอิญเจอถูกก็เป็นได้ จึงได้อยู่พูดคุยกับกุมารเป็นนานเพื่อสอบถามในอีกหลายเรื่อง หลังจากนั้นเวลาประมาณห่มเศษหลังจากกินอาหารมื้อเย็นเรียบร้อยแล้ว จึงเล่าเรื่องที่ไปพบร่างทรงที่ชื่อสงกรานต์ให้กับแม่ น้องสาวและสามีได้ฟัง อีกทั้งต้องการพิสูจน์ว่าสิ่งที่เด็กชายสงกรานต์พูดเมื่อตอนกลางวันนั้นจริงหรือไม่โดยปรึกษากับแม่เพื่อหาทางพิสูจน์ ซึ่งแม่ของตนได้ให้ป้าจิตราจัดรูป 9 ดอก แล้วอธิษฐานตามที่ต้องการ โดยตนอธิษฐานว่า หากที่บ้านมีกุมารจริงตามที่ร่างทรงพูดเมื่อตอนกลางวัน ขอให้กุมารไปตามหาร่างทรงที่กุมารได้เข้าทรงเมื่อตอนกลางวันให้พามาที่บ้านของตนให้ได้โดยเร็วที่สุด หากสามารถพาร่างทรงมาที่บ้านของป้าจิตราได้จริง ก็จะเชื่อว่ามีกุมารมาอยู่ที่บ้านด้วยจริง แต่ภายในคืนนี้กุมารไม่สามารถพาร่างทรงมาได้ จะถือว่าไม่มีกุมารมาอาศัยอยู่ในบ้านและจะถือว่าสงกรานต์เป็นพวกหลอกลวงต้มตุ๋น หลังจากนั้นผ่านไปอีกประมาณ 15 นาที สามีของศรีนวลได้พาสงกรานต์มาส่งถึงที่บ้านตนเอง เพราะสงกรานต์ไปขอร้องให้รับพามาส่งที่บ้านของตนเนื่องจากไม่รู้จักรถที่บ้านของตนอยู่ที่ไหน ทำให้ทุกคนรู้สึกแปลกใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น จากนั้นทั้งแม่ พี่สาว ตนเอง และน้องสาว ได้ช่วยกันสอบถามเกี่ยวกับสิ่งที่สงกรานต์พูดไว้เมื่อตอนกลางวัน หลายวันต่อมาสงกรานต์ก็มาที่บ้านแม่ของตนอีก เพราะตนไปขอให้สงกรานต์มาที่บ้าน บางครั้งก็ไปรับสงกรานต์จากที่บ้านด้วยตนเอง เพราะยังมีหลายเรื่องที่ยากสอบถามและอยากพิสูจน์ เพื่อหาความจริงให้ได้ว่ากุมารหรือเจ้ามิจริงหรือไม่ ทำให้สงกรานต์ไปมาหาสู่ทั้งที่บ้านของตนหลายครั้งโดยใช้บริเวณบ้านแม่ของตนเป็นที่ทำพิธีเข้าทรงกุมาร หากตนต้องการพบหรืออยากพูดคุยกับกุมารที่อยู่ที่บ้านก็จะให้หลานสาวไปสงกรานต์ที่บ้านและขอให้มาทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านแม่ของตน เพื่อทำพิธีเชิญกุมารมาเข้าทรง ส่วนใหญ่มักจะให้สงกรานต์มาที่บ้านในช่วงเวลาเย็นพร้อมกับชวนกินอาหารมื้อเย็นร่วมกับครอบครัวด้วยเป็นประจำ เพราะต้องการให้เรื่องที่สอบถามพูดคุยกันเป็นเรื่องภายในครอบครัวเท่านั้น ไม่ต้องการให้เป็นที่สังเกตของคนอื่นๆ ดังนั้นการให้สงกรานต์เป็นฝ่ายมาหาที่บ้านและมาทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านแม่ของตนเองย่อมดีกว่า ที่จะเดินทางไปหาสงกรานต์ถึงที่บ้านตนได้ซื้อผ้าถุงใส่รอง ผ้าโพกศีรษะ ผ้าคาดเอว และผ้าแขนหนู สำหรับเจ้าเตรียมเอาไว้ที่บ้านแล้วเพื่อความสะดวก โดยสงกรานต์ไม่จำเป็นต้องเตรียมนำสิ่งของของเจ้ามาจากบ้านของเขาอีก เมื่อมาทำพิธีที่บ้านแม่บ่อยๆ ทั้งแม่ พี่สาว ตนเองและน้องสาวอยู่พูดคุยซักถามเรื่องต่างๆ กับเจ้าในขณะที่ทำพิธีเข้าทรงเป็นเวลานาน ในบางคืนสงกรานต์ก็ต้องนอนค้างคืนที่บ้านแม่ของตนด้วย ทุกคนในครอบครัวต้องการพิสูจน์ว่าเจ้ามิจริงหรือไม่ โดยพยายามสอบถามเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมา

ของเจ้าต่างๆที่มาเข้าทรง เมื่อสอบถามแล้วถึงที่มาของเจ้าก็พบว่าเจ้าที่สงกรานต์เป็นร่างทรงให้นั้น มีความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติกับผีปู่ย่าของตระกูลของตน ในครั้งแรกที่รู้ยังไม่เชื่อว่าเป็นความจริง เพราะกลัวว่าจะเป็นการเล่นอย่าง ไม่มีอะไรที่สามารถยืนยันว่าเป็นเรื่องจริงได้ ภายหลังครอบครัวของตนได้ไปพบเจ้าที่บ้านของยายจันทร์แก้ว เพื่อทำพิธีเชิญเจ้าซึ่งเป็นผีปู่ย่าของตระกูลมาเข้าทรง เพื่อสอบถามถึงเครือญาติของผีปู่ย่าตามที่องค์เจ้าอื่นๆ ได้พูดถึงเมื่อคราวที่เข้าทรงยังร่างกายของสงกรานต์ เมื่อได้รับการยืนยันจากผีปู่ย่าที่เข้าทรงยังร่างกายของยายจันทร์แก้วว่าองค์เจ้าที่มาเข้าทรงยังร่างของสงกรานต์เป็นเครือญาติกับผีปู่ย่าจริง จึงรู้สึกเกิดนับถือในตัวองค์เจ้าต่างๆ ด้วยเพราะถือว่าเป็นองค์เจ้าต่างๆญาติพี่น้องของผีปู่ย่าที่กลุ่มเครือญาติตนนับถือ

บ่อยครั้งที่ขอให้สงกรานต์มาที่บ้านเพื่อมาทำพิธีทรงเจ้า ส่วนใหญ่ต้องการให้เจ้าช่วยเหลือเรื่องงานทั้งของตนเองและน้องสาว ทำให้เกิดความไม่สบายใจจึงขอคำแนะนำจากเจ้าในเรื่องต่างๆ นอกจากนี้เคยขอให้สงกรานต์มาที่บ้านแม่ของตนเพื่อทำพิธีเชิญผีปู่ย่ามาเข้าทรงด้วยเพื่อพูดคุยปรึกษาในเรื่องต่างๆไป บางครั้งขอให้สงกรานต์เชิญเจ้าขอมือเหล็กมาเข้าทรงเพื่อปรึกษาในเรื่องงาน ขอให้สงกรานต์ทำพิธีทรงเจ้าเชิญเจ้าขุนเพชรมาเข้าทรงเพื่อขอให้เจ้าขุนเพชรให้โชคลากเพื่อจะนำไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลบ้างสลากออมสินบ้าง เป็นต้น นอกจากนี้ได้ขอให้สงกรานต์ทำพิธีทรงเจ้าเชิญเจ้าพญาเวสสุวรรณมาทำพิธีบูชาเทียนให้กับคนในครอบครัวและญาติพี่น้อง เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลด้วย

การที่เชิญเจ้ามาเข้าทรงบ่อยๆ บางครั้งเจ้าก็ขอให้ให้ตนรวมทั้งแม่และน้องสาวของตนด้วยช่วยเหลือ เช่น การจัดงานเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรงบูชาครูประจำปีที่สงกรานต์จัดผ่านมา ทั้งเจ้าเชียงแสน เจ้าขุนเพชร และเจ้าขอมือเหล็ก ได้ขอให้ตนและน้องสาวช่วยเป็นธุระในเรื่องการซื้ออุปกรณ์ที่ต้องทำขันครูและพานบายศรี เช่น ใบตอง ดอกไม้ชนิดต่างๆ โอเอซิส เข็มหมุด รวมทั้งเหล้า บุหรี่ หมาก พลู โดยพาสงกรานต์ไปส่งซื้อที่ตลาดในเมือง โดยทั้งขันครูและพานบายศรีที่ทำขึ้นเพื่อเสริมบารมีขององค์เจ้าแต่ละองค์ ซึ่งต้องเปลี่ยนและทำขึ้นใหม่ทุกปีปีละ 1 ครั้ง โดยสงกรานต์ต้องทำขันครูของเจ้าทั้ง 5 องค์ขึ้นใหม่ องค์ละ 1 ชุด แต่ตนไม่ได้ร่วมทำและจัดเตรียมขันครูและพานบายศรีแต่เห็นว่ามีแม่ของตน ยายอร ยายพวงเพ็ญมาและอีก 2-3 คน มาช่วยทำขันครูและพานบายศรี แต่เจ้าก็ได้ขอให้ตนและน้องสาวช่วยทำบัตรเชิญ สำหรับใช้ในวันงานเพื่อทั้งเลี้ยงแขกในงานรวมทั้งร่างทรงที่มาร่วมงานด้วย ตนและน้องสาวจึงทำแกงเผ็ด 1 หม้อใหญ่ ขนมน้ำเงิน 30 กิโลกรัม และน้ำอัดลม 1 ถัง ไปร่วมทำบุญด้วย

สำหรับการเดินทางไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่น ทั้งที่อยู่ในชุมชนและนอกชุมชน นั้นส่วนใหญ่จะไม่ได้เดินทางไปพร้อมกับสงกรานต์ เพราะเป็นเวลาทำงานหากเป็นงานเลี้ยงครูที่มี

ภายในหมู่บ้านส่วนมากสงครามจะขอให้ลูกสาวของตนไปส่งที่งาน และอยู่ช่วยเป็นกำลังให้เจ้าหรือทำธุระให้เจ้าบ้างตามสมควร หากสงครามต้องไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงอื่นที่จัดที่ต่างจังหวัดมีบางครั้งที่เจ้าขอให้ตนขับรถไปส่งเพื่อไปร่วมงาน โดยมีค่าใช้จ่ายสำหรับค่าเติมน้ำมันให้ทั้งไปและกลับ ซึ่งตนได้มีโอกาสเดินทางไปทั้งครอบครัวและน้องสาว อยู่ร่วมงานจนกระทั่งงานเลิก เช่นงานเลี้ยงครูที่ผ่านมาได้ไปส่งสงครามไปร่วมงานเลี้ยงครูของร่างทรงชื่อ มงคล ซึ่งจัดใกล้ศาลหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ทำให้ตนได้เห็นร่างทรงมากมายที่มาร่วมงานในวันนั้น โดยตนได้ทำหน้าที่เป็นกำลังของเจ้า โดยเตรียมเสื้อ ผ้าถุงโสร่ง รวมทั้งเครื่องใช้อื่นๆ ของเจ้า เช่น เมี่ยง บุหรี่ ดอกไม้สำหรับประดับ บัตรเชิญเพื่อเตรียมเชิญร่างทรงอื่นให้มาร่วมงานเลี้ยงครูของเจ้าขุนเพชรที่จะมีต่อไปรวมทั้งจัดเก็บเสื้อผ้าให้กับเจ้าหลังจากที่เจ้าลดยทรง

9. พวงเพ็ญ ศรีคำจันทร์

ยายพวงเพ็ญ อายุ 61 ปี เป็นชาวบ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย สามียายพวงเพ็ญ ลูกชาย 2 คน และลูกสาว 1 คน พ่อแม่มีอาชีพทำนา ทำสวนลำไย และเลี้ยงหมู เรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนประจำ หมู่บ้าน แต่งงานเมื่ออายุ 25 ปี สามียามีอาชีพทำนาและมีความชำนาญในด้านการแกะสลักไม้ ส่วนตนช่วยสามีทำนา และขายผักที่ตลาดสด 3 แห่งที่อยู่ในตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ คือ ที่ตลาดชมพูมิ่ง ตลาดบ้านทุ่ง และตลาดสดเทศบาล โดยรับซื้อมาจากเพื่อนบ้านและปลูกเองในบริเวณบ้าน ปัจจุบันสามีและลูกชายคนโตเสียชีวิต อาศัยอยู่กับลูกสาวซึ่งทำงานในตัวเมือง ส่วนลูกชายคนรองแยกครอบครัวและไปทำงานต่างจังหวัด แม้ลูกๆ ส่งเงินให้ใช้ทุกเดือนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน แต่ตนยังคงไปขายผักที่ตลาดสดเทศบาลเช่นเดิม

แม้ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวยากจน แต่ไม่ถือว่าขัดสนเพราะช่วยกันใช้จ่ายอย่างประหยัด นอกจากทำนาแล้วทั้งตนและสามีต่างช่วยกันทำงานหารายได้เพิ่มเติม โดยสามีรับจ้างแกะสลักงานไม้อยู่กับบ้าน รับจ้างเกี่ยวข้าว คายหญ้าและงานอื่นๆ หากมีผู้มาจ้างวาน รวมทั้งดูแลเรื่องภายในบ้านในเวลากลางวันด้วย เพราะเนื่องจากทำงานอยู่กับบ้าน ส่วนตนนั้นปลูกผักสวนครัวแล้วนำไปขายที่ตลาด ผักสดที่นำไปขายที่ตลาดก็ได้เลือกแล้วว่าเป็นผักที่ขายได้ดีเมื่ออยู่บนแผงและหมดเร็วโดยไม่ตกค้างเหลือกลับบ้าน เช่น ต้นหอม ผักชี มะเขือเทศ ผักกาด ผักบุ้ง ชะอม ตำลึง ขอดผักทอง เป็นต้น ทำให้มีรายได้สำหรับใช้จ่ายในครอบครัวที่แม้ไม่มากนักแต่ก็สม่ำเสมอเพราะขายหมดทุกวัน การไปขายผักที่ตลาดทุกวันก็หวังที่จะให้ขายได้หมดเร็วเพื่อจะได้กลับมาดูแลครอบครัวเรื่องภายในบ้าน มีบางครั้งก็หวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยให้ขายผักที่ตลาดได้ทั้ง

หมดเพราะแม่มักบอกว่าให้หมั่นบูชาแม่ธรณีเจ้าที่บ้าน เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ช่วย
คลบน้ตาลให้ทุกอย่างดำเนินสะดวกลุล่วงไปได้ด้วยดี เมื่อต้องออกไปขายผักจึงมักจะบนบานไว้
กับแม่ธรณีเจ้าที่เพื่อขอให้ช่วยให้ขายของได้หมด

ยายพวงเพ็ญเล่าว่ามีสุขภาพที่ไม่แข็งแรงนับตั้งแต่คลอดลูกคนแรก หากไม่สบายก็ไม่ได้
ไปรักษาที่โรงพยาบาลบ่อยครั้งนักเพราะค่ารักษาพยาบาลมีราคาแพงจึงรักษากันตามแบบชาวบ้าน
สามีเป็นคนหาหาสมุนไพรมาดมให้กิน หากมีอาการเจ็บป่วยโดยไม่รู้สาเหตุ สามีก็จะไปหาพ่อ
อาจารย์ที่บ้านเพื่อสอบถามโดยนำเอาวันเดือนปีเกิดของตนไปให้พ่ออาจารย์ตรวจสอบดูในตำราว่า
มีเคราะห์มีโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดจากเคราะห์หรือไม่ ตนเคยไม่สบายมากจนไม่สามารถไปขายผักที่
ตลาด สามีไปพบแม่เฒ่าวันรุ่งทรงของเจ้าเลียบเมืองที่อาศัยอยู่ที่บ้านหมู้น้ำห้ำ ตำบลป่าเมต
อำเภอเมืองแพร่ เนื่องจากญาติทางฝ่ายสามีได้แนะนำให้ลองไปสอบถามอาการป่วยของตนกับเจ้า
เพราะเชื่อว่าเจ้าจะสามารถบอกอาการเจ็บป่วยที่ไม่รู้สาเหตุให้ได้ ภายหลังทราบว่าเหตุเป็นเพราะ
ถูกผีทัก เมื่อครั้งที่ไปเก็บผักบริเวณหนองน้ำของหมู่บ้าน (อาการของคนถูกผีทักนั้น จะมีอาการ
หนาวสั่น แต่ไม่มีไข้ หน้าตาหมองคล้ำ ปวดท้อง แน่นหน้าอก ไม่สามารถกินอาหารหรือนอนได้
ตามปกติ) สามีได้พามารักษาที่บ้านของแม่เฒ่าวัน โดยใส่เงินในขันเชิญเจ้า จำนวน 36 บาท พร้อม
กับหมาก พลู เหล้า บุหรี่ เพื่อขอให้เจ้าช่วยเหลือ ใช้เวลารักษาด้วยวิธีทางไสยศาสตร์ ประมาณ 4
วัน จึงหายเป็นปกติ หลังจากนั้นกลับไปหาเจ้าอีกพร้อมกับสามีพร้อมกับเงิน 300 บาท และผ้าถุง
โสร่ง 1 ผืน เพื่อตอบแทนที่เจ้าช่วยรักษาอาการป่วยจนหายดี นับจากนั้นก็ไปมาหาสู่ที่บ้านของ
แม่เฒ่าวันเพื่อไปพบเจ้าอยู่เสมอ โดยบางครั้งให้ลูกสาวพาไปส่งที่บ้านแม่เฒ่าวัน ถ้าวันไหนที่ตรง
กับวันพระก็มักจะไปพูดคุย นำอาหารที่ทำมาจากบ้านมาแบ่งให้ ถ้าเป็นวันอื่นๆ ที่ไม่ตรงกับวันพระ
หรือวันพระก็จะไปหาเจ้าเพื่อขอให้เจ้าให้โชค เพื่อจะนำไปซื้อหอยได้ดิน นอกจากนี้ก็ขอให้เจ้า
ช่วยเหลือเรื่องงานให้ลูกชายด้วย เพราะกำลังเตรียมตัวสอบแข่งขันเข้าทำงาน หากมีเรื่องที่ไม่สบาย
ใจก็จะไปที่บ้านแม่เฒ่าวันเพื่อขอคำปรึกษา แม้ไม่มีธุระก็จะแวะไปเยี่ยมเยียนแม่เฒ่าวันและนำผักที่
แบ่งไว้หรือผลไม้จากสวนไปฝาก ซึ่งไม่ได้ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับสามีหรือครอบครัวแต่อย่างใด เมื่อไป
เยี่ยมแม่เฒ่าวันบ่อยๆจึงทำให้รู้ว่ายายบัวตองก็มาหาเจ้าที่นี่ด้วยเช่นกัน

ยายพวงเพ็ญเล่าว่ารู้จักและสนิทสนมกับยายบัวตองเป็นอย่างดีเพราะเป็นญาติกัน เป็นคน
หมู่บ้านเดียวกันและยังขายผักที่ตลาดเดียวกันอีกด้วย มีบางครั้งที่ไปพบกับยายบัวตองที่บ้านของ
แม่เฒ่าวันอยู่ก่อนแล้ว ในบางครั้งก็จะชวนยายบัวตอง ยายทองใบ ป้าศรีนวลเยี่ยมเยียนแม่เฒ่าวัน
พร้อมกัน ในระยะแรกไม่รู้สาเหตุการเจ็บป่วยของยายบัวตอง แต่เจ้าให้ยายบัวตองหมั่นทำทำบุญ
ฝึกสวดมนต์ทำสมาธิ แล้วจะเป็นผลดี เจ้าได้บอกกับคนด้วยว่าอีกไม่นานคนก็จะเป็นอย่างเดียวกับ

ยายบัวตองขอให้เตรียมตัวเตรียมใจไว้ ในขณะที่นั้นยังไม่เข้าใจว่าหมายถึงอะไร เพราะการสวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิเป็นสิ่งที่ทำอยู่เป็นประจำ จึงไม่ได้สนใจในสิ่งที่เจ้าบอก นอกจากยายบัวตองที่มีความสนิทสนมกันแล้ว คนก็มีความสนิทสนมกับป้าศรีนวลด้วย หากมีเรื่องที่จะเป็นปัญหาก็มักจะปรึกษากับป้าศรีนวล อีกทั้งน้องสาวของตนก็รู้จักและสนิทสนมกับป้าศรีนวลด้วย เพราะน้องสาวของตนสนใจเรื่องคู่มือเรื่องเข้าทรงเหมือนกันกับป้าศรีนวล มักชวนกันไปหาร่างทรงด้วยกันบ่อยๆ มีหลายครั้งที่ตนได้ติดตามน้องสาวและป้าศรีนวลไปที่บ้านของป้าจันทร์ทองร่างทรงของของท้าวเวสสุวรรณที่อยู่หมู่บ้านใหม่ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ เจ้าบอกว่าที่บ้านของป้าศรีนวลมีกุมารมาอยู่ด้วย ถ้าป้าศรีนวลต้องการพูดคุยกับกุมารต้องไปที่บ้านของป้าจันทร์ทองเพื่อให้ป้าจันทร์ทองทำพิธีเชิญกุมารมาเข้าทรง ภายหลังรู้ว่าป้าศรีนวลได้รู้จักกับสงกรานต์เด็กชายที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน เป็นร่างทรงให้กับกุมารและขอให้สงกรานต์มาที่บ้านของป้าศรีนวลเพื่อให้มาทำพิธีเชิญกุมารมาเข้าทรง ทำให้ทั้งป้าศรีนวลและน้องสาวของตนไม่ได้ไปหาเจ้าที่บ้านป้าจันทร์ทองบ่อยนัก ซึ่งตนก็มีโอกาสได้รู้จักกับสงกรานต์ด้วย จนกระทั่งได้ไปร่วมงานพิธียกขันครูและงานเลี้ยงครูของสงกรานต์ในภายหลัง

หากมีเวลาว่างมักมีเพื่อนบ้านที่รู้จักและสนิทสนมกัน เช่น ป้าศรีนวล ป้าบัวเดียว ป้าชวนชม ยายบัวตอง ยายทองใบ และป้าจันทร์ทอง ชวนกันไปทำบุญฝึกสมาธิปฏิบัติธรรมที่วัดศรีบุญเรืองที่อยู่ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ และที่สำนักปฏิบัติธรรมบุญรักษา ที่หมู่บ้านน้ำโค้ง ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ เป็นประจำ เริ่มไปกับกลุ่มคนดังกล่าวตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2538 เพราะพวกเขาเคยไปฝึกทำสมาธิ สวดมนต์ไหว้พระกันมาก่อน แม้ก่อนหน้านั้นก็ได้เริ่มฝึกฝนสวดมนต์ทำสมาธิอยู่ที่บ้านบ้างเช่นกันแต่ด้วยภาระกิจประจำวันจึงไม่มีสมาธิเพียงพอในการฝึกปฏิบัติ อีกทั้งยังไม่มีโอกาสได้ไปเพราะยังไม่รู้จักสถานที่ เมื่อพวกเขามาชวนจึงได้ติดตามไปด้วยในภายหลัง เมื่อถึงช่วงเข้าพรรษาและวันสำคัญทางศาสนาก็มักจะเดินทางไปฝึกปฏิบัติธรรมในสถานที่ดังกล่าวเป็นเวลา 3-4 วัน โดยส่วนใหญ่มักเดินทางไปตามลำพังเพราะสามารถฝึกได้อย่างเต็มที่ หากไปพร้อมกันหลายคนบางครั้งจะทำให้จิตไม่สำรวม เริ่มมีความสนใจที่จะฝึกทำสมาธิสวดมนต์ ทำบุญเพื่อให้เกิดทานบารมี ตั้งแต่ที่สามียังมีชีวิตอยู่ แต่มาเริ่มให้ความสนใจอย่างจริงจังเป็นต้นมาประมาณปี พ.ศ.2537 จนกระทั่งได้ไปร่วมฝึกสมาธิไปปฏิบัติธรรมกับกลุ่มดังกล่าว อีกทั้งมีความเชื่อส่วนตัวว่า หากได้ทำบุญ สวดมนต์ไหว้พระฝึกทำสมาธิเป็นประจำจะทำให้สิ่งดังกล่าวสามารถคุ้มครองป้องกันตนเองจากสิ่งไม่ดีหรือสิ่งไม่เป็นมงคลทั้งหลายได้ รวมทั้งเชื่อว่าทำให้ผีป่วนไม่มารบกวนให้ตนเจ็บป่วย เพราะต้องการปฏิเสธการเป็นร่างทรงให้กับผีป่วนหาร่างทรงคนปัจจุบันของผีป่วนเสียชีวิต

ยายพวงเพ็ญเล่าว่าตนเองนั้นรู้ตัวมานานตั้งแต่เมื่อ 6 ปีที่แล้ว ว่าจะต้องเป็นร่างทรงให้กับผีปู่ย่าของตระกูลนับตั้งแต่ที่ไปพบเจ้าเลียบเมืองที่หมู่บ้านต้นห้า ตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ พร้อมกับยายบัวตอง จนกระทั่งยายบัวตองยอมรับเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าของตระกูลยายบัวตองไปแล้ว และคิดว่าอาการความเจ็บป่วยหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนนั้นคล้ายกับยายบัวตองมาก ในวันที่รู้ว่าต้องยอมรับเป็นร่างทรงนั้นตรงกับวันเลี้ยงผีปู่ย่าที่ญาติพี่น้องมารวมงานเลี้ยงผีที่บ้านแม่เฒ่าฮ่าย ในปีนั้นเมื่อทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงเพื่อมารับเครื่องเซ่นสังเวย เจ้าได้พบกับบรรดาลูกหลานและเครือญาติที่นับถือผีเดียวกัน เจ้าได้บอกกับทุกคนที่มาร่วมงานในวันนั้นด้วยว่ายายจันทร์แก่ชราแล้ว ขณะนี้ไม่สามารถทำพิธีทรงเจ้าได้เหมือนที่ผ่านมาเพราะสุขภาพไม่ดี ต้องการหาลูกหลานที่เหมาะสมมาสืบทอดเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าต่อไป ตอนนี้เห็นแล้วว่าคนเหมาะสมที่สุดที่จะเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าต่อจากยายจันทร์แก่ โดยเจ้าให้เหตุผลว่าเป็นเพราะคนมีขวัญของแม่หมอนล้านที่เคยเป็นร่างทรงคนก่อนของเจ้าได้มาเกิด โดยอยากให้อยอมรับและเตรียมใจให้พร้อมเพื่อจะเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าคนต่อไป สำหรับลูกหลานคนอื่นๆ นั้นยังไม่มี ความเหมาะสมในด้านความประพฤติปฏิบัติ ในขณะที่เมื่อได้รับรู้ว่าผีปู่ย่าเลือกตนให้เป็นร่างทรงคนต่อไปต่อจากยายจันทร์แก่ ทำให้รู้สึกกลัวและลำบากใจเพราะไม่คิดว่าจะต้องมาทำหน้าที่นี้ แม้ตนจะมีความเคารพต่อเจ้าเช่นเดียวกับญาติพี่น้องคนอื่นๆ แต่ไม่ต้องการที่จะยอมรับเป็นร่างทรง เพราะเคยรู้จักกับคนที่ เป็นร่างทรงอย่างเช่น แม่เฒ่าวัน ยายบัวตอง และรับรู้มาด้วยว่า หากมีการทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงแล้ว ก็จะต้องทำตามที่เขากำหนด เคยได้เห็นร่างทรงที่อยู่ในงานเลี้ยงครูที่จัดที่บ้านแม่เลี้ยงวัน ที่เมื่อเจ้ามาเข้าทรงแล้วร่างทรงต้องฟ้อน ต้องดื่มเหล้า ต่อหน้าผู้คนมากมายที่มาดูในงานเลี้ยงผีหรืองานฟ้อน ต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ไม่เหมือนคนทั่วไปที่ใส่กันตามปกติ คือต้องนุ่งโจงกระเบน ต้องมีผ้าโพกศีรษะ ทำให้รู้สึกอายและไม่ชอบที่ร่างทรงที่เป็นผู้หญิงบางคนเมื่อเจ้าเข้าทรงแล้วต้องดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ นอกจากนี้ก็รู้มาอีกว่าคนที่ไปรับขันเป็นร่างทรงนั้นมีข้อบังคับมาก ไม่สามารถทำตามสบายนัก เช่น อาหารหรือของขบเคี้ยวบางอย่างต้องเลี่ยงเพราะไม่สามารถรับประทานร่วมกับผู้อื่นได้ งานที่มีในชุมชนเช่นงานศพก็ไม่สามารถเข้าร่วมได้หากองค์เจ้าที่มาอยู่ด้วยไม่อนุญาต หรืออาจจะทำให้เกิดความเจ็บป่วยต่างๆ โดยไม่รู้สาเหตุ

แต่ความคิดเห็นของตนกลับเป็นความคิดเห็นที่ตรงกันข้ามกับกลุ่มญาติพี่น้องที่พยายามพูดเกลี้ยกล่อมให้ตนยอมรับให้ได้ เพราะเห็นว่าถ้าหากได้เป็นร่างทรงของเจ้าแล้ว เจ้าก็จะได้ช่วยเหลือให้ยายพวงเพ็ญและครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับที่เจ้าเคยช่วยให้ยายจันทร์แก่ และครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากมีผู้คนมากมายจากหลายที่มาขอให้เจ้าช่วยในเรื่องต่างๆ เมื่อเจ้าสามารถช่วยเหลือได้คนเหล่านี้นำทั้งเงินและสิ่งของมาให้ ทำให้ยายจันทร์แก่และ

ครอบครัวไม่ลำบากขัดสนเช่นแต่ก่อน ซึ่งปัจจุบันยายจันทร์แ้วมีฐานะดีขึ้นและมีเงินใช้สอยตามสมควรเพราะเจ้าช่วยเหลือให้มีคนมาหาบ่อยๆ หากญาติพี่น้องที่อยู่ในหมู่บ้านมีเรื่องเดือดร้อนที่ต้องการขอความช่วยเหลือหรือขอโชคจากเจ้า ก็สามารถมาพบเจ้าและทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงได้โดยสะดวกเพราะเจ้ามีร่างทรงอยู่ในหมู่บ้าน หากยอมรับเป็นร่างทรงแล้วก็จะทำให้ไม่ต้องเดินทางไปนอกหมู่บ้านเช่นที่เคยได้ไปหายายจันทร์แ้วที่หมู่บ้านน้ำคืออีก และมีสะดวกใจที่จะมาพบมาปรึกษากับเจ้าที่บ้านของตนเพราะถือเป็นเครือญาติกันหากมีปัญหาที่อาจเป็นความลับที่ไม่ต้องการให้คนอื่นรู้ ตนจึงพยายามทำนิ่งเฉยและไม่สนใจเรื่องนี้ทุกครั้งที่ญาติพี่น้องสอบถาม

แม้ไม่ต้องการยอมรับเป็นร่างทรงของผีปู่ย่า แต่ทุกปีที่มีงานเลี้ยงผีปู่ย่าที่บ้านแม่เฒ่าอายุในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (ประมาณเดือนมีนาคม) ตนก็ต้องไปร่วมงานด้วยเช่นกัน เมื่อในกลุ่มเครือญาติรับรู้ร่วมกันแล้วว่าตนต้องเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าคนต่อไปจากยายจันทร์แ้วเสียชีวิต หากไม่มาร่วมงาน อาจทำให้ญาติพี่น้องไม่พอใจและทำให้ตนเองรู้สึกไม่สบายใจด้วยหากมีการสอบถามถึงสาเหตุของการไม่ไปร่วมงาน ดังนั้นจึงถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องมาร่วมพิธีเสมอ โดยก่อนถึงวันงานประมาณ 1-2 วัน เมื่อมีการเก็บเงินสำหรับค่าเลี้ยงผีปู่ย่าจากกลุ่มเครือญาติแล้ว นางมาลี ลูกสะใภ้ของแม่เฒ่าอายุมักจะชวนตนไปซื้อสิ่งของเครื่องใช้ เพื่อนำมาทำอาหารสำหรับเลี้ยงผีปู่ย่า ตนก็จะช่วยจัดเตรียมทำอาหาร จนกระทั่งอยู่ร่วมงานจนเสร็จพิธี นอกจากนี้ได้ไปทำพิธีรดน้ำคำหัวเจ้าในวันที่ 13 เมษายน ไปร่วมงานเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรวงบูชาครูประจำปีที่จัดที่บ้านของยายจันทร์แ้วในวันที่ 18 เมษายนทุกปี เพราะยายจันทร์แ้วได้นำสวดดอก(กรวยดอกไม้สำหรับใช้เชิญให้มาร่วมงาน) ฝากลูกสาวให้มาเชิญตนถึงที่บ้าน เพื่อให้ไปร่วมงานด้วย ทุกครั้งที่ไปงานก็จะได้ร่วมทำบุญเสมอ ครั้งละ 100 บาท ในบางปีหากไม่ได้ร่วมทำบุญเป็นเงินมักจะนำใบตองและผลไม้จากสวนมาร่วมทำบุญ รวมทั้งช่วยทำพานบายศรีที่ใช้ในวันงานด้วย

หลังจากนั้นประมาณปี พ.ศ. 2539 ได้ตัดสินใจไปรับขันธ (การรับเอาศีล 5 หลักพรหมวิหาร 4 มาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด รวมทั้งหมั่นทำความดีและทำบุญทำกุศลอย่างสม่ำเสมอ) และครอบครู (เป็นการรับเอาความรู้โดยผ่านการครอบด้วยหัวธนู โดยเพื่อทำให้เกิดอำนาจ มีผลต่อการปกป้องคุ้มครองจากสิ่งไม่ดีหรือสิ่งอัปมงคลต่างๆ) จากป้าติ่งร่างทรงของพระแม่ศรีอุมาเทวีในวันเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรวงบูชาครูประจำปีที่บ้านติ่งจัดขึ้น ซึ่งตรงกับวันที่ 9 มิถุนายน เพราะป้าศรีนวลได้เล่าให้ฟังว่าได้ไปรับขันธและครอบครูมาจากป้าติ่งร่างทรงของพระแม่ศรีอุมาเทวีแล้วนำมาปฏิบัติ เพื่อให้เป็นสิริมงคลและเสริมให้กิจการการค้าขายดีขึ้น แม้เคยได้ยินเรื่องที่ป้าศรีนวลไปรับขันธแล้วช่วยให้ค้าขายดีขึ้นหลายครั้ง แต่ก็ไม่มีความสนใจ แม้จะเป็นการรับขันธเพื่อให้ทำมาค้าขายดีขึ้นก็ตาม เพียงแต่ติดตามป้าศรีนวลไปพบป้าติ่งบ้างในบางครั้งก็ป้าศรีนวลอยากพบเจ้า

เพื่อขอให้เจ้าช่วยเหลือเท่านั้น สำหรับการตัดสินใจไปรับขันกับป้าวดีที่เป็นร่างทรงของพระแม่ศรีอุมาเทวีที่ถือว่าเป็นเจ้าเขานั้น มิได้ไปรับขันเพื่อต้องการเป็นร่างทรง เพราะรู้ว่าตนได้ถูกเลือกให้เป็นร่างทรงของผีปู่ย่าของกลุ่มตระกูลแล้ว แต่ไปรับขันเพื่อเป็นสิริมงคลและช่วยเหลือในเรื่องการค้าขาย ขยายวงเพื่งเล่าว่าผีปู่ย่ากับเจ้าที่ตนไปรับขันนั้นแตกต่างกัน ตั้งแต่เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์เครื่องใช้ วิธีการปฏิบัติตน การประกอบพิธีทรงเจ้า สื่อสารด้วยภาษาเทพ (ภาษาเขก) การจัดงานเลี้ยงครุ เป็นต้น เนื่องจากได้ปรึกษากับป้าศรีนวล ป้าบัวเตียวและน้องสาวของตนแล้วในเรื่องนี้จึงคิดว่าคงไม่มีปัญหาอะไรเพราะไม่ได้ไปรับขันเพื่อเป็นร่างทรง จึงไม่ได้บอกให้กับญาติพี่น้องได้รู้เกรงว่าจะไม่เห็นด้วย แต่ในที่สุดก็ตัดสินใจไปรับขันกับป้าวดี เพราะคิดว่าอาจเป็นหนทางที่ไม่จำเป็นต้องเป็นร่างทรงของผีปู่ย่าด้วย การไปรับขันจากป้าวดีครั้งนั้นก็เพราะได้มีโอกาสพบกับเจ้าหลายครั้งเกิดความรู้สึกเลื่อมใสในตัวองค์เจ้าที่มีกิริยานุ่มนวล พุดไฟระยงนุ่งห่มด้วยชุดขาว มีท่าทีสำรวม ไม่คึ่มของมีนเมาหรือสุบหรี ซึ่งแตกต่างจากร่างทรงที่ตนเคยเห็น นอกจากนี้เจ้ายังให้ข้อคิดและให้คำปรึกษาทั้งในเรื่องงาน เรื่องส่วนตัวด้วย โดยเฉพาะเรื่องที่บอกให้ตนเตรียมใจยอมรับเพื่อเป็นร่างทรงของผีปู่ย่า สำหรับการมาพบเจ้าที่บ้านของป้าวดีแม้ไม่บ่อยครั้งนักเพราะป้าวดีทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ จะกลับมาทำพิธีเลี้ยงครุหรือทำพิธีเช่นสรวงบูชาครุประจำปีเพียงปีละครั้ง หากป้าวดีเดินทางกลับมาที่หมู่บ้าน ป้าศรีนวลมักจะโทรศัพท์มาชวนให้ไปเยี่ยมเยียนป้าวดีเสมอเพื่อจะได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับเจ้าด้วย แม้จะเป็นองค์เจ้าที่มีความแตกต่างกับผีปู่ย่าที่ตนนับถือ แต่ก็ได้มาปรึกษาเรื่องที่ต้องเตรียมตัวเป็นร่างทรงของผีปู่ย่ากับองค์เจ้าของป้าวดีด้วยเช่นกัน มักได้รับคำแนะนำว่า ให้หมั่นนำบทสวดมนต์เช่น คาถาชินบันชร ยอดพระกัณท์ ไตรปิฎกมาสวดในทุกวันพระ กินอาหารมังสะวิรัต เพื่อเป็นการสร้างกุศลให้กับตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับที่แม่เฒ่าวันเคยบอกกับตนเองไว้เช่นกัน

เมื่อถึงช่วงงานเลี้ยงครุหรือพิธีเช่นสรวงบูชาครุประจำปีที่ร่างทรงต่างๆ จัดขึ้นที่มีในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน แม้ตนเองไม่ได้เป็นร่างทรงแต่ก็ได้รับการเชิญให้ไปร่วมงาน เพราะเนื่องจากได้รู้จักกับคนที่เป็ร่างทรงหลายคนทั้งที่รู้จักเป็นส่วนตัว และรู้จักจากการแนะนำของป้าศรีนวล ด้วยซึ่งส่วนใหญ่ร่างทรงที่รู้จัก เช่น ขยายบัวตอง สงกรานต์ ซึ่งเป็นร่างทรงที่อยู่ในหมู่บ้าน ป้าจันทร์ทอง แม่เฒ่าวัน ขยายจันทร์แก้วที่เป็นร่างทรงที่อยู่นอกหมู่บ้าน มักจะนำสวดดอก (กรวยดอกไม้ที่มีรูป) ไข่แทนมิตรเชิญเพื่อให้ไปร่วมงานเลี้ยงครุที่พวกเขาจัดขึ้น หากไม่มีธุระตนก็มักจะไปร่วมงานและร่วมทำบุญในวันเลี้ยงครุซึ่งถือเป็นงานประจำปีของร่างทรงด้วย โดยร่วมทำบุญเป็นเงินครั้งละ 30-50 บาท ส่วนใหญ่มักไปร่วมพิธีเพื่อเป็นการให้ความเคารพต่อองค์เจ้าและเพื่อเป็นเกียรติให้กับร่างทรงที่ได้มาเชิญให้ไปร่วมงาน นอกจากนี้ทุกปีเมื่อถึงวันเลี้ยงครุหรือพิธี

เช่น สรวงบูชาครูประจำปีที่บ้านปาวดีจัดขึ้นในวันที่ 9 มิถุนายนของทุกปี ก็มักจะไปร่วมพิธีที่บ้านปาวดีเสมอ สำหรับงานเลี้ยงครูที่จัดที่บ้านปาวดีมักไม่มีการใช้สวดดอกหรือทำบัตรเชิญ ลูกศิษย์ที่เคยมาทำพิธีรับขันธกับเจ้าที่เป็นองค์ทรงของปาวดี มักรับรู้วันเลี้ยงครูหรือวันที่ทำพิธีเช่น สรวงบูชาครูประจำปีของพระแม่ศรีอุมาเทวีนั่นตรงกับวันใด ขยายพวงเพ็ญแล้วว่านับตั้งแต่ไปรับขันธมาจนถึงวันนี้เป็นเวลา 5 ปีแล้ว ตนจะมาร่วมงานด้วยทุกปี โดยก่อนที่จะมีงานประมาณ 1 อาทิตย์ ปาวดีจะเดินทางกลับมาจากกรุงเทพ พร้อมกับผู้รับจ้างทำบายศรี คณะดนตรีเป่าพาทย์ รวมทั้งพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีที่มาจากกรุงเทพด้วยเช่นกัน โดยกลุ่มคนที่มาจากกรุงเทพจะทำหน้าที่ของพวกเขาโดยที่คนที่เคยไปรับขันธจากเจ้า (พระแม่ศรีอุมาเทวี) เช่น ป้าบัวเดียว ป้าชวนชม ป้าศรีนวลหรือแม่แต่นั่น ไม่จำเป็นต้องเข้ามาช่วยเหลือก็ได้เพราะปาวดีได้จ้างให้ผู้ที่ทำทั้งในส่วนของการบายศรีที่ใช้ในพิธี การประดับตกแต่งบริเวณสถานที่ที่จัดงานแล้ว นอกจากจะขอเข้าไปช่วยเหลือตามความถนัด เช่น การจัดแต่งพานบายศรี การจัดสถานที่หรือช่วยทำอาหาร สำหรับตนนั้นทุกปีได้จะต้องนำพานเปล่าไปในวันงาน เพื่อไปทำบายศรีและในบายศรีที่ผ่านการบริกรรมจากเจ้าแล้วนำกลับมาบูชาที่บ้านร่วมทำบุญในวันเลี้ยงครูหรือพิธีเช่น สรวงบูชาครูประจำปีที่บ้านปาวดีจัดขึ้น จำนวน 599 บาท ส่วนในพิธีช่วงกลางคืนเป็นการเข้าร่วมสวดมนต์ และรอรับศีลรับพรจากองค์เจ้าที่เป็นเจ้าภาพของงานจนเสร็จพิธี

10. อร หิรัญมาตร

ยายอร อายุ 66 ปี เป็นชาวบ้านหนองใหม่โดยกำเนิด ครอบครัวประกอบด้วย สามียายอร ลูกชาย 4 คน และลูกสาว 1 คน พ่อแม่มีอาชีพทำนา ทำสวนลำไย ยายอรเรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในหมู่บ้าน แต่งงานอายุ 19 ปี สามียามีอาชีพทำนาและทำสวนลำไยด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังเลี้ยงไก่ เป็ด หมู ซื้อมัสดจากตลาดบ้านทุ่ง ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ นำไปขายที่ตลาดหมู่บ้านจักร ตำบลนาจักร อำเภอเมืองแพร่ เป็นอาชีพเสริม อีกทั้งสามียังรับจ้างเกี่ยวข้าวและถางหญ้าด้วย จนกระทั่งยายอรอายุ 54 ปี และสามียายุ 59 ปี จึงหยุดทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์และค้าขาย เนื่องจากลูกๆขอให้หยุดทำและต้องการให้พักผ่อนอยู่กับบ้าน ปัจจุบันสามียังมีชีวิตแล้ว และอยู่ตามลำพังที่บ้าน แม้ลูกๆจะแยกครอบครัวไปอยู่ต่างอำเภอและต่างจังหวัด แต่ยังคงไปมาหาสู่และส่งเงินให้ใช้ทุกเดือนรวม 2,500 บาท เสมอ

ในเรื่องความเชื่อและการทรงเจ้านั้น ยายอรได้เล่าว่าการไปพบร่างทรง ไปดูการเข้าทรง ไปดูงานฟ้อน และการไปรับขันธมาปฏิบัติเชื่อว่าอาจทำให้มีโอกาสเป็นร่างทรงได้ ในวัยเด็กเคยได้ขึ้นพวกผู้ใหญ่พูดถึงงานฟ้อนผีที่บ้านแม่เลี้ยงจัน เป็นงานใหญ่ที่จัดในช่วงเทศกาลสงกรานต์

หรือปีใหม่เมืองที่เชิญช่างมาร่วมนงานมาก สมัยนั้นเมื่อรู้ว่าม้งงานในหมู่บ้านตนและเพื่อนๆ ก็พากันไปดู แต่พวกผู้ใหญ่มักจะบอกให้ตนและเพื่อนๆ พากันไปเล่นที่อื่นและจะพูดขู่ให้กลัวว่าถ้าเล่นอยู่แถวนี้จะถูกผีจับเอาไปเป็นร่างทรง ตนเคยได้ยินแบบนี้หลายครั้งแต่ไม่ได้สนใจจนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่จึงเริ่มเข้าใจในสิ่งที่พวกผู้ใหญ่เคยพูด หรือแม้แต่คนในหมู่บ้านที่ตนรู้จัก เช่น ยายทอง ที่สนใจเรื่องคูหม่อ เรื่องเข้าทรง และชอบไปนั่งสมาธิที่ทั้งที่วัดที่ป่าช้า โดยมักติดตามจันทร์ไปดูหม่อไปพบร่างทรงที่หมู่บ้านใหม่ ค้างคานในเวียง อำเภอเมืองแพร่ บ่อยๆ ซึ่งยายทองเคยพูดกับตนว่าถ้ามีใครมาแนะนำว่าที่นั่นดี ที่นี้เก่ง ทายแม่น หรือช่วยเหลือตามที่เขาค้องการได้ก็จะพากันไปทดลองบ้างไปพิสูจน์บ้าง แต่ถ้าช่วยเหลือได้ตามที่ขอไว้ก็จะไปหาบ่อยๆ คุยกันไปก็จะสนิทสนมกันไปเอง หากเขามีงานหรืออะไรที่อยากขอให้ช่วยก็มักไปช่วย

สำหรับตนแม้ไม่ได้ไปแสวงหา ไปพบกับร่างทรงหรือไปดูการเข้าทรงแต่ก็เคยไปขอให้ร่างทรงทำพิธีเชิญเจ้ามาช่วยเหลือ เรื่องทำงานของลูกชายเมื่อครั้งที่ลูกชายคนเล็กไปสอบเข้าทำงานเพื่อเป็นภารโรงที่โรงเรียนวัดเมธังกราวาสฯ ขณะนั้นแม้ตนเองไม่เห็นด้วยกับการที่ลูกชายไปสมัครงานนี้ แต่ลูกชายรบเร้าขอให้ตนช่วยพาไปบ้านร่างทรงของผีปู่ย่าเพื่อขอให้ช่วยทำพิธีเชิญเจ้าเพื่อขอให้เจ้าได้ช่วยเหลือลูกชายให้ได้เข้าทำงาน โดยใส่เงินในขันเชิญเจ้าไว้ 36 บาท แต่เจ้าไม่ช่วยเจ้าให้เหตุผลว่าไม่อยากจะไปทำงานแบบนั้นเพราะเป็นงานที่ลำบาก แต่ได้รับการแนะนำให้ลองไปญาติคนอื่น ๆ ฝากให้เข้าทำงานอย่างแบบอื่นแทน ภายหลังลูกชายไปสมัครงานเป็นช่างไฟฟ้าที่สนามบินประจำจังหวัด จึงมาขอให้เจ้าช่วยอีกครั้ง โดยเจ้ารับปากที่จะช่วยเต็มที่เพราะเป็นงานที่ดีกว่าเดิม ครั้งนั้นเจ้าช่วยจนลูกชายได้เข้าทำงานจนสำเร็จ จึงพาลูกชายมาไหว้มาคำหัวเจ้า โดยเอาหมาก พลู เหล้า บุหรี่ และได้ถวายเงินกับเจ้าเป็นจำนวน 400 บาท นอกจากนี้เคยไปขอให้เจ้าช่วยเรื่องการเข้าประกวดนางสงกรานต์ของลูกสาวเมื่อครั้งที่ลูกสาวยังไม่ได้แต่งงาน โดยไปขึ้นขันด้วยการใส่เงินในขันเชิญเจ้าไว้ 36 บาท ภายหลังจากที่ได้ตำแหน่งนางสงกรานต์ลูกสาวจึงได้ตัดเย็บเสื้อและผ้าถุงโสร่งให้เจ้า 1 ชุดและพามาคำหัวเจ้าด้วย สำหรับตนและสามีไม่ได้ไปหาเจ้าโดยตรงเพื่อขอความช่วยเหลืออีกทั้งสามีมักพูดเสมอว่าหากมีปัญหาขอให้แก้ไขด้วยตนเองมากกว่าที่จะไปหาเจ้าหรือไปหาร่างทรง หากถึงวันงานเลี้ยงผีปู่ย่าที่มีในหมู่บ้าน บ้านเจ้าผีจะมีการจัดงานเลี้ยงผีปู่ย่าในวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (เดือนมีนาคม) เช่น บ้านแม่เผ่าฮ่ายที่เป็นบ้านเจ้าผีของเจ้าพ่อประตุมารแก้ว บ้านแม่เผ่าทองดีที่เป็นบ้านเจ้าผีของผีเทวดาที่จัดงานตรงกันโดยมีงานเลี้ยงผีปู่ย่าที่ลูกหลานและหมู่ญาติพี่น้องจะมาร่วมงาน ทั้งตนและสามีก็จะไปร่วมงานด้วยเพราะตนเป็นลูกหลานเจ้าพ่อประตุมารแก้ว ส่วนสามีเป็นลูกหลานของผีเทวดา ดังนั้นจึงไปร่วมทำบุญและไปช่วยเหลือในเรื่องทำอาหารสำหรับใช้ในงานเลี้ยงผีด้วยทั้ง 2 งาน ยายอรเล่าว่านอกจากเลี้ยงผีปู่ย่าแล้ว

ในชุมชนก็มีการเลี้ยงผีเจ้าบ้าน เลี้ยงผีขุนน้ำ มานานแล้วซึ่งเป็นเรื่องที่คุณเฒ่าผู้แก่เคยเล่าให้ฟังเมื่อประมาณ 15 ปีที่ผ่านมาในหมู่บ้านมีการเลี้ยงผีเจ้าบ้านที่คงเจ้าบ้านที่มีนายบุญ (ลุงบุญ) เป็นร่างทรง และการเลี้ยงผีขุนน้ำที่บ้านนางยุพา (ป้ายุพา) ซึ่งเป็นร่างทรงของผีขุนน้ำ ในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 6 เหนือ ด้วยเช่นกัน ซึ่งคนก็ได้ไปร่วมงานเช่นเดียวกับคนในหมู่บ้านคนอื่นๆ เพราะถือเป็นงานของหมู่บ้านที่มีเพียงปีละ 1 ครั้ง แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นงานของร่างทรงและกลุ่มญาติพี่น้องของร่างทรงที่เข้ามาช่วยเหลือและจัดงานเลี้ยงผีเจ้าบ้าน แต่ยังคงมีการเก็บเงินจากคนในหมู่บ้านตามปกติเพราะถือเป็นงานของหมู่บ้านที่คนในหมู่บ้านยังคงต้องถือปฏิบัติอยู่

สำหรับเรื่องการทรงเจ้าเข้าผีนั้นคนก็ไม่ได้สนใจมากนัก นอกจากไปร่วมงานเลี้ยงผีปู่ย่าตามประเพณี แต่ก็เคยพบเห็นการทรงเจ้าที่บ้านยายวงศ์หลายครั้งเพราะบ้านอยู่ใกล้กัน ทุกวันในเวลาเย็นตนมักนำอาหารที่ปรุงจากที่บ้านมาร่วมรับประทานที่บ้านของยายวงศ์เป็นประจำ ทำให้พบกับสงกรานต์ที่เป็นร่างทรง ซึ่งมากินอาหารมื้อเย็นด้วยกับครอบครัวของยายวงศ์รวมทั้งมาทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงที่บ้านของยายวงศ์ด้วย ในช่วงแรกตนไม่ได้เข้าไปพูดคุยในวงสนทนาในขณะที่มีการเชิญเจ้ามาเข้าทรง แต่เมื่อนำอาหารมากินร่วมกันกับครอบครัวของยายวงศ์ทุกวัน เห็นมีการทรงเจ้าบ่อยๆ อีกทั้งยายวงศ์ได้ชวนให้ไปนั่งคุยด้วยกันขณะที่มีการทรงเจ้าภายหลังจึงได้เข้าไปร่วมพูดคุยกับทั้งเด็กชายสงกรานต์ รวมทั้งพูดคุยกับเจ้าที่มาเข้าทรงด้วย นอกจากที่บ้านของยายวงศ์ที่ตนได้เห็นมีการทรงเจ้าของร่างทรงที่มาทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านแล้ว ที่บ้านของยายสายก็เช่นกันที่ตนได้เห็นว่าลุงบุญที่เป็นร่างทรงของผีเจ้าบ้านมาทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านของยายสายเพราะตนเคยไปจ้างให้ยายสายทำเครื่องบูชาสำหรับทำพิธีขึ้นท้าวทั้งสี่ ยายอรเล่าว่าแม่ไม่ได้สนิทสนมกับลุงบุญเป็นการส่วนตัวเช่นเดียวกับยายสาย แต่ยายสายก็มักจะชวนให้ไปหาผีเจ้าบ้าน(เจ้าปู่พลูณแก้วช้างดาว)ที่บ้านลุงบุญอยู่หลายครั้ง แต่ตนไม่ได้ตอบตกลงหรือปฏิเสธที่จะไปหาเจ้าลุงบุญที่บ้าน การได้มาที่บ้านยายวงศ์บ่อยๆ ทำให้ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับเจ้าที่สงกรานต์เป็นร่างทรง เช่น เจ้าเชียงแสน เจ้าข้อมือเหล็กเพราะยายวงศ์มักจะเชิญเจ้าให้มาเข้าทรงหลายครั้งเมื่อสงกรานต์มาที่บ้าน บางครั้งที่ตนได้ทดลองขอโชคจากเจ้าเพื่อนำไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยได้คืน แต่ไม่ได้จริงจึงนึกเพราะคิดว่าการถูกรางวัลเลขท้าย 2 ตัวหรือ 3 ตัว เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นยาก ครั้งหนึ่งได้ขอให้สงกรานต์มาพบตนที่บ้านเพื่อขอให้สงกรานต์ทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงเพื่อขอให้เจ้าช่วยเหลือลูกชายคนโตของตนเนื่องจากประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์เสียหลักล้มลงทำให้สลบไป 2 วัน จึงไปขอให้สงกรานต์ช่วยเหลือด้วยการไปทำพิธีทรงเจ้าพญาเวสสุวรรณรักษาอาการป่วยของลูกชายคนโตทั้งที่โรงพยาบาลและเมื่อกลับมารักษาดูที่บ้านของลูกชายคนโตต่ออีก 3 วัน จนกระทั่งหาย

เป็นปกติจึงได้ให้ลูกชายคนโตไปค้าหัวเพื่อขอบคุณเจ้า ซึ่งคนก็ให้ลูกชายซื้อผ้าโสร่ง เหล้า บุหรี่ และเงินสำหรับค้าหัวเจ้า อีก 500 บาท

สำหรับงานเลี้ยงครูที่สงกรานต์ที่ผ่านมาสงกรานต์ได้ขอให้ตนมาช่วยทำขันครูและพานบายศรีของเจ้าทั้ง 5 องค์ขึ้นใหม่ องค์ละ 1 ชุด เพื่อเป็นการเพิ่มบารมีให้เจ้าและเพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเขาด้วย โดยมาทำร่วมกับยายแดง ป้าใจ ยายพวงเพ็ญ และยายวงศ์โดยใช้บ้านของยายวงศ์เป็นสถานที่จัดเตรียมทั้งขันครูของเจ้าแต่ละองค์ และพานบายศรีด้วย นอกจากนี้ตนได้ช่วยเหลือในการร่วมทำบุญเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของวงดนตรีพื้นเมืองที่ใช้เล่นดนตรีในงานเลี้ยงครูที่สงกรานต์จัดขึ้น 2,000 บาท ส่วนลูกๆของตนนั้นช่วยเหลือในเรื่องเครื่องคัม คือ เบียร์ 2 กล่อง และน้ำแข็ง 1 ถัง ยายอรเล่าว่าสำหรับการร่วมทำบุญเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ เพราะเจ้าช่วยลูกชายคนโตให้หายเป็นปกติ อีกทั้งได้โชคจากเจ้าทำให้ได้เงินจากการเลี้ยงโชคจำนวนหนึ่ง

ตอนที่ 3 การดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบท

ข้อมูลจากกรณีศึกษาทั้ง 10 ราย ดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ ลักษณะการดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบท และปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบท ได้ดังนี้

3.1 ลักษณะการดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบท

ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะการดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบท ดังนี้

3.1.1 ร่างทรง จากกรณีศึกษาพบว่าทุกรายมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ เริ่มต้นจากการมีอาการเจ็บป่วยก่อน แล้วจึงไปรักษาที่โรงพยาบาล ซึ่งเป็นการรักษาแบบวิทยาศาสตร์ ทุกรายมีอาการที่ทุเลาลงหลังจากการรักษาแต่ไม่หายโดยเด็ดขาด เมื่อไม่หายจากอาการเจ็บป่วยครอบครัวยุติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านจะแนะนำให้ไปรักษายังที่ต่างๆ หรือแนะนำให้ไปรักษาอาการเจ็บป่วยกับร่างทรง ทั้งที่มีอยู่ในชุมชนและนอกชุมชน โดยร่างทรงมักบอกว่า มีเจ้าองค์นั้น เจ้าองค์นี้ ต้องการให้ผู้ที่เจ็บป่วยเป็นร่างทรงของเจ้า พร้อมทั้งมีการข่มขู่ ให้แรงจูงใจ หรือให้รางวัลต่างๆ หากเป็นร่างทรงของเจ้าแล้ว หากไม่เป็นร่างทรงให้ก็จะไม่หายจากการเจ็บป่วย เพราะเจ้าเป็นผู้ทำอิทธิฤทธิ์ให้เป็นเช่นนั้น เช่นกรณีของสงกรานต์ร่างทรงของเจ้าเชียงแสน (ผีเจ้านาย) ที่รู้สึกพอใจและต้องการให้เป็นร่างทรงของเจ้าโดยให้เหตุผลว่าเคยช่วยเหลือกันมานับแต่อดีต เป็นผู้ที่มิวันเดือนปีเกิดที่เป็นมงคล อายุยังไม่มากสามารถเป็นร่างทรงให้กับเจ้าได้นาน และไม่ต้องไปรักษาอาการป่วยกับใคร เพราะเจ้าเชียงแสนเป็นผู้ทำอิทธิฤทธิ์ให้เจ็บป่วยเอง หากยอมรับเป็นร่างทรง

ของเจ้าแล้วอาการเจ็บป่วยก็จะหายไปและจะให้โชคลาภ หากไม่ยอมก็จะทำให้ครอบครัวเดือดร้อน ดังนั้นสงกรานต์จึงต้องยอมเป็นร่างทรงของเจ้า เช่นเดียวกับกรณีของนายบุญ ที่มีอาการป่วยไม่รู้สาเหตุ แต่ทราบในภายหลังว่าถูกเจ้าปู่พญาแก้วช้างดาว (ผีอาร์ก) ต้องการให้ยอมรับเป็นร่างทรง เพราะมีนิสัยที่ตรงกับเจ้า เป็นคนมีสติจะ แต่ฐานะยากจนเจ้าจึงต้องการช่วยเหลือโดยให้ยอมรับเป็นร่างทรงของเจ้า หากยอมรับเป็นร่างทรงของเจ้าแล้วจะทำให้ชีวิตครอบครัวดีขึ้น มีฐานะดีขึ้น และหายจากอาการเจ็บป่วย แต่หากไม่ยินยอมก็จะทำให้เดือดร้อนและอาจถึงชีวิตได้ ภายหลังนายบุญจึงยอมเป็นร่างทรงของเจ้า เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเดือดร้อนที่จะตามมาในภายหลัง สำหรับกรณีของนางบัวตองก็เช่นเดียวกัน ที่ต้องยอมรับเป็นร่างทรงให้กับเจ้ากัณโฑะออกบ่อง (ผีบรรพบุรุษ) เนื่องจากเจ้าต้องการร่างกายเพื่อใช้เป็นร่างทรงในการปฏิบัติบุญ เพราะเป็นคนที่มีความชอบทำบุญ เจ้าจึงทำอิทธิฤทธิ์ให้เจ็บป่วยเพราะต้องการให้เป็นร่างทรงของเจ้า ในกรณีของนางบุพาที่ ต้องยอมรับเป็นร่างทรงของเจ้าคำเซียง (ผีอาร์ก) เพราะเกิดการเจ็บป่วยโดยไม่มีสาเหตุ แต่เจ้าให้เหตุผลว่าเป็นผู้มีความอดทน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ถือศีลเสมอ จึงต้องยินยอมเป็นร่างทรงในภายหลังเพราะไม่ต้องการทนต่อความเจ็บป่วย และไม่ต้องการให้เครือญาติเดือดร้อนเพราะเจ้าได้ข่มขู่ไว้ และในกรณีของนางอุไรก็เช่นเดียวกันที่ยอมรับเป็นร่างทรงของเจ้า เพราะต้องการหายจากการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้สาเหตุ และไม่สามารถรักษาได้อย่างหายขาด เป็นต้น ดังนั้น เมื่อถูกข่มขู่ในแบบนี้และประกอบกับต้องการให้หายจากอาการเจ็บป่วยรวมทั้งไม่ต้องการให้ผู้อื่นเดือดร้อนเนื่องจากตนเป็นต้นเหตุ ในที่สุดก็ต้องยอมรับเป็นร่างทรงกันทุกราย

อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่าร่างทรงมีฐานะยากจน มีปัญหาในเรื่องการประกอบอาชีพ มีการเจ็บป่วย การยอมรับเป็นร่างทรงจึงถือเป็นการช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ตามสมควร เช่น ร่างทรงจะมีรายได้จากการทำพิธีทรงเจ้า ได้แก่ ค่าเชิญเจ้าที่ผู้ใช้บริการต้องให้ตามธรรมเนียมทุกครั้งที่มีการเชิญเจ้ามาเข้าทรง โดยจะไล่ตามจำนวนเงินที่เจ้ากำหนด เช่น 12 บาท 36 บาท 39 บาท เป็นต้น รวมทั้งมีรายได้มาจากการให้การรักษาพยาบาลหรือการให้บริการอื่นๆ เช่น การช่วยเหลือในการเรียน การค้าขาย การทำงาน การให้โชคลาภ การรับจ้างรับจ้างทำพานบายศรีในงานพิธีต่างๆ การตั้งศาลพระภูมิ การติดทองลงหน้าทอง เป็นต้น ในกรณีของสงกรานต์ที่เป็นร่างทรงของเจ้าถึง 5 องค์ ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการในเรื่องของการรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยการแหก การเป่า การแก้คุณไสย ให้โชคลาภ การสะเดาะเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือในแง่การทำงาน การเรียน การค้าขาย เป็นต้น โดยมีค่าขันเชิญเจ้า 36 บาท หากช่วยเหลือผู้ใช้บริการสำเร็จ ก็มักจะได้รับการตอบแทนจากการที่ได้รับความช่วยเหลือเรื่องการรักษาพยาบาลหรือช่วยเหลืออื่นๆ ตามแต่ผู้ใช้บริการจะเห็นตามสมควร มักได้รับเงินค่าตอบแทน 500-800 บาท

ต่อครั้ง หากผู้ใช้บริการมีฐานะยากจนมักจะรับค่าตอบแทนจากผู้ให้บริการ 100-300 บาท ต่อครั้ง นอกจากนี้สงเคราะห์ยังรับจ้างทำพานบายศรีในงานพิธีต่างๆ เช่น พานบายศรีสำหรับงานพิธียกขันครู 2,000 บาท พานบายศรีสำหรับงานแต่งงาน 1,200 บาท พานบายศรีสำหรับงานอุปสมบท 2,500 บาท สำหรับกรณีของนางบุญซึ่งเป็นร่างทรงของเจ้า 2 องค์ ได้ให้บริการในเรื่องการรักษาพยาบาลหรือการให้บริการอื่นๆ เช่นการช่วยเหลือในการเรียน การค้าขาย การทำงาน การให้โชคลาภ โดยมีค่าขันเชิญเจ้า 39 บาท หากช่วยเหลือสำเร็จก็มักจะได้รับการตอบแทนจากการที่ได้รับความช่วยเหลือเรื่องการรักษาพยาบาลหรือช่วยเหลืออื่นๆ ตามแต่ผู้ใช้บริการจะเห็นสมควร มักได้รับเงินค่าตอบแทน 300-800 บาท ต่อครั้ง นอกจากนี้นางบุญยังรับจ้างทำพานบายศรีในงานพิธีต่างๆ เช่น พานบายศรีสำหรับงานพิธียกขันครู 2,000 บาท รวมทั้งรับเชิญเป็นครูร่างทรงในงานพิธียกขันครู ครั้งละ 200-300 บาท กรณีของนางบุพาก็เช่นกันที่เป็นร่างทรงของเจ้า 1 องค์ และให้บริการในเรื่องของการรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยการแหก การเป่า การแก้คุณไสย ให้โชคลาภ การสะเดาะเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือในแง่การทำงาน การเรียน การค้าขาย ขายที่ดิน ขายรถ โดยมีขันเชิญเจ้า 39 บาท หากช่วยเหลือสำเร็จก็มักจะได้รับการตอบแทน ครั้งละ 200-500 บาท หรือตามแต่ผู้ให้บริการจะเห็นสมควร นอกจากนี้ยังมีรายได้จากการให้บูชาตะกรุด โดยมีให้บูชาตั้งแต่ 19 - 39 บาท ในกรณีของนางอุไรที่เป็นร่างทรงของเจ้า 1 องค์ โดยมีค่าขันเชิญเจ้า 139 บาท โดยให้บริการในเรื่องการตั้งศาลพระภูมิ 1,999 บาท ดิทองลงนะหน้าทอง 199 บาท รับเชิญเป็นครูร่างทรงในพิธียกขันครู 336 บาท รับจ้างรับทำพานบายศรีในงานพิธียกขันครู 1,999 บาท รวมทั้งรับจ้างทำอาหารในงานพิธีหรือเทศกาลต่างๆ วันละ 100 บาท เป็นต้น สำหรับกรณีของนางบัวทองที่แม่เป็นร่างทรงเช่นกัน แต่เป็นงานที่ไม่ทำให้เกิดรายได้ เป็นการทำหน้าที่สืบทอดความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษของตระกูลเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับร่างทรงอื่นแล้ว การทรงเจ้าของนางบัวทองเป็นเพียงการทรงเจ้าปีละ 1 ครั้ง เท่านั้น ไม่ได้ทำหน้าที่รักษาอาการเจ็บป่วยหรือให้บริการในด้านอื่นๆ แต่อย่างใด ในขณะที่ร่างทรงอีก 4 ราย สามารถทำพิธีทรงเจ้าได้ตามความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยถือตามธรรมเนียมปฏิบัติของร่างทรงที่จะไม่ทำพิธีทรงเจ้าในวันพระ วันพุธ และช่วงเข้าพรรษา

จากที่กล่าวมา ลักษณะการดำรงอยู่ของการทรงเจ้าอยู่ที่ชาวบ้านพยายามเลือกในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะด้านสุขภาพ คือภายหลังที่รักษาทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ผลก็หันไปหาการรักษาแบบดั้งเดิมของชุมชน โดยจัดเป็นทางเลือกสุดท้าย สำหรับบางคนในที่สุดได้ถูกเลือกให้เป็นร่างทรงหรือเป็นผู้ให้บริการเสียเอง ซึ่งเหตุการณ์ในลักษณะนี้อาจจะไม่เกิดขึ้น หากชุมชนนี้ไม่มีร่างทรงหรือไม่มีการรักษาแบบดั้งเดิม เพราะเป็นธรรมชาติของมนุษย์หากมีช่องทางในการรักษา

พยาบาลที่จะทำให้หายเจ็บป่วยและกลับมามีสุขภาพที่แข็งแรงดังเดิม ข้อมหาทางในการทดลองจนถึงที่สุด ไม่ว่าจะเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นตัวแทนของความทันสมัยหรือแม้แต่วิธีการแบบดั้งเดิมที่อ้างอิงถึงอำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติ

3.1.2 ผู้ใช้บริการ จากกรณีศึกษาผู้ให้บริการทั้ง 5 ราย พบว่าปัญหาและความต้องการในการเข้ามาใช้บริการของผู้ใช้บริการ มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับร่างทรง คือ การเจ็บป่วยแบบไม่รู้สาเหตุ หากไม่เจ็บป่วย ก็มักมีการบนบานให้ลูกสอบเรียนต่อได้ สอบเข้าทำงานได้ ขอให้มิโชคลาก เป็นต้น การบนบานเป็นการขอร้องอ้อนวอนให้เจ้าช่วยเหลือ หากทำสำเร็จตามที่ตนได้ขอหรืออ้อนวอนให้เจ้าช่วยเหลือมักมีการตอบแทนแก่เจ้าตามสมควร เช่น กรณีนางสาวที่เจ็บป่วยด้วยอาการแน่นหน้าอก แน่นท้อง ไม่สามารถรับประทานอาหารได้ตามปกติ จึงขอให้ลูกชายติดต่อกับนายบุญร่างทรงของผิอรักรัษมาทำพิธีทรงเจ้าเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยที่บ้าน โดยได้รับการรักษาด้วยการแหกและการเป่าเป็นเวลา 4 วัน จนกระทั่งหายเป็นปกติ เข้าใจให้เหตุผลว่าเป็นเพราะถูกวิญญาณร้ายรบกวนจึงรักษาด้วยวิธีการดังกล่าว เมื่อหายเป็นปกติแล้วจึงตอบแทนเจ้าด้วยการทำอาหารและขนมที่เจ้าชอบมาถวายให้ในกรณีของนางวงศ์ได้ใช้บริการจากนางจันทร์แก้วร่างทรงของผิบรรพบุรุษตระกูล เพื่อขอให้ผิบรรพบุรุษทำตะกรุดเพื่อให้สามีและลูกได้พกติดตัวเพื่อความเป็นสิริมงคล และเคยให้สงกรานต์มาทำพิธีทรงเจ้าที่บ้านเพื่อทำการรักษาตามวิธีการทางไสยศาสตร์ที่เชื่อว่าหากทำพิธีเปลี่ยนหุ่นแล้วจะทำให้กลับมามีสุขภาพร่างกายใหม่ที่แข็งแรงเพราะเชื่อว่าร่างกายเดิมของตนที่เจ็บป่วยบ่อยๆจะเปลี่ยนไปแทนที่หุ่นที่เป็นตัวแทนในพิธีเรียบร้อย เมื่อสุขภาพดีขึ้นตามลำดับจึงมีการตอบแทนเจ้าด้วยการเงินและสิ่งของที่ได้อะการตกลงกับเจ้า ในกรณีของนางจิตรา ที่มาขอคำปรึกษากับนางจันทร์แก้วร่างทรงของผิบรรพบุรุษให้ช่วยเหลือสามีที่เจ็บป่วยโดยไม่รู้สาเหตุ โดยเจ้ารักษาโดยวิธีทางไสยศาสตร์ในพิธีการแก้อาถรรพ์ จนทำให้สามีสุขภาพแข็งแรงหายเป็นปกติ จึงได้ตอบแทนเจ้าด้วยเงินและเครื่องแต่งกายของเจ้า ในกรณีของนางพวงเพ็ญที่เข้ามาใช้บริการกับเจ้าทั้งในเรื่องการรักษาอาการที่เจ็บป่วย รวมทั้งมาปรึกษาปัญหาชีวิตที่ต้องการหลีกเลี่ยงการเป็นร่างทรงของผิบรรพบุรุษตระกูลกับเจ้าแม่สรอมาเทวีที่มีร่างทรงชื่อนางวดี ที่สามารถรักษาอาการเจ็บป่วยได้แต่ยังคงต้องแก้ปัญหเรื่องการยอมรับเป็นร่างทรงของผิบรรพบุรุษต่อไป สำหรับนางอรผู้ให้บริการอีกคนหนึ่งก็ได้เข้ามาใช้บริการกับสงกรานต์ร่างทรงของผิเจ้านายให้ช่วยเหลือลูกๆในเรื่องการให้โชคลาก และรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์คือการเปลี่ยนหุ่น ด้วยมีความเชื่อว่าจะหายเป็นปกติและกลับมามีสุขภาพที่แข็งแรงได้ดังเดิม เมื่อเจ้าสามารถให้ความช่วยเหลือได้ตามที่ต้องการก็มีการตอบแทนเจ้าด้วยการพาลูกๆ มาแสดงความเคารพและมอบเงินเป็นค่าตอบแทนในการการรักษาของเจ้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ากรณีศึกษาช่างทรงและกรณีศึกษาผู้ใช้บริการต่างมีความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติอยู่แล้วในชุมชน เช่นผีต่าง ๆ ได้แก่ ผีบรรพบุรุษ ผีอารักษ์ ผีเจ้านาย ซึ่งความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาตินี้ทำให้เกิดร่างทรง และ ผู้ใช้บริการซึ่งเป็นชาวบ้านในชุมชน ชาวบ้านต่างมีความสัมพันธ์ในแบบพึ่งพาเพราะมีร่างทรง (เจ้า) ซึ่งมีอำนาจที่เชื่อว่าสามารถคลั่งคลานหรือให้ความช่วยเหลือตามที่ปรารถนาได้ จึงมีผู้มาใช้บริการซึ่งเป็นบุคคลทั่วไป ลักษณะการพึ่งพาดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนในระดับ นมธรรม ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้ปฏิบัติตนเป็นคนดีอยู่ใน กรอบศีลธรรม เป็นต้น

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบท

การดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบทนั้น มีปัจจัยสำคัญหลายประการที่มีผลต่อ การทรงเจ้าให้ยังคงมีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ การปรับตัวของร่าง ทรงการถ่ายทอดความเชื่อ เครือข่ายร่างทรง

3.2.1 ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ อำนาจเหนือธรรมชาติ มักจะเป็นสิ่งที่ คนในชุมชนให้ความเข้าใจตรงกันว่าเป็นผี ผีตามความเชื่อของคนในชุมชนนั้นเป็นวิญญาณ เป็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชื่อกันว่าผีมีจริงอยู่ในทุกที่ทุกหนแห่ง มีพลังอำนาจเหนือคนทั่วไปทำให้ทั้งคุณและ โทษ หากรู้จักเอาใจให้ความเคารพนบถและหมั่นเลี้ยงดูผีข้อมเกิดความสุขและให้คุณ หาก ละเลยทำการลบหลู่และขาดการเลี้ยงดูผีข้อมเกิดความสุขไม่พอใจและอาจให้โทษได้ ผีจึงมีความ เกี่ยวข้องกับคนในชุมชนอย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่ในระดับครอบครัวจนกระทั่งระดับชุมชน ความ ผูกพันและการให้ความสำคัญเริ่มมาจากในระดับครอบครัวที่ให้ความนับถือเป็นเครือญาติตั้งแต่เมื่อ ครั้งเป็นคนที่เคยมีชีวิต เมื่อญาติผู้ใหญ่ที่ให้ความเคารพตายไปลูกหลานมักเชื่อว่าพวกเขาไม่ได้จาก ไปไหน วิญญาณของคนเหล่านั้นจะกลายเป็นผีบรรพบุรุษที่จะกลับมาคอยคุ้มครองลูกหลานรวม ทั้งคนในสายตระกูลให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความปลอดภัย ด้วยความเชื่อต่อการมีอยู่ของผี ปู่ย่าทำให้การปฏิบัติตนของลูกหลานจึงไม่แตกต่างกับสถานะที่วิญญาณเหล่านั้นเคยมีชีวิตอยู่ และ ยังคงมีสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการระลึกถึงคนเหล่านั้นด้วยการทำพิธีเลี้ยงผีปู่ย่าโดยทำเป็นประจำทุกปี ในกลุ่มตระกูลที่ยังนับถืออยู่ การให้คุณค่าต่อความเชื่อดังกล่าวจึงทำให้ผีปู่ย่ายังคงมีอำนาจ และ อำนาจของผีปู่ย่าในฐานะที่เคยเป็นญาติผู้ใหญ่ของตระกูล จึงยังคงมีประโยชน์ในด้านการควบคุม ดูแลเรื่องความประพฤติของลูกหลานชายหญิงให้มีสำนึกดีอยู่ในศีลธรรม โดยให้คงไว้ภายใต้ความ

เชื่อและจารีตดั้งที่คนรุ่นก่อนได้ปฏิบัติกันมา เช่นเดียวกันกับความเชื่อเรื่องผีในระดับชุมชนของคนในชุมชนเมื่อเชื่อว่าผีมีอยู่ในทุกหนทุกแห่งในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ สายน้ำ หรือสถานที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน โดยมีอำนาจสามารถคลั่งคลั่งให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ให้ทุกสิ่งเป็นไปตามที่ปรารถนาได้ เป็นผู้ปกป้องรักษาคุ้มครองให้ทุกคนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เป็นที่กฎระเบียบให้คนในชุมชนเคารพในกฎกติกาของชุมชนและมีความปรองดองกัน การให้คุณค่าต่อความเชื่อเรื่องผีที่คุ้มครองปกป้องธรรมชาติจึงมีประโยชน์ให้คนในชุมชนให้ความเคารพยำเกรงไม่ล่วงละเมิดหรือทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมในสถานที่ต่างๆ เพราะเชื่อว่าทุกแห่งมีผีที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาสถานที่หรือสิ่งต่างๆ ที่มีในชุมชน หากไม่เคารพหรือทำการสิ่งใดที่เป็นลบหลู่จะได้รับการลงโทษจากผีเหล่านั้น ดังนั้นผีดังกล่าวจึงได้รับการเคารพยำเกรงรวมทั้งการเลี้ยงดูเป็นอย่างดีตามความเชื่อที่คนในชุมชนเชื่อกัน ดังเช่นการเลี้ยงผีเจ้าบ้าน การเลี้ยงผีขุนน้ำของชุมชนที่ยังมีอยู่และยังคงจัดขึ้นทุกปี ส่วนผีเจ้านายนั้น สำหรับคนในชุมชนผีเจ้านายหรือผีแม่เป็นสิ่งที่เดียวกัน แต่มีความพิเศษต่างจากผีทั่วไป คนในชุมชนเชื่อและให้คุณค่าว่าผีเจ้านาย เป็นผีที่ทำคุณงามความดีสร้างประโยชน์ให้แก่บุคคลทั่วไป ไม่ทำร้ายหรือทำอันตรายให้ได้รับความเดือดร้อน มีพลังอำนาจที่สามารถแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือให้สมหวังตามที่ปรารถนาได้ หากมียศศักดิ์ตำแหน่งหรือมีชื่อเสียงตามตำนานที่กล่าวอ้างถึงในอดีต ก็จะทำให้ได้รับการยกย่องเคารพยำเกรงเพิ่มยิ่งขึ้นมากกว่าผีที่เป็นเพียงแค่วิญญาณของคนตายแล้วโดยทั่วไป การเป็นเพียงวิญญาณจึงไม่สามารถติดต่อกับคนโดยตรง การมีร่างทรงจึงมีความจำเป็นสำหรับการเป็นสื่อกลางให้คนและเจ้าได้มีโอกาสพบปะกัน การมาพบเจ้าของผู้ให้บริการนั้นไม่ว่าจะมาพบด้วยเหตุผลใด โดยส่วนใหญ่ต่างมีความเชื่อว่าเจ้าเป็นผู้มีความสามารถมีพลังอำนาจที่จะช่วยให้การแก้ปัญหาเป็นไปโดยสะดวกหรือทำให้ความคับข้องใจต่างๆ ที่มีอยู่นั้นลดลงได้ เนื่องจากบางคนอาจเคยผ่านการแก้ปัญหามาแล้วในหลายวิธีการแต่ไม่ประสบความสำเร็จจึงหวังว่าความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าและร่างทรงจะช่วยเหลือตนได้ แม้มีผู้คนจำนวนหนึ่งที่มาพบเจ้าด้วยความสงสัยไม่เชื่อถือหรือต้องการพิสูจน์ แต่หากเจ้าสามารถแสดงวิธีการที่สามารถผ่อนคลายหรือลบล้างอคติของคนที่มีต่อเจ้าและต่อความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าที่เคยรับรู้มาได้ เช่นการทำนายทายทักในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นอย่างแม่นยำ ก็จะทำให้ความเคารพเชื่อถือเกิดขึ้นตามลำดับ หากเจ้าสามารถช่วยเหลือได้ตามที่ต้องการแล้วย่อมทำให้ผู้คนเกิดความเชื่อมั่นเลื่อมใสในความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าเพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลให้การทรงเจ้าเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งในการแก้ปัญหาที่จะทำให้ได้พบกับเจ้าที่จะคอยช่วยเหลือตนตามที่ต้องการได้ เมื่อมีปัญหาหรือมีสาเหตุที่ทำให้ต้องมาขอความช่วยเหลือ หลายคนที่เคยได้รับความช่วยเหลือมาก่อนหน้านั้น มักมีแนวโน้มที่จะกลับมาหาร่างทรงเพื่อให้ร่างทรงทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรง เพื่อขอให้เจ้าช่วยเหลืออีก

เช่นเดิม เพราะมีความมั่นใจว่าเจ้ายังสามารถช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จดังที่ได้เคยรับความช่วยเหลือจากครั้งก่อนแม้ปัญหาในครั้งนี้อาจมีความแตกต่างออกไปจากเดิม การมีผู้ประสบความสำเร็จจากการมารับบริการจากเจ้า หรือกล่าวได้ว่าเป็นเพราะความศรัทธาอันมากของเจ้าที่ทำให้ปัญหาลุล่วงไปได้ บุคคลดังกล่าวจะมีส่วนช่วยในแง่ของการเผยแพร่ความศรัทธาของเจ้าให้กับบุคคลใกล้ชิดได้รับรู้ เช่น ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านหรือคนในชุมชน ด้วยการบอกเล่าถึงความสำเร็จที่เจ้าสามารถช่วยเหลือได้ รวมถึงการพาไปพบเจ้าหรือพาไปเข้าร่วมพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้า ย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าความศรัทธาของเจ้าจะยังคงมีอยู่และเจ้าจะยังคงทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือตามความสามารถที่เจ้าสามารถทำได้ต่อไป ตามความเชื่อความศรัทธาของผู้ที่มาพบและรับบริการจากเจ้าได้ให้คุณค่าและมองเห็นประโยชน์ที่มีต่อความเชื่อนั้น ดังนั้น ความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนที่มีความเชื่อเรื่องผี เช่น ผีบรรพบุรุษ ผีอารักษ์ ผีเจ้านาย ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ มี 2 นัยยะ คือประการแรก เชื่อว่าคลันดาลให้ได้ตามที่ขอร้อง (บนบานศาลกล่าว) หากเจ้าสามารถช่วยเหลือได้ตามที่ขอก็มักมีการแก้บน เช่นขอให้หายป่วย ขอโชคลาภ ขอให้ลูกสอบเข้าเรียนต่อได้ ขอให้ลูกสอบเข้าทำงานได้ ประการที่สอง เป็นการควบคุมทางสังคม คือ การควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ทั้งที่เป็นร่างทรง และผู้ใช้บริการ ให้เป็นคนดี มีศีลธรรม มิฉะนั้นเจ้าจะไม่เลือกให้เป็นร่างทรงหรือไม่ให้ความช่วยเหลือ

3.2.2 การปรับตัวของร่างทรง การปรับตัวของร่างทรงต่อการทรงเจ้าถือเป็นการปรับตัวเพื่อการยอมรับในภาระหน้าที่ใหม่ ภายใต้ความเชื่อของผู้ที่จะเป็นร่างทรงที่มีผลต่อความคาดหวังของบุคคลทั่วไปซึ่งหมายถึงคนในชุมชนและผู้มารับบริการจากเจ้าด้วยเช่นกัน ภายใต้ความเชื่อดังกล่าวมีผลต่อความประพฤติก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับหน้าที่ใหม่ที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคมร่างทรงอย่างเคร่งครัด แม้การปรับตัวของร่างทรงอาจเป็นเรื่องเฉพาะตัวของร่างทรงเมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่ใหม่ให้ปฏิบัติ แต่การปรับตัวดังกล่าว ก็มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการมาพบเจ้าของผู้มารับบริการจากเจ้าอยู่ไม่น้อย การมาพบเจ้าและขอความช่วยเหลือของผู้ใช้บริการมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ความเชื่อเรื่องเจ้าและการทรงเจ้ายังสามารถดำรงอยู่ได้ต่อไป ตราบเท่าที่คนยังเชื่อว่าเจ้ายังมีอำนาจสามารถบันดาลให้ทุกสิ่งที่เป็นปรารถนาสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ เพื่อไม่ให้ความเลื่อมใสในตัวของเจ้าและความศรัทธาของเจ้าลดลงไป ร่างทรงจึงต้องปรับตัวโดยปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับความเชื้อมทั้งความคาดหวังนั้นเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะหากไม่มีผู้ใช้บริการที่จะมาเพื่อการรักษาโรคหรือขอความช่วยเหลือต่างๆตามแต่ปัญหาของแต่ละบุคคลแล้ว ย่อมหมายถึงการขาดรายได้ ไม่มีเงินสำหรับเป็น

ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงชีพในชีวิตประจำวัน เนื่องจากร่างทรงคล้ายกับอาชีพที่ให้บริการอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับการรักษาโรคโดยแพทย์แผนปัจจุบัน การรักษาโรคโดยหมอพื้นบ้าน หรือการเข้ารับการให้คำปรึกษาแนะแนวจากผู้เชี่ยวชาญทางจิต เป็นต้น หากร่างทรงสามารถปฏิบัติตนให้น่าเลื่อมใส สอดคล้องกับหน้าที่ขอมส่งผลไปถึงการได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปว่าการทรงเจ้าสามารถเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการแก้ปัญหของคนในชุมชนได้ และส่งผลให้ความเชื่อเรื่องผี เรื่องเจ้าและพิธีทรงเจ้าจะยังคงมีอยู่ต่อไป ดังนั้นการปรับตัวของร่างทรงจึงเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อยอมรับเป็นร่างทรง เช่น การถือศีลห้า การไม่ประกอบพิธีทรงเจ้าในวันที่เป็นข้อห้ามของร่างทรง เช่น วันพระ วันพุธ และช่วงเทศกาลเข้าพรรษา หมั่นทำบุญทำกุศล หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารหรือผลไม้ที่ไม่เป็นมงคลต่างๆ เป็นต้น หากร่างทรงปฏิบัติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมและปฏิบัติตามข้อกำหนดของร่างทรงอย่างเคร่งครัดก็จะได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีศีลธรรม และส่งผลต่อการเลื่อมใสศรัทธาของบุคคลทั่วไปให้มีต่อเจ้าเพิ่มขึ้นโดยเป็นไปในแง่ดี ร่างทรงส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านหนองใหม่ไม่มีรายได้อะไรจากการประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากการเป็นร่างทรงเพียงอย่างเดียว หากมีก็เป็นเพียงรายได้ที่มาจาก การรับจ้างเล็กๆ น้อยๆ ตามแต่โอกาส เมื่อไม่ได้รับความเลื่อมใสนับถือจากผู้ใช้บริการเพราะปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ทำผิดพลาด ไม่สำรวมกาย วาจา ใจ ขอมส่งผลต่อการยอมรับจากสังคมของคนในชุมชน สังคมของร่างทรงทั้งที่มีในชุมชนและรวมทั้งสังคมร่างทรงนอกชุมชน การดำรงชีวิตที่ต้องอาศัยเงินจากผู้มารับบริการจากเจ้าเป็นปัจจัยสำคัญในการเลี้ยงชีพก็จะหมดไปด้วย แม้คนในชุมชนจะมีความเชื่อเรื่องผี เรื่องเจ้า มีการเลี้ยงผีให้เห็นในบ้านที่เป็นเจ้าผีหรือในงานของชุมชนที่มีการเลี้ยงผีที่ “คงเจ้าบ้าน” ก็ตาม แต่การมาพบร่างทรงมาพบเจ้าของผู้ใช้บริการยังถูกมองว่าเป็นเรื่องของความงมงาย หลายคนในชุมชนเกรงจะถูกมองว่าเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษา แต่กลับมาหลงเชื่องมงายกับสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ ทำให้มีบางคนรู้สึกอายไม่ต้องการแสดงตัวให้มีใครรู้เห็นว่าตนก็เชื่อในเรื่องเจ้าหรือมาขอความช่วยเหลือจากเจ้าด้วยเช่นกัน หากเป็นคนในครอบครัว เครือญาติ ที่มีกตฤคคลีกับร่างทรงแล้วมัก ไม่ได้มองว่าเป็นเรื่องงมงายแต่กลับจะเห็นด้วยและสนับสนุนกับการที่มีคนในครอบครัวหรือเครือญาติเป็นร่างทรง เพราะหากมีปัญหาในเรื่องเดือดร้อนที่ไม่อาจแก้ปัญหาได้ก็มักหวังพึ่งร่างทรงที่เป็นคนในครอบครัว หรือที่เป็นเครือญาติสำหรับคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ เพราะถือเป็นบุคคลที่สามารถติดต่อกับเจ้าและทำพิธีเชิญเจ้ามาเข้าทรงได้ อีกทั้งยังช่วยสังเกต จดจำ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเจ้า พิธีทรงเจ้า ติดตามร่างทรงไปตามงานพิธีทรงเจ้า รวมทั้งเป็นธุระต่างๆ ให้กับร่างทรงตามที่ร่างทรงขอร้องด้วย การที่ร่างทรงสามารถไปประกอบพิธีทรงเจ้า ทำการรักษา หรือไปประกอบพิธีกรรมถึงที่บ้านตามที่ได้รับการขอความช่วยเหลือจากผู้ใช้บริการ ก็เป็นอีกวิธีการที่ทำให้ร่างทรงยังสามารถทำหน้าที่และมีรายได้อีกทั้ง

พบว่าผู้รับบริการก็มีความพึงพอใจ ที่ไม่ต้องเดินทางไปพบกับร่างทรงถึงที่บ้านของร่างทรงหรือตำหนักทรง เนื่องจากผู้ใช้บริการบางรายมีอายุมากเดินทางไปมาไม่สะดวกเพราะไม่มีลูกหลานคอยดูแล ส่วนผู้ใช้บริการบางรายที่ไม่ต้องการเปิดเผยหรือแสดงตัวว่าต้องการให้เจ้าช่วยเหลือก็ได้รับความสะดวกและความสบายใจในการรับบริการจากเจ้าและการประกอบพิธีของร่างทรง เนื่องจากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในบริเวณบ้าน หรือเฉพาะเจาะจงในกลุ่มญาติพี่น้องของผู้รับบริการเท่านั้น วิธีดังกล่าวก็ถือว่าเป็นการปรับตัวของร่างทรงต่อการทรงเจ้าที่ก่อให้เกิดรายได้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้บริการแก่ผู้ใช้บริการเฉพาะที่บ้านหรือที่ตำหนัก หากมีวิธีการที่ทำให้ได้รับความสะดวกเพิ่มขึ้น เช่น การติดต่อกันโดยผ่านทางโทรศัพท์เพื่อเป็นการขออนัดพบร่างทรงเป็นการล่วงหน้าย่อมได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย การปรับตัวของร่างทรงต่อการทรงเจ้าย่อมมีผลต่อการดำรงอยู่ทั้งเจ้าและพิธีทรงเจ้าด้วยเช่นกัน

๖) (๘) ๖

3.2.3 การถ่ายทอดความเชื่อ การที่คนรุ่นหลังได้รู้หรือได้รับการถ่ายทอดให้ เกิดการเรียนรู้หรือมีความเข้าใจในเรื่องใดก็ตาม ในเบื้องต้นแบบในด้านความคิด ความเชื่อ แนวทางการปฏิบัติ มักเป็นบุคคลใกล้ชิดที่เริ่มจากครอบครัว เครือญาติ เพื่อนฝูง, หรือแหล่งให้ความรู้หรือบุคคลที่เป็นผู้รู้ของชุมชนเป็นสำคัญ เป็นสิ่งที่คนรุ่นหลังมักจะได้รับการถ่ายทอดในเรื่องต่างๆจากบุคคลที่นอกเหนือจากครอบครัวได้เองในเวลาต่อมา การที่ครอบครัวและเครือญาติ รวมถึงคนในชุมชนที่มีความเชื่อในเรื่องผีเรื่องเจ้า ให้คุณค่าในแง่การให้ความเคารพนับถือ เห็นประโยชน์จากได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าและประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา การพาลูกหลานไปพบร่างทรงเพื่อดูพิธีทรงเจ้า ไปงานเลี้ยงผีปู่ย่าของตระกูล รวมทั้งการพาไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าในที่ต่างๆตามแต่ที่จะมีคนแนะนำให้ไปพบบ่อยครั้ง เป็นสิ่งที่ทำให้ลูกหลานคนรุ่นหลังได้รับการบอกเล่าให้ได้รับรู้ในเรื่องผีเรื่องเจ้า เมื่อมีโอกาสเข้าไปสัมผัสและคุ้นเคยกับบรรยากาศของความขลังความศักดิ์สิทธิ์แห่งพิธีกรรม ย่อมทำให้ได้รับการซึมซับคล้อยตามให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาได้ เช่นเดียวกันกับผู้ที่จะเป็นร่างทรงที่มักถูกกล่อมเกลามาให้คล้อยตามความเชื่อที่ตกย้ำถึงอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของผีหรือเจ้าโดยผ่านผู้รู้ในพิธีกรรม เช่นครูร่างทรงผู้ที่จะคอยให้คำแนะนำทั้งในเรื่องการปฏิบัติตนต่างๆตามธรรมเนียมของร่างทรง รวมถึงการได้เข้าไปอยู่ในบรรยากาศของพิธีกรรม เช่น ในพิธียกขันครู งานเช่นสรงบูชาครูประจำปีที่ร่างทรงต้องจัดขึ้นตามธรรมเนียมรวมถึงการเข้าร่วมงานเช่นสรงบูชาครูประจำปีที่ร่างทรงได้รับการเชิญเชิญให้ไปร่วมงานพิธีเช่นสรงบูชาครูของร่างทรงอื่นๆบ่อยครั้ง จะช่วยทำให้ผู้ที่ได้อยู่ในบรรยากาศนั้นๆ เกิดความเลื่อมใสและคล้อยตามได้ เมื่อคนรุ่นหลังเติบโตขึ้นหากเกิดปัญหาที่ไม่รู้สาเหตุหรือไม่สามารถแก้ปัญหาบางประการด้วยตนเองอันเป็นเหตุที่สุดวิสัย ก็มักจะทำตามหรือหาหนทางในการ

แก้ปัญหาเช่นคนรุ่นก่อนได้ทำไว้สิ่งที่คนรุ่นก่อนได้ปฏิบัติ โดยการไปพบร่างทรงเพื่อให้ร่างทรงเชิญเจ้ามาเข้าทรง แล้วสอบถามในข้อสงสัยหรือขอความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ โดยส่วนใหญ่เด็กที่เติบโตในสังคมแห่งความเชื่อใดๆ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็ย่อมปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของผู้อาวุโสที่เคยเป็นผู้ใหญ่ในครั้งอดีตเสมอ ซึ่งในลักษณะดังกล่าวจะพบเห็นได้ในชุมชนชนบทที่ความสัมพันธ์ทั้งในครอบครัว เครือญาติ และชุมชนยังแน่นแฟ้นอยู่ เพราะยังถือว่าครอบครัว เครือญาติ และชุมชนยังมีความสำคัญ รวมทั้งคำแนะนำตักเตือนต่างๆของคนรุ่นก่อนยังมีอิทธิพลต่อความคิด ทศนคติ ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันด้วย ดังนั้นสิ่งใดๆ ความเชื่อเรื่องใดหรือพิธีกรรมใดที่เกิดขึ้นที่ผู้คนในอดีตยังถือปฏิบัติกันอยู่ เมื่อยังคงมีความสำคัญต่อคนในชุมชนการปฏิบัติยืดยึดตามๆกันมาจึงเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดคล่องแคล่วมาจากคนรุ่นหนึ่งในชุมชนถึงคนรุ่นหนึ่งที่เกิดตามในภายหลัง เพื่อให้ยังคงประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อความศรัทธาของผู้คนมาตั้งแต่อดีตต่อไป หากผู้อาวุโสที่เป็นคนเก่าแก่ของชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในด้านการรักษาและเผยแพร่ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ยังปฏิบัติสืบมาให้ลูกหลานได้เห็นและพยายามอธิบายให้ลูกหลานได้เข้าใจถึงสาระประโยชน์ในสิ่งที่คนรุ่นก่อนได้ทำสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องรอให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วค่อยทำความเข้าใจในภายหลัง ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นอาจเป็นเรื่องที่สายจนเกินไป การให้ลูกหลานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ เช่นการช่วยหีบจับเครื่องมือเครื่องใช้ เข้ามาช่วยเหลือในการเตรียมอุปกรณ์สำหรับเตรียมเครื่องบูชาบ้าง ให้ลูกหลานมีโอกาสได้พบเห็นพิธีกรรมต่างๆ ที่มีในชุมชน เช่น พิธีทรงเจ้า การพาไปเข้าร่วมในงานเลี้ยงผีปู่ย่า การพาไปร่วมงานเลี้ยงผีเจ้าบ้าน หรือการพาไปร่วมงานเลี้ยงครูที่ร่างทรงจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี สิ่งดังกล่าวก็จะได้รับการซึมซับให้อยู่ในความคิดของคนรุ่นหลัง ซึ่งหากลูกหลานเห็นความสำคัญต่อความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผีหรือเจ้าและเข้ามาสืบทอดความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ด้วย ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งใดที่เคยปฏิบัติกันในรุ่นปู่ย่าตาายจะยังคงมีอยู่ต่อไป แต่ถ้าลูกหลานมองว่าเป็นเรื่องล้าสมัย ไม่มีคุณค่าแก่การสืบทอดสำคัญในชีวิต ไม่เห็นถึงความสำคัญหรือมีประโยชน์ที่จะนำมาปฏิบัติต่อไป ทุกอย่างที่ปฏิบัติในรุ่นปู่ย่าตาายจะเสื่อมถอย ไร้ผู้สืบทอด และสูญหายไปโดยปริยาย การถ่ายทอดความเชื่อเรื่องผีเรื่องเจ้าที่มีในชุมชนยังคงได้รับการปลูกฝังถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อมาในชุมชนมักผ่านทางครอบครัว เครือญาติ รวมถึงคนในชุมชนที่ให้คำแนะนำและเห็นประโยชน์ต่อความเชื่อในเรื่องผีเรื่องเจ้าเป็นสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการถ่ายทอดความเชื่อมักกระทำผ่านพิธีกรรม เพราะพิธีกรรมเปรียบได้กับการการบันทึกเรื่องราวต่างๆ การถ่ายทอดความเชื่อผ่านพิธีกรรมจึงเป็นการรับการสืบทอดที่ได้รับการสั่งสมมา การถ่ายทอดความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะความเชื่อต่อผี หรือเจ้าโดยผ่านพิธีทรงเจ้าและพิธีเช่นสรงบูชาครู

ประจำปี ร่างทรงแต่ละรายมักประกอบพิธีทรงเจ้า เมื่อมีผู้ใช้บริการมาพบเจ้า ส่วนพิธีเช่นสรงนุชาครูประจำปีเป็นการจัดงานที่ตรงกับความต้องการของเจ้า จะเป็นการจัดงานใหญ่และงานย่อย ผู้เข้าร่วมพิธีมักมีร่างทรงมาจากในชุมชนและนอกชุมชน รวมทั้งกลุ่มผู้ใช้บริการที่เข้าร่วมงานพร้อมกับร่างทรง โดยกลุ่มคนดังกล่าวจะมีความเชื่อความศรัทธา หรือมีความสนใจที่จะเข้าร่วมพิธีเพื่อสังเกตการณ์ เพื่อการทดลองพิสูจน์ หรือมีความเลื่อมใสต่ออำนาจเหนือธรรมชาติที่อยากเข้าไปสัมผัสอย่างใกล้ชิด การไปแหล่งทรงเจ้าหรือดำเนินทรงต่างๆ หรือการเข้าร่วมพิธีเช่นสรงนุชาครูประจำปีของร่างทรง ย่อมเท่ากับเป็นการรับรู้ว่ามีร่างทรงอยู่ที่ไหน เป็นร่างทรงของเจ้าอะไร มีความสามารถความชำนาญด้านใด รวมทั้งอาจมีโอกาสดูกลับไปได้ใช้บริการหากมีความจำเป็นที่ต้องการใช้บริการหรือได้รับความช่วยเหลือจากร่างทรง

3.2.4 เครือข่ายร่างทรง ความสัมพันธ์ของร่างทรงที่มีต่อร่างทรงเริ่มต้นจากการที่บุคคลทั่วไปไปทำพิธีขันธ์ครูหรือครอบขันธุ์กับครูร่างทรงด้วยเหตุผลต่างๆ เพื่อยอมรับเป็นร่างทรง จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างร่างทรงใหม่ที่เป็นลูกศิษย์กับครูร่างทรง ร่างทรงใหม่มักได้รับคำแนะนำช่วยเหลือในเรื่องการปฏิบัติตนของการเป็นร่างทรง จากครูร่างทรงเมื่อเข้าสู่สังคมของร่างทรงแล้ว ร่างทรงใหม่จะได้รับการเชื้อเชิญจากครูร่างทรงให้เข้าร่วมกิจกรรมทรงเจ้าที่เป็นพิธีเลี้ยงครูหรือพิธีเช่นสรงนุชาครูซึ่งเป็นงานพิธีประจำปีที่ครูร่างทรงเป็นผู้จัดขึ้น โดยครูร่างทรงอาจขอความช่วยเหลือในการทำบุญร่วมบริจาคเงิน การขอความช่วยเหลือทั้งด้านแรงงานทั่วไป การจัดสถานที่ จัดการเรื่องอาหารเครื่องดื่ม การช่วยเหลือด้านแรงงานฝีมือ เช่น การทำพานบายศรีช่วยเหลือจัดทำขันครู เป็นต้น การที่ร่างทรงใหม่ได้เข้ามาช่วยเหลือครูร่างทรงในงานพิธีประจำปีของครูร่างทรงก็มักจะได้รับการตอบแทนคืนกลับจากครูร่างทรง ด้วยการไปร่วมงานร่วมทำบุญบริจาคเงินในพิธีเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรงนุชาครูประจำปีของร่างทรงใหม่ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างร่างทรงกับร่างทรงด้วยกันเองนั้น เริ่มต้นจากการที่ร่างทรงได้พบปะในงานพิธีประจำปีที่จัดขึ้น ทำให้ร่างทรงได้มีโอกาสทำความรู้จักกับร่างทรงอื่นๆ ที่มาร่วมงานเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรงนุชาครูประจำปีด้วย ถือเป็นการเปิดเผยสถานะของความเป็นร่างทรงที่ได้เข้าสู่สังคมของร่างทรง หากพบปะบ่อยครั้งจนรู้จักมีความสนิทสนมกันมากขึ้นก็มักจะได้รับเชิญให้เข้าร่วมงานเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรงนุชาครูประจำปีที่ต่างฝ่ายต่างจัดขึ้น หรืออาจแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือ เช่น การร่วมทำบุญบริจาคเงิน การช่วยเหลือด้านแรงงานทั่วไปหรือการช่วยเหลือด้านแรงงานฝีมือในงานเลี้ยงครูหรืองานเช่นสรงนุชาครูประจำปีระหว่างกันและกัน เป็นต้นโดยทั่วไปการได้เข้าร่วมงานพิธีร่างทรงมักได้รับการช่วย(เชิญ)ตามธรรมเนียม การช่วย(เชิญ)กันของร่างทรงหากเป็นในอดีตมักใช้กรวยที่มีดอกไม้ ธูปเทียน ถือเป็นการให้เกียรติและแสดงความเคารพต่อกันรวมถึง

องค์เจ้าของร่างทรงที่ไปเชิญให้มาร่วมงาน สำหรับปัจจุบันการช่วย(เชิญ)มักนิยมใช้บัตรเชิญแทนการใช้กรวยใส่ดอกไม้รูปเทียน ที่ระบุชื่อขององค์เจ้าและเจ้าภาพในการจัดงาน กำหนดการในงาน พิธี วัน เวลา สถานที่จัดงาน ไว้อย่างละเอียดเพื่อความสะดวกในการเดินทางมาร่วมงานของร่างทรง เมื่อได้รับการช่วย(เชิญ)แล้วโดยธรรมเนียมผู้ได้รับการช่วย(เชิญ)มักไปร่วมงาน เพื่อเป็นสักขีพยานในงานพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ของร่างทรงที่เป็นผู้มาเชิญนั้นจัดขึ้น เมื่อร่วมทำบุญกับร่างทรงที่เป็นเจ้าภาพแล้ว ร่างทรงมักนิยมนำบัตรเชิญมาช่วย(เชิญ)ยังร่างทรงที่เป็นเจ้าภาพในงานที่ได้รับเชิญให้ไปร่วมทั้งนำไป ช่วย(เชิญ)ยังร่างทรงอื่นที่ได้ทำความรู้จักกันในงานพิธีเลี้ยงครูประจำปีอีกด้วย เพื่อไม่เป็นการเสียโอกาสที่จะให้ร่างทรงอื่นได้ไปร่วมงานของตนด้วยเช่นกัน ซึ่งในลักษณะดังกล่าวจึงถือเป็นการเอาแรงกัน หรือเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างร่างทรงกับผู้ใช้บริการมักเป็นในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยร่างทรงก็หวังพึ่งการมาใช้บริการของผู้ใช้บริการ ที่หมายถึง เงิน เพื่อเป็นรายได้สำหรับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการได้รับการยอมรับจากคนในสังคม เมื่อได้รับการยอมรับ สิ่งตามมาย่อมหมายถึงการยอมรับในการมีอยู่ของเจ้า ขอมรับความเชื่อเรื่องเจ้า พิธีทรงเจ้า และยอมรับสถานะของการเป็นผู้มีความพิเศษเป็นสื่อกลางที่สามารถติดต่อกับวิญญาณที่จะมาให้การช่วยเหลือกับคนทั่วไปในเรื่องต่างๆที่เกินวิสัยได้ การได้รับการตอบแทนในเรื่องการมอบสิ่งของเครื่องใช้ที่อาจเกี่ยวข้องกับเจ้าหรือแม้แต่ที่เกี่ยวข้องกับร่างทรงเองที่ผู้มารับบริการจากเจ้ามอบให้ มักได้รับภายหลังที่ความประสงค์ของคนเหล่านั้นได้รับการบรรเทาช่วยเหลือหรือทำให้หมดข้อขัดข้องใจลงไป ส่วนผู้ใช้บริการก็หวังพึ่งพิงร่างทรงเพื่ออาศัยร่างทรงเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับผีหรือเจ้า โดยผู้ใช้บริการเชื่อว่าเจ้าสามารถให้ความช่วยเหลือในการให้คำตอบกับเรื่องที่สงสัยบางประการ การวินิจฉัยโรคต่างๆ ให้ เป็นที่ปรึกษาในแง่การให้กำลังใจ หรือการให้โชคลาภเพื่อการเสี่ยงดวง ลุ้นโชค หากผู้ใช้บริการได้รับพึงพอใจที่ปัญหาต่างๆ สามารถได้รับการแก้ไขคลี่คลายไปในทางที่ดีย่อมมีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการอีกในคราวต่อไป ซึ่งถือเป็นความนิยมชมชอบในตัวองค์เจ้าที่เจ้าสามารถช่วยเหลือแก้ปัญหาให้ได้ อาจรวมไปถึงความชื่นชมในตัวร่างทรงตามมาด้วยเช่นกัน อีกทั้งผู้ใช้บริการก็อาจจะเป็นผู้ชักนำให้ผู้อื่นมาเป็นผู้ใช้บริการรายใหม่ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง มิตรสหายทั้งในชุมชน หรือนอกชุมชนให้เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยก็ได้ นอกจากเงินที่เป็นรายได้ที่ร่างทรงต้องพึ่งพิงผู้ใช้บริการแล้ว ร่างทรงยังสามารถพึ่งพิงผู้ใช้บริการในด้านการเป็นกระบอกเสียงหรือด้านการช่วยประชาสัมพันธ์ถึงแหล่งทรงเจ้าให้กับผู้อื่นโดยการบอกต่อหรือเล่าสู่กันฟังด้วยเช่นกัน ในกรณีที่ร่างทรงและผู้ใช้บริการเป็นคนในครอบครัว เครือญาติ หรือเป็นคนในชุมชนเดียวกัน ร่างทรงมักขอความช่วยเหลือกับผู้ใช้บริการได้เพื่อขอให้ช่วยเหลือในการ

เป็นธุระในเรื่องต่างๆ เช่น ในพิธีทรงเจ้าที่เกิดขึ้นภายในบ้านของร่างทรง หากมีผู้ให้บริการมาพบที่บ้าน คนในครอบครัวหรือเครือญาติที่สนิทจะมีส่วนช่วยเหลือ เช่น เป็น “กำลัง” (ผู้อำนวยความสะดวกแก่เจ้า) ให้ สำหรับผู้ให้บริการบางคน เมื่อไปมาหาสู่ที่บ้านของร่างทรงมาพบเจ้าเป็นประจำที่มาพบเพื่อขอความช่วยเหลือหรือมาเยี่ยมเยียนด้วยความเคารพเลื่อมใสในตัวเจ้า เมื่อมีการพบปะเป็นประจำย่อมเกิดความสนิทสนม การเอ่ยปากของร่างทรงเพื่อขอความช่วยเหลือจากผู้ให้บริการในเรื่องต่างๆย่อมเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ยากนัก เช่น การที่ผู้ให้บริการรายวันตัวเองมาเป็น “กำลัง” (ผู้อำนวยความสะดวกแก่เจ้า) โดยหากร่างทรงมีกิจธุระที่จะต้องเดินทางไปรักษาโรค หรือไปร่วมพิธีเช่นสรงบูชาครูหรืองานเลี้ยงครูที่ร่างทรงอื่นๆจัด ผู้ที่เป็น “กำลัง” จะเป็นผู้ติดตามร่างทรงไปยังที่ต่างๆตามแต่ร่างทรงจะได้รับเชิญ การที่ผู้ให้บริการที่ผันตัวไปเป็นกำลังและไปทำหน้าที่เป็นกำลังให้กับเจ้านั้น จะต้องดูแลในเรื่องต่างๆเพื่อให้เจ้าได้รับความสะดวก เช่น การช่วยจัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ที่เจ้าต้องใช้ ได้แก่ เครื่องแต่งกายของเจ้า อาหาร เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว ยาสูบยาเส้น เป็นธุระในการรับส่งร่างทรงไปยังสถานที่ที่ได้รับเชิญ การช่วยเหลือเจ้าในการแต่งตัว เมื่อเจ้ามาเข้าทรง รวมไปถึงการเก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องแต่งกายของเจ้าให้เรียบร้อยภายหลังที่เจ้าใช้เสร็จเรียบร้อย การเป็นธุระช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวผู้ที่ เป็น “กำลัง” มักได้รับการตอบแทนในรูปของเงิน หรืออื่นๆตามแต่ร่างทรงจะเห็นสมควร หากผู้ที่เป็นกำลังให้กับเจ้าเป็นคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง ก็อาจช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทาง ค่าน้ำมันรถ บ้าง เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ในช่วงที่มีการจัดงานเลี้ยงครูประจำปีที่ร่างทรงจัดตามธรรมเนียมแม้ร่างทรงถือเป็นผู้มีความสำคัญในพิธีกรรม แต่ส่วนประกอบอื่นของพิธี เช่น การจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธี เช่นการทำพานบายศรี การทำขันครู การเตรียมอาหาร เครื่องดื่ม รวมทั้งการหีบยืมสิ่งของและเงิน เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่าย ก็ถือมีความสำคัญเช่นกัน เพราะร่างทรงเพียงลำพังไม่สามารถทำได้ทั้งหมดจึงต้องอาศัยความช่วยเหลือ ที่มาจาก คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง และรวมถึงผู้ให้บริการที่ร่างทรงมีความสนิทสนมด้วย ทั้งที่เป็นแรงงานทั่วไป แรงงานฝีมือ และการบริจาคเงินเพื่อร่วมสมทบในการจัดงานพิธี บุคคลเหล่านี้จะมีส่วนช่วยเหลือในเรื่องการจัดเตรียมอุปกรณ์และการช่วยเหลือตามแต่ที่ร่างทรงขอร้อง แม้แต่การเดินทางไปร่วมพิธีทรงเจ้ายังสถานที่ต่างๆ ของร่างทรง หากคนในครอบครัว ญาติพี่น้องไม่สามารถเป็นธุระในการพาร่างทรงหรือติดตามไปพร้อมกับร่างทรงได้ ร่างทรงมักจะขอร้องกับผู้ให้บริการที่สนิทสนมกัน ที่เรียกว่า “กำลัง” (ผู้อำนวยความสะดวกแก่เจ้า) ให้เป็นธุระพาหรือติดตามร่างทรงไปร่วมพิธีเช่นสรงบูชาครูประจำปีที่ร่างทรงอื่นจัดขึ้นทั้งนอกชุมชนและต่างจังหวัด ถือเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ การปรับตัวของร่างทรง การถ่ายทอดความเชื่อและเครื่องขำร่างทรง ต่างก็มีผลที่มีส่วนทำให้การดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบทยังคงมีอยู่ต่อไป เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นการขับเคลื่อนในเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบ ความเชื่อทัศนคติ ทั้งต่อตัวของร่างทรง ผู้มารับบริการจากเจ้า รวมถึงบุคคลทั่วไป ให้ยอมรับและทำความเข้าใจว่าการดำรงอยู่ของการทรงเจ้าในชุมชนชนบทจะยังคงอยู่ต่อไป ตราบเท่าที่ยังได้รับความสำคัญว่าสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนในชุมชน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved